

ZAKONIK
KANONSKOGA PRAVA
(CODEX IURIS CANONICI)

PROGLAŠEN VLAŠĆU
PAPE IVANA PAVLA II.

(25. siječnja 1983.)

Glas Koncila – Zagreb 1996

© Copyright hrvatskoga prijevoda: Hrvatska biskupska konferencija, 1996.

ISBN 953-6258-25-0

Sadržaj

		Kann.	Str.
KNJIGA I.			
OPĆE ODREDBE			
		1–203	11
Naslov I.	CRKVENI ZAKONI.....	7–22	14
Naslov II.	OBIČAJ	23–28	16
Naslov III.	OPĆE ODLUKE I UPUTE	29–34	17
Naslov IV.	POJEDINAČNI UPRAVNI AKTI.....	35–93	18
Poglavlje I.	<i>Zajedničke odredbe</i>	35–47	18
Poglavlje II.	<i>Pojedinačne odluke i zapovijedi</i>	48–58	19
Poglavlje III.	<i>Otpisi</i>	59–75	20
Poglavlje IV.	<i>Povlastice</i>	76–84	21
Poglavlje V.	<i>Oprosti</i>	85–93	22
Naslov V.	STATUTI I PRAVILNICI	94–95	24
Naslov VI.	FIZIČKE I PRAVNE OSOBE.....	96–123	25
Poglavlje I.	<i>Kanonski položaj fizičkih osoba</i>	96–112	25
Poglavlje II.	<i>Pravne osobe</i>	113–123	27
Naslov VII.	PRAVNI ČINI.....	124–128	29
Naslov VIII.	VLAST UPRAVLJANJA	129–144	30
Naslov IX.	CRKVENE SLUŽBE.....	145–196	33
Poglavlje I.	<i>Povjeravanje crkvene službe</i>	146–183	33
Članak 1.	<i>Slobodno podjeljivanje</i>	157	34
Članak 2.	<i>Predlaganje</i>	158–163	34
Članak 3.	<i>Izbor</i>	164–179	35
Članak 4.	<i>Molbeni izbor</i>	180–183	37
Poglavlje II.	<i>Gubitak crkvene službe</i>	184–196	37
Članak 1.	<i>Odreknuce</i>	187–189	38
Članak 2.	<i>Premještaj</i>	190–191	38
Članak 3.	<i>Uklanjanje</i>	192–195	38
Članak 4.	<i>Oduzeće</i>	196	39
Naslov X.	ZASTARA	197–199	40
Naslov XI.	RAČUNANJE VREMENA.....	200–203	41
KNJIGA II.			
BOŽJI NAROD			
		204–746	43
DIO I.			
VJERNICI			
		204–329	45
Naslov I.	OBAVEZE I PRAVA SVIH VJERNIKA	208–223	46
Naslov II.	OBVEZE I PRAVA VJERNIKA LAIKA	224–231	48
Naslov III.	POSVEĆENI SLUŽBENICI ILI KLERICI.....	232–293	50
Poglavlje I.	<i>Odgajanje i obrazovanje klerika</i>	232–264	50
Poglavlje II.	<i>Upis klerika ili inkardinacija</i>	265–272	54
Poglavlje III.	<i>Obveze i prava klerika</i>	273–289	55
Poglavlje IV.	<i>Gubitak kleričkoga staleža</i>	290–293	58
Naslov IV.	OSOBNE PRELATURE	294–297	59
Naslov V.	VJERNIČKA DRUŠTVA.....	298–329	60
Poglavlje I.	<i>Zajedničke odredbe</i>	298–311	60
Poglavlje II.	<i>Javna vjernička društva</i>	312–320	61
Poglavlje III.	<i>Privatna vjernička društva</i>	321–326	63
Poglavlje IV.	<i>Posebne odredbe o laičkim društvima</i>	327–329	63

		Kann.	Str.
DIO II.			
HIJERARHIJSKO UREĐENJE CRKVE			
		330–572	64
Odsjek I.			
<i>VRHOVNA CRKVENA VLAST</i>			
		330–367	64
Poglavlje I.	<i>Rimski prvosvećenik i biskupski zbor</i>	330–341	64
Članak 1.	Rimski prvosvećenik	331–335	64
Članak 2.	Biskupski zbor.....	336–341	65
Poglavlje II.	<i>Biskupska sinoda</i>	342–348	65
Poglavlje III.	<i>Kardinali svete rimske Crkve</i>	349–359	66
Poglavlje IV.	<i>Rimska kurija</i>	360–361	68
Poglavlje V.	<i>Izaslanici rimskog prvosvećenika</i>	362–367	68
Odsjek II.			
<i>PARTIKULARNE CRKVE I NJIHOVE SKUPŠTINE</i>			
		368–572	70
Naslov I.	PARTIKULARNE CRKVE I VLASTI U NJIMA	368–430	70
Poglavlje I.	<i>Partikularne Crkve</i>	368–374	70
Poglavlje II.	<i>Biskupi</i>	375–411	71
Članak 1.	Biskupi općenito.....	375–380	71
Članak 2.	Dijecezanski biskupi.....	381–402	72
Članak 3.	Biskupi koadjutori i pomoćni biskupi	403–411	75
Poglavlje III.	<i>Spriječena i prazna stolica</i>	412–430	76
Članak 1.	Spriječena stolica	412–415	76
Članak 2.	Prazna stolica	416–430	77
Naslov II.	SKUPŠTINE PARTIKULARNIH CRKAVA.....	431–459	79
Poglavlje I.	<i>Crkvene pokrajine i crkvene regije</i>	431–434	79
Poglavlje II.	<i>Metropolit</i>	435–438	79
Poglavlje III.	<i>Krajevni sabori</i>	439–446	80
Poglavlje IV.	<i>Biskupske konferencije</i>	447–459	81
Naslov III.	UNUTRAŠNJE UREĐENJE PARTIKULARNIH CRKAVA	460–572	84
Poglavlje I.	<i>Biskupijska sinoda</i>	460–468	84
Poglavlje II.	<i>Biskupijska kurija</i>	469–494	85
Članak 1.	Generalni i biskupski vikari.....	475–481	86
Članak 2.	Kancelar i drugi bilježnici te arhivi	482–491	87
Članak 3.	Ekonomsko vijeće i ekonom	492–494	88
Poglavlje III.	<i>Prezbiterijalno vijeće i zbor savjetnika</i>	495–502	88
Poglavlje IV.	<i>Kanonički kaptoli</i>	503–510	90
Poglavlje V.	<i>Pastoralno vijeće</i>	511–514	91
Poglavlje VI.	<i>Župe, župnici i župni vikari</i>	515–552	91
Poglavlje VII.	<i>Dekani</i>	553–554	96
Poglavlje VIII.	<i>Rektori crkava i kapelani</i>	556–572	97
Članak 1.	Rektori crkava	556–563	97
Članak 2.	Kapelani.....	564–572	98
DIO III.			
USTANOVE POSVEĆENOGA ŽIVOTA			
I DRUŽBE APOSTOLSKOGA ŽIVOTA			
		573–746	100
Odsjek I.			
<i>USTANOVE POSVEĆENOGA ŽIVOTA</i>			
		573–730	100
Naslov I.	ZAJEDNIČKE ODREDBE ZA SVE USTANOVE POSVEĆENOGA ŽIVOTA.....	573–606	100
Naslov II.	REDOVNIČKE USTANOVE.....	607–709	104
Poglavlje I.	<i>Redovničke kuće i njihov osnutak i ukinuće</i>	608–616	104
Poglavlje II.	<i>Upravljanje ustanovama</i>	617–640	105
Članak 1.	Poglavari i vijeća.....	617–630	105
Članak 2.	Kapituli.....	631–633	107
Članak 3.	Vremenita dobra i upravljanje njima	634–640	107

		Kann.	Str.
Poglavlje III.	<i>Primanje kandidata i odgajanje i obrazovanje članova</i>	641–661	108
Članak 1.	<i>Primanje u novaštvo</i>	641–645	108
Članak 2.	<i>Novaštvo i odgajanje i obrazovanje novaka</i>	646–653	109
Članak 3.	<i>Redovničko zavjetovanje</i>	654–658	110
Članak 4.	<i>Odgajanje i obrazovanje redovnika</i>	659–661	111
Poglavlje IV.	<i>Obveze i prava ustanova i njihovih članova</i>	662–672	111
Poglavlje V.	<i>Apostolat ustanova</i>	673–683	113
Poglavlje VI.	<i>Odvajanje članova od ustanove</i>	684–704	114
Članak 1.	<i>Prelazak u drugu ustanovu</i>	684–685	114
Članak 2.	<i>Istup iz ustanove</i>	686–693	115
Članak 3.	<i>Otpuštanje članova</i>	694–704	116
Poglavlje VII.	<i>Redovnici promaknuti u biskupstvo</i>	705–707	117
Poglavlje VIII.	<i>Konferencije viših poglavara</i>	708–709	118
Naslov III.	<i>SVJETOVNE USTANOVE</i>	710–730	119
Odsjek II.			
<i>DRUŽBE APOSTOLSKOGA ŽIVOTA</i>		731–746	122
KNJIGA III.			
NAUČITELJSKA SLUŽBA CRKVE		747–755	125
Naslov I.	<i>NAVJEŠTANJE BOŽJE RIJEČI</i>	756–761	129
Poglavlje I.	<i>Propovijedanje Božje riječi</i>	762–772	129
Poglavlje II.	<i>Katehetsko poučavanje</i>	773–780	130
Naslov II.	<i>CRKVENA MISIJSKA DJELATNOST</i>	781–792	132
Naslov III.	<i>KATOLIČKI ODGOJ</i>	793–795	134
Poglavlje I.	<i>Škole</i>	796–806	134
Poglavlje II.	<i>Katolička sveučilišta i druge visokoškolske ustanove</i>	807–814	135
Poglavlje III.	<i>Crkvena sveučilišta i fakulteti</i>	815–821	136
Naslov IV.	<i>SREDSTVA DRUŠTVENOG PRIOPĆIVANJA I POSEBNO KNJIGE</i>	822–832	137
Naslov V.	<i>ISPOVIJEST VJERE</i>	833	139
KNJIGA IV.			
POSVETITELJSKA SLUŽBA CRKVE		834–1253	141
DIO I.			
SAKRAMENTI		840–1165	144
Naslov I.	<i>KRST</i>	849–878	146
Poglavlje I.	<i>Krštenje</i>	850–860	146
Poglavlje II.	<i>Krštitelj</i>	861–863	147
Poglavlje III.	<i>Krštenici</i>	864–871	147
Poglavlje IV.	<i>Kumovi</i>	872–874	148
Poglavlje V.	<i>Dokazivanje i upis krštenja</i>	875–878	148
Naslov II.	<i>SAKRAMENT POTVRDE</i>	879–896	150
Poglavlje I.	<i>Slavljenje potvrde</i>	880–881	150
Poglavlje II.	<i>Služitelj potvrde</i>	882–888	150
Poglavlje III.	<i>Potvrđenici</i>	889–891	151
Poglavlje IV.	<i>Kumovi</i>	892–893	151
Poglavlje V.	<i>Dokazivanje i upis potvrde</i>	894–896	151
Naslov III.	<i>PRESVETA EUHARISTIJA</i>	897–958	152
Poglavlje I.	<i>Euharistijsko slavlje</i>	899–933	152
Članak 1.	<i>Služitelj presvete euharistije</i>	900–911	152
Članak 2.	<i>Sudjelovanje u presvetoj euharistiji</i>	912–923	153
Članak 3.	<i>Obredi i ceremonije euharistijskog slavlja</i>	924–930	154
Članak 4.	<i>Vrijeme i mjesto euharistijskog slavlja</i>	931–933	155
Poglavlje II.	<i>Čuvanje i štovanje presvete euharistije</i>	934–944	155
Poglavlje III.	<i>Prilog za misno slavlje</i>	945–958	157

		Kann.	Str.
Naslov IV.	SAKRAMENT POKORE	959–997	159
Poglavlje I.	<i>Slavljenje sakramenta</i>	960–964	159
Poglavlje II.	<i>Služitelj sakramenta pokore</i>	965–986	160
Poglavlje III.	<i>Pokornik</i>	987–991	162
Poglavlje IV.	<i>Oprosti</i>	992–997	162
Naslov V.	SAKRAMENT BOLESNIČKOG POMAZANJA	998–1007	164
Poglavlje I.	<i>Slavljenje sakramenta</i>	999–1002	164
Poglavlje II.	<i>Služitelj bolesničkog pomazanja</i>	1003	164
Poglavlje III.	<i>Primateľ bolesničkog pomazanja</i>	1004–1007	164
Naslov VI.	SVETI RED	1008–1054	166
Poglavlje I.	<i>Slavljenje i služitelj ređenja</i>	1010–1023	166
Poglavlje II.	<i>Ređenici</i>	1024–1052	167
Članak 1.	Potrebne osobine ređenika	1026–1032	167
Članak 2.	Preduvjeti za ređenje	1033–1039	168
Članak 3.	Nepravilnosti i druge smetnje	1040–1049	169
Članak 4.	Potrebne isprave i provjera	1050–1052	170
Poglavlje III.	<i>Upis i svjedočanstvo o obavljenom ređenju</i>	1053–1054	171
Naslov VII.	ŽENIDBA	1055–1165	172
Poglavlje I.	<i>Pastoralna briga i priprava za sklapanje ženidbe</i>	1063–1072	172
Poglavlje II.	<i>Zapreke općenito</i>	1073–1082	174
Poglavlje III.	<i>Zapreke pojedinačno</i>	1083–1094	175
Poglavlje IV.	<i>Ženidbena privola</i>	1095–1107	176
Poglavlje V.	<i>Oblik sklapanja ženidbe</i>	1108–1123	177
Poglavlje VI.	<i>Mješovite ženidbe</i>	1124–1129	179
Poglavlje VII.	<i>Tajno sklapanje ženidbe</i>	1130–1133	180
Poglavlje VIII.	<i>Učinci ženidbe</i>	1134–1140	180
Poglavlje IX.	<i>Rastava ženidbenih drugova</i>	1141–1155	181
Članak 1.	Razrješenje veze	1141–1150	181
Članak 2.	Rastava uz trajanje ženidbene veze	1151–1155	182
Poglavlje X.	<i>Ukrepljenje ženidbe</i>	1156–1165	183
Članak 1.	Jednostavno ukrepljenje.....	1156–1160	183
Članak 2.	Ozdravljenje u korijenu	1161–1165	184
DIO II.			
OSTALI BOGOŠTOVNI ČINI		1166–1204	185
Naslov I.	BLAGOSLOVINE	1166–1172	185
Naslov II.	ČASOSLOV	1173–1175	186
Naslov III.	CRKVENI SPROVOD	1176–1185	187
Poglavlje I.	<i>Sprovodno slavlje</i>	1177–1182	187
Poglavlje II.	<i>Dopuštenje ili uskrata crkvenog sprovoda</i>	1183–1185	187
Naslov IV.	ŠTOVANJE SVETACA, SVETIH LIKOVA I SVETIH MOĆI.....	1186–1190	189
Naslov V.	ZAVJET I PRISEGA	1191–1204	190
Poglavlje I.	<i>Zavjet</i>	1191–1198	190
Poglavlje II.	<i>Prisega</i>	1199–1204	190
DIO III.			
SVETA MJESTA I VREMENA		1205–1253	192
Naslov I.	SVETA MJESTA	1205–1243	192
Poglavlje I.	<i>Crkve</i>	1214–1222	192
Poglavlje II.	<i>Kapele i privatne kapelice</i>	1223–1229	193
Poglavlje III.	<i>Svetišta</i>	1230–1234	194
Poglavlje IV.	<i>Oltari</i>	1235–1239	194
Poglavlje V.	<i>Groblja</i>	1240–1243	195
Naslov II.	SVETA VREMENA	1244–1253	196
Poglavlje I.	<i>Blagdani</i>	1245–1248	196
Poglavlje II.	<i>Dani pokore</i>	1249–1253	196

KNJIGA V.
VREMENITA CRKVENA DOBRA

		1254–1310	199
Naslov I.	STJECANJE DOBARA.....	1259–1272	202
Naslov II.	UPRAVLJANJE DOBRIMA.....	1273–1289	204
Naslov III.	UGOVORI I NAPOSE OTUĐENJE.....	1290–1298	207
Naslov IV.	NABOŽNE ODREDBE OPĆENITO I NABOŽNE ZAKLADE.....	1299–1310	209

KNJIGA VI.
KAZNE NE MJERE U CRKVI

1311–1399 211

DIO I.
OPĆENITO O KAŽNJIVIM DJELIMA I KAZNAMA

1311–1363 213

		1311–1312	213
Naslov I.	KAŽNJAVANJE KAŽNJIVIH DJELA OPĆENITO.....	1311–1312	213
Naslov II.	KAZNENI ZAKON I KAZNENA ZAPOVIJED.....	1313–1320	214
Naslov III.	PODLOŽNIK KAZNENIH MJERA.....	1321–1330	215
Naslov IV.	KAZNE I OSTALA KAŽNJAVANJA.....	1331–1340	217
Poglavlje I.	<i>Cenzure</i>	1331–1337	217
Poglavlje II.	<i>Okajničke kazne</i>	1336–1338	218
Poglavlje III.	<i>Kazneni lijekovi i pokore</i>	1339–1340	218
Naslov V.	PRIMJENJIVANJE KAZNA.....	1341–1353	219
Naslov VI.	PRESTANAK KAZNA.....	1354–1363	221

DIO II.
KAZNE ZA POJEDINAČNA KAŽNJIVA DJELA

1364–1399 223

		1364–1369	223
Naslov I.	KAŽNJIVA DJELA PROTIV VJERE I JEDINSTVA CRKVE.....	1364–1369	223
Naslov II.	KAŽNJIVA DJELA PROTIV CRKVE NE VLASTI I SLOBODE CRKVE.....	1370–1377	224
Naslov III.	PROTUPRAVNO PRISVAJANJE CRKVENIH SLUŽBA I KAŽNJIVA DJELA U NJIHOVU VRŠENJU.....	1378–1389	225
Naslov IV.	ZLODJELO POTVORE I KRIVOTVORENJA.....	1390–1391	227
Naslov V.	KAŽNJIVA DJELA PROTIV POSEBNIH OBVEZA.....	1392–1396	228
Naslov VI.	KAŽNJIVA DJELA PROTIV LJUDSKOG ŽIVOTA I SLOBODE.....	1397–1398	229
Naslov VII.	OPĆA ODREDBA.....	1399	230

KNJIGA VII.
POSTUPCI

1400–1752 231

DIO I.
SUDSTVO OPĆENITO

1400–1500 233

		1404–1416	234
Naslov I.	MJERODAVNO SUDIŠTE.....	1404–1416	234
Naslov II.	RAZLIČITI STUPNJEVI I VRSTE SUDOVA.....	1417–1445	236
Poglavlje I.	<i>Sud prvoga stupnja</i>	1419–1437	236
Članak 1.	Sudac.....	1419–1427	236
Članak 2.	Preslušatelji i izvjestitelji.....	1428–1429	237
Članak 3.	Promicatelj pravde, branitelj veze i bilježnik.....	1430–1437	238
Poglavlje II.	<i>Sud drugoga stupnja</i>	1438–1441	238
Poglavlje III.	<i>Sudovi Apostolske Stolice</i>	1442–1445	239
Naslov III.	POSLOVNI RED SUDA.....	1446–1475	241
Poglavlje I.	<i>Služba sudaca i sudskih službenika</i>	1446–1457	241
Poglavlje II.	<i>Red rješavanja</i>	1458–1464	242
Poglavlje III.	<i>Rokovi i odgode</i>	1465–1467	243
Poglavlje IV.	<i>Mjesto suđenja</i>	1468–1469	243
Poglavlje V.	<i>Osobe koje treba da budu u sudnici i način sastavljanja i čuvanja spisa</i>	1470–1475	244
Naslov IV.	STRANKE U PARNICI.....	1476–1490	245
Poglavlje I.	<i>Tužitelj i tužena stranka</i>	1476–1480	245

		Kann.	Str.
Poglavlje II.	<i>Zastupnici u sporovima i odvjetnici</i>	1481–1490	245
Naslov V.	TUŽBE I PRIGOVORI.....	1491–1500	247
Poglavlje I.	<i>Tužbe i prigovori općenito</i>	1491–1495	247
Poglavlje II.	<i>Tužbe i progovori posebno</i>	1496–1500	247
DIO II.			
PARNIČNO SUĐENJE		1501–1670	249
Odsjek I.			
REDOVITO PARNIČNO SUĐENJE		1501–1655	249
Naslov I.	POKRETANJE PARNICE.....	1501–1512	249
Poglavlje I.	<i>Tužba za pokretanje parnice</i>	1501–1506	249
Poglavlje II.	<i>Poziv na sud i priopćenje sudskih spisa</i>	1507–1512	250
Naslov II.	UTVRĐIVANJE SPORNOG PREDMETA.....	1513–1516	252
Naslov III.	TIJEK PARNICE.....	1517–1525	253
Naslov IV.	DOKAZI.....	1526–1586	254
Poglavlje I.	<i>Izjave stranaka</i>	1530–1538	254
Poglavlje II.	<i>Dokazivanje ispravama</i>	1539–1546	255
Članak 1.	Narav i dokazna snaga isprava.....	1540–1543	255
Članak 2.	Predlaganje isprava.....	1544–1546	255
Poglavlje III.	<i>Svjedoci i svjedočenja</i>	1547–1573	256
Članak 1.	Tko može biti svjedok.....	1549–1550	256
Članak 2.	Predlaganje i isključenje svjedoka.....	1551–1557	256
Članak 3.	Ispitivanje svjedoka.....	1558–1571	257
Članak 4.	Dokazna snaga svjedočanstva.....	1572–1573	258
Poglavlje IV.	<i>Stručnjaci</i>	1574–1581	258
Poglavlje V.	<i>Sudski pristup i očevid</i>	1582–1583	259
Poglavlje VI.	<i>Pretpostavke</i>	1584–1586	259
Naslov V.	UZGREDNI SPOROVI.....	1587–1597	261
Poglavlje I.	<i>Izostanak stranaka</i>	1592–1595	261
Poglavlje II.	<i>Sudjelovanje trećega u parnici</i>	1596–1597	262
Naslov VI.	OBJAVLJIVANJE SPISA, ZAKLJUČENJE DOKAZNOGA POSTUPKA I RASPRAVA PARNICE.....	1598–1606	263
Naslov VII.	SUDAČKI PRAVORIJECI.....	1607–1618	265
Naslov VIII.	POBIJANJE PRESUDE.....	1619–1640	267
Poglavlje I.	<i>Ništovna žalba protiv presude</i>	1619–1627	267
Poglavlje II.	<i>Priziv</i>	1628–1640	268
Naslov IX.	PRAVOMOĆNA PRESUDA I POVRAT U PRIJAŠNJE STANJE.....	1641–1648	270
Poglavlje I.	<i>Pravomoćna presuda</i>	1641–1644	270
Poglavlje II.	<i>Povrat u prijašnje stanje</i>	1645–1648	270
Naslov X.	SUDSKI TROŠKOVI I BESPLATNA PRAVNA ZAŠTITA.....	1649	272
Naslov XI.	IZVRŠENJE PRESUDE.....	1650–1655	273
Odsjek II.			
USMENI PARNIČNI POSTUPAK		1656–1670	274
DIO III.			
NEKI POSEBNI POSTUPCI		1671–1716	276
Naslov I.	ŽENIDBENI POSTUPCI.....	1671–1707	276
Poglavlje I.	<i>Parnice za proglašenje ništavosti ženidbe</i>	1671–1691	276
Članak 1.	Mjerodavno sudište.....	1671–1673	276
Članak 2.	Pravo pobijanja ženidbe.....	1674–1675	276
Članak 3.	Dužnost sudaca.....	1676–1677	277
Članak 4.	Dokazi.....	1678–1680	277
Članak 5.	Presuda i priziv.....	1681–1685	277
Članak 6.	Postupak na temelju isprava.....	1686–1688	278
Članak 7.	Opće odredbe.....	1689–1691	278
Poglavlje II.	<i>Parnice rastave ženidbenih drugova</i>	1692–1696	279

		Kann.	Str.
Poglavlje III.	<i>Postupak za oporost od tvrde neizvršene ženidbe.....</i>	1697–1706	279
Poglavlje IV.	<i>Postupak u pretpostavljenoj smrti ženidbenog druga.....</i>	1707	280
Naslov II.	PARNICE ZA PROGLAŠENJE NIŠTAVOSTI SVETOGA REĐENJA	1708–1712	281
Naslov III.	NAČINI IZBJEGAVANJA SUĐENJA	1713–1716	282
DIO IV.			
KAZNENI POSTUPAK			
		1717–1731	283
Poglavlje I.	<i>Prethodna istraga.....</i>	1717–1719	283
Poglavlje II.	<i>Odvijanje postupka</i>	1720–1728	283
Poglavlje III.	<i>Tužba za naknadu štete.....</i>	1729–1731	284
DIO V.			
POSTUPAK U UPRAVNIM UTOCIMA			
I U UKLANJANJU ILI PREMJEŠTANJU ŽUPNIKA			
		1732–1752	286
Odsjek I.			
UTOK PROTIV UPRAVNIH ODLUKA			
		1732–1739	286
Odsjek II.			
POSTUPAK U UKLANJANJU ILI PREMJEŠTANJU ŽUPNIKA			
		1740–1752	288
Poglavlje I.	<i>Način postupanja u uklanjanju župnika.....</i>	1740–1747	288
Poglavlje II.	<i>Način postupanja u premještanju župnika</i>	1748–1752	289

KNJIGA I.
OPĆE ODREDBE

Kan. 1 - Kanoni ovog Zakonika vrijede samo za latinsku Crkvu.

Kan. 2 - Zakonik obično ne određuje obrede koji treba da se obdržavaju u bogoslužnim slavljinama; stoga dosadašnji bogoslužni zakoni zadržavaju svoju snagu, osim ako se koji od njih protivi kanonima Zakonika.

Kan. 3 - Kanoni Zakonika ne ukidaju ni potpuno ni djelomice ugovore koje je Apostolska Stolica sklopila s državama ili drugim političkim zajednicama; zato ti i dalje ostaju na snazi, bez obzira na protivne propise ovoga zakonika.

Kan. 4 - Stečena prava, isto tako i povlastice koje je Apostolska Stolica dosad dala bilo fizičkim bilo pravnim osobama, a kojima se one služe i nisu opozvane, ostaju netaknute, ako nisu izričito opozvane kanonima ovoga Zakonika.

Kan. 5 - § 1. Dosadašnji običaji, bilo opći bilo krajevni, koji se protive propisima ovih kanona i koje kanoni ovoga Zakonika odbacuju, potpuno su ukinuti i ne dopušta se da ubuduće ožive; drugi također treba da se smatraju ukinutima, osim ako zakonik izričito određuje nešto drugo ili ako su stoljetni ili od pamtvijeka - ti se doduše mogu podnositi ako ih, prema ordinarijevu sudu, zbog okolnosti mjesta i osoba, nije moguće otkloniti.

§ 2. Zadržavaju se dosadašnji običaji mimo prava, bilo opći bilo krajevni.

Kan. 6 - § 1. Stupanjem na snagu ovoga Zakonika ukidaju se:

1. Zakonik kanonskoga prava proglašen godine 1917;
2. i drugi zakoni, bilo opći bilo krajevni, protivni propisima ovoga Zakonika, osim ako se za one krajevne izričito određuje nešto drugo;
3. svi kazneni zakoni, bilo opći bilo krajevni, koje je donijela Apostolska Stolica, osim ako ih ovaj Zakonik preuzima;
4. i svi ostali opći stegovni zakoni koji se odnose na predmet što ga ovaj Zakonik u cijelosti uređuje.

§ 2. Kanoni ovoga Zakonika, ako preuzimaju staro pravo, treba da se prosuđuju uzimajući u obzir i kanonsku predaju.

NASLOV I.

CRKVENI ZAKONI

Kan. 7 - Zakon nastaje proglašenjem.

Kan. 8 - § 1. Opći crkveni zakoni proglašuju se objavljivanjem u službenom glasilu *Acta Apostolicae Sedis*, osim ako je u posebnim slučajevima propisan drukčiji način proglašenja, a stupaju na snagu kad prođu tri mjeseca od nadnevka dotičnog broja *Acta*, osim ako već po naravi stvari obvezuju odmah ili ako je u samom zakonu posebno i izričito određeno kraće ili duže vrijeme do stupanja na snagu.

§ 2. Krajevni zakoni proglašuju se na način koji odredi zakonodavac i počinju obvezivati mjesec dana pošto budu proglašeni, osim ako je u samom zakonu određen drugi rok.

Kan. 9 - Zakoni se odnose na buduće, a ne na prošlo, osim ako se u njima izričito određuje o prošleme.

Kan. 10 - Treba smatrati da poništavaju ili čine nesposobnim samo oni zakoni koji izričito određuju da je čin ništav ili da je osoba nesposobna.

Kan. 11 - Zakoni samo crkveni obvezuju one koji su kršteni u Katoličkoj crkvi ili su u nju primljeni a dovoljno su sposobni služiti se razumom i koji su, osim ako je u pravu izričito određeno nešto drugo, navršili sedmu godinu života.

Kan. 12 - § 1. Opći zakoni svugdje obvezuju sve za koje su doneseni.

§ 2. Ali, od općih zakona koji ne obvezuju na određenom području, izuzimaju se svi koji se na tom području stvarno nalaze.

§ 3. Zakoni doneseni za posebno područje obvezuju one za koje su izdani i koji tamo imaju prebivalište ili boravište i stvarno tamo borave, uz održavanje propisa kan. 13.

Kan. 13 - § 1. Ne pretpostavlja se da su krajevni zakoni osobni nego područni, osim ako je određeno nešto drugo.

§ 2. Strance ne obvezuju:

1. krajevni zakoni njihova područja dok su odsutni, osim ako kršenje tih zakona šteti na vlastitom području, ali ako su zakoni osobni;

2. ni zakoni područja gdje se nalaze, osim onih koji štite javni red ili određuju pravne oblike čina ili se odnose na nekretnine koje se nalaze na tom području

§ 3. Lutalice su podložni i općim i krajevnim zakonima koji su na snazi u mjestu gdje se nalaze.

Kan. 14 - Zakoni, pa ni oni koji poništavaju i čine nesposobnim, ne obvezuju u pravnoj dvojbi; u činjeničnoj pak dvojbi ordinariji mogu od njih dati oprost samo ako, kad se radi o pridržanom oprost, vlast kojoj je pridržan običava davati oprost.

Kan. 15 - § 1. Neznanje ili zabluda o zakonima koji poništavaju ili čine nesposobnim ne priječe njihov učinak, osim ako je izričito određeno nešto drugo.

§ 2. Neznanje ili zabluda o zakonu ili kazni, o vlastitom djelu ili tuđem općepoznatom djelu ne pretpostavlja se; pretpostavlja se o tuđem djelu koje nije općepoznato dok se ne dokaže protivno.

Kan. 16 - § 1. Zakone mjerodavno tumači zakonodavac i onaj komu je on povjerio vlast mjerodavnog tumačenja.

§ 2. Mjerodavno tumačenje dano u obliku zakona ima istu snagu kao i sam zakon i treba da se proglasi; ako samo pojašnjava u sebi sigurne riječi zakona, vrijedi unatrag; ako zakon sužava ili proširuje ili dvojbeni razjašnjava, ne djeluje natrag.

§ 3. Ali tumačenje u obliku sudske presude ili upravnog akta u posebnoj stvari nema snagu zakona i obvezuje samo osobe i odnosi se samo na stvari za koje je dano.

Kan. 17 - Crkveni zakoni imaju se razumjeti prema vlastitom značenju riječi promatranom u svezi i sklopu; ako značenje ostane dvojbeno i nejasno, treba da se uzmu u obzir usporedna mjesta, ako ih ima, svrha zakona i okolnosti te nakana zakonodavca.

Kan. 18 - Zakoni koji određuju kaznu ili sužavaju slobodno vršenje prava ili sadrže izuzetak od zakona podliježu uskom tumačenju.

Kan. 19 - Ako o kojoj stvari nema izričita propisa, bilo općeg bilo krajevnog zakona ili ako nema običaja, onda slučaj, osim ako je kazneni, treba da se riješi uzevši u obzir zakone donesene za slične slučajeve, opća pravna načela primijenjena s kanonskom pravičnošću, pravosuđe i uobičajeni način poslovanja Rimske kurije, opće i postojano mišljenje stručnjaka.

Kan. 20 - Kasniji zakon ukida potpuno ili djelomice raniji, ako to izričito kaže, ili mu je izravno protivan, ili ako sasvim iznova uređuje predmet ranijeg zakona; ali, opći zakon nipošto ne ukida krajevno ili posebno pravo, osim ako je u pravu izričito određeno nešto drugo.

Kan. 21 - U dvojbi se ne pretpostavlja da je raniji zakon opozvan, nego kasniji zakoni treba da se povežu s ranijima i da se, koliko je moguće, usklade s njima.

Kan. 22 - Svjetovni zakoni, na koje upućuje crkveno pravo, neka se u kanonskom pravu obdržavaju s jednakim učincima, ako nisu protivni božanskom pravu i ako kanonsko pravo ne određuje nešto drugo.

NASLOV II.

OBIČAJ

Kan. 23 - Snagu zakona ima samo onaj običaj koji je uvela zajednica vjernika, a zakonodavac ga je odobrio prema odredbi kanona koji slijede.

Kan. 24 - § 1. Nijedan običaj protivan božanskom pravu ne može steći snagu zakona.

§ 2. Snagu zakona ne može steći ni običaj protiv ili mimo kanonskoga prava, osim ako je razložan; običaj pak koji se u pravu izričito odbacuje nije razložan.

Kan. 25 - Nijedan običaj ne stječe snagu zakona, osim ako ga je zajednica sposobna barem primiti zakon obdržavati s nakanom da uvede pravo.

Kan. 26 - Običaj protivan sadašnjem kanonskom pravu li koji je mimo kanonskoga zakona snagu zakona stječe samo ako je bio zakonito obdržavan trideset neprekidnih i potpunih godina, osim ako ga je mjerodavni zakonodavac posebno potvrdio; protiv pak kanonskoga zakona koji sadrži ograničenje koje zabranjuje buduće običaje može prevladati samo običaj stoljetni ili od pamtivijeka.

Kan. 27 - Običaj je najbolji tumač zakona.

Kan. 28 - Običaj, bio protiv bio mimo zakona, opoziva se protivnim običajem ili zakonom, uz obdržavanje propisa kan. 5; ali, zakon ne opoziva običaje stoljetne ili od pamtivijeka, a ni opći zakon krajevne običaje, osim ako ih izričito spominje.

NASLOV III.

OPĆE ODLUKE I UPUTE

Kan. 29 - Opće odluke kojima mjerodavni zakonodavac određuje zajedničke propise za zajednicu koja je sposobna primiti zakon, u pravom su smislu zakoni i ravnaju se prema propisima kanona o zakonima.

Kan. 30 - Opću odluku, o kojoj govori kan. 29, ne može donijeti onaj tko ima samo izvršnu vlast, osim ako mu je to u posebnim slučajevima, prema pravnoj odredbi, izričito dao mjerodavni zakonodavac, i uz obdržavanje uvjeta postavljenih u činu davanja.

Kan. 31 - § 1. Opće provedbene odluke, kojima se naime pobliže određuju oblici koji treba da se obdržavaju u primjeni zakona ili kojima se zahtijeva obdržavanje zakona, mogu u granicama svoje mjerodavnosti izdati oni koji imaju izvršnu vlast.

§ 2. Što se tiče proglašenja i vremena stupanja na snagu odluka o kojima se govori u § 1, neka se obdržavaju propisi kan. 8.

Kan. 32 - Opće provedbene odluke obvezuju one koje vežu zakoni za koje se tim odlukama određuju oblici primjene ili zahtijeva obdržavanje.

Kan. 33 - § 1. Opće provedbene odluke, iako objavljene u napucima ili ispravama drugoga naziva, ni djelomice ne ukidaju zakone, a njihovi propisi, koji su protivni zakonima, nemaju nikakve snage.

§ 2. Te odluke gube snagu izričitim ili uključivim opozivom mjerodavne vlasti, a i prestankom zakona za provedbu kojeg su izdane; ali ne prestanu utrućem prava donositelja, osim ako se izričito određuje protivno.

Kan. 34 - § 1. Upute koje naime tumače propise zakona i koje razlažu i određuju obvezatne načine njihove provedbe daju se na upotrebu onima koji su dužni brinuti se za provedbu zakona, i obvezuju ih u provođenju zakona; te upute, u granicama svoje mjerodavnosti, zakonito izdaju oni koji imaju izvršnu vlast.

§ 2. Rasporedbe uputa ni djelomice ne ukidaju zakone, a one koje se ne mogu uskladiti s propisima zakona nemaju nikakve snage.

§ 3. Upute gube snagu ne samo izričitim ili uključivim opozivom mjerodavne vlasti koja ih je izdala ili od nje više vlasti, nego i prestankom zakona radi čijeg su tumačenja ili provedbe izdane.

NASLOV IV.
POJEDINAČNI UPRAVNI AKTI

POGLAVLJE I.
ZAJEDNIČKE ODREDBE

Kan. 23 - Pojedinačni upravni akt, bila to odluka ili zapovijed, bio to otpis, može u granicama svoje mjerodavnosti izdati onaj tko ima izvršnu vlast, uz obdržavanje propisa kan. 76, § 1.

Kan. 36 - § 1. Upravni akt ima se razumjeti prema vlastitom značenju riječi i uobičajenom načinu govora; u dvojbi, usko se tumače upravni akti koji se tiču sporova ili kojima se prijeti kaznom ili se ona nameće, ili kojima se ograničavaju osobna prava, ili se krše stečena prava drugih, ili se protiv zakonu koji je na korist privatnih osoba; svi ostali tumače se široko.

§ 2. Upravni se akt ne smije proširivati na druge slučajeve osim navedenih.

Kan. 37 - Upravni akt koji se tiče izvanjskoga područja ima se izdati napismeno; to vrijedi i za akt njegova izvršenja, ako je dan preko izvršitelja.

Kan. 38 - Upravni akt, pa i kad je posrijedi otpis dan *Na vlastitu pobudi*, nema učinka ako krši stečeno pravo drugog ili se protiv zakonu ili odobrenom običaju, osim ako je mjerodavna vlast izričito dodala ograničenje kojim se to ukida.

Kan. 39 - Uvjeti u upravnom aktu samo se tada smatraju dodanima za valjanost kad su izrečeni riječima: *ako, osim ako, samo ako*.

Kan. 40 - Izvršitelj nekog upravnog akta ne može valjano vršiti svoju zadaću prije nego što primi dopis i provjeri njegovu vjerodostojnost i cjelovitost, osim ako ga je unaprijed o tome obavijestila vlast koja je taj akt izdala.

Kan. 41 - Izvršitelj upravnog akta kojemu se povjerava samo zadaća izvršenja ne može odbiti izvršenje tog akta, osim ako je očito da je taj akt ništav ili da se zbog drugog važnog razloga ne može poduprijeti ili nisu ispunjeni uvjeti postavljeni u samom upravnom aktu; ali, ako se vidi da je izvršenje upravnog akta neprikladno zbog okolnosti osobe ili mjesta, izvršitelj neka obustavi izvršenje; u tim slučajevima neka odmah obavijesti vlast koja je akt izdala.

Kan. 42 - Izvršitelj upravnog akta mora postupiti prema odredbi naloga; ali ako ne ispuni bitne uvjete postavljene u dopisu i ne poštuje bitni oblik postupanja, izvršenje je nevaljano.

Kan. 43 - Izvršitelj upravnog akta može, prema svojem razboritom sudu, postaviti sebi zamjenika, osim ako je zamjena zabranjena, ili ako je izvršitelj izabran zbog osobne prikladnosti, ili ako je osoba zamjenika unaprijed određena; ali u tim slučajevima izvršitelj smije drugomu povjeriti pripravne čine.

Kan. 44 - Upravni akt može izvršiti i izvršiteljev nasljednik u službi, osim ako je izvršitelj bio izabran zbog osobne prikladnosti.

Kan. 45 - Ako izvršitelj na bilo koji način pogriješi pri izvršenju upravnog akta, dopušteno mu je taj akt ponovno izvršiti.

Kan. 46 - Upravni akt ne prestane utnućem prava onoga tko ga je izdao, osim ako pravo izričito određuje nešto drugo.

Kan. 47 - Opoziv upravnog akta drugim upravnim aktom mjerodavne vlasti ima učinak tek od časa kad je taj opoziv zakonito priopćen osobi za koju je dan.

POGLAVLJE II.

POJEDINAČNE ODLUKE I ZAPOVIJEDI

Kan. 48 - Pojedinačnom odlukom smatra se upravni akt izdan od mjerodavne izvršne vlasti kojim se, prema pravnim odredbama, određuje rješenje ili obavlja povjeravanje za poseban slučaj, što po svojoj naravi ne pretpostavlja da je netko podnio molbu.

Kan. 49 - Pojedinačna je zapovijed odluka kojom se osobi ili određenim osobama izravno i zakonito naređuje da nešto učine ili propuste, osobito kad se zahtijeva obdržavanje zakona.

Kan. 50 - Prije nego izda pojedinačnu odluku, neka vlast zatraži potrebne podatke i dokaze, i neka se, ako je moguće, posavjetuje s onima čija bi prava mogla biti prekršena.

Kan. 51 - Neka se odluka izda napismeno, i neka se dade barem sažeto obrazloženje, ako se radi o rješenju.

Kan. 52 - Pojedinačna odluka ima snagu samo za stvari o kojima odlučuje i za osobe kojima je dana; njih pak obvezuje posvuda, osim ako je određeno nešto drugo.

Kan. 53 - Ako su odluke međusobno protivne, posebna prevladava nad općom u onome što se posebno izražava; ako su jednako posebne ili opće, vremenski kasnija mijenja raniju ako joj je protivna.

Kan. 54 - § 1. Pojedinačna odluka, čija se primjena povjerava izvršitelju, ima učinak od časa izvršenja; inače od časa kad se priopći osobi vlašću onoga tko je izdao odluku.

§ 2. Da bi se moglo zahtijevati izvršenje pojedinačne odluke, ona treba da se priopći, prema pravnoj odredbi, zakonitom ispravom.

Kan. 55 - Kad veoma važan razlog priječi da se ne preda napisani tekst odluke, smatra se da je odluka priopćena ako se pred bilježnikom ili dvojicom svjedoka pročita onomu komu je namijenjena i ako se sastavi zapisnik koji svi nazočni moraju potpisati, uz obdržavanje propisa kann. 37 i 51.

Kan. 56 - Odluka se smatra priopćenom ako se onaj komu je namijenjena, propisno pozvan da odluku primi ili čuje, bez opravdana razloga ne pojavi ili ne htjedne potpisati.

Kan. 57 - § 1. Ako zakon naređuje da se odluka izda, ili kad zainteresirani zakonito podnese molbu ili utok da bi isposlovao odluku, neka mjerodavna vlast odluči u roju od tri mjeseca pošto primi molbu ili utok, osim ako zakon propisuje drugi rok.

§ 2. Ako, kad prođe taj rok, odluka još nije izdana, pretpostavlja se što se tiče ulaganja daljnjeg utoka da je odgovor niječan.

§ 3. Pretpostavljeni niječni odgovor ne oslobađa mjerodavnu vlast od obveze da izda odluku, dapače, i da, prema odredbi kan. 128, nadoknadi štetu koja je možda time nanesena.

Kan. 58 - § 1. Pojedinačna odluka prestane vrijediti kad je zakonito opozove mjerodavna vlast ili kad prestane zakon radi čije je provedbe donesen.

§ 2. Pojedinačna zapovijed koja nije izdana zakonitom ispravom prestane utrućem prava onoga tko ju je izdao.

POGLAVLJE III.

OTPISI

Kan. 59 - § 1. Otpis je upravni akt napismeno izdan od mjerodavne izvršne vlasti, kojim se, prema njegovoj naravi, na nečiju molbu daje povlastica, oprost ili koja druga milost.

§ 2. Propisi doneseni za otpise vrijede i za davanje dozvole i za usmena davanja milosti, osim ako je utvrđeno nešto drugo.

Kan. 60 - Svatko komu to izričito nije zabranjeno može izmoliti bilo koji otpis.

Kan. 61 - Otpis se može izmoliti za drugoga, pa i mimo njegova pristanka, i vrijedi prije njegova prihvaćanja, uz poštovanje protivnih ograničenja, osim ako je utvrđeno nešto drugo.

Kan. 62 - Otpis koji nema izvršitelja ima učinak od časa kad je pismo izdano, a ostali od časa izvršenja.

Kan. 63 - § 1. Otpis nije valjan kad se radi o zataji ili prešućivanju istine ako se u molbi ne iznese ono što po zakonu, kanonskom načinu i uobičajenom obliku poslovanja treba iznijeti da bi otpis bio valjan, osim ako se radi o otpisu milosti koji je dan *Na vlastitu pobudu*.

§ 2. Isto tako, valjanosti otpisa protivi se prijevara ili iznošenje neistine ako ni jedan od iznesenih odlučujućih razloga nije istinit.

§ 3. Odlučujući razlog u otpisima koji nemaju izvršitelja treba da bude istinit u vrijeme kad je otpis izdan, a u ostalima u vrijeme izvršenja.

Kan. 64 - Uz poštovanje prava Pokorničarne za unutrašnje područje, milost koju uskrati bilo koji ured Rimske kurije ne može valjano dati drugi ured te Kurije ili druga mjerodavna vlast niša od rimskog prvosvećenika bez pristanka ureda s kojim je započet postupak.

Kan. 65 - § 1. Neka nitko ne traži od drugog ordinarija milost koju mu je uskratio njegov ordinarij ako ne spomene da mu je milost uskraćena; kad je pak to spomenuto, neka ordinarij ne dade milost, osim ako od prvog ordinarija dozna razloge zašto je milost uskraćena, poštujući propise §§ 2 i 3.

§ 2. Milost koju uskrati generalni vikar ili biskupski vikar ne može valjano dati drugi vikar istoga biskupa, pa i kad dozna razloge uskraćivanja od vikara koji je milost uskratio.

§ 3. Milost uskraćena od generalnog vikara ili biskupskog vikara a poslije, bez spominjanja te uskrate, izmoljena od dijecezanskog biskupa nije valjana; ali milost koju je uskratio dijecezanski biskup ne može se, pa ni ako se spomene uskrata, valjano izmoliti od njegova generalnog vikara ili biskupskog vikara, bez pristanka biskupa.

Kan. 66 - Otpis nije ništav zbog pogreške u imenu osobe kojoj se daje, ili koja ga izdaje, ili mjesta u kojem ova prebiva, ili stvari o kojoj se radi, samo ako, prema ordinarijevu sudu, nema nikakve dvojbe o samoj osobi ili stvari.

Kan. 67 - § 1. Ako se dogodi da se o istoj stvari izmole dva međusobno protivna otpisa, tada posebni ima prednost pred općim u onomu što je posebno izrečeno.

§ 2. Ako su otpisi jednako posebni ili opći, vremenski raniji ima prednost pred kasnijim, osim ako se u drugom izričito spominje prvi ili ako se prvi molitelj zlonamjerno ili zbog svojeg velikog nemara nije poslužio otpisom.

§ 3. U dvojbi da li je otpis ništav ili nije ništav treba se obratiti onome tko je otpis izdao.

Kan. 68 - Otpis Apostolske Stolice u kojemu nema izvršitelja mora se predložiti moliteljevu ordinariju samo kad se to u samom otpisu naređuje, ili kad se radi o stvarima od javnog značenja, ili kad je potrebno provjeriti uvjete.

Kan. 69 - Otpis za koji nije određeno vrijeme predloženja može se predati izvršitelju u svako vrijeme, samo da pri tom ne bude prijevara ni zle namjere.

Kan. 70 - Ako se u otpisu izvršitelju povjeri samo davanje, njegovo je pravo da, prema svojem razboritom sudu i savjesti, milost dade ili uskrati.

Kan. 71 - Nitko se ne mora služiti otpisom dobivenim samo u svoju korist, osim ako je na to kanonski obavezan zbog drugog razloga.

Kan. 72 - Otpise dane od Apostolske Stolice koji su prestali vrijediti može dijecezanski biskup zbog opravdana razloga jedanput produžiti, ali ne više od tri mjeseca.

Kan. 73 - Protivnim se zakonom ne opoziva nijedan otpis, osim ako je u samom zakonu određeno nešto drugo.

Kan. 74 - Iako se netko u unutrašnjem području može služiti milošću koja mu je usmeno dana, za izvanjsko područje dužan ju je dokazati ako se to od njega zakonito zatraži.

Kan. 75 - Ako otpis sadrži povlasticu ili oprost, neka se primjenjuju i propisi kanona koji slijede.

POGLAVLJE IV.

POVLASTICE

Kan. 76 - § 1. Povlasticu ili milost danu posebnim aktom u korist određenih osoba, bilo fizičkih bilo pravnih, može dati zakonodavac, a i izvršna vlast koju je zakonodavac za to ovlastio.

§ 2. Posjedovanje stoljetno ili od pamtljivijeka stvara pretpostavku da je povlastica dana.

Kan. 77 - Povlastica treba da se tumači prema odredbi kan. 36, § 1; ali uvijek valja primijeniti takvo tumačenje da oni kojima je povlastica dana doista postignu neku milost.

Kan. 78 - § 1. Pretpostavlja se da je povlastica trajna, osim ako se dokaže protivno.

§ 2. Osobna povlastica, to jest ona koja prati osobu, s njom i prestane.

§ 3. Stvarna povlastica prestane s potpunom propašću stvari ili mjesta; međutim, mjesna povlastica opet oživljuje ako se mjesto u roku od pedeset godina obnovi.

Kan. 79 - Povlastica prestane opozivom mjerodavne vlasti prema odredbi kan. 47, uz obdržavanje propisa kan. 81.

Kan. 80 - § 1. Nijedna povlastica ne prestane odreknućem, osim ako odreknuće prihvati mjerodavna vlast.

§ 2. Svaka se fizička osoba može odreći povlastice koja je dana samo njoj u korist.

§ 3. Povlastice dane nekoj pravnoj osobi ili zbog dostojanstva mjesta ili stvari pojedine se osobe ne mogu odreći; ni sama pravna osoba ne može se odreći povlastice koja joj je dana ako bi odreknuće bilo na štetu Crkve ili drugih.

Kan. 81 - Povlastica ne prestane utrućem prava onoga tko je dao povlasticu, osim ako je dana s ograničenjem *do naše volje* ili kojim drugim jednake vrijednosti.

Kan. 82 - Povlastica koja nije drugome na teret ne prestane neupotrebom ili protivnom upotrebom; a ona koja druge opterećuje gubi se, ako nastupi zakonita zastara.

Kan. 83 - § 1. Povlastica prestane istekom vremena ili kad se ispuni broj slučajeva za koje je dana, uz obdržavanje propisa kan. 142, § 2.

§ 2. Povlastica prestane i onda kad se u tijeku vremena, prema sudu mjerodavne vlasti, okolnosti toliko promijene da postane šteta ili njezina upotreba nedopuštena.

Kan. 84 - Tko zloupotrebljava vlast dobivenu povlasticom, zaslužuje da bude lišen same povlastice; stoga ordinarij onomu tko povlasticu teško zloupotrebljava, pošto ga je bez uspjeha opomenuo, neka oduzme povlasticu koju mu je sam dao; ali, ako je povlasticu dala Apostolska Stolica, ordinarij je dužan obavijestiti Apostolsku Stolicu.

POGLAVLJE V.

OPROSTI

Kan. 85 - Oprost ili ublaženje zakona samo crkvenoga u posebnom slučaju mogu, u granicama svoje mjerodavnosti, dati oni koji imaju izvršnu vlast, a i oni kojima vlast davanja oprosta pripada izričito ili uključivo bilo po samom pravu bilo snagom zakonitoga ovlaštenja.

Kan. 86 - Od zakona koji određuje bitne sastavnice pravnih ustanova ili pravnih čina ne može se dati oprost.

Kan. 87 - § 1. Dijecezanski biskup može vjernicima, kad god smatra da to pridonosi njihovu duhovnom dobru, dati oprost od stegovnih zakona, kako općih tako i krajevnih, koje je vrhovna crkvena vlast donijela za njegovo područje ili za njegove podložnike, ali ne od postupničkih ili kaznenih zakona, niti od onih od kojih je davanje oprosta posebno pridržano Apostolskoj Stolici ili drugoj vlasti.

§ 2. Ako je teško uteći se Svetoj Stolici, a ujedno zbog odgode prijeti pogibelj velike štete, svaki ordinarij može dati oprost od tih zakona, pa i kad je oprost pridržan Svetoj Stolici, samo ako se radi o oprostima koji u takvim okolnostima ona običava davati, uz obdržavanje propisa kan. 291.

Kan. 88 - Mjesni ordinarij može dati oprost od biskupijskih zakona i, kad god smatra da to pridonosi dobru vjernika, od zakona koje je donio plenarni ili pokrajinski sabor ili biskupska konferencija.

Kan. 89 - Župnik i drugi prezbiteri ili đakoni ne mogu dati oprost od općeg i krajevnog zakona, osim ako im je ta vlast izričito dana.

Kan. 90 - § 1. Neka se od crkvenog zakona ne daje oprost bez opravdana i razumna razloga i ako se ne uzmu u obzir okolnosti slučaja i važnosti zakona od kojeg se daje oprost; inače je oprost nedopušten, a i nevaljan, osim ako ga je dao sam zakonodavac ili njegov pretpostavljeni.

§ 2. U dvojbi o dovoljnosti razloga oprost se daje valjano i dopušteno.

Kan. 91 - Tko ima vlas davanja oprosta, može je, i kad se nalazi izvan svojeg područja, vršiti nad podložnicima makar bili odsutni s područja, te, osim ako je izričito određeno protivno, i nad strancima koji se stvarno nalaze na njegovu području, a i nad samim sobom.

Kan. 92 - Uskom tumačenju prema odredbi kan. 36, § 1 podliježe ne samo oprost nego i sama vlast davanja oprosta koja je dana za određeni slučaj.

Kan. 93 - Oprost koji susljedno traje prestane na iste načine na koje prestane i povlastica, a i sigurnim i potpunim prestankom odlučujućeg razloga.

NASLOV V.
STATUTI I PRAVILNICI

Kan. 94 - § 1. Statuti su, u pravom smislu, uredbe izdane prema pravnoj odredbi u skupnostima bilo stvari, a kojima se određuju njihova svrha, uređenje, uprava i načini djelovanja.

§ 2. Statuti skupnosti osoba obvezuju samo osobe koje su zakonito članovi dotične skupnosti; statuti skupnosti stvari obvezuju one koji se brinu za upravljanje njima.

§ 3. Propisi statuta doneseni i proglašeni snagom zakonodavne vlasti ravnaju se prema propisima kanona o zakonima.

Kan. 95 - § 1. Pravilnici su pravila ili odredbe koje se moraju obdržavati na sastancima osoba, bilo zakazanima od crkvene vlasti bilo slobodno sazvanima od vjernika, i na drugim slavljima, a kojima se određuje ono što se odnosi na uređenje, vođenje i načine djelovanja.

§ 2. Pravila pravilnika treba da obdržavaju oni koji sudjeluju na sastancima i slavljima.

NASLOV VI.
FIZIČKE I PRAVNE OSOBE

POGLAVLJE I.
KANONSKI POLOŽAJ FIZIČKIH OSOBA

Kan. 96 - Čovjek se krštenjem pritjelovljuje Kristovoj Crkvi i postaje u njoj osoba, s dužnostima i pravima koja su kršćanima, uzimajući dakako u obzir njihov položaj, vlastita, ako su u crkvenom zajedništvu i ako to ne priječi zakonito donesena kaznena mjera.

Kan. 97 - § 1. Punoljetna je osoba koja je navršila osamnaest godina; ispod te dobi osoba je maloljetna.

§ 2. Maloljetna osoba prije navršene sedme godine naziva se dijete i smatra se da nije umno razvijena, a pošto navrší sedmu godinu, pretpostavlja se da je sposobna služiti se razumom.

Kan. 98 - § 1. Punoljetna osoba može u potpunosti vršiti svoja prava.

§ 2. Maloljetna osoba ostaje u vršenju svojih prava podložna vlasti roditelja ili zaštitnika, osim u onome u čemu božanski zakon ili kanonsko pravo izuzima maloljetne osobe ispod njihove vlasti; što se tiče postavljanja zaštitnika i njihove vlasti, neka se obdržavaju propisi svjetovnoga prava, osim ako kanonsko pravo određuje nešto drugo ili ako dijecezanski biskup u određenim slučajevima, zbog opravdanih razloga, smatra da se ima imenovati drugi zaštitnik.

Kan. 99 - Tko god je trajno nesposoban služiti se razumom, smatra se da nije umno razvijen te se izjednačuje s djecom.

Kan. 100 - Osoba se naziva: *stanovnik*, u mjestu svojega prebivališta; *pridošlica*, u mjestu gdje ima boravište; *stranac*, ako se nalazi izvan prebivališta i boravišta koje još zadržava; *lutalica*, ako nigdje nema ni prebivališta ni boravišta.

Kan. 101 - § 1. Zavičajno je mjesto djeteta, pa i odraslog novokrštenika ono gdje su roditelji, kad je dijete rođeno, imali prebivalište; ako nisu imali prebivališta, onda gdje su imali boravište, ili, ako roditelji nisu imali isto prebivalište ili boravište, ono gdje je prebivalište ili boravište imala majka.

§ 2. Ako se radi o djetetu lutalica, njegovo zavičajno mjesto jest mjesto samog rođenja; ako se radi o nahočetu, mjesto u kojemu je nađeno.

Kan. 102 - § 1. Prebivalište se stječe boravljenjem na području neke župe ili barem biskupije koje je spojeno s nakanom da se ondje trajno ostane ako ništa to ne spriječi ili ako je boravljenje potrajalo potpunih pet godina.

§ 2. Boravište se stječe takvim boravljenjem na području neke župe ili barem biskupije koje je ili spojeno s nakanom da se ondje ostane tri mjeseca ako ništa to ne spriječi ili ako je boravljenje stvarno potrajalo tri mjeseca.

§ 3. Prebivalište ili boravište na području župe naziva se župno; na području biskupije, premda ne u župi, biskupijsko.

Kan. 103 - Članovi redovničkih ustanova i družba apostolskog života stječu prebivalište u mjestu gdje se nalazi kuća kojoj su pripisani; boravište stječu u kući u kojoj borave, prema odredbi kan. 102, § 2.

Kan. 104 - Ženidbeni drugovi treba da imaju zajedničko prebivalište ili boravište; ako dođe do zakonite rastave ili zbog drugog opravdanog razloga, oboje mogu imati svoje prebivalište ili boravište.

Kan. 105 - § 1. Maloljetna osoba nužno zadržava prebivalište i boravište onoga čijoj je vlasti podložna. Kad prijeđe dob djetinjstva, može steći i svoje boravište, a prema propisima svjetovnoga prava zakonito osamostaljena može steći i svoje prebivalište.

§ 2. Tko je zbog drugog razloga, a ne maloljetnosti zakonito stavljen pod zaštitništvo ili skrbništvo drugoga, ima prebivalište ili boravište zaštitnika ili skrbnika.

Kan. 106 - Prebivalište i boravište gube se odlaskom iz mjesta s nakanom da ne bude povratka, uz poštovanje propisa kan. 105.

Kan. 107 - § 1. Svatko stječe svojeg župnika i ordinarija kako preko prebivališta tako i preko boravišta.

§ 2. Vlastiti je župnik ili ordinarij litalice župnik ili ordinarij mjesta u kojem litalica stvarno boravi.

§ 3. Vlastiti župnik onoga tko ima samo biskupijsko prebivalište ili boravište jest župnik mjesta u kojem dotična osoba stvarno boravi.

Kan. 108 - § 1. Krvno srodstvo računa se po linijama i stupnjevima.

§ 2. U pravnoj liniji toliko je stupnjeva koliko rođenja, ili koliko je osoba, pošto se oduzme korijen.

§ 3. U pobočnoj liniji toliko je stupnjeva koliko je osoba u objema linijama skupa, pošto se oduzme korijen.

Kan. 109 - § 1. Tazbina nastaje iz valjane ženidbe, pa i neizvršene, a postoji između muža i ženinih krvnih srodnika, a i između žene i muževih krvnih srodnika.

§ 2. Tazbina se računa tako da su krvni srodnici muža u istoj liniji i stupnju tazbina žene, i obratno.

Kan. 110 - Djeca posvojena prema odredbama svjetovnoga zakona smatraju se kao djeca onoga ili onih koji su ih posvojili.

Kan. 111 - § 1. Primanjem krštenja pribraja se latinskoj Crkvi dijete roditelja koji joj pripadaju ili, ako joj jedno od njih ne pripada, ako oboje složno zažele da se dijete krsti u latinskoj Crkvi; ali, ako nema složne volje, dijete se pribraja obrednoj Crkvi kojoj pripada otac.

§ 2. Svaki krštenik koji je navršio četrnaest godina može slobodno izabrati da bude kršten u latinskoj Crkvi ili u drugoj samosvojnoj obrednoj Crkvi; u tom slučaju pripada onoj Crkvi koju je izabrao.

Kan. 112 - § 1. Pošto primi krštenje, pribraja se drugoj samosvojnoj obrednoj Crkvi:

1. onaj tko je dobio dozvolu Apostolske Stolice;

2. ženidbeni drug koji pri sklapanju ženidbe ili dok ona traje izjavi da prelazi u samosvojnu obrednu Crkvu drugog ženidbenog druga; kad prestane ženidba, može se slobodno vratiti u latinsku Crkvu;

3. djeca onih o kojima se govori u br. 1 i 2 prije navršenih četrnaest godina, a isto tako u mješovitoj ženidbi djeca katoličke stranke koja je zakonito prešla u drugu obrednu Crkvu; pošto navrše spomenutu dob, mogu se vratiti u latinsku Crkvu.

§ 2. Običaj, ma kako dugotrajan, primanja sakramenata po obredu druge samosvojne obredne Crkve ne uključuje pribrajanje tvoj Crkvi.

POGLAVLJE II.

PRAVNE OSOBE

Kan. 113 - § 1. Katolička crkva i Apostolska Stolica imaju svojstvo moralne osobe po samoj božanskoj uredbi.

§ 2. U Crkvi osim fizičkih osoba ima i pravnih osoba, koje su u kanonskom pravu subjekti obveza i prava koja odgovaraju njihovoj naravi.

Kan. 114 - § 1. Skupnosti bilo osobna bilo stvari usmjerene prema svrsi koja je u skladu s poslanjem Crkve, a koja nadilazi svrhu pojedinaca, postaju pravne osobe ili po samom pravnom propisu ili po posebnom dopuštenju mjerodavne vlasti koje je dano odlukom.

§ 2. Svrhe o kojima se govori u § 1. one su koje se odnose na djela pobožnosti, apostolata ili dobrotvornosti bilo duhovne bilo vremenite.

§ 3. Mjerodavna crkvena vlast neka daje pravnu osobnost samo onim skupnostima osoba ili stvari koje uistinu nastoje oko korisne svrhe i koje, kada se sve točno prosudi, imaju sredstva za koja se predviđa da bi mogla biti dovoljna da se postigne postavljena svrha.

Kan. 115 - § 1. Pravne osobe u Crkvi jesu ili skupnosti osoba ili skupnosti stvari.

§ 2. Skupnosti osoba, koja se inače ne može osnovati ako nema barem triju osoba, jest zborna, ako njezinu djelatnost određuju članovi zajedničkim donošenjem odluka, bilo s jednakim bilo s nejednakim pravom, prema odredbi prava i statuta; inače je nezborna.

§ 3. Skupnost stvari ili samostalna zaklada sastoji se od dobara ili stvari, bilo duhovnih bilo tvarnih, a njom, prema odredbi prava i statuta, upravlja jedna ili više fizičkih osoba ili zbor osoba.

Kan. 116 - § 1. Javne pravne osobe jesu skupnosti osoba ili stvari koje je osnovala mjerodavna crkvena vlast da u granicama koje su im određene u ime Crkve obavljaju, prema odredbi pravnih propisa, svoju zadaću koja im je povjerena radi općeg dobara; ostale su pravne osobe privatne.

§ 2. Javne pravne osobe dobivaju svoju osobnost ili po samom pravu ili po posebnoj odluci mjerodavne vlasti kojom se izričito daje osobnost; privatne pravne osobe dobivaju ovu osobnost samo po posebnoj odluci mjerodavne vlasti kojom se izričito daje ta osobnost.

Kan. 117 - Nijedna skupnost osoba ili stvari koja želi dobiti pravnu osobnost ne može je steći ako mjerodavna vlast ne odobri njezin statut.

Kan. 118 - Javnu pravnu osobu zastupaju, djelujući u njezino ime, oni kojima opće ili krajevno pravo ili njezin statut priznaju tu mjerodavnost; privatnu pravnu osobu zastupaju oni kojima istu mjerodavnost daje statut.

Kan. 119 - Što se tiče zbornih čina, osim ako pravo ili statut određuju nešto drugo, vrijedi sljedeće:

1. Kad se radi o izborima, a prisutna je većina onih koji su morali biti pozvani, pravnu snagu ima ono što je prihvatila apsolutna većina prisutnih; nakon dva neuspjela glasovanja neka se bira između dvojice izabranika koji su dobili najveći broj glasova ili, ako ih je više, između dvojice starijih po dobi; ako je, poslije trećeg glasovanja, broj glasova jednak, izabran je stariji po dobi;

2. kad se radi o drugim poslovima, a prisutna je većina onih koji su morali biti pozvani, pravnu snagu ima ono što je prihvatila apsolutna većina prisutnih; ako nakon dva glasovanja ostane jednaki broj glasova, predsjednik može svojim glasom odlučiti;

3. ono što se tiče svih kao pojedinaca moraju svi odobriti.

Kan. 120 - § 1. Pravna je osoba po svojoj naravi trajna; ali, prestane ako je mjerodavna vlast zakonito ukine ili ako je prestala djelovati u trajanju od sto godina; privatna pravna osoba, osim toga, prestane ako se, prema statutarnoj odredbi, samo društvo raspusti ili ako, prema sudu mjerodavne vlasti, sama zaklada prema statutarnoj odredbi prestane opstojati.

§ 2. Ako od zborne pravne osobe ostane i samo jedan član, a skupnost osoba prema statutarnoj odredbi nije prestala opstojati, vršenje svih prava skupnosti pripada tome članu.

Kan. 121 - Ako se skupnosti, bilo osoba bilo stvari, koje su javne pravne osobe tako ujedine da od njih nastane jedna skupnost koja i sama ima pravnu osobnost, ta nova skupnost stječe imovinska dobra i prava prijašnjih osoba i preuzima obveze kojima su one bile opterećene; što se pak tiče namjene osobito dobara i izvršenja obveza, moraju se poštovati volja utemeljitelja i darovatelja te stečena prava.

Kan. 122 - Ako se skupnost koja ima javnu pravnu osobnost tako razdijeli da se njezin dio ili pripoji drugoj pravnoj osobi ili se od njezina odijeljenog dijela osnuje zasebna javna pravna osoba, crkvena vlast mjerodavna za diobu, poštujući najprije kako volju utemeljitelja i darovatelja tako i stečena prava te odobreni statut, mora se pobrinuti sama ili preko izvršitelja:

1. da se djeljiva zajednička imovinska dobra i prava, a i dug i drugi tereti, razdijele razmjerno, pošteno i pravično među osobe o kojima se radi, vodeći računa o svim okolnostima i potrebama jedne i druge;

2. da upotreba i uživanje nedjeljivih zajedničkih dobara pripadne jednoj i drugoj pravnoj osobi, i da se njihovi tereti nametnu objema, poštujući potrebnu razmjernost, koja treba da se odredi pravično i pošteno.

Kan. 123 - Kad javna pravna osoba prestane opstojati, rasporedba njezinih dobara i imovinskih prava, isto tako i tereta, ravna se prema pravu i statutu; ako ti o tome ne govore, pripadaju neposrednoj višoj pravnoj osobi, uz uvjet da se uvijek poštuje volja utemeljitelja ili darovatelja, a i stečena prava; kad prestane privatna pravna osoba, rasporedba njezinih dobara i tereta ravna se prema njezinu statutu.

NASLOV VII. PRAVNI ČINI

Kan. 124 - § 1. Za valjanost pravnog čina traži se da ga obavi za to sposobna osoba i da čin ima bitne dijelove, a i oblike te zahtjeve pravom određene za valjanost čina.

§ 2. Ako je pravni čin propisno učinjen s obzirom na svoje vanjske sastavne dijelove, pretpostavlja se da je valjan.

Kan. 125 - § 1. Čin učinjen pod prisilom, nanesenom osobi izvana, kojoj se ona nije mogla nikako oduprijeti, smatra se da nije ni učinjen.

§ 2. Čin učinjen zbog teška straha, nepravedno nanescena, ili zbog zlonamjerne prijevare, valjan je, osim ako pravo određuje nešto drugo; ali se može poništiti sudskom presudom, bilo na traženje oštećene stranke ili njezinih pravnih nasljednika bilo po službenoj dužnosti.

Kan. 126 - Čin učinjen iz neznanja ili zablude, koji se odnose na ono što je njegova bit, ili na *nezaobilazni uvjet*, nevaljan je; inače je valjan, ako pravo ne određuje nešto drugo; ali čin učinjen iz neznanja ili zablude daje mogućnost da se, prema pravnoj odredbi, podigne tužba za poništenje.

Kan. 127 - § 1. Kad pravo određuje da je poglavaru za izvršenje čina potreban pristanak ili savjet nekog zbora ili skupine osoba, mora zbor ili skupinu osoba sazvati prema odredbi kan. 166, osim ako je, kad se radi samo o traženju savjeta, drukčije određeno krajevnim ili vlastitim pravom; da bi pak čini bili valjani, potrebno je da dobije pristanak apsolutne većine prisutnih ili da od svih zatraže savjet.

§ 2. Kad pravo određuje da je poglavaru za izvršenje čina potreban pristanak ili savjet određenih osoba kao pojedinaca, vrijedi sljedeće:

1. ako se traži pristanak, nevaljan je čin poglavara koji nije zatražio pristanak tih osoba ili koji je radio protivno njihovu mišljenju ili protivno mišljenju nekoga od njih.

2. ako se traži savjet, nevaljan je čin poglavara koji se nije posavjetovao s tim osobama; iako poglavar nije obvezan prikloniti se njihovu, premda jednodušnom, mišljenju, ipak bez veoma važna razloga prema svojem sudu neka ne odstupa od njihova mišljenja, osobito ako je jednodušno.

§ 3. Svi oni kojih se pristanak ili savjet traži obvezni su iznijeti svoje mišljenje otvoreno i, kad ozbiljnost poslova to zahtijeva, brižljivo čuvati tajnu; poglavar, dakako, može zahtijevati da se izvrši ta obveza.

Kan. 128 - Tko god drugome nezakonito nanese štetu pravnim činom, dapače i svakim drugim činom učinjenim namjerno ili iz nemara, obvezan je nadoknaditi štetu.

NASLOV VIII.

VLAST UPRAVLJANJA

Kan. 129 - § 1. Za vlast upravljanja, koja u Crkvi postoji po božanskom ustanovljenju, a naziva se i vlast jurisdikcije, sposobni su, prema odredbi pravnih propisa, oni koji su obilježeni svetim redom.

§ 2. U vršenju te vlasti mogu, prema pravnoj odredbi, sudjelovati vjernici laici.

Kan. 130 - Vlast upravljanja vrši se po sebi za izvanjsko područje, katkad ipak samo za unutrašnje područje, ali tako da se učinci koje njezino vršenje po sebi ima za izvanjsko područje ne priznaju na tom području, osim ako se to za određene slučajeve određuje pravom.

Kan. 131 - § 1. Redovita je vlast upravljanja ona koja je po samom pravu povezana s nekom službom; povjerena je ona koja se daje samoj osobi, ali ne po službi.

§ 2. Redovita vlast upravljanja može biti ili vlastita ili zamjениčka.

§ 3. Onaj tko tvrdi da mu je vlast povjerena dužan je ovlaštenje dokazati.

Kan. 132 - § 1. Stalne ovlasti ravnaju se prema propisima o povjerenoj vlasti.

§ 2. Pa ipak, osim ako je u davanju ovlasti izričito određeno nešto drugo ili ako je osoba izabrana zbog osobne prikladnosti, sama stalna ovlast dana ordinariju ne prestane utnućem prava ordinarija kojemu je dana, iako je on počeo vršiti ovlast, nego prelazi na svakog ordinarija koji ga naslijedi u upravljanju.

Kan. 133 - § 1. Ovlaštenik koji prekorači granice svojega naloga bilo prema stvarima bilo prema osobama ništavno djeluje.

§ 2. Ne smatra se da je granice svojega naloga prekoračio ovlaštenik koji je ono za što je ovlašten izvršio na drugi način nego što je određeno u nalogu, osim ako je ovlastitelj propisao način izvršenja kao uvjet za valjanost.

Kan. 134 - § 1. Pod nazivom ordinarija razumijevaju se u pravu, osim rimskog prvosvećenika, dijecezanski biskupi i drugi koji, iako samo privremeno, stoje na čelu neke partikularne Crkve ili zajednice s njom izjednačene prema odredbi kan. 368, a i oni koji u njima imaju opću redovitu izvršnu vlast, naime generalni i biskupski vikari; isto tako, za svoje podložnike, viši poglavari redovničkih kleričkih ustanova papinskoga prava i kleričkih družba apostolskoga života papinskoga prava, koji imaju redovitu barem izvršnu vlast.

§ 2. Pod nazivom mjesnog ordinarija razumijevaju se svi koji se nabrajaju u § 1, izuzevši poglavare redovničkih ustanova i družba apostolskoga života.

§ 3. Ono što se u kanonima izričito daje dijecezanskom biskupu, u opsegu izvršne vlasti, smatra se da pripada samo dijecezanskom biskupu i onima koji su prema kan. 381, § 2 s njim izjednačeni, isključivši generalnog i biskupskog vikara, osim ako imaju poseban nalog.

Kan. 135 - § 1. Vlast upravljanja dijeli se na zakonodavnu, izvršnu i sudsku.

§ 2. Zakonodavna vlast treba da se vrši na način propisan pravom, a ona koju u Crkvi ima zakonodavac niži od vrhovne vlasti ne može se valjano povjeriti, osim ako pravo izričito određuje nešto drugo; niži zakonodavac ne može valjano donijeti zakon protivan višemu pravu.

§ 3. Sudska vlast koju imaju suci ili sudska vijeća treba da se vrši na način propisan pravom i ne može se povjeriti, osim za obavljanje pripravnih čina neke odluke i presude.

§ 4. Što se tiče vršenja izvršne vlasti neka se obdržavaju propisi kanona koji slijede.

Kan. 136 - Izvršnu vlast netko, makar se nalazi izvan svojega područja, može vršiti nad podložnicima, i kad su odsutni s područja, osim ako nešto drugo određuje narav stvari ili pravni propis; nad strancima koji se stvarno nalaze na području može je vršiti, ako se radi o davanju pogodnosti ili o provedbi bilo općih bilo krajevnih zakona koji ih obvezuju prema odredbi kan. 13, § 2, br. 2.

Kan. 137 - § 1. Redovita izvršna vlast može se povjeriti kako za pojedini čin tako i za sveukupnost slučajeva, osim ako pravo izričito određuje nešto drugo.

§ 2. Izvršna vlast koju povjerava Apostolska Stolica može se dalje povjeriti bilo za pojedini čin bilo za sveukupnost slučajeva, osim ako je netko izabran zbog osobne prikladnosti ili ako je daljnje povjeravanje izričito zabranjeno.

§ 3. Izvršna vlast povjerena za sveukupnost slučajeva od nekog drugog tko ima redovitu vlast može se dalje povjeriti samo u pojedinačnim slučajevima; ako je pak povjerena za čin ili za određene čine, ne može se dalje povjeriti, osim s izričitim dopuštenjem ovlastitelja.

§ 4. Nijedna dalje povjerena vlast ne može se ponovno i dalje povjeriti, osim ako je to izričito dopustio prvi ovlastitelj.

Kan. 138 - Redovita izvršna vlast, a i vlast povjerena za sveukupnost slučajeva, treba da se tumači široko, a svaka druga usko; komu je pak vlast povjerena, podrazumijeva se da mu je dano i ono bez čega se ta vlast ne bi mogla izvršiti.

Kan. 139 - § 1. Time što se netko obrati kojoj, pa i višoj, mjerodavnoj vlasti, ne obustavlja se izvršna vlast druge mjerodavne vlasti, bila ona redovita bila povjerena, osim ako se pravom određuje nešto drugo.

§ 2. Niža vlast neka se ne miješa u stvar podnesenu višoj vlasti, osim zbog važna i hitna razloga; u tom slučaju neka odmah o tome obavijesti višu vlast.

Kan. 140 - § 1. Kad je više osoba zajednički i pojedinačno ovlašteno za isti posao, tko je prvi započeo obavljati posao isključuje iz njega druge, osim ako poslije bude spriječen ili ako ne htjedne posao privesti kraju.

§ 2. Ako je za obavljanje posla više osoba zorno ovlašteno, svi moraju postupati prema odredbi kan. 119, osim ako je u nalogu određeno nešto drugo.

§ 3. Ako je izvršna vlast povjerena većem broju osoba, pretpostavlja se da im je povjerena zajednički i pojedinačno.

Kan. 141 - Kad je više osoba ovlašteno jedna za drugom, posao treba da obavi onaj komu je nalog izdan prije, a poslije nije opozvan.

Kan. 142 - § 1. Povjerena vlast prestane: kad se izvrši nalog, kad istekne vrijeme ili kad se ispuni broj slučajeva za koje je dana; kad prestane svrha ovlaštenja; kad ovlaštenje opozove ovlastitelj i izravno to priopći ovlašteniku, a i kad se ovlaštenik odrekne i priopći to ovlastitelju, a ovaj prihvati odreknuće; ali ne prestane kad utrne pravo ovlastitelja, osim ako je to očito iz dodanih ograničenja.

§ 2. Ipak, valjan je čin povjerene vlasti koja se vrši samo za unutrašnje područje i kad je s nepažnjom učinjen pošto je već prošlo vrijeme dopuštenja.

Kan. 143 - § 1. Redovita vlast prestane gubitkom službe s kojom je povezana.

§ 2. Redovita se vlast obustavlja kad se protiv oduzeća službe ili uklanjanja sa službe zakonito prizove ili uloži utok, osim ako pravo određuje nešto drugo.

Kan. 144 - § 1. U općoj zabludi o činjenici ili o pravu, te u zbiljskoj i vjerojatnoj dvojbi, kako pravnoj tako i činjeničnoj, Crkva dopunja izvršnu vlast upravljanja i za izvanjsko i za unutrašnje područje.

§ 2. Ta se odredba primjenjuje i na ovlasti o kojima se govori u kann. 882, 883, 966 i 1111, § 1.

NASLOV IX.

CRKVENE SLUŽBE

Kan. 145 - § 1. Crkvena je služba svaka zadaća trajno ustanovljena bilo božanskom bilo crkvenom uredbom koja se vrši u duhovnu svrhu.

§ 2. Obveze i prava vlastita pojedinim crkvenim službama određuju se ili samim pravom kojim se služba ustanovljuje ili odlukom mjerodavne vlasti kojom se ona ustanovljuje i ujedno daje.

POGLAVLJE I.

POVJERAVANJE CRKVENE SLUŽBE

Kan. 146 - Crkvena se služba ne može valjano postići bez kanonskog povjeravanja.

Kan. 147 - Povjeravanje crkvene službe obavlja se: slobodnim podjeljivanjem koje vrši mjerodavna crkvena vlast; postavljanjem koje ona daje ako je prije obavljeno predlaganje; potvrđivanjem ili dopuštanjem koje ona čini ako je prije obavljen izbor ili molbeni izbor; napokon, samim izborom i prihvaćanjem izbora od izabranoga, ako se ne traži potvrda izbora.

Kan. 148 - Vlast kojoj pripada pravo osnivati, obnavljati i ukidati službe mjerodavna je i za njihovo povjeravanje, osim ako pravo određuje nešto drugo.

Kan. 149 - § 1. Da bi netko bio promaknut u crkvenu službu, mora biti u crkvenom zajedništvu i prikladan, to jest mora imati one osobine koje se za dotičnu službu traže općim ili krajevnim pravom ili odredbom utemeljenja.

§ 2. Povjeravanje crkvene službe onome tko nema traženih osobina samo je tada nevaljano kad se općim ili krajevnim pravom ili odredbom utemeljenja osobine izričito traže za valjanost povjeravanja; inače je valjano, ali se može poništiti odlukom mjerodavne vlasti ili presudom upravnoga suda.

§ 3. Povjeravanje službe obavljeno sa simonijom po samom je pravu ništavo.

Kan. 150 - Služba koja je povezana s cjelovitom brigom za duše, za obavljanje koje se traži vršenje svećeničkog reda, ne može se valjano dati onome tko još nije zaređen za svećenika.

Kan. 151 - Povjeravanje službe povezano s brigom za duše neka se ne odgađa ako nema važna razloga.

Kan. 152 - Neka se nikome ne daju dvije ili više nespojivih služba, takvih naime koje ista osoba ne može zajedno obavljati.

Kan. 153 - § 1. Povjeravanje pravno popunjene službe ništavno je samo po sebi i ne postaje valjano ako služba naknadno postane prazna.

§ 2. Ali, ako se radi o službi koja se po pravu daje na određeno vrijeme, povjeravanje se može obaviti u roku od šest mjeseci prije isteka toga vremena i ima učinak od dana kad služba postane prazna.

§ 3. Obećanje bilo koje službe, dano bilo od koga, nema nikakva pravnog učinka.

Kan. 154 - Pravno prazna služba, koju netko možda nezakonito još ima, može se dati samo ako je propisno proglašeno da to zadržavanje nije zakonito i ako se to proglašenje spomene u dopisu povjeravanja.

Kan. 155 - Tko zamjenjujući koga drugoga nemarnog ili spriječenog daje službu, ne stječe time nikakvu vlast nad osobom kojoj je dao službu, nego se njezin pravni položaj određuje jednako kao da je povjeravanje obavljeno prema redovitoj pravnoj odredbi.

Kan. 156 - Povjeravanje bilo koje službe neka se obavi napismeno.

Članak 1.

SLOBODNO PODJELJIVANJE

Kan. 157 - Zadaća je dijecezanskog biskupa da u svojoj partikularnoj Crkvi slobodnim podjeljivanjem popunja crkvene službe, osim ako se pravom izričito određuje nešto drugo.

Članak 2.

PREDLAGANJE

Kan. 158 - § 1. Predlaganje za crkvenu službu onaj komu pripada pravo predlaganja mora obaviti vlasti koja je mjerodavna za postavljanje na dotičnu službu i to, osim ako je zakonito određeno nešto drugo, u roku od tri mjeseca pošto primi obavijest da je služba prazna.

§ 2. Ako pravo predlaganja pripada kojemu zboru ili skupini osoba, neka se onaj tko treba da bude predložen odredi uz obdržavanje propisa kann. 165-179.

Kan. 159 - Neka nitko ne bude predložen protiv svoje volje; stoga onaj tko je predstavljen za predlaganje, upitan za mišljenje, ako u osam iskoristivih dana ne odbije, može biti predložen.

Kan. 160 - § 1. Tko ima pravo predlaganja, može predložiti jednoga ili više njih, i to kako zajedno tako i jednoga za drugim.

§ 2. Nitko ne može predložiti samoga sebe; ali, zbor ili skupina osoba može predložiti nekoga od svojih članova.

Kan. 161 - § 1. Tko je predložio onoga za koga se otkrije da je neprikladan, može samo još jednom, u roku od mjesec dana, predložiti drugoga, osim ako se pravom određuje nešto drugo.

§ 2. Ako se predloženi odrekne ili umre prije nego se obavi postavljanje, onaj tko ima pravo predlaganja može, u roku od mjesec dana pošto primi obavijest o odreknuću ili smrti, ponovno vršiti svoje pravo.

Kan. 162 - Tko u iskoristivo vrijeme, prema odredbi kan. 158, § 1 i kan. 161, nije obavio predlaganje, a tako i onaj tko je dva puta predložio nekoga za koga se otkrije da je neprikladan, gubi za taj put pravo predlaganja, pa tada pripada vlasti koja je mjerodavna za postavljanje da slobodno popuni praznu službu, ali s pristankom vlastita ordinarija onoga kome se služba daje.

Kan. 163 - Vlas prema pravnoj odredbi mjerodavna da postavi predloženoga neka postavi zakonito predloženoga i prikladnim nađenoga ako on prihvaća; ali, ako je više zakonito predloženih nađeno prikladnima, mora postaviti jednoga od njih.

Članak 3.

IZBOR

Kan. 164 - U kanonskim izborima neka se obdržavaju propisi kanona koji slijede, osim ako je pravom predviđeno nešto drugo.

Kan. 165 - Zbor ili skupina osoba koja ima pravo izbora za službu neka ne odgađa izbor više od tri iskoristiva mjeseca, koji treba da se računaju od primljene obavijesti da je služba prazna, osim ako je pravom ili statutom zbora ili skupine osoba određeno nešto drugo; ako se taj rok ne iskoristi, crkvena vlast, kojoj pripada pravo da potvrdi izbor ili pravo naknadnog povjeravanja, neka slobodno popuni praznu službu.

Kan. 166 - § 1. Predsjednik zbora ili skupine osoba neka sazove sve koji pripadaju zboru ili skupini; saziv pak, kad mora biti osoban, vrijedi ako je upućen u mjesto prebivališta ili boravišta ili u mjesto boravljenja.

§ 2. Ako tko od onih koji treba da se pozovu bude izostavljen i zbog toga odsutan, izbor je valjan; međutim, na njegovo traženje, pošto se dokaže izostavljanje i odsutnost, mjerodavna vlast mora izbor poništiti, makar bio i potvrđen, ali samo ako se pravno utvrdi da je utok bio uložen barem u roku od tri dana pošto je primljena obavijest o izboru.

§ 3. Ako je izostavljeno više od trećine izbornika, izbor je po samom pravu ništav, osim ako su svi izostavljeni stvarno prisustvovali.

Kan. 167 - § 1. Pošto je saziv zakonito obavljen, pravo glasovanja imaju oni koji su nazočni u dan i na mjestu određenu istim sazivom a isključuje se mogućnost glasovanja bilo pismom bilo preko zastupnika, osim ako statut zakonito određuje nešto drugo.

§ 2. Ako je tko od izbornika nazočan u kući u kojoj se obavlja izbor, ali zbog nemoći ne može prisustvovati izboru, neka izborni brojitelji zatraže njegov glas napismeno.

Kan. 168 - Premda netko ima pravo glasovanja u svoje ime s više naslova, može dati samo jedan glas.

Kan. 169 - Da izbor bude valjan, na glasovanje se ne smije pustiti nitko tko ne pripada zboru ili skupini.

Kan. 170 - Izbor u kojemu je sloboda na bilo koji način stvarno spriječena po samom je pravu nevaljan.

Kan. 171 - § 1. Nesposobni su za glasovanje:

1. tko nije sposoban za ljudski čin;
2. tko nema aktivnog prava glasa;
3. tko je udaren kaznom izopćenja bilo sudskom presudom bilo odlukom kojom se kazna izriče ili proglašuje;
4. tko je općepoznato otpao od crkvenog zajedništva.

§ 2. Ako tko od već spomenutih glasuje, njegov je glas ništav, ali je izbor valjan, osim ako se utvrdi da izabrani, kad se oduzme taj glas, ne bi dobio traženi broj glasova.

Kan. 172 - § 1. Glas, da bi bio valjan, mora biti:

1. slobodan; stoga je nevaljan glas onoga tko je izravno ili neizravno natjeran teškim strahom ili zlonamjernom prijevarom da bira određenu osobu ili odvojeno različite osobe;
2. tajan, siguran, bezuvjetan, određen.

§ 2. Uvjetni koji su prije izbora dodani glasu neka se smatraju kao da nisu ni postavljeni.

Kan. 173 - § 1. Prije početka izbora neka se iz sastava zbora ili skupine odrede barem dva izborna brojitelja.

§ 2. Izborni brojitelji neka skupe glasovnice i provjere pred predsjednikom izbora da li broj glasovnica odgovara broju izbornika; zatim, neka pregledaju same glasove i objave koliko je tko dobio.

§ 3. Ako broj glasovnica premašuje broj izbornika, izbora nije ni bilo.

§ 4. Sve čine izbora neka pomno opiše onaj tko vrši službu zapisničara, a zapisnik potpisan barem od dotičnog zapisničara, predsjednika i izbornih brojitelja neka se brižljivo čuva u arhivu zbora.

Kan. 174 - § 1. Izbor se može obaviti i nagodbom, to jest samo ako izbornici, s jednodušnim i pismenim pristankom, za taj put, prenesu pravo biranja na jednu ili više prikladnih osoba bilo iz sastava zbora bilo izvan njega, koje onda na temelju primljene ovlasti biraju u ime svih, osim ako se pravom i statutom određuje nešto drugo.

§ 2. Ako se radi o zboru ili skupini sastavljenoj od samih klerika, nagodbeni izbornici moraju biti zaređeni; u protivnom, izbor je nevaljan.

§ 3. Nagodbeni izbornici moraju obdržavati pravne propise o izboru i moraju se, da bi izbor bio valjan, pridržavati uvjeta koji su dodani nagodbi, a nisu protivni pravu; uvjeti protivni pravu neka se smatraju kao da nisu ni postavljeni.

Kan. 175 - Nagodba prestane i pravo glasovanja vraća se onima koji su nagodbu sklopili:

1. opozivom od strane zbora ili skupine dok se još ništa nije učinilo;
2. neispunjenjem nekog uvjeta dodana nagodbi;
3. obavljenim izborom, ako je bio ništav.

Kan. 176 - Neka se smatra izabranim onaj tko je, prema odredbi kan. 119, br. 1, dobio traženi broj glasova i neka ga predsjednik zbora ili skupine proglasi izabranim, osim ako se pravom ili statutom određuje nešto drugo.

Kan. 177 - § 1. Izbor treba da se odmah priopći izabranome, koji mora, u roku od osam iskoristivih dana pošto primi priopćenje, obavijestiti predsjednika zbora ili skupine da li izbor prihvaća ili ne; inače, izbor nema učinka.

§ 2. Ako izabrani ne prihvati, gubi svako pravo iz izbora i one ne oživljava naknadnim prihvaćanjem, no može ponovno biti izabran; ali zbor ili skupina, u roku od mjesec dana otkad se doznalo da izbor nije prihvaćen, mora obaviti novi izbor.

Kan. 178 - Prihativši izbor koji ne traži potvrdu, izabrani odmah punopravno stječe službu; inače stječe samo pravo na službu.

Kan. 179 - § 1. Ako izbor traži potvrdu, izabrani mora u osam iskoristivih dana pošto je prihvatio izbor osobno ili preko drugoga zatražiti od mjerodavne vlasti potvrdu; inače gubi svako pravo, osim ako dokaže da je opravdano bilo spriječen tražiti potvrdu.

§ 2. Mjerodavna vlast ne može uskratiti potvrdu ako nađe da je izabrani prikladan prema odredbi kan. 149, § 1 i da je izbor obavljen prema pravnoj odredbi.

§ 3. Potvrda se mora dati napismeno.

§ 4. Prije nego mu se priopći potvrda, izabranome nije dopušteno miješati se u vršenje službe ni u duhovnim ni u vremenitim stvarima, a čini, koje možda učini, jesu ništavi.

§ 5. Pošto mu se priopći potvrda, izabrani punopravno stječe službu, osim ako se pravom određuje nešto drugo.

Članak 4.

MOLBENI IZBOR

Kan. 180 - § 1. Ako izbor onoga koga izbornici smatraju prikladnijim te mu daju prednost priječi kanonska smetnja od koje se može i običava dati oprost, mogu ga svojim glasovanjem izabrati s molbom na mjerodavnu vlast, osim ako se pravom određuje nešto drugo.

§ 2. Nagodbeni izbornici ne mogu molbeno birati, osim ako je to izrečeno u nagodbi.

Kan. 181 - § 1. Da bi molbeni izbor imao snagu, potrebne su barem dvije trećine glasova.

§ 2. Glas za molbeni izbor mora se izreći riječju: *molbeno biram* ili kojom drugom istoga značenja; izričaj *biram ili molbeno biram* ili drugi istoga značenja vrijedi za izbor, ako nema smetnje, inače za molbeni izbor.

Kan. 182 - § 1. Predsjednik mora u osam iskoristivih dana poslati molbeni izbor mjerodavnoj vlasti kojoj pripada da potvrdi izbor i da dade oprost od smetnje ili, ako ona nema te vlasti, da je zatraži od više vlasti; ako se ne traži potvrda, molbeni izbor mora se poslati mjerodavnoj vlasti da dade oprost.

§ 2. Ako molbeni izbor nije poslan u propisanom roku, sam je po sebi ništav, a zboru ili skupini za taj se put oduzima pravo izbora ili molbenog izbora, osim ako se dokaže da je predsjednik opravdano bio spriječen poslati molbeni izbor ili se namjerno ili iz nemara ustegao od njegova pravodobnog slanja.

§ 3. Molbeno izabrani ne stječe nikakvo pravo iz molbenog izbora; mjerodavna vlast nije obvezna da ga prihvati.

§ 4. Pošto se molbeni izbor uputi mjerodavnoj vlasti, izbornici ga ne mogu opozvati, osim s pristankom te vlasti.

Kan. 183 - § 1. Ako mjerodavna vlast ne prihvati molbeni izbor, pravo izbora vraća se zboru ili skupini.

§ 2. Ali, ako se prihvati molbeni izbor, neka se to priopći molbeno izabranome, koji mora odgovoriti prema odredbi kan. 177, § 1.

§ 3. Tko prihvati dopušteni molbeni izbor, odmah punopravno stječe službu.

POGLAVLJE II.

GUBITAK CRKVENE SLUŽBE

Kan. 184 - § 1. Crkvena se služba gubi istekom unaprijed određenog vremena, navršenjem pravom određene dobi, odreknućem, premještanjem, uklanjanjem i oduzećem.

§ 2. Crkvena se služba ne gubi ako na bilo koji način prestane pravo vlasti koja je službu dala, osim ako se pravom određuje nešto drugo.

§ 3. Gubitak službe, koji je postigao učinak, neka se što prije objavi svima kojima pripada bilo kakvo pravo u povjeravanju službe.

Kan. 185 - Onome tko izgubi službu zbog navršene dobi ili prihvaćenog odreknuća može se dati počasni naslov.

Kan. 186 - Gubitak službe zbog isteka unaprijed određenog vremena ili navršene dobi ima učinak tek od časa kad to napismeno priopći mjerodavna vlast.

Članak 1.

ODREKNUĆE

Kan. 187 - Svatko tko je pri potpunoj svijesti može se iz opravdana razloga odreći crkvene službe.

Kan. 188 - Odreknuće zbog teška straha, nepravедno nanesena, zlonamjerne prijevare ili bitne zablude ili simonije po samom je pravu ništavo.

Kan. 189 - § 1. Da bi odreknuće bilo valjano, zahtijevalo ono prihvaćanje ili ne, treba da se priopći vlasti kojoj pripada da povjeri službu o kojoj se radi, i to napismeno ili usmeno pred dvojicom svjedoka.

§ 2. Neka vlast ne prihvati odreknuće koje se ne temelji na opravdanu i razmjernu razlogu.

§ 3. Odreknuće koje traži prihvaćanje ostaje bez ikakve snage, osim ako se prihvati u roku od tri mjeseca; ono pak koje ne traži prihvaćanje postiže učinak kad ga prema pravnoj odredbi priopći odricatelj.

§ 4. Odricatelj može opozvati odreknuće dokle god nije postigao učinak; kad postigne učinak, ne može ga opozvati, ali tko se odrekao, može tu službu dobiti s drugoga naslova.

Članak 2.

PREMJEŠTAJ

Kan. 190 - § 1. Premještaj može izvršiti samo onaj tko ima pravo povjeriti službu koja se gubi, i ujedno službu koja se daje.

§ 2. Ako se premještaj vrši protiv volje naslovnika službe, traži se važan razlog i neka se, uvijek uz poštovanje prava da se iznesu protivni razlozi, održava način postupanja koji je pravom propisan.

§ 3. Da bi premještaj postigao učinak, treba da se priopći napismeno.

Kan. 191 - § 1. Kod premještaja prijašnja služba postane prazna kanonskim preuzimanjem druge službe, osim ako je nešto drugo određeno pravom ili propisano od mjerodavne vlasti.

§ 2. Onaj tko je premješten prima naknadu vezanu za prijašnju službu sve dok kanonski ne preuzme drugu.

Članak 3.

UKLANJANJE

Kan. 192 - Sa službe se netko uklanja bilo zakonito izdanom odlukom mjerodavne vlasti, uz poštovanje prava koja su možda ugovorom stečena, bilo po samom pravu prema odredbi kan. 194.

Kan. 193 - § 1. Nitko ne može biti uklonjen sa službe koja mu je dana na neodređeno vrijeme, osim zbog važnih razloga i uz održavanje načina postupanja koji je određen pravom.

§ 2. To vrijedi i za uklanjanje sa službe prije isteka vremena, ako je služba dana na određeno vrijeme, uz održavanje propisa kan. 624, § 3.

§ 3. Sa službe, koja se po pravim propisima daje prema razboritoj ocjeni mjerodavne vlasti, može netko biti uklonjen iz opravdana razloga prema sudu te vlasti.

§ 4. Da bi odluka o uklanjanju postigla učinak, treba da se priopći napismeno.

Kan. 194 - § 1. Po samom pravu uklanja se s crkvene službe:

1. tko izgubi klerički stalež;
2. tko javno otpadne od katoličke vjere ili crkvenog zajedništva;
3. klerik koji pokušava sklopiti ženidbu makar i samo svjetovnu.

§ 2. Uklanjanje o kojem se govori u brr. 2 i 3 može se zahtijevati samo ako je ono sigurno na temelju izjave mjerodavne vlasti.

Kan. 195 - Ako se tko, ali ne samim pravom nego odlukom mjerodavne vlasti, uklanja sa službe kojom se osigurava njegovo uzdržavanje, neka se ta vlast prikladno vrijeme brine za njegovo uzdržavanje, osim ako je to osigurano drukčije.

Članak 4.

ODUZEĆE

Kan. 196 - § 1. Oduzeće službe, kao kazna za kažnjivo djelo, može se provesti samo prema pravnoj odredbi.

§ 2. Oduzeće postiže učinak po propisima kanona kaznenoga prava.

NASLOV X.

ZASTARA

Kan. 197 - Zastaru, kao način stjecanja ili gubitka subjektivnoga prava i oslobađanja od obveza, Crkva prihvaća onako kako je to uređeno u svjetovnom zakonodavstvu dotične države, uz izuzetke koje određuju kanoni ovoga Zakonika.

Kan. 198 - Nikakva zastara ne vrijedi ako se ne temelji na dobroj vjeri, ne samo u početku nego u tijeku svega vremena koje se traži za zastaru, uz poštovanje propisa kan. 1362.

Kan. 199 - Zastari ne podliježu:

1. prava i obveze naravnog ili pozitivnog božanskog prava;
2. prava koja se mogu steći samo apostolskom povlasticom;
3. prava i obveze koje se izravno tiču duhovnog života kršćana;
4. sigurne i nedvojbene granice crkvenih okružja;
5. misni prilozi i obveze;
6. povjeravanje crkvene službe za koju se prema pravnoj odredbi traži vršenje svetoga reda;
7. pravo pohoda i obveza poslušnosti tako da vjernike ne bi mogla pohađati nikakva crkvena vlast i da oni ne bi više bili podložni nikakvoj vlasti.

NASLOV XI.
RAČUNANJE VREMENA

Kan. 200 - Neka se vrijeme računa prema odredbama kanona koji slijede, osim ako se pravom izričito određuje nešto drugo.

Kan. 201 - § 1. Neprekidnim vremenom smatra se ono vrijeme koje ne dopušta nikakav prekid.

§ 2. Iskoristivo vrijeme smatra se ono koje nekome u vršenju ili ostvarivanju njegovih prava tako pripada da mu ne teče ako za njega ne zna ili ne može djelovati.

Kan. 202 - § 1. U pravu se pod danom razumije razdoblje od 24 sata koji treba da se računaju neprekinuto, a započinje od pola noći, osim ako je izričito određeno nešto drugo; tjedan je razdoblje od 7 dana; mjesec je razdoblje od 30 dana, a godina razdoblje od 365 dana, osim ako se kaže da mjesec i godina treba da se uzmu kao što su u kalendaru.

§ 2. Ako je vrijeme neprekidno, mjesec i godina uvijek treba da se uzmu kao što su u kalendaru.

Kan. 203 - § 1. Dan *od kojeg* ne računava se u rok, osim ako se početak roka podudara s početkom dana ili ako se u pravu izričito određuje nešto drugo.

§ 2. Dan *do kojeg* računava se u rok koji, ako se vrijeme sastoji od jednog ili više mjeseci ili godina, jednog tjedna ili više tjedana, završava svršetkom posljednjeg dana istog broja, ili, ako mjesec nema dana istog broja, svršetkom posljednjeg dana u mjesecu, osim ako je određeno protivno.

KNJIGA II.
BOŽJI NAROD

DIO I.

VJERNICI

Kan. 204 - § 1. Vjernici su oni koji su, krštenjem pritjelovljeni Kristu, učinjeni Božjim narodom i zbog toga su, postavši na svoj način dionici Kristove svećeničke, proročke i kraljevske službe, pozvani da, svaki prema svojem položaju, vrše poslanje koje je Bog povjerio Crkvi da ga ispuni u svijetu.

§ 2. Ta Crkva, na ovom svijetu sazdana i uređena kao društvo, opstoji u Katoličkoj crkvi, kojom upravljaju Petrov nasljednik i biskupi s njim na zajedništvu.

Kan. 205 - Potpuno su u zajedništvu Katoličke crkve na ovoj zemlji oni kršteni koji se u njezinu vidljivom uređenju povezuju s Kristom, i to vezama ispovijedanja vjere, sakramenata i crkvenog upravljanja.

Kan. 206 - § 1. Na osobit način povezuju se s Crkvom katekumeni, koji naime, Duhom Svetim potaknuti, s izričitom voljom traže da joj se pritjelove, te se zbog toga samom tom željom, a i životom vjere, ufanja i ljubavi povezuju s Crkvom koja se za njih brine već kao za svoje.

§ 2. Crkva posvećuje osobitu brigu katekumenima te im, dok ih poziva na evanđeosko življenje i uvodi u slavljenje svetih obreda, već daje različite pogodnosti koje su vlastite kršćanima.

Kan. 207 - § 1. Po božanskom ustanovljenju među vjernicima u Crkvi ima posvećenih službenika, koji se u pravu nazivaju i klerici; ostali pak nazivaju se i laici.

§ 2. Iz oba ta dijela ima vjernika koji se prihvaćanjem evanđeoskih savjeta zavjetima ili drugim svetim vezama, koje Crkva priznaje i potvrđuje, na svoj posebni način posvećuje Bogu i koji koriste spasenjskom poslanju Crkve; iako njihov stalež nije u sklopu hijerarhijskog uređenja Crkve, pripada ipak njezinu životu i svetosti.

NASLOV I.

OBAVEZE I PRAVA SVIH VJERNIKA

Kan. 208 - Među svim vjericima, dakako po njihovu preporođenju u Kristu, s obzirom na dostojanstvo i djelovanje vrijedi istinska jednakost kojom svi, svatko prema svojem položaju i službi, sudjeluju u izgradnji Kristova Tijela.

Kan. 209 - §1. Vjernici su obvezni, i svojim načinom djelovanja, uvijek čuvati zajedništvo s Crkvom.

§ 2. Neka s velikom brižljivošću obavljaju dužnosti koje imaju prema Crkvi, i općoj i partikularnoj, kojoj prema pravnim propisima pripadaju.

Kan. 210 - Svi vjernici moraju, prema svojem položaju, posvetiti svoje snage provođenju sveta života te promicanju rasta Crkve i njezina stalnog posvećivanja.

Kan. 211 - Svi vjernici imaju dužnost i pravo nastojati da božanska poruka spasenja sve više i više dopire do svih ljudi svih vremena i svega svijeta.

Kan. 212 - §1. Ono što sveti pastiri, budući da predstavljaju Krista, izjave kao učitelji vjere ili odrede kao upravitelji Crkve, to vjernici, svjesni svoje odgovornosti, treba da slijede s kršćanskom poslušnošću.

§ 2. Vjernici mogu slobodno crkvenim pastirima očitovati svoje potrebe, osobito duhovne, i svoje želje.

§ 3. Vjernici imaju pravo, dapače, katkada i dužnost, prema znanju, stručnosti i ugledu koji imaju, svetim pastirima očitovati svoje mišljenje o onome što je za dobrobit Crkve i to mišljenje, čuvajući cjelovitost vjere i ćudoređa i poštovanje prema pastirima, te pazeći na zajedničku korist i dostojanstvo osoba, pripočiti i drugim vjericima.

Kan. 213 - Vjernici imaju pravo primati od svetih pastira pomoć iz duhovnih dobara Crkve, osobito iz Božje riječi i sakramenata.

Kan. 214 - Vjernici imaju pravo štovati Boga prema propisima svoga obreda, koji su odobrili zakoniti crkveni pastiri, te slijediti svoj oblik duhovnog života, koji je, dakako, u skladu s crkvenim naukom.

Kan. 215 - Vjernici mogu slobodno osnivati i voditi društva za dobrotvorne ili nabožne svrhe ili za promicanje kršćanskog poziva u svijetu te održavati sastanke radi zajedničkog postignuća tih svrha.

Kan. 216 - Svatko od vjernika, budući da sudjeluje u poslanju Crkve, ima pravo i svojim pothvatima, svatko prema svojem staležu i položaju, promicati ili podupirati apostolsko djelovanje; neka ipak nijedan pothvat ne prisvaja sebi naslov katolički, osim s pristankom mjerodavne crkvene vlasti.

Kan. 217 - Vjernici, budući da su krštenjem pozvani živjeti u skladu s evanđeoskim naukom, imaju pravo na kršćanski odgoj kako bi se valjano pripravili da postignu zrelost ljudske osobe te ujedno da spoznaju otajstva spasenja i da žive po njima.

Kan. 218 - Oni koji se bave svetim znanostima uživaju pravu slobodu istraživanja i razborita iznošenja svojeg mišljenja u onom u čemu su stručnjaci, čuvajući dužno poštovanje prema crkvenom učiteljstvu.

Kan. 219 - Svi vjernici imaju pravo bez ikakve prisile izabrati životni stalež.

Kan. 220 - Nikome nije dopušteno nezakonito naškoditi dobrom glasu koji netko ima, niti povrijediti pravo bilo koje osobe da štiti svoj intimitet.

Kan. 221 - § 1. Vjernicima pripada da prava koja u Crkvi imaju zakonito traže i prema pravnoj odredbi brane na mjerodavnom crkvenom sudu.

§ 2. Vjernici imaju također pravo, ako ih mjerodavna vlast pozove na sud, da im se sudi prema pravnim propisima, koji treba da se primjenjuju pravično.

§ 3. Vjernici imaju pravo da ne budu kažnjeni kanonskim kaznama, osim prema zakonskoj odredbi.

Kan. 222 - § 1. Vjernici su obvezni pomagati Crkvi u njezinim potrebama, da bi imala što je potrebno za bogoštovlje, za djela apostolata i dobrotvornosti i za dolično uzdržavanje službenika.

§ 2. Vjernici su također obvezni promicati društvenu pravdu i, spominjući se Gospodnje zapovijedi, pomagati siromasima iz svojih prihoda.

Kan. 223 - § 1. U vršenju svojih prava vjernici i pojedinačno i okupljeni u društvima moraju voditi računa o zajedničkom dobru Crkve, o pravima drugih i o svojim dužnostima prema drugima.

§ 2. Crkvenoj vlasti pripada da uredi, imajući na umu zajedničko dobro, vršenje prava koja su vlastita vjernicima.

NASLOV II.

OBVEZE I PRAVA VJERNIKA LAIKA

Kan. 224 - Vjernici laici, osim onih obveza i prava koja su svim vjernicima zajednička i onih koja se određuju u drugim kanonima, imaju obveze i prava koja se navode u kanonima ovoga naslova.

Kan. 225 - § 1. Laici, budući da ih, kao i sve vjernike, Bog po krštenju i potvrdi određuje za apostolat, imaju opću obvezu i pravo, bilo pojedinačno bilo povezani u društvu, raditi na tome da svi ljudi na svemu svijetu upoznaju i prihvate božansku poruku spasenja; ta obveza to više obvezuje u onim okolnostima u kojima samo preko njih ljudi mogu čuti evanđelje i upoznati Krista.

§ 2. Ta ih posebna dužnost također obvezuje da, svatko dakako prema svojem položaju, evanđeoskim duhom prožimaju i usavršavaju poredak vremenitih stvari i da tako osobito u obavljanju tih poslova i u vršenju svjetovnih zadaća svjedoče za Krista.

Kan. 226 - § 1. Oni koji žive u ženidbenom staležu imaju prema svojem pozivu posebnu dužnost preko ženidbe i preko obitelji raditi na izgradnji Božjega naroda.

§ 2. Roditelji, budući da su djeci dali život, imaju veoma tešku obvezu te pravo da ih odgajaju; zato je dužnost ponajprije kršćanskih roditelja da se brinu za kršćanski odgoj djece prema nauku predanu od Crkve.

Kan. 227 - Vjernici laici imaju pravo da im se u stvarima zemaljske države prizna ona sloboda koja pripada svim građanima; ipak, kad se služe tom slobodom, neka se brinu da svoje djelovanje prožmu evanđeoskim duhom i da budu pozorni na nauk koji izlaže crkveno učiteljstvo, čuvajući se ipak da u otvorenim pitanjima ne iznose svoje mišljenje kao nauk Crkve.

Kan. 228 - § 1. Laici koji se nađu prikladnima sposobni su da ih sveti pastiri uzmu za one crkvene službe i zadaće koje mogu vršiti prema pravnim propisima.

§ 2. Laici koji se odlikuju potrebnim znanjem, razboritošću i čestitošću prikladni su da kao stručnjaci ili savjetnici, i u vijećima prema pravnoj odredbi, pružaju pomoć crkvenim pastirima.

Kan. 229 - § 1. Laici, da bi bili u stanju živjeti po kršćanskom nauku i da bi ga i sami mogli naviještati i braniti, ako je potrebno, te da bi mogli imati svoju udio u vršenju apostolata, imaju obvezu i pravo da nauče taj nauk, svatko prema svojoj sposobnosti i svojem položaju.

§ 2. Imaju također pravo steći ono potpunije znanje u svetim znanostima koje se predaju na crkvenim sveučilištima i fakultetima ili ustanovama religioznih znanosti, pohađati na njima predavanja i postizati akademske stupnjeve.

§ 3. Isto tako, sposobni su da od zakonite crkvene vlasti prime nalog da poučavaju u svetim znanostima, ako udovoljavaju propisima o traženoj prikladnosti.

Kan. 230 - § 1. Laici muškarci, koji imaju dob i vrline određene odlukom biskupske konferencije, mogu se za stalno po propisanom bogoslužnom obredu uzeti u službu čitača i akolita; ipak, to podjeljivanje služba ne daje im pravo na crkveno uzdržavanje ili plaću.

§ 2. Laici mogu na temelju privremene odredbe vršiti službu čitača u bogoslužnim činima; isto tako, svi laici mogu obavljati službe tumača, pjevača i druge prema pravnoj odredbi.

§ 3. Gdje bi potreba Crkve to savjetovala, ako nema službenika, mogu i laici, iako nisu čitači ili akoliti, preuzeti neke njihove službe, naime, obavljati službu riječi, predvoditi u bogoslužnim molitvama, krstiti i dijeliti svetu pričest prema pravnim propisima.

Kan. 231 - § 1. Laici koji se trajno ili privremeno odrede za posebno služenje Crkve obvezani su steći prikladan odgoj i znanje koji se traže za propisno vršenje njihove službe da bi tu službu obavljali savjesno, požrtvovno i marljivo.

§ 2. Uz poštovanje propisa kan. 230, § 1, imaju pravo na doličnu, svojem položaju prikladnu plaću, kojom će moći, uz obdržavanje propisa svjetovnog prava, dolično udovoljavati svojim potrebama i potrebama obitelji; isto tako, imaju pravo da im se na prikladan način zajamči socijalno i zdravstveno osiguranje.

NASLOV III.

POSVEĆENI SLUŽBENICI ILI KLERICI

POGLAVLJE I.

ODGAJANJE I OBRAZOVANJE KLERIKA

Kan. 232 - Dužnost je i vlastito i isključivo pravo Crkve odgajati i obrazovati one koji se određuju za svete službe.

Kan. 233 - § 1. Cjelokupna kršćanska zajednica dužna je brinuti se za zvanja, da bi se dovoljno odgovorilo potrebama svete službe u svoj Crkvi; ta dužnost obvezuje naročito kršćanske obitelji i odgojitelje, i to osobito svećenike, ponajviše župnike. Dijecezanski biskupi, koji se najviše imaju brinuti za promicanje zvanja, neka sebi povjereni narod poučavaju u tome koliko je važna sveta služba i koliko su potrebni službenici u Crkvi, i neka pobuđuju i podupiru pothvate za promicanje zvanja, posebno djelima ustanovljenima u tu svrhu.

§ 2. Neka se, osim toga, svećenici, a osobito dijecezanski biskupi, pobrinu da se muškarci zrelije dobi koji se smatraju pozvanima na svete službe riječju i djelom razborito pomažu i prikladno pripremaju.

Kan. 234 - § 1. Neka se sačuvaju, gdje ih ima, i podupiru mala sjemeništa i druge ustanove te vrste, u kojima neka se svakako, radi promicanja zvanja, uredi da se daju poseban vjerski odgoj i obrazovanje zajedno s humanističkom i znanstvenom izobrazbom; dapače, gdje dijecezanski biskup prosudi da je korisno, neka se pobrine da se osnuje malo sjemenište ili slična ustanova.

§ 2. Mladići koji namjeravaju postati svećenici neka se humanistički i znanstveno odgajaju i obrazuju kao i mladići u njihovu kraju koji se pripremaju za više studije, osim ako u određenim slučajevima okolnosti savjetuju nešto drugo.

Kan. 235 - § 1. Mladići koji kane postati svećenici neka se prikladno duhovno oblikuju i za svoje službe pripremaju u velikom sjemeništu za sve vrijeme odgajanja i obrazovanja ili, ako to prema sudu dijecezanskog biskupa traže okolnosti, barem tijekom četiriju godina.

§ 2. One koji zakonito borave izvan sjemeništa neka dijecezanski biskup povjeri kojem pobožnu i prikladnu svećeniku, koji neka se brine da se pomnjivo odgajaju u duhovnom životu i stezi.

Kan. 236 - Pripravnici na trajni đakonat neka se prema propisima biskupske konferencije upućuju da bi njegovali duhovni život i neka se poučavaju da bi propisno vršili dužnosti koje su vlastite tom redu:

1. mladići boraveći barem tri godine u nekoj posebnoj kući, osim ako dijecezanski biskup zbog važnih razloga odredi drugačije;

2. muškarci zrelije dobi, bilo neoženjeni bilo oženjeni, tijekom triju godina na način koji odredi biskupska konferencija.

Kan. 237 - § 1. Neka u svakoj biskupiji, gdje je to moguće i korisno, bude veliko sjemenište; inače, neka se pitomci koji se pripremaju za svete službe povjere drugom sjemeništu ili neka se osnuje međubiskupijsko sjemenište.

§ 2. Neka se međubiskupijsko sjemenište ne osniva, osim ako se prije i za sam osnutak i za statut sjemeništa dobije odobrenje Apostolske Stolice i, dakako, biskupske konferencije, ako se radi o sjemeništu za sve njezino područje, inače, biskupa kojih se to tiče.

Kan. 238 - § 1. Zakonito osnovana sjemeništa po samom pravu imaju Crkvi pravnu osobnost.

§ 2. U obavljanju svih poslova sjemenište zastupa njegov rektor, osim ako mjerodavna vlast za određene poslove odredi nešto drugo.

Kan. 239 - § 1. Neka svako sjemenište ima rektora da njime upravlja i, ako je potrebno, vicerektora i ekonoma te nastavnike, koji neka predaju različite predmete, međusobno usklađene, ako se pitomci u samom sjemeništu posvećuju studiju.

§ 2. Neka svako sjemenište ima barem jednog duhovnika; ipak, neka se pitomcima ostavi sloboda da idu k drugim svećenicima koje je biskup odredio za tu zadaću.

§ 3. Neka sjemenišni statut osigura načine kako bi u rektorovoj brizi, osobito u obdržavanju stege, sudjelovati i ostali voditelji, nastavnici, dapače, i sami pitomci.

Kan. 240 - § 1. Neka osim redovitih ispovjednika u sjemenište redovito dolaze i drugi ispovjednici i neka, poštujući sjemenišnu stegu, pitomcima uvijek bude slobodno poči bilo kojem ispovjedniku u sjemeništu ili izvan sjemeništa.

§ 2. U odlučivanju da li da pitomci prime redove ili da se otpuste iz sjemeništa ne može se nikada tražiti mišljenje duhovnika i ispovjednika.

Kan. 241 - § 1. Neka u veliko sjemenište dijecezanski biskup prima samo one koje, uzevši u obzir njihove ljudske i čudoredne, duhovne i umne vrline, njihovo tjelesno i duševno zdravlje, a i pravu nakanu, smatra prikladnima da se trajno posvete svetim službama.

§ 2. Prije nego se oni prime, moraju predložiti isprave da su kršteni i krizmani, i druge isprave koje se traže prema propisima uredbe o svećeničkom odgoju i obrazovanju.

§ 3. Ako se radi o primanju onih koji su otpušteni iz drugih sjemeništa ili redovničke ustanove, traži se osim toga svjedočanstvo dotičnog poglavara, osobito o razlogu njihova otpuštanja ili odlaska.

Kan. 242 - § 1. Neka svaki pojedini narod ima uredbu o svećeničkom odgoju i obrazovanju koju treba da izradi biskupska konferencija, uzevši dakako u obzir odredbe koje je izdala vrhovna crkvena vlast, i koju treba da odobri Sveta Stolica, te koja treba da se prilagodi, uz ponovno odobrenje Svete Stolice, novim okolnostima. Neka se u uredbi odrede vrhovna načela i opće odredbe odgajanja i obrazovanja koje treba da se daje u sjemeništu, prilagođene pastoralni potrebama svake pojedine regije ili pokrajine.

§ 2. Odredbe uredbe o kojoj se govori u § 1 neka se obdržavaju u svim i biskupijskim i međubiskupijskim sjemeništima.

Kan. 243 - Neka svako sjemenište uz to ima svoj red odobren od dijecezanskog biskupa ili, ako se radi o međubiskupijskom sjemeništu, od biskupa kojih se to tiče, kojim neka se odredbe uredbe o svećeničkom odgoju i obrazovanju prilagode posebnim okolnostima i pobliže odrede osobito ona pitanja stege koja se tiču svagdanjeg života pitomaca i reda svega sjemeništa.

Kan. 244 - Duhovni odgoj i izobrazba u nauku pitomaca u sjemeništu neka se usklade i usmjere tako da oni, svaki prema svojoj naravi, zajedno s potrebnom ljudskom zrelošću steknu evanđeoski duh i usku povezanost s Kristom.

Kan. 245 - § 1. Neka se pitomci duhovnim odgojem osposobljavaju za plodonosno vršenje pastoralne službe i neka se odgajaju u misijskom duhu te uče da služba obavljana u živoj vjeri i ljubavi uvijek pridonosi vlastitom posvećenju; isto tako, neka uče razvijati one vrline koje više vrijede u ljudskom suživotu, da bi mogli postići odgovarajući sklad između ljudskih i vrhunarnih dobara.

§ 2. Neka se pitomci tako odgajaju da se, prožeti ljubavlju prema Kristovoj Crkvi, poniznom i sinovskom ljubavlju usko povežu s rimskim prvosvećenikom, Petrovim nasljednikom, da prionu uz svoga biskupa kao vjerni suradnici i da surađuju s braćom; zajedničkim životom u sjemeništu i razvijenim odnosima prijateljstva i povezanosti s drugima neka se pripremaju za bratsko zajedništvo s biskupijskim prezbiterijem kojega će biti dionici u služenju Crkve.

Kan. 246 - § 1. Neka euharistijsko slavlje bude središte svega sjemenišnog života, tako da pitomci, danomice sudjelujući u samoj Kristovoj ljubavi, osobito iz toga prebogatog vrela crpe snagu za apostolski rad i svoj duhovni život.

§ 2. Neka se odgajaju da slave bogoslužje časova kojim Božji službenici mole Boga u ime Crkve za sav povjereni im narod, dapače, za sav svijet.

§ 3. Neka se njeguju štovanje Blažene Djevice Marije, i marijanskom krunicom, razmatranje i druge vježbe pobožnosti da bi pitomci stekli duh molitve i postigli čvrstoću svojega zvanja.

§ 4. Neka se pitomci naviknu da često pristupaju sakramentu pokore, a preporučuje se da svaki ima slobodno izabranog voditelja svojeg duhovnog života kojemu može s povjerenjem otkriti savjest.

§ 5. Neka pitomci svake godine obave duhovne vježbe.

Kan. 247 - § 1. Neka se prikladnim odgojem pripreme na obdržavanje stanja celibata i nauče ga poštovati kao poseban Božji dar.

§ 2. Neka se pitomci na prikladan način upoznaju s dužnostima i poteškoćama koje su vlastite posvećenim crkvenim službenicima i neka im se ne prešuti ni jedna poteškoća svećeničkog života.

Kan. 248 - Izobrazba u nauku, koja treba da se daje, ide za tim da pitomci, zajedno s općom kulturom koja je primjerena potrebama mjesta i vremena, steknu široko i temeljito znanje u svetim predmetima, tako da, iz svoje vjere na njemu utemeljene te iz njega hranjene, budu u stanju prikladno naviještati evanđeoski nauk ljudima svoga doba na način koji je prilagođen njihovu poimanju.

Kan. 249 - Uredbom o svećeničkom odgoju i obrazovanju neka se osigura da pitomci dobro nauče ne samo materinski jezik, nego i da latinskim jezikom dobro vladaju, a i da steknu odgovarajuće znanje drugih jezika kojih se znanje smatra potrebnim ili korisnim za njihov odgoj i obrazovanje ili za vršenje pastoralne službe.

Kan. 250 - Filozofski i bogoslovni studij koji je uređen u samom sjemeništu može se obavljati ili susljedno ili istodobno prema uredbi o svećeničkom odgoju i obrazovanju; studij neka traje barem potpunih šest godina, dakako tako da se filozofskim predmetima posvete potpune dvije godine, a bogoslovnom studiju potpune četiri godine.

Kan. 251 - Filozofska izobrazba, koja treba da se oslanja na trajno valjanu filozofijsku baštinu i koja treba da vodi računa o suvremenom filozofskom istraživanju, neka se predaje tako da usavršava ljudski odgoj i obrazovanje pitomaca, da oštiri duh i da ih učini sposobnijima za bogoslovni studij.

Kan. 252 - § 1. Neka se bogoslovna izobrazba u svjetlu vjere pod vodstvom učiteljstva predaje tako da pitomci upoznaju sav katolički nauk oslonjen na božansku objavu, da njime hrane svoj duhovni život i da ga u vršenju službe mogu ispravno naviještati i braniti.

§ 2. Neka se pitomci s osobitom pomnjom poučavaju u Svetom pismu, tako da steknu pregled svega Svetog pisma.

§ 3. Neka se predaje dogmatsko bogoslovlje oslonjeno uvijek na pisanu Božju riječ zajedno sa Svetom predajom, s pomoću kojih neka pitomci nauče prodirati dublje u otajstva spasenja, osobito imajući sv. Tomu kao učitelja, a isto tako moralno i pastoralno bogoslovlje, kanonsko pravo, liturgika, crkvena povijest, a i drugi pomoćni i posebni predmeti, prema odredbi propisa uredbe o svećeničkom odgoju i obrazovanju.

Kan. 253 - § 1. Za službu nastavnika u filozofijskim, bogoslovnim i pravnim predmetima neka biskup ili biskupi kojih se to tiče imenuju samo one koji se odlikuju vrlinama i koji su stekli stupanj doktorata ili magisterija na sveučilištu ili fakultetu priznatu od Svete Stolice.

§ 2. Neka se vodi briga da se za poučavanje u Svetom pismu, dogmatskom bogoslovlju, moralnom bogoslovlju, liturgici, filozofiji, kanonskom pravu, crkvenoj povijesti i drugim predmetima, koji treba da se predaju vlastitom metodom, imenuje isto toliko različitih nastavnika.

§ 3. Nastavnika koji se teško ogriješio o svoju službu neka ukloni vlast o kojoj se govori u § 1.

Kan. 254 - § 1. Neka nastavnici u predavanju predmeta neprestano vode brigu o unutrašnjem jedinstvu i skladu cjelokupnog nauka vjere kako bi pitomci osjećali da uče jednu znanost; da se to prikladnije postigne, neka u sjemeništu bude netko tko vodi cjelokupni red studija.

§ 2. Neka se pitomci tako poučavaju da i sami postanu sposobni proučavati pitanja prikladnim vlastitim istraživanjima i znanstvenom metodom; neka se održavaju vježbe na kojima pitomci pod vodstvom nastavnika uče vršiti neka znanstvena istraživanja vlastitim radom.

Kan. 255 - Premda cjelokupni odgoj i obrazovanje pitomaca u sjemeništu imaju za cilj pastoralni rad, neka se u njemu uredi pastoralna izobrazba u užem smislu kojom neka pitomci nauče načela i umijeća koja, i s obzirom na potrebe mjesta i vremena, pripadaju vršenju službe naučavanja i posvećivanja Božjega naroda te upravljanja njime.

Kan. 256 - § 1. Neka se pitomci brižljivo pouče u onome što se na poseban način odnosi na svetu službu, osobito u katehiziranju i propovijedanju, u bogoštovlju, a napose u slavljenju sakramenata, u postupanju s ljudima, pa i s nekatolicima ili nevjernicima, u upravljanju župom i u obavljanju ostalih zadaća.

§ 2. Neka se pitomci puče o potrebama opće Crkve, tako da se zanimaju za promicanje zvanja, za misijska, ekumenska i druga važnija, pa i društvena, pitanja.

Kan. 257 - § 1. Neka se odgoj i obrazovanje pitomaca tako uredi da se oni brinu ne samo za partikularnu Crkvu u služenje koje se inkardiniraju, nego i za opću Crkvu; osim toga, da se pokažu spremnima posvetiti se partikularnim Crkvama koje su u velikoj potrebi.

§ 2. Neka se dijecezanski biskup pobrine da se klerici koji namjeravaju iz svoje partikularne Crkve prijeći u partikularnu Crkvu drugog kraja prikladno pripreve za vršenje svete službe ondje, da nauče, dakako, i jezik kraja i shvate njegove ustanove, društvene prilike, navike i običaje.

Kan. 258 - Da bi umijeće vršenja apostolata i praktično naučili, neka se pitomci tijekom studija, posebno za vrijeme praznika, uvijek pod vodstvom iskusna svećenika, uvode u pastoralni rad prikladnim vježbama prilagođenima dobi pitomaca i prilikama mjesta, a koje prema svojem sudu treba da odredi ordinarij.

Kan. 259 - § 1. Dijecezanskom biskupu ili, ako se radi o međubiskupijskom sjemeništu, biskupima kojih se to tiče pripada da odrede ono što se odnosi na više vodstvo sjemeništa i upravljanje njime.

§ 2. Dijecezanski biskup ili, ako se radi o međubiskupijskom sjemeništu, biskupi kojih se to tiče neka sami često pohode sjemenište, neka nadziru odgoj svojih pitomaca te filozofijsku i bogoslovnu izobrazbu koja se u njemu daje i neka se obavijeste o zvanju, čudi, pobožnosti i napredovanju pitomaca, osobito imajući u vidu podjeljivanje svetih redova.

Kan. 260 - Svi se u obavljanju svojih zadaća moraju pokoravati rektoru, čija je zadaća da se brine za svagdanje vođenje sjemeništa, dakako, prema odredbi uredbe o svećeničkom odgoju i obrazovanju i prema odredbama sjemenišnog reda.

Kan. 261 - § 1. Rektor sjemeništa, a isto tako, pod njegovom vlašću, voditelji i nastavnici sa svoje strane neka se brinu da pitomci vjerno obdržavaju odredbe koje su propisane uredbom o svećeničkom odgoju i obrazovanju i sjemenišnim redom.

§ 2. Rektor sjemeništa i voditelj studija neka se pomno brinu da nastavnici ispravno vrše svoju službu prema propisima Uredbe o svećeničkom odgoju i obrazovanju i prema propisima sjemenišnog reda.

Kan. 262 - Neka sjemenište bude izuzeto od župne uprave; za sve koji su u sjemeništu službu župnika neka vrši rektor ili njegov ovlaštenik, osim u slučaju ženidbe i uz obdržavanje propisa kan. 985.

Kan. 263 - Dijecezanski biskup ili, ako se radi o međubiskupijskom sjemeništu, biskupi kojih se to tiče, moraju se brinuti, svaki za onaj dio koji odrede zajedničkim dogovorom, da se osigura osnutak i održavanje sjemeništa, uzdržavanje pitomaca i plaćanje nastavnika te druge potrebe sjemeništa.

Kan. 264 - § 1. Da bi se namirile potrebe sjemeništa, uz milodare, o kojima se govori u kan. 1266, biskup može u biskupiji nametnuti doprinos.

§ 2. Doprinosu za sjemenište podliježu sve crkve pravne osobe, pa i privatne, koje imaju sjedište u biskupiji, osim ako se uzdržavaju samo od milostinje ili ako se u njima stvarno nalazi zavod učenika ili nastavnika da bi se promicalo zajedničko dobro Crkve; taj doprinos mora biti opći, razmjern prihodima onih koji mu podliježu i određen prema potrebama sjemeništa.

POGLAVLJE II.

UPIS KLERIKA ILI INKARDINACIJA

Kan. 265 - Svaki klerik treba da bude inkardiniran ili u neku partikularnu Crkvu ili osobnu prelaturu, ili neku ustanovu posvećenoga života ili družbu koja ima takvu ovlast, tako da se nikako ne može dopustiti da bude klerika bez inkardinacije ili klerika lotalica.

Kan. 266 - § 1. Primanjem đakonata netko postaje klerik i inkardinira se u partikularnu Crkvu ili osobnu prelaturu za služenje koje je promaknut.

§ 2. Član koji je u redovničkoj ustanovi položio doživotne zavjete ili koji je konačno pritelovljen kleričkoj družbi apostolskoga života primanjem đakonata inkardinira se kao klerik u tu ustanovu ili družbu, osim ako, što se tiče družbe, konstitucije određuju drukčije.

§ 3. Član svjetovne ustanove primanjem đakonata inkardinira se u partikularnu Crkvu za služenje koje je promaknut, osim ako se snagom dopuštenja Apostolske Stolice inkardinira u samu ustanovu.

Kan. 267 - § 1. Da bi se već inkardinirani klerik valjano inkardinirao u drugu partikularnu Crkvu, mora od dijecezanskog biskupa dobiti potpisano pismo ekskardinacije; a jednako tako od dijecezanskog biskupa partikularne Crkve u koju se želi inkardinirati potpisano pismo inkardinacije.

§ 2. Tako dana ekskardinacija ne postiže učinak ako nije dobivena inkardinacija u drugu partikularnu Crkvu.

Kan. 268 - § 1. Klerik koji zakonito prijeđe iz svoje partikularne Crkve u drugu, u tu se partikularnu Crkvu, pošto istekne pet godina, inkardinira po samom pravu, ako je takvu volju pismeno očitovao i dijecezanskom biskupu Crkve gostoprimstva i svojem dijecezanskom biskupu, a nijedan mu od njih u roku od četiri mjeseca pošto je primio pismo nije napismeno izrazio protivljenje.

§ 2. Doživotnim ili konačnim primanjem u ustanovu posvećenoga života ili družbu apostolskoga života, klerik koji se, prema odredbi kan. 266, § 2, inkardinira u tu ustanovu ili družbu ekskardinira se iz svoje partikularne Crkve.

Kan. 269 - Neka dijecezanski biskup ne inkardinira klerika:

1. ako to ne traži potreba ili korist njegove partikularne Crkve i uz poštovanje pravnih propisa koji se odnose na dolično uzdržavanje klerika;

2. ako iz zakonite isprave ne utvrdi da je ekskardinacija dana i ako, osim toga, od dijecezanskog biskupa koji je ekskardinirao nema, ako je potrebno pod tajnu, prikladna svjedočanstva o životu, ćudoređu i studiju klerika;

3. ako klerik istom dijecezanskom biskupu napismeno ne izjavi da se želi posvetiti služenju nove partikularne Crkve prema pravnoj odredbi.

Kan. 270 - Ekskardinacija se može dopušteno dati samo zbog opravdanih razloga, kao što su korist Crkve ili dobrobit samoga klerika; ali se ne može uskratiti, ako nema važnih razloga; dopušteno je ipak kleriku, koji se time smatra oštećenim, a nađe biskupa koji će ga primiti, protiv rješenja uložiti utok.

Kan. 271 - § 1. Izvan slučajeva prave potrebe svoje partikularne Crkve neka dijecezanski biskup ne uskrati dozvolu prelaska klericima za koje zna da su spremni i koje smatra prikladnima, a traže da idu u krajeve u kojima vlada velika nestašica klera da ondje obavljaju svetu službu; neka se ipak pobrine da se pismenim sporazumom s dijecezanskim biskupom mjesta, koje traže, utvrde prava i dužnosti tih klerika.

§ 2. Dijecezanski biskup može svojim klericima dati dozvolu da prijeđu u drugu partikularnu Crkvu na određeno vrijeme, i više je puta obnavljati, ipak tako da ti klerici ostaju inkardinirani u svoju partikularnu Crkvu te da, pošto se vrate u nju, uživaju ista prava koja bi imali da su se u njoj bili posvetili svetoj službi.

§ 3. Klerika koji zakonito prijeđe u drugu partikularnu Crkvu a ostane inkardiniran u svoju Crkvu može njegov dijecezanski biskup zbog opravdana razloga pozvati natrag, samo ako se obdržavaju sporazumi sklopljeni s drugim biskupom i naravna pravičnost; jednako tako, obdržavajući iste uvjete, dijecezanski biskup druge partikularne Crkve može zbog opravdana razloga istom kleriku uskratiti dozvolu da dulje boravi na njegovu području.

Kan. 272 - Ekskardinaciju i inkardinaciju, isto tako i dozvolu da se prijeđe u drugu partikularnu Crkvu ne može dati dijecezanski upravitelj, osim pošto istekne godina dana otkad je ostala prazna biskupska stolica i s pristankom zbora savjetnika.

POGLAVLJE III.

OBVEZE I PRAVA KLERIKA

Kan. 273 - Klerici su posebno obvezni iskazivati poštovanje i poslušnost vrhovnom svećeniku i svaki svojem ordinariju.

Kan. 274 - § 1. Samo klerici mogu dobiti službe za vršenje kojih se traži vlast reda ili vlast crkvenog upravljanja.

§ 2. Klerici su obvezni primiti i vjerno vršiti zadaću koju im povjeri njihov ordinarij, osim ako ih ispričava zakonita smetnja.

Kan. 275 - § 1. Klerici, budući da svi sudjeluju na jednom djelu, naime, na izgradnji Tijela Kristova, neka budu međusobno ujedinjeni vezom bratstva i molitve i neka među sobom nastoje surađivati prema odredbama krajevnoga prava.

§ 2. Neka klerici priznaju i promiču poslanje koje laici, koliko im pripada, više u Crkvi i u svijetu.

Kan. 276 - § 1. U svojem življenju klerici su na poseban način obvezni nastojati oko svetosti, jer su oni, po svetom redu na nov način posvećeni Bogu, djelatnici Božjih otajstava u služenju njegovu narodu.

§ 2. Da bi mogli nastojati oko toga savršenstva:

1. neka prije svega vjerno i neumorno vrše dužnosti pastoralne službe;

2. neka svoj duhovni život hrane s dvostrukog stola Svetog pisma i euharistije; stoga se zdušno pozivaju svećenici da svaki dan prinose euharistijsku žrtvu, da đakoni da svaki dan sudjeluju u njezinu prinošenju;

3. svećenici i đakoni pripravnici za prezbiterat obvezni su svaki dan moliti časoslov prema vlastitim i odobrenim bogoslužnim knjigama; trajni pak đakoni neka ga mole djelomice, kako odredi biskupska konferencija;

4. jednako tako dužni su posvetiti se duhovnoj sabranosti, prema propisima krajevnog prava;

5. veoma se potiču da redovito razmatraju, da često pristupaju k sakramentu pokore, da na poseban način štuju Bogorodicu Djevicu i da se služe drugim zajedničkim i posebnim sredstvima posvećenja.

Kan. 277 - § 1. Klerici su obvezni čuvati potpunu i trajnu uzdržljivost radi kraljevstva nebeskoga, te su zato obvezani na celibat, koji je osobit Božji dar da bi posvećeni službenici mogli nepodijeljena srca lakše prijanjati uz Krista i slobodnije se posvetiti služenju Bogu i ljudima.

§ 2. Neka se klerici s potrebom razboritošću ponašaju prema osobama kojih bi posjećivanje moglo dovesti u pogibelj njihovu obvezu da čuvaju uzdržljivost ili izazvati sablazan vjernika.

§ 3. Dijecezanskom biskupu pripada da o tome izda potanje odredbe i da donosi sud o obdržavanju te obveze u pojedinačnim slučajevima.

Kan. 278 - § 1. Svjetovni klerici imaju pravo udruživati se s drugima da bi postigli ciljeve koji odgovaraju kleričkom staležu.

§ 2. Neka svjetovni klerici posebno cijene osobito ona društva koja, statutima pregledanim od mjerodavne vlasti, prikladnim i primjereno potvrđenim uređenjem života i bratskom pomoću podupiru njihovu svetost u vršenju službe i pomažu jedinstvo klerika međusobno i s vlastitim biskupom.

§ 3. Neka se klerici uzdrže od osnivanja društava ili sudjelovanja u onima čija se svrha ili djelovanje može uskladiti s obvezama vlastitima kleričkom staležu ili koja mogu ometati marljivo obavljanje zadaće koju im je povjerila mjerodavna crkvena vlast.

Kan. 279 - § 1. Neka klerici i pošto prime svećeništvo nastave sveti studij i neka slijede onaj sigurni nauk, utemeljen na Svetom pismu, od starih predan i zajedničkih prihvaćen od Crkve, ako se određuje dokumentima osobito sabora i rimskih prvosvećenika, te neka se klone ispraznih novotarija i nazoviznanosti.

§ 2. Neka svećenici, prema propisima krajevnoga prava, pohađaju pastoralna predavanja, koja treba da se priređuju poslije svećeničkog ređenja, i neka, u vrijeme određeno tim pravom, prisustvuju i drugim predavanjima, bogoslovnim sastancima ili konferencijama, u kojima im se pruža prigoda da steknu potpunije znanje svetih znanosti i pastoralnih metoda.

§ 3. Neka nastave stjecati znanje i iz drugih znanosti, osobito onih koje su povezane sa svetim znanostima, posebno ako pridonose obavljanju pastoralne službe.

Kan. 280 - Klericima se veoma preporučuje da se navikavaju na zajednički život; taj život, gdje ga ima, treba dakako da se sačuva, ako je moguće.

Kan. 281 - § 1. Klerici, budući da se posvećuju crkvenoj službi, zaslužuju plaću koja odgovara njihovu položaju, vodeći računa i o naravi same službe i o okolnostima mjesta i vremena, a kojom bi mogli zadovoljiti potrebe svojeg života i pravično nagraditi one čije im je služenje potrebno.

§ 2. Isto se tako treba pobrinuti da uživaju onu društvenu skrb kojom se prikladno zadovoljavaju njihove potrebe, kad obole, onemoćaju ili ostare.

§ 3. Oženjeni đakoni koji se potpuno posvećuju crkvenoj službi zaslužuju plaću kojom mogu osigurati uzdržavanje svoje i svoje obitelji; koji pak primaju plaću zbog svjetovnog zvanja koje vrše ili su vršili neka se iz odate primanih prihoda brinu za potrebe svoje i svoje obitelji.

Kan. 282 - § 1. Neka klerici žive jednostavnim životom i neka se uzdržavaju od svega što odiše taštinom.

§ 2. Dobra koja steknu prigodom vršenja crkvene službe, a koja preostanu pošto osiguraju dolično uzdržavanje i obavljanje svih dužnosti svojega staleža, neka upotrebljavaju za dobrobit Crkve i za djela dobrotvornosti.

Kan. 283 - § 1. Ako i nemaju sjedišne službe, neka se klerici ne udaljuju iz svoje biskupije na duže vrijeme, koje treba da se odredi krajevnim pravom, bez dozvole, barem pretpostavljene, svojeg ordinarija.

§ 2. Ali pripada im da svake godine imaju potrebno i dovoljno vrijeme praznika određeno općim ili krajevnim pravom.

Kan. 284 - Neka klerici nose doličnu crkvenu odjeću, prema odredbama koje je dala biskupska konferencija i prema zakonitim mjesnim običajima.

Kan. 285 - § 1. Neka se klerici sasvim uzdrže od svega što, prema propisima krajevnoga prava, ne dolikuje njihovu staležu.

§ 2. Neka se klerici klone onoga što je, ako i nije nedolično, ipak tuđe kleričkom staležu.

§ 3. Zabranjuje se klericima prihvatiti se javnih služba koje sa sobom nose sudjelovanje u vršenju svjetovne vlasti.

§ 4. Bez dozvole svojeg ordinarija neka se ne prihvaćaju upravljanja dobrima koja pripadaju laicima ili svjetovnih služba koje sa sobom nose teret polaganja računa; zabranjuje im se jamčenje, pa i vlastitim dobrima, bez savjetovanja sa svojim ordinarijem; isto tako, neka se uzdrže od potpisivanja mjenica, kojima se naime preuzima obveza isplate novca, bez pobliže određenog razloga.

Kan. 286 - Zabranjuje se klericima baviti se osobno ili preko drugih, bilo na svoju bilo na tuđu koristi, špekulantskim poslovima ili trgovinom, osim s dozvolom zakonite crkvene vlasti.

Kan. 287 - § 1. Neka klerici uvijek nastoje da se među ljudima što više čuvaju mir i sloga utemeljeni na pravdi.

§ 2. Neka aktivno ne sudjeluju u političkim strankama niti u upravljanju sindikalnim društvima, osim ako to, prema sudu mjerodavne crkvene vlasti, traži zaštita crkvenih prava ili promicanje zajedničkog dobra.

Kan. 288 - Trajne đakone ne obvezuju propisi kann. 284, 285, §§ 3, i 4, 286, 287, § 2, osim ako krajevno pravo određuje nešto drugo.

Kan. 289 - § 1. Budući da vojnička služba manje odgovara kleričkom staležu, neka klerici, isto tako ni pripravnici za svete redove, dobrovoljno ne prihvaćaju vojničku službu, osim s dozvolom svoje ordinarija.

§ 2. Neka se klerici koriste izuzećima od obavljanja zadaća i javnih svjetovnih služba tuđih kleričkom staležu, koja izuzeća u njihovu korist dopuštaju zakoni ili ugovori ili običaji, osim ako u posebnim slučajevima vlastiti ordinarij odredi drukčije.

POGLAVLJE IV.

GUBITAK KLERIČKOGA STALEŽA

Kan. 290 - Sveto ređenje, jednom valjano primljeno, nikad ne može postati nevaljano. Klerik ipak gubi klerički stalež:

1. sudskom presudom ili upravnom odlukom kojom se proglašava nevaljanost svetog ređenja;
2. zakonito izrečenom kaznom otpuštanja;
3. otpisom Apostolske Stolice; taj pak otpis Apostolska Stolica daje đakonima samo zbog važnih razloga, a prezbiterima zbog veoma važnih razloga.

Kan. 291 - Osim slučajeva o kojima se govori u kan. 290, br. 1, gubitak kleričkog staleža sa sobom ne nosi oprost od obveze celibata, koji daje samo rimski prvosvećenik.

Kan. 292 - Klerik koji prema pravnoj odredbi izgubi klerički stalež gubi time prava vlastita kleričkom staležu i više ga ne vežu nikakve obveze kleričkog staleža, uz održavanje propisa kan. 291; zabranjuje mu se vršenje vlasti reda, uz poštovanje propisa kan. 976; samim tim lišen je svih služba, zadaća i bilo koje povjerene vlasti.

Kan. 293 - Klerik koji izgubi klerički stalež ne može se ponovno upisati među klerike, osim po otpisu Apostolske Stolice.

NASLOV IV.
OSOBNE PRELATURE

Kan. 294 - Radi promicanja prikladne raspodjele prezbitera ili radi obavljanja osobitih pastoralnih ili misijskih djela za različite krajeve ili različite društvene slojeve Apostolska Stolica može, pošto se posavjetuje s biskupskim konferencijama kojih se to tiče, osnivati osobne prelature koje se sastoje od prezbitera i đakona svjetovnoga klera.

Kan. 295 - § 1. Osobna prelatura ravna se prema statutu koji izda Apostolska Stolica i njoj se na čelo postavlja prelat kao vlastiti ordinarij koji ima pravo osnovati narodno i međunarodno sjemenište, inkardinirati pitomce i promicati ih u redove s naslovom služenja prelature.

§ 2. Prelat se mora brinuti i za duhovni odgoj i obrazovanje onih koje promiče u spomenuti naslov i za njihovo dolično uzdržavanje.

Kan. 296 - Laici se mogu posvetiti apostolskom djelima osobne prelature, prema sporazumima sklopljenima s prelaturom; neka se u statutu prikladno odrede način te organske suradnje i glavne dužnosti i prava s njom povezana.

Kan. 297 - Neka statut jednako tako odredi odnose osobne prelature s ordinarijima mjesta u čijim partikularnim Crkvama prelatura obavlja ili želi obavljati svoja pastoralna ili misijska djela s prije dobivenim pristankom dijecezanskog biskupa.

NASLOV V.
VJERNIČKA DRUŠTVA

POGLAVLJE I.
ZAJEDNIČKE ODREDBE

Kan. 298 - § 1. U Crkvi ima društava različitih od ustanova posvećenog života i družba apostolskog života, u kojima vjernici, bilo klerici, bilo laici, bilo klerici i laici zajedno, zajedničkim djelovanjem teže njegovanju savršenijeg života ili promicanju javnog bogoštovlja ili kršćanskog nauka ili drugih djela apostolata, kao što su pothvati evangelizacije, vršenje djela pobožnosti ili dobrotvornosti te prožimanje vremenitog reda kršćanskim duhom.

§ 2. Neka vjernici postaju članovi osobito onih društava koja je mjerodavna crkvena vlast ili osnovala ili pohvalila ili preporučila.

Kan. 299 - § 1. Vjernici mogu slobodno, sklopivši između sebe privatni sporazum, osnivati društva da bi se postigle svrhe o kojima se govori u kan. 298, § 1, uz održavanje propisa kan. 301, § 1.

§ 2. Takva društva, premda ih crkvena vlast hvali ili preporučuje, nazivaju se privatna društva.

§ 3. U Crkvi se ne priznaje nijedno privatno vjerničko društvo, osim ako je mjerodavna vlast pregledala njegov statut.

Kan. 300 - Neka nijedno društvo ne uzima sebi naziv »katoličko«, osim s pristankom mjerodavne crkvene vlasti, prema odredbi kan. 312.

Kan. 301 - § 1. Samo mjerodavna crkvena vlast može osnivati vjernička društva, koja sebi postavljaju za cilj da prenose kršćanski nauk u ime Crkve ili da promiču javno bogoštovlje, ili koja imaju druge svrhe čije je ostvarenje po svojoj naravi pridržano crkvenoj vlasti.

§ 2. Ako smatra da je to korisno, mjerodavna crkvena vlast može osnivati i vjernička društva da se posredno ili neposredno postignu druge duhovne svrhe čije postignuće nije dovoljno osigurano privatnim pothvatima.

§ 3. Vjernička društva koja osnuje mjerodavna crkvena vlast nazivaju se javna društva.

Kan. 302 - Kleričkim vjerničkim društvima nazivaju se ona društva koja vode klerici, koja prihvaćaju vršenje svetog reda i koja kao takva priznaje mjerodavna vlast.

Kan. 303 - Društva čiji članovi, sudjelujući u svijetu u duhu neke redovničke ustanove, pod višim vodstvom iste ustanove žive apostolskim životom i teže prema kršćanskom savršenstvu nazivaju se trećim redovima ili kakvim drugim odgovarajućim nazivom.

Kan. 304 - § 1. Sva vjernička društva, bilo javno bilo privatna, nazivala se bilo kojim naslovom ili nazivom, neka imaju svoj statut, kojim neka se utvrde svrha ili društveni zadatak društva, sjedište, upravljanje i uvjeti potrebni za učlanjenje i kojim neka se odrede načini djelovanja, vodeći računa o potrebi ili koristi mjesta i vremena.

§ 2. Neka izaberu sebi naslov ili naziv prilagođen običajima vremena i mjesta, odabran ponajviše u skladu sa samom svrhom za kojom teže.

Kan. 305 - § 1. Sva su vjernička društva podložna nadzoru mjerodavne crkvene vlasti, koja se ima brinuti da se u njima čuva cjelovitost vjere i ćudoređa i bdjeti da se u crkvenu stegu ne bi uvukle zloupotrebe; njoj stoga pripada dužnost i pravo da ih nadgleda prema odredbi prava i statuta; podložna su također upravljanju iste vlasti prema propisima kanona koji slijede.

§ 2. Nadzoru Svete Stolice podložna su društva bilo koje vrste; nadzoru mjesnog ordinarija podložna su biskupijska društva, a i druga društva, ako djeluju u biskupiji.

Kan. 306 - Da bi tko mogao uživati prava i povlastice društva, oprostite i druge duhovne milosti dane tom društvu, potrebno je i dovoljno da je prema propisima prava i vlastita statuta društva valjano primljen u društvo i da iz njega nije zakonito otpušten.

Kan. 307 - § 1. Neka se primanje članova obavlja prema odredbi prava i statuta svakog pojedinog društva.

§ 2. Ista se osoba može upisati u više društava.

§ 3. Članovi redovničkih ustanova mogu se upisati u društva prema odredbi vlastita prava, s pristankom svojeg poglavara.

Kan. 308 - Neka se nitko zakonito upisan ne otpušta iz društva, osim zbog opravdana razloga prema odredbi prava i statuta.

Kan. 309 - Zakonito osnovana društva imaju pravo prema odredbi prava i statuta izdati posebne odredbe koje se odnose na samo društvo, na održavanje sastanaka, na određivanje voditelja, službenika, pomoćnika i upravitelja dobara.

Kan. 310 - Privatno društvo koje nije osnovano kao pravna osoba, kao takvo ne može biti subjekt obveza i prava; ipak vjernici udruženi u njemu mogu zajedno sklapati obveze te kao suvlasnici i suposjednici stjecati posjedovati prava i dobra; ta prava i obveze mogu vršiti preko opunomoćenika ili zastupnika.

Kan. 311 - Članovi ustanova posvećenoga života koji predsjedaju ili pomažu društvima koja su na neki način ujedinjena s njihovom ustanovom neka se brinu da ta društva pružaju pomoć postojećim biskupijskim djelima apostolata, osobito da pod ravnanjem mjesnog ordinarija surađuju s društvima koja su u biskupiji određena da vrše apostolat.

POGLAVLJE II.

JAVNA VJERNIČKA DRUŠTVA

Kan. 312 - § 1. Za osnutak javnih društava mjerodavna je vlast:

1. Sveta Stolica za opća i međunarodna;
2. biskupska konferencija na svojem području za narodna društva koja su naime po samom osnutku određena za djelovanje u svemu narodu;
3. dijecezanski biskup, svaki na svojem području, za biskupijska društva; ali ne dijecezanski upravitelj, izuzevši ipak ona društva čiji je osnutak pridržan drugima po apostolskoj povlastici.

§ 2. Za valjan osnutak društva ili ogranka društva u biskupiji, pa makar to bilo i snagom apostolske povlastice, traži se napismeni pristanak dijecezanskog biskupa; ipak, pristanak dijecezanskog biskupa dan za osnutak kuće redovničke ustanove vrijedi i za osnutak, u istoj kući ili crkvi njoj pripojenoj, društva koje je vlastito toj ustanovi.

Kan. 313 - Javno društvo i udružba javnih društava, samom odlukom kojom ga osniva crkvena vlast mjerodavna prema odredbi kan. 312, ustanovljuje se kao pravna osoba i prima, kad se to traži, poslanje da u ime Crkve ostvaruju ciljeve koje sebi postavlja.

Kan. 314 - Statut bilo kojeg društva i njegovu preinaku ili promjenu treba da odobri crkvena vlast kojoj pripada da osnuje društvo prema odredbi kan. 312, § 1.

Kan. 315 - Javna društva mogu prema svojoj volji prihvaćati pothvate koji odgovaraju njihovoj naravi i neka njima upravljaju prema odredbi statuta, ali ipak pod višim vodstvom crkvene vlasti, o kojoj se govori u kan. 312, § 1.

Kan. 316 - § 1. Tko javno odbaci katoličku vjeru ili otpadne od crkvenog zajedništva ili tko je udaren izrečenim ili proglašenim izopćenjem, ne može se primiti u javno društvo.

§ 2. Oni koji zakonito upisani upadnu u slučaj o kojem se govori u § 1. neka se, prije tog opomenuti, otpuste iz društva, ali u skladu s njegovim statutom i uz poštovanje prava na utok crkvenoj vlasti, o kojoj se govori u kan. 312, § 1.

Kan. 317 - § 1. Ako u statutu nije predviđeno nešto drugo, crkvenoj vlasti, o kojoj se govori u kan. 312, § 1, pripada da potvrdi voditelja javnog društva, kojega je samo javno društvo izabralo, ili da postavi predloženog ili da ga imenuje vlastitim pravom; kapelana pak ili crkvenog asistenta, pošto se posavjetuje, gdje je to korisno, s višim službenicima društva, imenuje ista crkvena vlast.

§ 2. Odredba donesena u § 1 vrijedi i za društva koja su snagom apostolske povlastice osnovali članovi redovničkih ustanova izvan svojih crkava ili kuća; u društvima pak koja su osnovali članovi redovničkih ustanova u svojoj crkvi ili kući, imenovanje ili potvrđivanje voditelja ili kapelana pripada poglavaru ustanove prema odredbi statuta.

§ 3. U društvima koja nisu klerička laici mogu vršiti službu voditelja; neka se za tu službu ne uzima kapelan ili crkveni asistent, osim ako je u statutu određeno nešto drugo.

§ 4. U javnim vjerničkim društvima koja su izravno usmjerena da vrše apostolat neka voditelji ne budu oni koji obavljaju vodeće službe u političkim strankama.

Kan. 318 - § 1. U posebnim okolnostima, gdje to traže važni razlozi, crkvena vlast, o kojoj se govori u kan. 312, § 1, može odrediti povjerenika da u njezino ime privremeno vodi društvo.

§ 2. Voditelja javnog društva može zbog opravdana razloga ukloniti onaj tko ga je imenovao ili potvrdio, pošto ipak pita za mišljenje i samog voditelja i više službenike društva prema odredbi statuta; kapelana pak može ukloniti, prema odredbi kann. 192-195, onaj tko ga je imenovao.

Kan. 319 - § 1. Zakonito osnovano javno društvo, osim ako je određeno nešto drugo, upravlja dobrima koja posjeduje, prema odredbi statuta, pod višim vodstvom crkvene vlasti, o kojoj se govori u kan. 312, § 1, kojoj mora svake godine položiti račun o upravljanju.

§ 2. Istej vlasti mora položiti točan račun o izdacima prikupljeni priloga i milostinje.

Kan. 320 - § 1. Društva koja je osnovala Sveta Stolica može ukinuti samo ona.

§ 2. Zbog važnih razloga biskupska konferencija može ukinuti društva koja je sama osnovala; dijecezanski biskup može ukinuti društva koja je on osnovao, a i društva koja su, po apostolskom dopuštenju, s pristankom dijecezanskog biskupa, osnovali članovi redovničkih ustanova.

§ 3. Neka mjerodavna vlast ne ukida javno društvo ako se ne posavjetuje s njegovim voditeljem i drugim višim službenicima.

POGLAVLJE III.

PRIVATNA VJERNIČKA DRUŠTVA

Kan. 321 - Privatnim društvima upravljaju i vode ih vjernici prema propisima statuta.

Kan. 322 - § 1. Privatno vjerničko društvo može steći pravnu osobnost po izričitoj odluci mjerodavne crkvene vlasti, o kojoj se govori u kan. 312.

§ 2. Nijedno privatno vjerničko društvo ne može steći pravnu osobnost, osim ako je njegov statut odobrila crkvena vlast, o kojoj se govori u kan. 312, § 1; odobrenje statuta ne mijenja privatnu narav društva.

Kan. 323 - § 1. Privatna vjernička društva, premda imaju samostalnost prema odredbi kan. 321, podložna su nadzoru crkvene vlasti prema odredbi kan. 305, a isto tako i vodstvu te vlasti.

§ 2. Crkvenoj vlasti također pripada, poštujući dakako vlastitu samostalnost privatnih društava, bdjeti i brinuti se da se izbjegne rasipanje snaga i da se vršenje njihova apostolata usmjeri na zajedničko dobro.

Kan. 324 - § 1. Privatno vjerničko društvo slobodno određuje svoga voditelja i svoje službenike, prema odredbi statuta.

§ 2. Privatno vjerničko društvo može, ako želi, slobodno izabrati svoga duhovnog savjetnika između svećenika koji zakonito vrše službu u biskupiji; ipak treba da ga potvrdi mjesni ordinarij.

Kan. 325 - § 1. Privatno vjerničko društvo slobodno upravlja imovinom koju posjeduje, prema propisima statuta, poštujući pravo mjerodavne crkvene vlasti da nadgleda kako bi se dobra upotrebljavala za svrhe društva.

§ 2. Privatno društvo podložno je vlasti mjesnog ordinarija prema odredbi kan. 1301 u onome što se odnosi na upravljanje dobrima i trošenje dobara, koja su mu darovana ili ostavljena u nabožne svrhe.

Kan. 326 - § 1. Privatno vjerničko društvo prestane postojati prema odredbi statuta; može ga ukinuti i mjerodavna vlast, ako je djelovanje društva na veliku štetu crkvenog nauka ili stege ili je na sablazan vjernika.

§ 2. Namjena dobara ukinutog društva ima se odrediti prema odredbi statuta, uz poštovanje stečenih prava i volje darovatelja.

POGLAVLJE IV.

POSEBNE ODREDBE O LAIČKIM DRUŠTVIMA

Kan. 327 - Neka vjernici laici veoma cijene društva osnovana za duhovne svrhe, o kojima se govori u kan. 298, osobito ona koja sebi postavljaju za svrhu da kršćanskim duhom prožimaju red vremenitih stvari i da, na taj način, snažno promiču usku povezanost između vjere i života.

Kan. 328 - Oni koji upravljaju laičkim društvima, pa i onima koja su osnovana snagom apostolske povlastice, neka se brinu da njihova društva, gdje je to korisno, surađuju s drugim vjerničkim društvima i da rado budu na pomoć različitim kršćanskim djelima, posebno onima kojih ima na istom području.

Kan. 329 - Neka se voditelji laičkih društava brinu da se članovi društva prikladno odgajaju i obrazuju za vršenje apostolata vlastita laicima.

DIO II.
HIJERARHIJSKO UREĐENJE CRKVE

ODSJEK I.
VRHOVNA CRKVENA VLAST

POGLAVLJE I.
RIMSKI PRVOSVEĆENIK I BISKUPSKI ZBOR

Kan. 330 - Kao što Gospodnjom odlukom sveti Petar i ostali apostoli tvore jedan Zbor, jednako se tako među sobom povezuju rimski prvosvećenik, Petrov nasljednik, i biskupi, nasljednici apostola.

Članak 1.

RIMSKI PRVOSVEĆENIK

Kan. 331 - Biskup rimske Crkve u kojem traje služba koju je Gospodin pojedinačno povjerio Petru, prvaku apostola, i koja se ima prenositi na njegove nasljednike, glava je Biskupskog zbora, namjesnik Kristov i pastir opće Crkve na ovoj zemlji; zato snagom svoje službe ima u Crkvi vrhovnu, potpunu, neposrednu i opću redovitu vlast koju uvijek može slobodno vršiti.

Kan. 332 - § 1. Rimski prvosvećenik potpunu i vrhovnu vlast u crkvi dobiva osobnim prihvaćanjem zakonitog izbora zajedno s biskupskim posvećenjem. Zato onaj tko ima biskupski biljeg dobiva tu vlast od časa prihvaćanja izbora za vrhovno svećeništvo. Ali, ako izabrani nema biskupskog biljega, neka se odmah zaredi za biskupa.

§ 2. Ako se dogodi da se rimski prvosvećenik odrekne svoje službe, za valjanost se traži da odreknuće bude slobodno i da se očituje prema propisima, a ne traži se da ga tko prihvati.

Kan. 333 - § 1. Rimski prvosvećenik snagom svoje službe ima vlast ne samo nad općom Crkvom nego drži prvenstvo redovite vlasti i nad svim partikularnim Crkvama i njihovim skupštinama, čime se, dakako, istodobno učvršćuje i zaštićuje vlastita, redovita i neposredna vlast, koju biskupi imaju nad partikularnim Crkvama povjerenima njihovoj brizi.

§ 2. Rimski prvosvećenik, u vršenju službe vrhovnog pastira Crkve, uvijek je zajedništvom povezan s ostalim biskupima i, dapače, s općom Crkvom; pripada mu ipak pravo da prema potrebama Crkve odredi bilo osobni bilo zborni način vršenja te službe.

§ 3. Protiv presude ili odluke rimskog prvosvećenika nema priziva ni utoka.

Kan. 334 - Rimskom prvosvećeniku u obavljanju njegove službe pomažu biskupi koji mu mogu pružati suradnju na različite načine, a jedan je od tih načina Biskupska sinoda. Osim toga, na pomoć su mu oci kardinali, a i druge osobe te, isto tako, različite ustanove osnovane prema potrebama doba; sve te osobe i ustanove vrše povjerenju im službu u njegovo ime i njegovom vlašću na dobrobit svih Crkava, prema odredbama određenima u pravu.

Kan. 335 - Kad je rimska Stolica prazna ili posve spriječena, neka se ništa ne mijenja u upravljanju općom Crkvom; ali, neka se obdržavaju posebni zakoni izdani za takve okolnosti.

Članak 2.

BISKUPSKI ZBOR

Kan. 336 - Biskupski zbor, kojemu je glava rimski prvosvećenik i kojega su udovi biskupi snagom sakramentalnog posvećenja i hijerarhijskim zajedništvom s glavom i udovima Zbora, i u kojemu stalno traje apostolsko tijelo, zajedno sa svojom glavom i nikada bez te glave, također je subjekt vrhovne i potpune vlasti nad općom Crkvom.

Kan. 337 - § 1. Vlast nad općom Crkvom Biskupski zbor na svečani način vrši na općem saboru.

§ 2. Tu vlast vrši putem ujedinjenog djelovanja biskupa raspršenih po svijetu koje je kao takvo rimski prvosvećenik pokrenuo ili slobodno prihvatio, tako da se ostvaruje istinski zborni čin.

§ 3. Pravo je rimskog prvosvećenika da odabire i promiče, prema potrebama Crkve, načine na koje Biskupski zbor zborno obavlja svoju službu s obzirom na opću Crkvu.

Kan. 338 - § 1. Pravo je samo rimskog prvosvećenika da sazove opći sabor, da mu predsjedava osobno ili preko drugih, isto tako da sabor premjesti, obustavi ili raspusti, a i da odobri njegove odluke.

§ 2. Pravo je rimskog prvosvećenika da odredi pitanja za raspravljanje na saboru i da utvrdi red kojega se na saboru valja držati; saborski oci mogu pitanjima koja je predložio rimski prvosvećenik dodati druga koja treba da odobri rimski prvosvećenik.

Kan. 339 - § 1. Pravo je i dužnost svih i samo biskupa, koji su udovi Biskupskog zbora, sudjelovati na općem saboru s odlučujućim glasom.

§ 2. Osim toga, vrhovna crkvena vlast može na opći sabor pozvati i neke druge, koji nemaju biskupskog dostojanstva, i njoj pripada da odredi njihov udio na saboru.

Kan. 340 - Ako se dogodi da za vrijeme održavanja sabora Apostolska Stolica postane prazna, sabor se prekida po samom pravu dok novi vrhovni svećenik ne zapovjedi da se on nastavi ili ga raspusti.

Kan. 341 - § 1. Odluke općeg sabora nemaju obvezatne snage, osim ako ih zajedno sa saborskim ocima rimski prvosvećenik odobri, potvrdi i naredi da se proglase.

§ 2. Ta potvrda i proglašenje potrebni su, da bi imale obvezatnu snagu, i odlukama koje donosi Biskupski zbor kad obavlja uistinu zborni čin na drugi način koji je pokrenuo ili slobodno prihvatio rimski prvosvećenik.

POGLAVLJE II.

BISKUPSKA SINODA

Kan. 342 - Biskupska sinoda skupština je biskupa izabranih s različitih krajeva svijeta, koji se sastaju u određena vremena da bi promicali usku povezanost između rimskog prvosvećenika i biskupa i da bi rimskom prvosvećeniku savjetima pružili pomoć u čuvanju i rastu vjere i čudoređa, u obdržavanju i učvršćivanju duhovne stege, i da bi proučavali pitanja koja se odnose na djelovanje Crkve u svijetu.

Kan. 343 - Zadaća je Biskupske sinode da raspravlja o pitanjima koja treba da se prouče i da iznosi želje, ali ne da ih riješi, niti da donese odluke o njima, osim ako joj je u određenim slučajevima vlast da odlučuje dao rimski prvosvećenik, čije je pravo u tom slučaju da potvrdi sinodalna rješenja.

Kan. 344 - Biskupska sinoda izravno je podložna vlasti rimskog prvosvećenika, čije je pravo:

1. sazvati Sinodu kad god mu se to čini uputnim i odredi mjesto gdje treba da se održavaju skupštine;
2. potvrditi izbor članova koji treba da se izaberu prema odredbi posebnoga prava te odrediti i imenovati i druge članove;
3. prema odredbi posebnoga prava pravodobno prije održavanja Sinode utvrditi sadržaj pitanja koja treba da se prouče;
4. odrediti red raspravljanja;
5. predsjedati Sinodi osobno ili preko drugih;
6. zaključiti, premjestiti, obustaviti i raspustiti Sinodu.

Kan. 345 - Biskupska sinoda može se sabrati ili na opću skupštinu, na kojoj se naime raspravlja o stvarima koje se izravno odnose na dobrobiti opće Crkve, a ta je skupština ili redovita ili izvanredna, ili se može sabrati na posebnu skupštinu, na kojoj se raspravlja o poslovima koji se izravno odnose na određeni kraj ili određene krajeve.

Kan. 346 - § 1. Biskupska sinoda, koja se sabire na redovitu opću skupštinu, sastoji se od članova od kojih su većina biskupi, izabrani za pojedine skupštine od biskupskih konferencija na način određen posebnim sinodalnim pravom; drugi se određuju snagom istog prava; druge izravno imenuje rimski prvosvećenik; njima se pridružuju neki članovi kleričkih redovničkih ustanova koji se biraju prema odredbi istog posebnog prava.

§ 2. Biskupska sinoda sabrana na opću izvanrednu skupštinu da raspravlja o poslovima koji traže hitno rješenje sastoji se od članova od kojih su većina biskupi, određeni posebnim sinodalnim pravom zbog službe koju vrše, a druge izravno imenuje rimski prvosvećenik; njima se pridružuju neki članovi kleričkih redovničkih ustanova izabrani prema odredbi istog prava.

§ 3. Biskupska sinoda, koja se sabire na posebnu skupštinu, sastoji se od članova izabranih prvenstveno iz onih krajeva radi kojih je sazvana, prema odredbi posebnog prava prema kojemu se ravna Sinoda.

Kan. 347 - § 1. Kad rimski prvosvećenik zaključi skupštinu Biskupske sinode, prestaje služba povjerena na njoj biskupima i drugim članovima.

§ 2. Ako Apostolska Stolica, pošto je sazvana Sinoda ili za vrijeme njezina trajanja, postane prazna, skupština Sinode obustavlja se po samom pravu; isto tako i služba povjerena na njoj članovima, sve dok novi prvosvećenik ne odluči da skupština treba da se raspusti ili nastavi.

Kan. 348 - § 1. Biskupska sinoda ima stalno generalno tajništvo, kojemu je na čelu generalni tajnik imenovan od rimskog prvosvećenika i kojemu pomaže vijeće tajništva, koje se sastoji od biskupa od kojih jedne prema odredbi posebnog prava bira sama Biskupska sinoda, a druge imenuje rimski prvosvećenik; svima njima pak prestane služba kad započne nova opća skupština.

§ 2. Osim toga, za svaku skupštinu Biskupske sinode postavljaju se jedan ili više posebnih tajnika koje imenuje rimski prvosvećenik, a oni ostaju u službi koja im je povjerena samo do završetka skupštine Sinode.

POGLAVLJE III.

KARDINALI SVETE RIMSKE CRKVE

Kan. 349 - Kardinali svete rimske Crkve tvore zaseban Zbor kojemu pripada da se brine za izbor rimskog prvosvećenika prema odredbi posebnog prava; isto tako kardinali pomažu rimskom prvosvećeniku bilo radeći zbornu, kad su sazvani da raspravlja o pitanjima veće važnosti, bilo kao

pojedinci, naime, različitim službama koje obavljaju, na pomoć su rimskom prvosvećeniku osobito u svagdanjoj brizi za opću Crkvu.

Kan. 350 - § 1. Kardinalski zbor dijeli se na tri reda: biskupski, kojemu pripadaju kardinali kojima rimski prvosvećenik dodijeli naslov prigradske Crkve, a i istočni patrijarsi koji su uvršteni u Kardinalski zbor; prezbiterijski i đakonski.

§ 2. Kardinalima prezbiterijskog i đakonskog reda rimski prvosvećenik dodjeljuje svakomu njegov naslov ili đakonstvo u Rimu.

§ 3. Istočni patrijarsi koji su uzeti u Kardinalski zbor imaju kao naslov svoje patrijaršijsko sjedište.

§ 4. Kardinal dekan ima kao naslov ostijsku biskupiju zajedno s drugom Crkvom koju je već imao kao naslov.

§ 5. Prema želji izrečenoj u konzistoriju i odobrenoj od rimskog prvosvećenika, obdržavajući prvenstvo reda i promaknuća, kardinali iz prezbiterijskog reda mogu prijeći na drugi naslov, a kardinali iz đakonskog reda na drugo đakonstvo i, ako su čitavo desetljeće bili u đakonskom redu, i u prezbiterijski red.

§ 6. Kardinal koji po želji prijeđe iz đakonskog u prezbiterijski red dobije mjesto ispred svih onih kardinala prezbitera koju su poslije njega postali kardinali.

Kan. 351 - § 1. Za promaknuće u kardinale rimski prvosvećenik slobodno izabire muškarce koji su barem u redu prezbiterata i koji se izrazito odlikuju naukom, ćudoređem, pobožnošću i razboritošću u radu; koji još nisu biskupi, moraju primiti biskupsko posvećenje.

§ 2. Kardinale imenuje rimski prvosvećenik odlukom koja se dakako objavljuje pred Kardinalskim zborom; od objavljivanja vezani su dužnostima i uživaju prava određena zakonom.

§ 3. Promaknutog u kardinalsko dostojanstvo čije je imenovanje navijestio rimski prvosvećenik ali je ime zadržao u srcu, u međuvremenu ne obvezuju nikakve kardinalske dužnosti i ne uživa nikakva kardinalska prava; pošto pak rimski prvosvećenik objavi njegovo ime, vezan je istim dužnostima i uživa ista prava, ali pravo prednosti uživa od časa kad ga je prvosvećenik zadržao u srcu.

Kan. 352 - § 1. Na čelu je Kardinalskog zbora dekan, a zamjenjuje ga kad je on spriječen poddekan; dekan ili poddekan nema nikakve vlasti upravljanja nad ostalim kardinalima, nego je kao prvi među jednakima.

§ 2. Kad je služba dekana prazna, neka kardinali počašćeni naslovom prigradske Crkve, i samo oni, pod predsjedanjem poddekana, ako je prisutan, ili najstarijeg između sebe, izaberu jednoga iz sastava svoje skupštine da bude dekan Zbora; neka njegovo ime priopće rimskom prvosvećeniku, kojemu pripada da potvrdi izabranoga.

§ 3. Na isti način, o kojemu se govori u § 2, pod predsjedanjem samog dekana izabire se poddekan; rimskom prvosvećeniku pripada da potvrdi i izbor poddekana.

§ 4. Ako dekan i poddekan nemaju u Rimu prebivalište, neka ga tamo steknu.

Kan. 353 - § 1. Kardinali su zbornim djelovanjem na pomoć vrhovnom pastiru Crkve poglavito u konzistorijima, na koje se sabiru po naredbi rimskog prvosvećenika i pod njegovim predsjedanjem; ima redoviti ili izvanredni konzistorij.

§ 2. Na redoviti konzistorij sazivaju se svi kardinali, barem oni koji se nalaze u Rimu, radi savjetovanja o nekim važnijim poslovima, koji se ipak češće događaju, ili radi obavljanja nekih veoma svečanih čina.

§ 3. Na izvanredni konzistorij, koji se održava kad to traže posebne potrebe Crkve i raspravljanje o važnijim poslovima, sazivaju se svi kardinali.

§ 4. Samo redoviti konzistorij, na kojemu se slave neke svečanosti, može biti javan, kad naime osim kardinala mogu prisustvovati i prelati, izaslanici svjetovnih vlasti, a i drugi koji su pozvani.

Kan. 354 - Oci kardinali predstojnici ureda ili drugih stalnih ustanova Rimske kurije ili Vatikanske Države koji su navršili sedamdeset pet godina života mole se da predaju odreknuće od službe rimskom prvosvećeniku, koji će, pošto sve prosudi, odlučiti o tome.

Kan. 355 - § 1. Kardinalu dekanu pripada da izabranog rimskog prvosvećenika zaredi za biskupa, ako je izabranom potrebno ređenje; ako je dekan spriječen, to pravo pripada poddekanu, te, ako je i on spriječen, najstarijem kardinalu iz biskupskog reda.

§ 2. Kardinal protođakon javlja narodu ime izabranog vrhovnog svećenika; isto tako, namjesto rimskog prvosvećenika stavlja palij metropolitama ili ga predaje njihovim zastupnicima.

Kan. 356 - Kardinali su obvezni brižljivo surađivati s rimskim prvosvećenikom; zato su kardinali koji vrše bilo koju službu u Kuriji, a nisu dijecezanski biskupi, obvezni imati sjedište u Rimu; kardinali koji kao dijecezanski biskupi imaju na brizi neku biskupiju neka dođu u Rim kad god ih pozove rimski prvosvećenik.

Kan. 357 - § 1. Kardinali kojima je kao naslov dodijeljena prigradska Crkva ili crkva u Rimu, pošto je preuzmu u posjed, neka savjetom i zaštitom promiču dobrobiti tih biskupija i crkava; nemaju ipak nikakve vlasti upravljanja nad njima i neka se ni iz bilo kojeg razloga ne miješaju u ono što se tiče upravljanja njihovim dobrima, stega ili služenja crkava.

§ 2. Kardinali koji se nalaze izvan Rima i izvan svoje biskupije izuzeti su u onome što se odnosi na njihovu osobu od vlasti upravljanja biskupa one biskupije u kojoj se nalaze.

Kan. 358 - Kardinalu kojemu rimski prvosvećenik povjeri tu zadaću da na nekom svečanom slavlju ili skupštini osoba predstavlja njegovu osobu kao *izaslanik pobočnik*, to jest kao njegov drugi ja, a i onome kojemu se kao njegovu *izvanrednom poslaniku* povjeri da izvrši određenu pastoralnu zadaću, pripada samo ono što mu naloži sam rimski prvosvećenik.

Kan. 359 - Kad je Apostolska Stolica prazna, Kardinalskom zboru pripada u Crkvi samo ona vlast koju mu daje posebni zakon.

POGLAVLJE IV.

RIMSKA KURIJA

Kan. 360 - Rimska kurija, preko koje rimski prvosvećenik običava vršiti poslove opće Crkve i koja u njegovo ime i njegovom vlašću vrši službu na dobrobit i na služenje Crkava, sastoji se od Državnog ili Papinskog tajništva, Vijeća za javne crkvene poslove, zborova, sudišta i drugih ustanova, čije se uređenje i mjerodavnost određuju posebnim zakonom.

Kan. 361 - Pod nazivom Apostolska Stolica ili Sveta Stolica u ovom Zakoniku dolaze ne samo rimski prvosvećenik nego i Državno tajništvo, Vijeće za javne crkvene poslove i druge ustanove Rimske kurije, osim ako je iz naravi stvari ili sklopa govora očito nešto drugo.

POGLAVLJE V.

IZASLANICI RIMSKOG PRVOSVEĆENIKA

Kan. 362 - Rimski prvosvećenik ima prirodno i neovisno pravo imenovati i slati svoje izaslanike, bilo partikularnim Crkvama u različitim zemljama ili krajevima, bilo zajedno državama i

javnim vlastima, a isto tako premjestiti ih i opozvati, obdržavajući dakako odredbe međunarodnog prava što se tiče slanja i opoziva izaslanika postavljenih pri državama.

Kan. 363 - § 1. Izaslanicima rimskog prvosvećenika povjerava se služba da stalno predstavljaju rimskog prvosvećenika pri partikularnim Crkvama ili državama ili javnim vlastima ka kojima su poslani.

§ 2. Apostolsku Stolicu predstavljaju i oni koji su određeni za papinsko poslanstvo kao ovlaštenici ili promatrači pri međunarodnim vijećima ili na konferencijama i sastancima.

Kan. 364 - Poglavitna je zadaća papinskog izaslanika da se svakodnevno učvršćuju i čine djelotvornijima veze jedinstva koje postoje između Apostolske Stolice i partikularnih Crkava. Zato papinskom izaslaniku za njegovu oblast pripada:

1. izvješćivati Apostolskoj Stolici o prilikama u kojima se nalaze partikularne Crkve i o svemu što se tiče života Crkve i dobrobiti duša;

2. biti djelom i savjetom na pomoć biskupima, ne okrnjujući dakako pritom vršenje njihove zakonite vlasti;

3. njegovati česte odnose s biskupskom konferencijom i pružati joj svakovrsnu pomoć;

4. što se tiče imenovanja biskupa, dostavljati ili predlagati Apostolskoj Stolici imena kandidata i provesti postupak prikupljanja obavijesti o onima koje valja promaknuti, prema odredbama koje je dala Apostolska Stolica;

5. zauzimati se za promicanje svega što se tiče mira, napretka i suradnje naroda;

6. surađivati s biskupima kako bi se razvijali prikladni odnosi između Katoličke crkve i drugih Crkava ili crkvenih zajednica, dapače, i nekršćanskih religija;

7. štiti u suradnji s biskupima kod voditelja države ono što se odnosi na poslanje Crkve i Apostolske Stolice;

8. osim toga, vršiti ovlasti i ispunjati ostale naloge koje mu povjeri Apostolska Stolica.

Kan. 365 - § 1. Papinski izaslanik koji istodobno vrši izaslanstvo pri državama prema odredbama međunarodnog prava ima i posebnu zadaću:

1. promicati i njegovati odnose između Svete Stolice i državnih vlasti;

2. raspravljati o pitanjima koja se tiču odnosa između Crkve i države; na poseban način raditi na sklapanju i provedbi konkordata i drugih takvih ugovora.

§ 2. U obavljanju poslova, o kojima se govori u § 1, kako to savjetuju okolnosti, neka papinski izaslanik ne propusti tražiti mišljenje i savjet biskupa crkvene oblasti i neka ih upozna s tijekom pregovora.

Kan. 366 - Zbog posebne naravi izaslanikove službe:

1. sjedište papinskog izaslanstva izuzeto je od vlasti upravljanja mjesnog ordinarija, osim ako se radi o sklapanju ženidaba;

2. papinski izaslanik ima pravo, pošto obavijesti, ako je to moguće, mjesne ordinarije, obavljati bogoslužna slavlja, pa i s biskupskim oznakama, u svim crkvama svojeg izaslanstva.

Kan. 367 - Služba papinskog izaslanika ne prestane kad Apostolska Stolica ostane prazna, osim ako je nešto drugo određeno u papinskom pismu; ali prestane izvršenjem naloga, priopćenim mu opozivom, odreknućem koje prihvati rimski prvosvećenik.

ODSJEK II.

PARTIKULARNE CRKVE I NJIHOVE SKUPŠTINE

NASLOV I.

PARTIKULARNE CRKVE I VLASTI U NJIMA

POGLAVLJE I.

PARTIKULARNE CRKVE

Kan. 368 - Partikularne Crkve, u kojima i od kojih opstoji jedna jedina Katolička crkva, prije svega su biskupije, s kojima se izjednačuju, osim ako je određeno nešto drugo, područna prelatura i područna opatija, apostolski vikarijat i apostolska prefektura i za stalno osnovana apostolska administratura.

Kan. 369 - Biskupija je dio Božjega naroda koji se povjerava na pastoralnu brigu biskupu u suradnji s prezbiterijem, tako da, prijavljujući uza svojeg pastira koji ga po evanđelju i euharistiji sabire u Duhu Svetome, tvori partikularnu Crkvu u kojoj uistinu jest i djeluje jedna, sveta, katolička i apostolska Kristova Crkva.

Kan. 370 - Područna prelatura ili područna opatija određeni je dio Božjega naroda, dakako, područno omeđen, koji se, zbog posebnih okolnosti, povjerava na brigu nekom prelatu ili opatu koji njime upravlja poput dijecezanskog biskupa kao njegov vlastiti pastir.

Kan. 371 - § 1. Apostolski vikarijat ili apostolska prefektura određeni je dio Božjega naroda koji, zbog posebnih okolnosti, još nije ustanovljen kao biskupija, a koji se povjerava na pastoralnu brigu apostolskom vikaru ili apostolskom prefektu da njime upravlja u ime vrhovnog svećenika.

§ 2. Apostolska administratura određeni je dio Božjega naroda koji, zbog posebnih i zaista važnih razloga, vrhovni svećenik ne osniva kao biskupiju, a koji se povjerava na pastoralnu brigu apostolskom administratoru da njime upravlja u ime vrhovnog svećenika.

Kan. 372 - § 1. Neka bude pravilo da dio Božjeg naroda koji tvori biskupiju ili drugu partikularnu Crkvu bude područno točno omeđen, tako da obuhvaća sve vjernike koji stanuju na tom području.

§ 2. Ipak, gdje to prema sudu vrhovne crkvene vlasti, pošto pita za mišljenje biskupske konferencije kojih se to tiče, korist savjetuje, na istom području mogu se osnovati partikularne Crkve različite po obredu vjernika ili po čemu drugom.

Kan. 373 - Samo vrhovna crkvena vlast može osnovati partikularne Crkve; koje su zakonito osnovane, imaju pravnu osobnost po samom pravu.

Kan. 374 - § 1. Svaka biskupija ili druga partikularna Crkva neka se podijeli na različite dijelove ili župe.

§ 2. Da bi se promicala pastoralna briga zajedničkim djelovanjem, može se više bližih župa povezati u posebne skupine, kao što su dekanati.

POGLAVLJE II.

BISKUPI

Članak 1.

BISKUPI OPĆENITO

Kan. 375 - § 1. Biskupi, koji su božanskim ustanovljenjem nasljednici apostola po Duhu Svetom koji im je dan, postavljeni su u Crkvi za pastire, da budu i sami učitelji nauka, svećenici svetog bogoštovlja i službenici upravljanja.

§ 2. Biskupi samim biskupskim posvećenjem primaju sa službom posvećivanja i službe naučavanja i upravljanja, koje se ipak po svojoj naravi mogu vršiti samo u hijerarhijskom zajedništvu s glavom i udovima Biskupskoga zbora.

Kan. 376 - Biskupi se nazivaju *dijecezanski* ako im je povjerena briga za neku biskupiju; ostali se nazivaju *naslovni*.

Kan. 377 - § 1. Vrhovni svećenik slobodno imenuje biskupe ili potvrđuje zakonito izabrane.

§ 2. Barem svake tri godine biskupi crkvene pokrajine ili, gdje to okolnosti savjetuju, biskupske konferencije neka zajednički i tajno sastave popis prezbitera, također članova ustanova posvećenoga života, koji su prikladniji za biskupstvo i neka ga dostave Apostolskoj Stolici, pri čemu ostaje na snazi pravo svakog pojedinog biskupa da zasebno iznese Apostolskoj Stolici imena prezbitera koje smatra dostojnima i prikladnima za biskupsku službu.

§ 3. Osim ako je zakonito određeno drukčije, kad god treba da se imenuje dijecezanski biskup ili biskup koadjutor, zadaća je papinskog izaslanika, s obzirom na takozvanu trojku koja treba da se predloži Apostolskoj Stolici, da pojedinačno istraži i Apostolskoj Stolici priopći, zajedno sa svojim mišljenjem, ono što savjetuju metropolita i sufragani pokrajine kojoj pripada biskupija koja treba da se popuni ili s kojom se sastaje na skupštinu, a i predsjednik biskupske konferencije; osim toga, papinski izaslanik neka pita za savjet neke iz zbora savjetnika i stolnog kaptola i neka, ako to smatra korisnim, pojedinačno i tajno zatraži mišljenje i drugih iz jednog i drugog klera, a i laika koji se odlikuju mudrošću.

§ 4. Osim ako je zakonito predviđeno drukčije, dijecezanski biskup koji smatra da njegovoj biskupiji treba da se dade pomoćni biskup neka Apostolskoj Stolici predloži popis barem trojice prezbitera prikladnijih za tu službu.

§ 5. Neka se ubuduće svjetovnim vlastima ne daju nikakva prava ni povlastice izbora, imenovanja, predlaganja ili određivanje biskupa.

Kan. 378 - § 1. Da bi kandidat bio prikladan za biskupstvo, traži se:

1. da se odlikuje čvrstom vjerom, dobrim ponašanjem, pobožnošću, revnošću za duše, mudrošću, razboritošću i ljudskim vrlinama te da je obdaren drugim sposobnostima koje ga čine prikladnim za vršenje dotične službe;

2. da uživa dobar glas;

3. da ima barem trideset pet godina života;

4. da je već barem pet godina prezbiter;

5. da ima doktorat ili barem magisterij iz Svetoga pisma, bogoslovlja ili kanonskoga prava postignut na visokoškolskoj ustanovi koju je odobrila Apostolska Stolica, ili da je barem u tim znanostima zaista stručan.

§ 2. Konačni sud o prikladnosti onoga koga valja unaprijediti pripada Apostolskoj Stolici.

Kan. 379 - Tko god je promaknut u biskupstvo, mora, osim ako je zakonito spriječen, u roku od tri mjeseca pošto primi apostolsko pismo primiti biskupsko posvećenje, a svakako prije nego preuzme svoju službu u posjed.

Kan. 380 - Prije kanonskog preuzimanja svoje službe u posjed promaknuti neka učini ispovijest vjere i položi prisegu vjernosti Apostolskoj Stolici prema obrascu koji je odobrila ista Apostolska Stolica.

Članak 2.

DIJECEZANSKI BISKUPI

Kan. 381 - § 1. Dijecezanskom biskupu u biskupiji koja mu je povjerena pripada sva redovita, vlastita i neposredna vlast koja se traži za vršenje njegove pastoralne službe, izuzevši slučajeve koji su pravom ili odlukom rimskog prvosvećenika pridržani vrhovnoj ili nekoj drugoj crkvenoj vlasti.

§ 2. Oni koji su na čelu drugih zajednica vjernika, o kojima se govori u kan. 368, u pravu se izjednačuju s dijecezanskim biskupom, osim ako očito nešto drugo izlazi iz naravi stvari ili pravnog propisa.

Kan. 382 - § 1. Promaknuti biskup ne može se miješati u vršenje službe koja mu je povjerena prije nego biskupiju kanonski preuzme u posjed; može ipak vršiti službe koje je u istoj biskupiji već imao u vrijeme promaknuća, uz obdržavanje propisa kan. 409, § 2.

§ 2. Onaj tko je promaknut u službu dijecezanskog biskupa, osim ako je zakonito spriječen, mora, ako još nije posvećen za biskupa, kanonski preuzeti svoju biskupiju u posjed u roku od četiri mjeseca pošto primi apostolsko pismo; ako je već posvećen, u roku od dva mjeseca poslije primitka toga pisma.

§ 3. Biskup kanonski preuzima biskupiju u posjed onda kad u istoj biskupiji, osobno ili preko zastupnika pokaže apostolsko pismo zboru savjetnika u prisutnosti kancelara kurije, koji neka o tome sastavi zapisnik, ili, u novoosnovanim biskupijama, onda kad se pobrine da se i kleru i narodu prisutnu u stolnoj crkvi priopći isto pismo, o čemu najstariji od prisutnih prezbitera sastavlja zapisnik.

§ 4. Veoma se preporučuje da kanonsko preuzimanje u posjed bude u stolnoj crkvi s bogoslužnim činom u prisutnosti klera i naroda.

Kan. 383 - § 1. U obavljanju pastirske službe neka dijecezanski biskup bude brižan prema svim vjernicima koju su povjereni njegovoj brizi, bilo koje dobi, položaja ili narodnosti, bilo da stanuju na području, bilo da se tu privremeno nalaze; neka upravi svoj apostolski duh i na one koji zbog uvjeta svojega življenja ne mogu dovoljno uživati redovitu pastoralnu brigu, a i na one koji su zanemarili vjersku praksu.

§ 2. Ako u svojoj biskupiji ima vjernika različita obreda, neka se pobrine za njihove duhovne potrebe bilo preko svećenika ili župnika njihova obreda, bilo preko biskupskog vikara.

§ 3. Prema braći koja nisu u potpunom zajedništvu s Katoličkom crkvom neka se odnosi s ljudskošću i ljubavlju i neka podupire ekumenizam kako ga shvaća Crkva.

§ 4. Neka nekrštena smatra sebi povjerenima u Gospodinu da i njima zasja Kristova ljubav, koje svjedok pred svima mora biti biskup.

Kan. 384 - Neka dijecezanski biskup s posebnom brigom prati prezbitere koje neka sluša kao pomoćnike i savjetnike, neka štiti njihova prava i brine se da oni propisno izvršuju obveze vlastite njihovu staležu i da im budu na raspolaganju sredstva i ustanove koje su im potrebne za unapređivanje duhovnog i intelektualnog života; isto tako neka se brine da se osigura njihovo dolično uzdržavanje i socijalno osiguranje prema pravnoj odredbi.

Kan. 385 - Neka dijecezanski biskup osobito njeguje zvanja za različite službe i za posvećeni život, a posebno neka se brine za svećenička i misijska zvanja.

Kan. 386 - § 1. Dijecezanski biskup dužan je, često osobno propovijedajući, vjernicima iznositi i tumačiti istine koje treba da se vjerom prihvate i u ponašanju primjenjuju; neka se također brine da se pažljivo obdržavaju propisi kanona o naviještanju riječi, osobito o homiliji i katehetskoj pouci tako da se svima preda sav kršćanski nauk.

§ 2. Neka sredstvima koja smatra prikladnijima čvrsto štiti cjelovitost i jedinstvo onoga što treba vjerovati, priznajući ipak opravdanu slobodu u daljem istraživanju istina.

Kan. 387 - Dijecezanski biskup, imajući na umu da je obvezan davati primjer svetosti i ljubavi, poniznosti i jednostavnosti života, neka sa svima nastoji promicati svetost vjernika prema vlastitom pozivu svakog pojedinca i neka se, budući da je glavni djelitelj Božjih otajstava, stalno trudi da vjernici povjereni njegovoj brizi slavljenjem sakramenata rastu u milosti i da upoznaju i žive vazmeno otajstvo.

Kan. 388 - § 1. Pošto preuzme biskupiju u posjed dijecezanski biskup mora svake nedjelje i u svojem kraju zapovijedanog blagdane namijeniti misu za povjereni mu narod.

§ 2. Biskup mora osobno slaviti i namijeniti misu za narod u dane o kojima se govori u § 1; ako je pak u tom slavljenju zakonito spriječen, neka je tih dana namijeni preko drugih ili drugih dana osobno.

§ 3. Biskup kojemu su osim vlastite povjerene i druge biskupije, pa i s naslovom upraviteljstva, udovoljava obvezi ako namijeni jednu misu za sav povjereni mu narod.

§ 4. Biskup koji nije udovoljio obvezi, o kojoj se govori u §§ 1-3, neka što prije namijeni za narod toliko misa koliko ih je propustio.

Kan. 389 - Neka često predsjedava u stolnoj crkvi ili u drugoj crkvi svoje biskupije slavljenju presvete Euharistije na blagdane, osobito zapovijedane, i na druge svečanosti.

Kan. 390 - Dijecezanski biskup može u svoj svojoj biskupiji vršiti biskupsko bogoslužje, a izvan svoje biskupije ne može bez izričitog ili barem razložno pretpostavljenog pristanka mjesnog ordinarija.

Kan. 391 - § 1. Zadaća je dijecezanskoga biskupa da upravlja povjerenom mu partikularnom Crkvom zakonodavnom, izvršnom i sudskom vlašću prema pravnoj odredbi.

§ 2. Zakonodavnu vlast biskup vrši osobno; izvršnu vlast vrši bilo osobno bilo preko generalnih vikara ili biskupskih vikara prema pravnoj odredbi; sudsku vlast vrši bilo osobno bilo preko sudskog vikara ili sudaca prema pravnoj odredbi.

Kan. 392 - § 1. Budući da mora štiti jedinstvo opće Crkve, biskup je dužan promicati zajedničku stegu sve Crkve i stoga zahtijevati obdržavanje svih crkvenih zakona.

§ 2. Neka bdije da se u crkvenu stegu ne bi uvukle zloupotrebe, osobito s obzirom na naviještanje riječi, slavljenje sakramenata i blagoslovina, štovanja Boga i svetaca te upravljanje dobrima.

Kan. 393 - dijecezanski biskup zastupa biskupiju u svim pravnim poslovima.

Kan. 394 - § 1. Neka biskup promiče različite oblike apostolata u biskupiji i neka se brine da se pod njegovim vodstvom usklade u svoj biskupiji ili u njezinim pojedinim okružjima sva djela apostolata, čuvajući vlastitu narav svakog pojedinog.

§ 2. Neka upozorava na dužnost koja obvezuje vjernike da vrše apostolat, svatko prema svojem položaju i sposobnostima, i neka ih hrabri da sudjeluju u različitim djelima apostolata i da ih potpomažu prema potrebama mjesta i vremena.

Kan. 395 - § 1. Dijecezanski biskup, makar imao koadjutora ili pomoćnog biskupa, vezan je zakonom imati osobno sjedište u biskupiji.

§ 2. Osim radi pohoda apostolskih pragova ili radi sabora, Biskupske sinode, biskupske konferencije, kojima mora prisustvovati, ili druge zakonito mu povjerene dužnosti, biskup može zbog opravdana razloga biti odsutan iz biskupije, ali ne više od mjesec dana, bilo neprekidno bilo s prekidima, samo ako je osigurano da zbog njegove odsutnosti biskupija neće pretrpjeti nikakvu štetu.

§ 3. Neka ne bude odsutan iz biskupije u dane Božića, Velikog tjedna i Uskrsa, Duhova i Tijelova, osim zbog važna i hitna razlog.

§ 4. Ako je biskup nezakonito odsutan iz biskupije više od šest mjeseci, neka metropolita o njegovoj odsutnosti obavijesti Apostolsku Stolicu; ali, ako se radi o metropoliti, neka to isto učini najstariji sufragani.

Kan. 396 - § 1. Biskup je obvezan svake godine pohoditi biskupiju ili u cijelosti ili djelomično, tako da barem u pet godina pohodi svu biskupiju osobno ili, ako je zakonito spriječen, preko biskupa koadjutora, ili pomoćnog biskupa, ili generalnog vikara, ili biskupskog vikara, ili preko kojeg drugog prezbitera.

§ 2. Biskup ima pravo izabrati bilo koje klerike kao pratitelje i pomoćnike u pohodu, a odbacuje se bilo koja protivna povlastica ili običaj.

Kan. 397 - § 1. Redovitom biskupskom pohodu podložne su osobe, katoličke ustanove, svete stvari i mjesta koja se nalaze na biskupijskom području.

§ 2. Biskup može pohoditi članove redovničkih ustanova papinskoga prava i njihove kuće samo u slučajevima koji su izričito predviđeni pravom.

Kan. 398 - Neka biskup nastoji pastoralni pohod obaviti s dužnom pažnjom; neka se čuva da ne bi komu zbog suvišnih troškova bio na štetu i teret.

Kan. 399 - § 1. Dijecezanski biskup dužan je svakih pet godina podnijeti izvještaj vrhovnom svećeniku o stanju povjerene mu biskupije, u obliku i vremenu koje odredi Apostolska Stolica.

§ 2. Ako godina određena za podnošenje izvještaja padne u cijelosti ili djelomično u prvo dvogodište od započetog upravljanja biskupijom, biskup se može za taj put uzdržati od izradbe i podnošenja izvještaja.

Kan. 400 - § 1. Dijecezanski biskup one godine kad je dužan podnijeti izvještaj vrhovnom svećeniku, osim ako Apostolska Stolica odredi drukčije, neka dođe u Rim da počasti grobove blaženih apostola Petra i Pavla i neka posjeti rimskog prvosvećenika.

§ 2. Neka biskup osobno udovolji spomenutoj obvezi, osim ako je zakonito spriječen; u tom slučaju neka joj udovolji preko koadjutora, ako ga ima, ili preko pomoćnog biskupa, ili preko kojeg prikladnog svećenika svojeg prezbiterija, koji prebiva u njegovoj biskupiji.

§ 3. Apostolski vikar može toj obvezi udovoljiti i preko zastupnika koji boravi u Rimu; apostolski prefekt nema te obveza.

Kan. 401 - § 1. Dijecezanski biskup koji je navršio sedamdeset pet godina života poziva se da vrhovnom svećeniku preda odreknuće od službe, koje će, pošto razmotri sve okolnosti, odlučiti o tome.

§ 2. Dijecezanski biskup koji je zbog slaba zdravlja ili zbog kojeg drugog važna razloga postao manje prikladan za vršenje svoje službe usrdno se poziva da preda odreknuće od službe.

Kan. 402 - § 1. Biskup čije je odreknuće od službe prihvaćeno zadržava naslov umirovljenog biskupa svoje biskupije i može zadržati, ako to želi, mjesto stanovanja u samoj biskupiji, osim ako u određenim slučajevima zbog posebnih okolnosti Apostolska Stolica odluči drukčije.

§ 2. Biskupska konferencija mora se pobrinuti da se osigura dolično i dostojno uzdržavanje biskupa koji se odrekao, imajući u vidu prvotnu obvezu biskupije kojoj je on služio.

Članak 3.

BISKUPI KOADJUTORI I POMOĆNI BISKUPI

Kan. 403 - § 1. Kad to savjetuju pastoralne potrebe biskupije, neka se postave jedan ili više pomoćnih biskupa na traženje dijecezanskog biskupa; pomoćni biskup nema pravo nasljedstva.

§ 2. U težim okolnostima, također osobne naravi, dijecezanskom biskupu može se dati pomoćni biskup s posebnim ovlastima.

§ 3. Sveta Stolica, ako to smatra prikladnijim, može po službenoj dužnosti postaviti biskupa koadjutora s posebnim ovlastima; biskup koadjutor ima pravo nasljedstva.

Kan. 404 - § 1. Biskup koadjutor preuzima svoju službu u posjed kad apostolsko pismo imenovanja osobno ili preko zastupnika pokaže dijecezanskom biskupu i zboru savjetnika u prisutnosti kancelara kurije, koji neka o tome sastavi zapisnik.

§ 2. Pomoćni biskup preuzima svoju službu u posjed kad apostolsko pismo imenovanja pokaže dijecezanskom biskupu u prisutnosti kancelara kurije, koji neka o tome sastavi zapisnik.

§ 3. Ali, ako je dijecezanski biskup potpuno spriječen, dovoljno je da bilo biskup koadjutor bilo pomoćni biskup pokažu apostolsko pismo imenovanja zboru savjetnika u prisutnosti kancelara kurije.

Kan. 405 - § 1. Biskup koadjutor, isto tako i pomoćni biskup imaju obveze i prava koja su određena propisima kanona koji slijede i označena u pismu njihova imenovanja.

§ 2. Biskup koadjutor i pomoćni biskup, o kojemu se govori u kan. 403, § 2. pomažu dijecezanskom biskupu u cjelokupnom upravljanju biskupijom i zamjenjuju ga kad je odsutan ili spriječen.

Kan. 406 - § 1. Neka dijecezanski biskup postavi biskupa koadjutora, isto tako i pomoćnog biskupa, o kojemu se govori u kan. 403, § 2, za generalnog vikara; osim toga, neka mu prije nego drugima povjeri ono za što se po pravu traži poseban nalog.

§ 2. Neka dijecezanski biskup svojeg pomoćnog biskupa ili pomoćne biskupe postavi za generalne vikare ili barem biskupske vikare, ovisne samo o njegovoj vlasti ili o vlasti biskupa koadjutora ili pomoćnog biskupa, o kojemu se govori u kan. 403, § 2, ako se u apostolskom pismu ne određuje nešto drugo i obdržavajući propis § 1.

Kan. 407 - § 1. Da bi se sadašnja i buduća dobrobit biskupije što više unapređivala, neka se dijecezanski biskup, biskup koadjutor i pomoćni biskup o kojemu se govori u kan. 403, § 2 međusobno savjetuju u važnijim stvarima.

§ 2. Dijecezanski biskup u procjenjivanju važnijih slučajeva, osobito onih pastoralne naravi, neka se rado savjetuje prije nego s drugima s pomoćnim biskupima.

§ 3. Biskup koadjutor i pomoćni biskup, budući da su pozvani da sudjeluju u brizi dijecezanskog biskupa, neka svoje zadaće tako obavljaju da budu složni s njim djelom i mišlju.

Kan. 408 - § 1. Biskup koadjutor i pomoćni biskup, kad nisu opravdano spriječeni, obvezni su, kad god to zatraži dijecezanski biskup, obavljati biskupsko bogoslužje i druge zadaće koje vežu dijecezanskog biskupa.

§ 2. Neka dijecezanski biskup ne povjerava tajno nekome drugom biskupska prava i zadaće koje može vršiti biskup koadjutor ili pomoćni biskup.

Kan. 409 - § 1. Kad biskupska stolica postane prazna, biskup koadjutor odmah postane biskup biskupije za koju je bio postavljen, samo ako je biskupiju zakonito preuzeo u posjed.

§ 2. Kad je biskupska stolica prazna, osim ako mjerodavna vlast odredi nešto drugo, pomoćni biskup, dok novi biskup ne preuzme stolicu u posjed, zadržava sve i samo one vlasti i ovlasti koje je imao kao generalni vikar ili kao biskupski vikar dok je stolica bila popunjena; ali, ako ne bude određen za službu dijecezanskog upravitelja, tu svoju vlast koju mu daje pravo vrši pod vlašću dijecezanskog upravitelja koji je na čelu biskupijske uprave.

Kan. 410 - Biskup koadjutor i pomoćni biskup obvezni su, kao i sam dijecezanski biskup, imati sjedište u biskupiji; neka se iz nje ne udaljuju, osim na kratko vrijeme, radi neke dužnosti koju treba da obave izvan biskupije ili radi odmora, koji neka ne traje više od mjesec dana.

Kan. 411 - Što se tiče odreknuća od službe, na biskupa koadjutora i pomoćnog biskupa primjenjuju se propisi kann. 401 i 402, § 2.

POGLAVLJE III.

SPRIJEČENA I PRAZNA STOLICA

Članak 1.

SPRIJEČENA STOLICA

Kan. 412 - Biskupska stolica smatra se spriječenom ako je dijecezanski biskup zbog zatočeništva, izгона, progonstva ili nesposobnosti posve spriječen u obavljanju pastoralne službe u biskupiji te ni pismeno ne može saobraćati s vjernicima biskupije.

Kan. 413 - § 1. Kad je stolica spriječena, upravljanje biskupijom, osim ako Sveta Stolica odredi drukčije, pripada biskupu koadjutoru, ako ga ima; ako ga nema ili ako je spriječen, pripada pomoćnom biskupu ili generalnom ili biskupskom vikaru ili nekom svećeniku, održavajući redosljed osoba utvrđen u propisu koji dijecezanski biskup treba da sastavi što prije poslije preuzimanja biskupije u posjed; taj popis, koji treba da se priopći metropolitima, neka se obnovi barem svake tri godine i neka ga kancelar čuva u tajnosti.

§ 2. Ako nema biskupa koadjutora ili ako je spriječen, a nema ni popisa o kojemu se govori u § 1, zadaća je zbora savjetnika da izabere svećenika koji neka upravlja biskupijom.

§ 3. Onaj koji preuzme upravljanje biskupijom prema odredbi §§ 1 ili 2 neka što prije obavijesti Svetu Stolicu o spriječenoj stolici i o preuzetoj službi.

Kan. 414 - Onaj koji je prema odredbi kan. 413 pozvan da u međuvremenu vodi pastoralnu brigu za biskupiju, samo za vrijeme spriječenosti stolice, u obavljanju biskupijske pastoralne službe ima obveze i vlast koje po pravu pripadaju dijecezanskom upravitelju.

Kan. 415 - Ako je dijecezanskom biskupu zabranjeno obavljanje službe zbog crkvena kazne, metropolita ili, ako njega nema ili ako se radi o njemu, sufragan najstariji po promaknuću, neka se odmah obrati na Svetu Stolicu da se ona pobrine za to.

Članak 2.

PRAZNA STOLICA

Kan. 416 - Biskupska stolica postane prazna smrću dijecezanskog biskupa, odreknućem koje prihvati rimski prvosvećenik, premještanjem ili oduzećem priopćenim biskupu.

Kan. 417 - Valjano je sve što učine generalni vikar ili biskupski vikar dok ne prime sigurnu obavijest o smrti dijecezanskog biskupa; isto tako i ono što učine dijecezanski biskup ili generalni ili biskupski vikar dok ne prime sigurnu obavijest o spomenutim papinskim činima.

Kan. 418 - § 1. U roku od dva mjeseca pošto je sigurno obaviješten o premještanju biskup mora početi *u dodijeljenju* mu biskupiju i kanonski je preuzeti u posjed; od dana pak kad preuzme novu biskupiju u posjed prazna je biskupija *iz koje* je otišao.

§ 2. Od sigurne obavijesti o premještanju do kanonskog preuzimanja nove biskupije u posjed premješteni biskup u *prijašnjoj* biskupiji:

1. dobiva vlast dijecezanskog upravitelja i vežu ga njegove obveze, a prestane svaka vlast generalnog vikara i biskupskog vikara, uz poštovanje kan. 409, § 2;

2. prima potpunu plaću koja je vlastita službi.

Kan. 419 - Kad je stolica prazna, vlast upravljanja biskupijom, sve do postavljanja dijecezanskog upravitelja, ima pomoćni biskup, a kad ih je više, onaj koji je stariji po promaknuću; ako pak nema pomoćnog biskupa, zbor savjetnika, osim ako Sveta Stolica uredi drukčije. Onaj koji tako preuzme upravljanje biskupijom neka bez odgađanja sazove zbor mjerodavan za određivanje dijecezanskog upravitelja.

Kan. 420 - Kad je prazna stolica u apostolskom vikarijatu ili prefekturi, upravljanje preuzme provikar ili proprefekt kojega samo u tu svrhu imenuje vikar ili prefekt neposredno nakon preuzimanja u posjed, osim ako Sveta Stolica odredi drukčije.

Kan. 421 - § 1. U roku od osam dana pošto primi obavijest da je biskupska stolica prazna zbor savjetnika treba da izabere dijecezanskog upravitelja koji, naravno, neka u međuvremenu upravlja biskupijom, uz obdržavanje propisa kan. 502, § 3.

§ 2. Ako dijecezanski upravitelj zbog bilo kojeg razloga ne bude zakonito izabran u propisano vrijeme, vlast da odredi dijecezanskog upravitelja pripadne metropoliti; ako je pak prazna sama metropolitanska Crkva ili metropolitanska zajedno sa sufraganskom, sufraganskom biskupu najstarijem po promaknuću.

Kan. 422 - Pomoćni biskup ili, kad njega nema, zbor savjetnika neka što prije obavijesti Apostolsku Stolicu o biskupovoj smrti; isto tako dijecezanski upravitelj o svojem izboru.

Kan. 423 - § 1. Neka se odredi jedan dijecezanski upravitelj, odbacivši protivno običaj; inače je izbor nevaljan.

§ 2. Dijecezanski upravitelj neka ne bude istodobno i ekonom; zato, ako biskupijski ekonom bude izabran za upravitelja, neka ekonomsko vijeće izabere privremeno drugog ekonomu.

Kan. 424 - Neka se dijecezanski upravitelj bira prema odredbi kann. 165-178.

Kan. 425 - § 1. Za službu dijecezanskog upravitelja može se valjano odrediti samo svećenik koji je navršio trideset pet godina života i koji nije već izabran, imenovan ili predložen za istu praznu stolicu.

§ 2. Neka se za dijecezanskog upravitelja izabere svećenik koji se odlikuje naukom i razboritošću.

§ 3. Ako nisu poštovani uvjeti propisani u § 1, metropolita ili, ako je prazna sama metropolitanska Crkva, sufraganski biskup najstariji po promaknuću, pošto dozna istinu o tome, neka za taj put odredi upravitelja; ali čini onoga tko je izabran protiv propisa § 1 po samom su pravu ništavi.

Kan. 426 - Onaj koji, dok je stolica prazna, upravlja biskupijom prije nego se odredi dijecezanski upravitelj ima vlast koju pravo priznaje generalnom vikaru.

Kan. 427 - § 1. Dijecezanski upravitelj ima obveze i vlast dijecezanskog biskupa, osim onih koje se izuzimaju po naravi stvari ili po samom pravu.

§ 2. Pošto prihvati izbor, dijecezanski upravitelj dobiva vlast i nije potrebna ničija potvrda; ostaje ipak obveza o kojoj se govori u kan. 833, br. 4.

Kan. 428 - § 1. Dok je stolica prazna, neka se ne uvodi ništa novo.

§ 2. Onima koji se u međuvremenu brinu za upravljanje biskupijom zabranjuje se činiti sve ono što bi moglo bilo kako naškoditi biskupiji ili biskupskim pravima; posebno se zabranjuje njima, a i svima drugima, da bilo osobno bilo preko drugoga odnose ili uništavaju bilo koje isprave biskupijske kurije ili da u ispravama bilo što mijenjaju.

Kan. 429 - Dijecezanski upravitelj obvezan je imati sjedište u biskupiji i namjenjivati misu za narod prema odredbi kan. 388.

Kan. 430 - § 1. Služba dijecezanskog upravitelja prestane kad novi biskup preuzme biskupiju u posjed.

§ 2. Uklanjanje dijecezanskog upravitelja pridržano je Svetoj Stolici; odreknuće koje možda sam preda mora u vjerodostojnom obliku predati zboru mjerodavnu za izbor, a prihvaćanje nije potrebno; nakon uklanjanja ili odreknuća dijecezanskog upravitelja ili ako umre, neka se izabere drugi dijecezanski upravitelj prema odredbi kan. 421.

NASLOV II.

SKUPŠTINE PARTIKULARNIH CRKAVA

POGLAVLJE I.

CRKVENE POKRAJINE I CRKVENE REGIJE

Kan. 431 - § 1. Da bi se promicala zajednička pastoralna djelatnost različitih susjednih biskupija prema okolnostima osoba i mjesta i da bi se prikladnije unapređivali međusobni odnosi dijecezanskih biskupa, neka se susjedne partikularne Crkve združe u crkvene pokrajine omeđene određenim područjem.

§ 2. Neka kao pravilo odsad vrijedi da ne bude izuzetih biskupija; zato se svaka biskupija i druge partikularne Crkve koje su na području neke crkvene pokrajine moraju pridružiti toj crkvenoj pokrajini.

§ 3. Pravo je samo vrhovne crkvene vladi, pošto pita za mišljenje biskupe kojih se to tiče, da osniva, ukida ili obnavlja crkvene pokrajine.

Kan. 432 - § 1. U crkvenoj pokrajini imaju vlast, prema pravnoj odredbi, pokrajinski sabor i metropolita.

§ 2. Crkvena pokrajina ima pravnu osobnost po samom pravu.

Kan. 433 - § 1. Ako to savjetuje korist, osobito u zemljama gdje ima više partikularnih Crkava, Sveta Stolica može, na prijedlog biskupske konferencije, povezati susjedne crkvene pokrajine u crkvene regije.

§ 2 Crkvena regija može se osnovati kao pravna osoba.

Kan. 434 - Biskupskoj skupštini crkvene regije pripada da unapređuje suradnju i zajedničku pastoralnu djelatnost u regiji; ipak, toj skupštini ne pripadaju vlasti koje se u kanonima ovoga Zakonika daju biskupskoj konferenciji, osim ako joj je Sveta Stolica neke posebno dala.

POGLAVLJE II.

METROPOLITE

Kan. 435 - Na čelu crkvene pokrajine stoji metropolita koji je nadbiskup biskupije koja mu je povjerena; ta je služba povezana s biskupskom stolicom koju je odredio ili odobrio rimski prvosvećenik.

Kan. 436 - § 1. U sufraganskim biskupijama metropoliti pripada:

1. bdjeti da se točno čuva vjera i crkvena stega i obavijestiti rimskog prvosvećenika o zloupotrebama, ako bi ih bilo;

2. obaviti kanonski pohod, s prije dobivenim odobrenjem Apostolske Stolice, ako to zanemari učiniti sufragan;

3. odrediti dijecezanskog upravitelja prema odredbi kann. 421, § 2 i 425, § 3.

§ 2. Gdje to okolnosti traže, Apostolska Stolica može metropoliti dati posebne zadaće i vlasti koje treba da se odrede u krajevnom pravu.

§ 3. Metropolitani ne pripada nikakva druga vlast upravljanja u sufraganskim biskupijama; ipak može u svim crkvama vršiti svete obrede kao biskup u svojoj biskupiji, pošto unaprijed upozori dijecezanskog biskupa, ako je crkva stolna.

Kan. 437 - § 1. Metropolita je obvezan u roku od tri mjeseca pošto je primio biskupsko posvećenje ili, ako je već bio posvećen, nakon kanonskog povjeravanja zatražiti osobno ili preko zastupnika palij od rimskog prvosvećenika, kojim se označuje vlast koju metropolita u zajedništvu s rimskom Crkvom po pravu ima u svojoj pokrajini.

§ 2. Metropolita se prema odredbi bogoslužnih zakona može služiti palijem u svim crkvama crkvena pokrajine kojoj je na čelu, ali nikako izvan nje, pa ni s pristankom dijecezanskoga biskupa.

§ 3. Ako bude premješten na drugu metropolitansku stolicu, metropolitani je potreban novi palij.

Kan. 438 - Naslov patrijarha i primasa, osim prvenstva časti, u latinskoj Crkvi ne nosi sa sobom nikakvu vlast upravljanja, osim ako je za neke po apostolskoj povlastici ili odobrenom običaju određeno nešto drugo.

POGLAVLJE III.

KRAJEVNI SABORI

Kan. 439 - § 1. Plenarni sabor, to jest sabor svih partikularnih Crkava iste biskupske konferencije, neka se održi kada ta biskupska konferencija, s odobrenjem Apostolske Stolice, to smatra potrebnim ili korisnim.

§ 2. Odredba utvrđena u § 1 vrijedi i za održavanje pokrajinskog sabora u crkvenoj pokrajini čije se granice podudaraju s područjem neke zemlje.

Kan. 440 - § 1. Pokrajinski sabor za različite partikularne Crkve iste crkvene pokrajine neka se održi kad god se to smatra prikladnim prema sudu većine dijecezanskih biskupa pokrajine, uz poštovanje kan. 439, § 2.

§ 2. Ako je metropolitanska stolica prazna, neka se ne saziva pokrajinski sabor.

Kan. 441 - Zadaća je biskupske konferencije:

1. da sazove plenarni sabor;
2. da izabere mjesto održavanja sabora na području biskupske konferencije;
3. da izabere predsjednika plenarnog sabora između dijecezanskih biskupa, kojega treba da odobri Apostolska Stolica;
4. da utvrdi raspored rada i pitanja za raspravu, da odredi početak i trajanje plenarnog sabora, da ga premjesti, produži ili završi.

Kan. 442 - § 1. Zadaća je metropolite s pristankom većine sufraganskih biskupa:

1. da sazove pokrajinski sabor;
2. da izabere mjesto održavanja pokrajinskog sabora na području pokrajine;
3. da utvrdi raspored rada i pitanja za raspravu, da odredi početak i trajanje pokrajinskog sabora, da ga premjesti, produži i završi.

§ 2. Zadaća je metropolite, a kad je on zakonito spriječen, sufraganskog biskupa kojega izaberu ostali sufraganski biskupi da predsjedava pokrajinskom saboru.

Kan. 443 - § 1. Na krajevne sabore treba da se pozovu i na njima imaju pravo odlučujućeg glasa:

1. dijecezanski biskupi;
2. biskupi koadjutori i pomoćni biskupi;

3. drugi naslovni biskupi koji na tom području vrše posebnu službu koju im je povjerila Apostolska Stolica ili biskupska konferencija.

§ 2. Na krajevne sabore mogu se pozvati i drugi naslovni biskupi, i umirovljeni, koji borave na tom području; oni, dakako, imaju pravo odlučujućeg glasa.

§ 3. Na krajevne sabore treba da se pozovu samo sa savjetodavnim glasom:

1. generalni vikari i biskupski vikari svih partikularnih Crkava na tom području;

2. viši poglavari redovničkih ustanova i družba apostolskog života, u broju koji treba da i za muške i za ženske odredi biskupska konferencija ili biskupi pokrajine, a koje izaberu svi viši poglavari ustanova i družba koje na tom području imaju sjedište;

3. rektori crkvenih i katoličkih sveučilišta i dekani bogoslovnih fakulteta i fakulteta kanonskoga prava koji na tom području imaju sjedište;

4. neki rektori velikih sjemeništa, u broju koji treba da se odredi kao u br. 2, a koje izaberu rektori sjemeništa koja se nalaze na tom području.

§ 4. Na krajevne sabore mogu se također pozvati, samo sa savjetodavnim glasom, prezbiteri i drugi vjernici, ipak tako da njihov broj ne prijeđe polovicu onih o kojima se govori u §§ 1-3.

§ 5. Neka se osim toga na pokrajinske sabore pozovu stolni kaptoli, isto tako i prezbiterijalno vijeće te pastoralno vijeće svake partikularne Crkve, dakako tako da svako od njih pošalje dvojicu svojih članova koje spomenuti zbornu odrede; oni pak imaju samo savjetodavni glas.

§ 6. Na krajevne sabore mogu se kao gosti pozvati i drugi, ako je to korisno, prema sudu biskupske konferencije, kad se radi o plenarnom saboru, ili metropolite zajedno sa sufraganskim biskupima, kad se radi o pokrajinskom saboru.

Kan. 444 - § 1. Tko god je pozvan na krajevne sabore, mora sudjelovati na njima, osim ako je spriječen opravdanom smetnjom, o čemu je dužan obavijestiti predsjednika sabora.

§ 2. Oni koji su pozvani na krajevne sabore i na njima imaju odlučujući glas, ako su spriječeni opravdanom smetnjom, mogu poslati zastupnika; taj zastupnik ima samo savjetodavni glas.

Kan. 445 - Krajevni sabor brine se za svoje područje da bude udovoljeno pastoralnim potrebama Božjega naroda i ima vlast upravljanja, osobito zakonodavnu, tako da može, poštujući uvijek opće crkveno pravo, odlučiti ono što smatra prikladnim za rast vjere, za usklađivanje zajedničke pastoralne djelatnosti, za uređenje ćudoređa i za čuvanje, uvođenje i obranu crkvene stege.

Kan. 446 - Kad se završi krajevni sabor, neka se predsjednik pobrine da se svi saborski spisi pošalju Apostolskoj Stolici; odluke koje je sabor donio neka se ne proglaše prije nego ih pregleda Apostolska Stolica; neka sam sabor odredi način proglašenja odluka i vrijeme kad proglašene odluke počinju obvezivati.

POGLAVLJE IV.

BISKUPSKE KONFERENCIJE

Kan. 447 - Biskupska konferencija, kao trajna ustanova, skupština je biskupa nekog naroda ili određenog područja, koji zajednički obavljaju neke pastoralne zadaće za vjernike svojeg područja da bi što više unapređivali dobro koje Crkva pruža ljudima, osobito oblicima i načinima apostolata prikladno prilagođenima okolnostima vremena i mjesta, prema pravnoj odredbi.

Kan. 448 - § 1. Biskupska konferencija po općem pravilu obuhvaća predstojnike svih partikularnih Crkava istog naroda, prema odredbi kan. 450.

§ 2. Ako pak prema sudu Apostolske Stolice, pošto pita za mišljenje dotične dijecezanske biskupe, okolnosti osoba ili stvari to savjetuju, biskupska konferencija može se osnovati za manje ili

veće područje, tako da obuhvati ili biskupe samo nekih partikularnih Crkava ustanovljenih na određenom području ili predstojnike partikularnih Crkava koje se nalaze u različitim narodima; pravo je Apostolske Stolice da za svaku konferenciju utvrdi posebne odredbe.

Kan. 449 - § 1. Pravo je samo vrhovne crkvene vlasti da, pošto pita za mišljenje dotične biskupe, ustanovi, ukine ili obnovi biskupske konferencije.

§ 2. Biskupska konferencija zakonito osnovana po samom pravu ima pravnu osobnost.

Kan. 450 - § 1. Biskupskoj konferenciji po samom pravu pripadaju svi dijecezanski biskupi toga područja i oni koji su u pravu s njima izjednačeni, isto tako biskupi koadjutori, pomoćni biskupi i drugi naslovni biskupi koji na istom području obavljaju posebnu zadaću koju im je povjerila Apostolska Stolica ili biskupska konferencija; mogu se pozvati i ordinariji drugog obreda, ali tako da imaju samo savjetodavni glas, osim ako statut biskupske konferencije određuje nešto drugo.

§ 2. Ostali naslovni biskupi i izaslanik rimskog prvosvećenika nisu po pravu članovi biskupske konferencije.

Kan. 451 - Neka svaka biskupska konferencija izradi svoj statut, koji treba da pregleda Apostolska Stolica, u kojemu neka se, uz ostalo, odredi kad se imaju održavati plenarne skupštine i neka se predvidi stalno vijeće biskupa i generalno tajništvo konferencije i druge službe i komisije koje prema sudu konferencije djelotvornije pridonose da se postigne svrha.

Kan. 452 - § 1. Neka svaka biskupska konferencija izabere svoga predsjednika, neka odredi tko će vršiti službu potpredsjednika kad je predsjednik zakonito spriječen i neka odredi generalnog tajnika, prema odredbi statuta.

§ 2. Predsjednik konferencije, a kad je on zakonito spriječen potpredsjednik, predsjedka ne samo generalnim skupštinama biskupske konferencije nego i stalnom vijeću.

Kan. 453 - Neka se plenarne skupštine biskupske konferencije održavaju barem jednom svake godine, a, osim toga, kad god to traže posebne okolnosti, prema propisima statuta.

Kan. 454 - § 1. Odlučujući glas na plenarnim skupštinama biskupske konferencije po samom pravu pripada dijecezanskim biskupima i onima koji su s njima u pravu izjednačeni te biskupima koadjutorima.

§ 2. Pomoćni biskupi i ostali naslovni biskupi koji pripadaju biskupskoj konferenciji imaju odlučujući ili savjetodavni glas, već prema propisima statuta konferencije; ipak neka ostane na snazi da odlučujući glas, kad se radi o izradbi ili izmjeni statuta, imaju samo oni o kojima se govori u § 1.

Kan. 455 - § 1. Biskupska konferencija može donositi opće odluke samo u slučajevima u kojima to propisuje opće pravo ili to odredi posebni nalog Apostolske Stolice, bilo na vlastitu pobudu bilo na molbu same konferencije.

§ 2. Da bi odluke, o kojima se govori u § 1, bile valjano donesene, na plenarnoj skupštini moraju dobiti barem dvije trećine glasova predstojnika koji pripadaju konferenciji i koji imaju odlučujući glas; odluke nemaju obvezatne snage, osim ako, pošto ih pregleda Apostolska Stolica, budu zakonito proglašene.

§ 3. Sama biskupska konferencija određuje način proglašenja i vrijeme kad odluke stupaju na snagu.

§ 4. U slučajevima u kojima ni opće pravo ni poseban nalog Apostolske Stolice ne daju biskupskoj konferenciji vlast, o kojoj se govori u § 1, ostaje neokrnjena mjerodavnost svakoga dijecezanskog biskupa, a ni konferencija ni njezin predsjednik ne mogu djelovati u ime svih biskupa, osim ako svi biskupi i svaki napose dadu pristanak.

Kan. 456 - Kad se završi plenarna skupština biskupske konferencije, neka predsjednik pošalje izvještaj o radu konferencije i njezine odluke Apostolskoj Stolici, bilo da je obavijesti o njezinu radu bilo da ona može pregledati odluke, ako ih ima.

Kan. 457 - Zadaća je stalnog vijeća brinuti se da se priprave predmeti za raspravu na plenarnoj skupštini konferencije i da se rješenja donesena na plenarnoj skupštini predaju na izvršenje; njegova je također zadaća da obavlja i druge poslove koji su mu povjereni prema odredbi statuta.

Kan. 458 - Zadaća je generalnog tajništva:

1. da sastavi izvještaj o radu i odlukama plenarne skupštine konferencije i o radu stalnog vijeća biskupa i da ih priopći svim članovima konferencije; isto tako da sastavi druge spise koje mu povjeri na izradbu predsjednik konferencije ili stalno vijeće;

2. da priopći susjednim biskupskim konferencijama spise i isprave koje im konferencija na plenarnoj skupštini ili stalno vijeće biskupa odluče poslati.

Kan. 459 - § 1. Neka se unapređuju odnosi među biskupskim konferencijama, osobito među susjednima, da se promiče i štiti veće dobro.

§ 2. Ipak, kad god konferencije poduzimaju djelatnosti ili pothvate međunarodnog značenja, treba da se čuje mišljenje Apostolske Stolice.

NASLOV III.

UNUTRAŠNJE UREĐENJE PARTIKULARNIH CRKAVA

POGLAVLJE I.

BISKUPIJSKA SINODA

Kan. 460 - Biskupijska je sinoda skupština izabranih svećenika i drugih vjernika partikularne Crkve koji pomažu dijecezanskom biskupu na dobrobit sve biskupijske zajednice, prema odredbi kanona koji slijede.

Kan. 461 - § 1. Neka se biskupijska sinoda održi u svakoj partikularnoj Crkvi kad to savjetuju okolnosti, prema sudu dijecezanskog biskupa i pošto se posavjetuje s prezbiterijalnim vijećem.

§ 2. Ako se biskup brine za više biskupija ili se za jednu brine kao vlastiti biskup, a za drugu kao upravitelj, može sazvati jednu biskupijsku sinodu za sve povjerene mu biskupije.

Kan. 462 - § 1. Biskupijsku sinodu saziva samo dijecezanski biskup, a ne onaj koji je privremeno na čelu biskupije.

§ 2. Biskupijskoj sinodi predsjedava dijecezanski biskup, koji ipak može za obavljanje te zadaće na pojedinim sinodalnim sjednicama ovlastiti generalnog vikara ili biskupskog vikara.

Kan. 463 - § 1. Na biskupijsku sinodu kao članovi sinode koji su obvezni na njoj sudjelovati treba da se pozovu:

1. biskup koadjutor i pomoćni biskup;
2. generalni vikari i biskupski vikari, a i sudski vikar;
3. kanonici stolne crkve;
4. članovi prezbiterijalnog vijeća;
5. vjernici laici, pa i članovi ustanova posvećenoga života, koje treba da izabere pastoralno vijeće na način i u broju koji treba da odredi dijecezanski biskup ili, gdje nema toga vijeća, na način koji odredi dijecezanski biskup;
6. rektor velikoga biskupijskog sjemeništa;
7. dekani;
8. barem jedan prezbiter iz svakog dekanata, kojega treba da izaberu svi koji tamo obavljaju dušobrižničku službu; isto tako treba da izaberu drugog prezbitera koji će ga, ako taj bude spriječen, zamijeniti;
9. neki poglavari redovničkih ustanova i družba apostolskoga života, koje u biskupiji imaju kuću, koji treba da se izaberu u broju i na način kako odredi dijecezanski biskup.

§ 2. Dijecezanski biskup može na biskupijsku sinodu pozvati kao članove sinode i druge, bilo klerike bilo članove ustanova posvećenoga života bilo vjernike laike.

§ 3. Dijecezanski biskup može na biskupijsku sinodu, ako to smatra prikladnim, pozvati kao promatrače i neke službenike i članove Crkava ili crkvenih zajednica koje nisu u potpunom zajedništvu s Katoličkom crkvom.

Kan. 464 - Član sinode, ako je spriječen zakonitom smetnjom, ne može poslati zastupnika da prisustvuje sinodi u njegovo ime; neka ipak o toj smetnji obavijesti dijecezanskog biskupa.

Kan. 465 - Neka se sva predložena pitanja podvrgnu slobodnoj raspravi članova na sinodalnim sjednicama.

Kan. 466 - Jedini je zakonodavac na sinodi dijecezanski biskup, dok drugi članovi sinode imaju samo savjetodavni glas; samo on potpisuje sinodalne izjave i odluke i one se mogu objaviti samo s njegovom vlašću.

Kan. 467 - Neka dijecezanski biskup priopći metropolitima i biskupskoj konferenciji tekst sinodalnih izjava i odluka.

Kan. 468 - § 1. Dijecezanskom biskupu pripada da prema svojem razboritom sudu obustavi, a i raspusti biskupijsku sinodu.

§ 2. Kad je biskupska stolica prazna ili kad je spriječena, biskupijska sinoda prekida se po samom pravu dok dijecezanski biskup, koji naslijedi prijašnjega, ne odluči da se ona nastavi ili je proglasi utrnulom.

POGLAVLJE II.

BISKUPIJSKA KURIJA

Kan. 469 - Biskupijska kurija sastoji se od onih ustanova i osoba koje pomažu biskupu u upravljanju cijelom biskupijom, osobito u vođenju pastoralne djelatnosti, u obavljanju biskupijske uprave i u vršenju sudske vlasti.

Kan. 470 - Dijecezanskom biskupu pripada da imenuje one koji obavljaju službe u biskupijskoj kuriji.

Kan. 471 - Svi koji preuzimaju službe u kuriji moraju:

1. obećati da će vjerno obavljati službu onako kako je određeno u pravu ili kako je odredio biskup;
2. čuvati tajnu u granicama i onako kako je određeno u pravu ili kako je odredio biskup.

Kan. 472 - Što se tiče parnica i osoba koje u kuriji vrše sudsku vlast, neka se obdržavaju propisi Knjige VII. *Postupci*; što se pak tiče uprave biskupije, neka se obdržavaju propisi kanona koji slijede.

Kan. 473 - § 1. Dijecezanski biskup mora se brinuti da se svi poslovi koji se tiču uprave cijele biskupije propisno usklade i usmjere da se prikladnije osigura dobrobit njemu povjerenog dijela Božjeg naroda.

§ 2. Dijecezanskom biskupu pripada da osobno usklađuje pastoralnu djelatnost vikara, bilo generalnih bilo biskupskih; gdje je to korisno, može se imenovati i voditelj kurije, koji treba da bude svećenik, čija je zadaća da pod biskupskom vlašću usklađuje obavljanje upravnih poslova i da se brine da ostale osobe u kuriji propisno obavljaju službu koja im je povjerena.

§ 3. Neka se za voditelja kurije imenuje generalni vikar ili, ako ih je više, jedan od generalnih vikara, osim ako okolnosti mjesta, prema biskupovu sudu, traže nešto drugo.

§ 4. Da bi se prikladnije unapređivala pastoralna djelatnost, biskup može, kada prosudi da je to korisno, ustanoviti biskupsko vijeće, koje se sastoji od generalnih vikara i biskupskih vikara.

Kan. 474 - Kurijalne spise, koji po svojoj naravi imaju pravi učinak, mora, i to da bi bili valjani, potpisati ordinarij koji ih izdaje, i istodobno kancelar ili kurijalni bilježnik; kancelar pak dužan je o spisima obavijestiti voditelja kurije.

Članak 1.

GENERALNI I BISKUPSKI VIKARI

Kan. 475 - § 1. U svakoj biskupiji dijecezanski biskup treba da postavi generalnog vikara da mu, providen redovitom vlašću prema odredbi kanona koji slijede, pomaže u upravljanju svom biskupijom.

§ 2. Neka kao opće pravilo bude da se postavi jedan generalni vikar, osim ako prostranost biskupije ili broj stanovnika ili drugi pastoralni razlozi savjetuju nešto drugo.

Kan. 476 - Kad god to traži pravilno upravljanje biskupijom, dijecezanski biskup može postaviti jednog ili više biskupskih vikara, koji naime ili u određenom dijelu biskupije ili za određenu vrstu poslova ili za vjernike određenog obreda ili za određene skupine osoba imaju istu redovitu vlast koja po općem pravu pripada generalnom vikaru, prema odredbi kanona koji slijede.

Kan. 477 - § 1. Dijecezanski biskup slobodno imenuje generalnog i biskupskog vikara i može ih slobodno ukloniti, uz obdržavanje propisa kan. 406; biskupski vikar, koji nije pomoćni biskup, neka se imenuje samo na vrijeme koje treba da se odredi u samom spisu imenovanja.

§ 2. Kad je generalni vikar odsutan ili zakonito spriječen, dijecezanski biskup može imenovati drugoga da ga zamjenjuje; ta se odredba primjenjuje na biskupskog vikara.

Kan. 478 - § 1. Generalni i biskupski vikar neka budu svećenici, ne mladi od trideset godina, doktori ili magistri kanonskoga prava ili bogoslovija ili barem doista stručni u tim znanostima i da ih preporučuju zdrav nauk, čestitost, razboritost i iskustvo u obavljanju poslova.

§ 2. Služba generalnog i biskupskog vikara ne može se spojiti sa službom kanonika pokorničara niti povjeriti biskupovim krvnim srodnicima sve do četvrtoga stupnja.

Kan. 479 - § 1. Generalnom vikaru snagom službe pripada u svoj biskupiji izvršna vlast koja po pravu pripada dijecezanskom biskupu, to jest za obavljanje svih upravnih čina, izuzevši ipak one koje biskup pridržuje sebi ili za koje se po pravu traži poseban biskupov nalog.

§ 2. Biskupskom vikaru po samom pravu pripada ista vlast o kojoj se govori u § 1, ali samo za određeni dio područja ili za određenu vrstu poslova ili za vjernike određenog obreda ili za skupine za koje je postavljen, izuzevši one koje biskup pridržuje sebi ili generalnom vikaru ili za koje se po pravu traži poseban biskupov nalog.

§ 3. Generalnom vikaru i biskupskom vikaru na području njihove mjerodavnosti pripadaju i stalne ovlasti koje je Apostolska Stolica dala biskupu, a i izvršenje otpisa, osim ako je izričito određeno nešto drugo ili ako je dijecezanski biskup izabran zbog osobne prikladnosti.

Kan. 480 - Generalni vikar i biskupski vikar moraju izvijestiti dijecezanskoga biskupa o važnijim poslovima koje treba da obave ili su obavili i neka nikad ne rade protiv volje i nakane dijecezanskoga biskupa.

Kan. 481 - § 1. Vlast generalnog vikara i biskupskog vikara prestane, kad istekne vrijeme naloga, odreknućem i, poštujući kann. 406 i 409, uklanjanjem, koje im priopći dijecezanski biskup, te kad biskupska stolica postane prazna.

§ 2. Kad je obustavljena služba dijecezanskoga biskupa, obustavlja se i vlast generalnog vikara i biskupskog vikara, osim ako imaju biskupsko dostojanstvo.

Članak 2.

KANCELAR I DRUGI BILJEŽNICI TE ARHIVI

Kan. 482 - § 1. Neka se u svakoj kuriji postavi kancelar čija je glavna zadaća, osim ako krajevno pravo određuje drukčije, brinuti se da se spisi kurije sastave i otpreme te da se čuvaju u arhivu kurije.

§ 2. Ako je potrebno, kancelaru se može dati pomoćnik, koji se naziva vicekancelar.

§ 3. Kancelar i vicekancelar samim su time bilježnici i tajnici kurije.

Kan. 483 - § 1 Osim kancelara mogu se postaviti i drugi bilježnici, čije pismo ili potpis posvjedočuje vjerodostojnost spisa, i to bilo za sve spise bilo samo za sudske spise bilo za spise samo određene parnice ili posla.

§ 2. Kancelar i bilježnici moraju biti na dobru glasu i besprijekorni; u predmetima u kojima bi mogao doći u pogibelj dobar glas svećenika bilježnik mora biti svećenik.

Kan. 484 - Dužnost je bilježnika:

1. sastavljati spise i isprave o odlukama, rasporedbama, obvezama ili o drugome za što se traži njihovo sudjelovanje;

2. vjerno bilježiti sve što se događa i to potpisati s oznakom mjesta, dana, mjeseca i godine;

3. obdržavajući ono što treba obdržavati, dati spise ili isprave iz upisnika onome tko zakonito traži i potvrditi da se njihovi prijepisi slažu s izvornikom.

Kan. 485 - Dijecezanski biskup može kancelara i druge bilježnike slobodno ukloniti sa službe, ali to ne može dijecezanski upravitelj, osim s pristankom zbora savjetnika.

Kan. 486 - § 1. Sve isprave koje se tiču biskupije ili župe moraju se čuvati veoma brižljivo.

§ 2. Neka se u svakoj kuriji na sigurnom mjestu uredi biskupijski arhiv ili biskupijska pismohrana, gdje neka se čuvaju isprave i spisi koji se tiču i duhovnih i vremenitih poslova biskupije, raspoređeni određenim redom i brižljivo zatvoreni.

§ 3. Neka se sastavi imovnik ili popis isprava koje se nalaze u arhivu s kratkim sadržajem pojedinih spisa.

Kan. 487 - § 1. Arhiv treba da bude zaključan i njegov ključ neka imaju samo biskup i kancelar; nikome nije dopušteno ulaziti u nj, osim s dozvolom biskupa ili zajedno voditelja kurije i kancelara.

§ 2. Oni kojih se to tiče imaju pravo osobno ili preko zastupnika dobiti vjerodostojan prijepis ili snimak isprava koje su po svojoj naravi javne i koje se odnose na stanje njihove osobe.

Kan. 488 - Nije dopušteno iznositi isprave iz arhiva, osim samo za kratko vrijeme i s pristankom biskupa ili zajedno voditelja kurije i kancelara.

Kan. 489 - § 1. Neka u biskupijskoj kuriji bude i tajni arhiv ili barem u općem arhivu nepomičan ormar ili sanduk, dobro zatvoren i zaključan, u kojemu neka se veoma pomno čuvaju isprave koje treba da se čuvaju tajno.

§ 2. Neka se svake godine unište isprave kaznenih parnica u pitanju ćudoređa ako su okrivljeni preminuli ili koje su završene prije deset godina osudom, zadržavši kratki činjenični sažetak s tekstom konačne presude.

Kan. 490 - § 1. Ključ tajnog arhiva neka ima samo biskup.

§ 2. Kad je stolica prazna, neka se taj arhiv ili ormar ne otvara, osim u pravoj potrebi, kad ga otvara sam dijecezanski upravitelj.

§ 3. Neka se isprave ne iznose iz tajnog arhiva ili ormara.

Kan. 491 - § 1. Neka se dijecezanski biskup brine da se arhivski spisi i isprave stolnih, zbornih, župnih i drugih crkava koje su na njemu području brižljivo čuvaju i da se naprave imovnici ili popisi u dva primjerka, od kojih neka se jedan čuva u vlastitu arhivu, a drugi u biskupijskom arhivu.

§ 2. Neka se dijecezanski biskup također brine da biskupija ima povijesni arhiv i neka se u njemu brižljivo čuvaju i sustavno srede isprave koje imaju povijesnu vrijednost.

§ 3. Pri pregledu ili iznošenju spisa i isprava o kojima se govori u §§ 1 i 2 neka se obdržavaju odredbe koje je izdao dijecezanski biskup.

Članak 3.

EKONOMSKO VIJEĆE I EKONOM

Kan. 492 - § 1. Neka se u svakoj biskupiji osnuje ekonomsko vijeće, kojemu predsjedava sam dijecezanski biskup ili njegov ovlaštenik, a koje se sastoji od barem trojice vjernika imenovanih od biskupa i zaista stručnih u ekonomiji i svjetovnom pravu te koji se odlikuju poštenjem.

§ 2. Neka se članovi ekonomskog vijeća imenuju na pet godina, ali, kad istekne to vrijeme, mogu se uzeti za drugih pet godina.

§ 3. Iz ekonomskog vijeća isključene su osobe koje su s biskupom povezane krvnim srodstvom ili tazbinom sve do četvrtoga stupnja.

Kan. 493 - Osim zadaća koje mu se povjeravaju u Knjizi V. *Vremenita crkvena dobra*, dužnost je ekonomskog vijeća da svake godine, prema uputama dijecezanskog biskupa, pripravi predračun primitaka i izdataka koji se predviđaju za sveukupno upravljanje biskupijom u idućoj godini, i da, kad završi godina, potvrdi račun primitaka i izdataka.

Kan. 494 - § 1. U svakoj biskupiji neka biskup, pošto se posavjetuje sa zborom savjetnika i ekonomskim vijećem, imenuje ekonomu, koji treba da bude zaista stručan u ekonomiji i da se nadasve odlikuje čestitošću.

§ 2. Neka se ekonom imenuje na pet godina, ali, kad istekne to vrijeme, može se imenovati za drugih pet godina; za vrijeme službe neka se ne uklanja, osim zbog važna razloga, koja procjenjuje biskup pošto se posavjetuje sa zborom savjetnika i ekonomskim vijećem.

§ 3. Kad istekne godina, ekonom mora ekonomskom vijeću podnijeti račun primitaka i izdataka.

POGLAVLJE III.

PREZBITERIJALNO VIJEĆE I ZBOR SAVJETNIKA

Kan. 495 - § 1. Neka se u svakoj biskupiji osnuje prezbiterijalno vijeće, to jest skupština svećenika, da bude, predstavljajući prezbiterij, kao biskupov senat, čija je zadaća pomagati biskupu u upravljanju biskupijom prema pravnoj odredbi da bi se što više unaprijedila pastoralna dobrobit njemu povjerenog dijela Božjega naroda.

§ 2. U apostolskim vikarijatima i prefekturama neka vikar ili prefekt osnuje vijeće od barem trojice prezbitera misionara čije mišljenje, i preko pisma, neka zatraži u važnijim poslovima.

Kan. 496 - Neka prezbiterijalno vijeće ima svoj statut, koji odobrava dijecezanski biskup, vodeći računa o odredbama koje je dala biskupska konferencija.

Kan. 497 - Što se tiče određivanja članova prezbiterijalnog vijeća:

1. neka sami svećenici slobodno izaberu oko polovice prema odredbi kanona koji slijede i statuta,
2. neki svećenici, prema odredbi statuta, moraju po položaju biti članovi, to jest oni koji pripadaju vijeću zbog povjerene im službe;
3. dijecezanski biskup može neke slobodno imenovati.

Kan. 498 - § 1. Aktivno i pasivno pravo glasa za osnivanje prezbiterijalnog vijeća imaju:

1. svi svjetovni svećenici inkardinirani u biskupiji;
2. svjetovni svećenici koji nisu inkardinirani u biskupiji i svećenici članovi neke redovničke ustanove ili družbe apostolskoga života koji borave u biskupiji i obavljaju neku službu na njezinu dobrobit.

§ 2. Ako statut to predviđa, to pravo biranja može se dati i drugim svećenicima koji u biskupiji imaju prebivalište ili boravište.

Kan. 499 - Način biranja članova prezbiterijalnog vijeća treba da odredi statut, dakako tako da, ako je to moguće, budu predstavljeni svećenici prezbiterija i da se vodi računa ponajviše o različitim službama i različitim krajevima biskupije.

Kan. 500 - § 1. Zadaća je dijecezanskog biskupa da sazove prezbiterijalno vijeće, da mu predsjedava i da odredi pitanja za raspravu ili da prihvati ona koja predlože članovi.

§ 2. Prezbiterijalno vijeće ima samo savjetodavni glas; neka se dijecezanski biskup s njima posavjetuje u važnijim poslovima, a njegov mu je pristanak potreban samo u slučajevima izričito određenima u pravu.

§ 3. Prezbiterijalno vijeće ne može nikada djelovati bez dijecezanskog biskupa, kojemu jedinom pripada i briga da razglasi ono što je određeno prema odredbi § 2.

Kan. 501 - § 1. Neka se članovi prezbiterijalnog vijeća odrede za vrijeme određeno u statutu, ali ipak tako da se sve vijeće ili jedan njegov dio obnovi tijekom pet godina.

§ 2. Kad je stolica prazna, prestane prezbiterijalno vijeće, a njegove zadaće obavlja zbor savjetnika; u roku od godinu dana pošto preuzme biskupiju u posjed biskup mora ponovno osnovati prezbiterijalno vijeće.

§ 3. Ako prezbiterijalno vijeće ne obavlja povjerenu mu zadaću na dobrobit biskupije ili je teško zloupotrebjava, dijecezanski biskup, pošto se posavjetuje s metropolitom ili, ako se radi o samoj metropolitanskoj stolici, sa sufraganskim biskupom najstarijim po promaknuću, može ga raspustiti, ali ga mora ponovno osnovati u roku od godinu dana.

Kan. 502 - § 1. Između članova prezbiterijalnog vijeća dijecezanski biskup slobodno imenuje neke svećenike, najmanje šestoricu, a najviše dvanaesticu, koji na pet godina tvore zbor savjetnika, kojemu pripadaju zadaće odrađene pravom; ipak, kad istekne pet godina, zbor savjetnika nastavlja obavljati svoje zadaće sve dok se ne osnuje novi zbor.

§ 2. Zboru savjetnika stoji na čelu dijecezanski biskup; kad je stolica spriječena ili je prazna, onaj koji u međuvremenu zamjenjuje biskupa ili, ako taj još nije postavljen, svećenik koji je u zboru savjetnika najstariji po ređenju.

§ 3. Biskupska konferencija može odrediti da se zadaće zbora savjetnika povjere stolnom kaptolu.

§ 4. U apostolskom vikarijatu i prefekturi zadaća zbora savjetnika pripadaju misijskom vijeću, o kojem se govori u kan. 495, § 2, osim ako pravo određuje nešto drugo.

POGLAVLJE IV.
KANONIČKI KAPTOLI

Kan. 503 - Kanonički kaptol, i stolni i zborni, zbor je svećenika čija je zadaća da vrši svečanije bogoslužne obrede u stolnoj ili zbornoj crkvi; osim toga, dužnost je stolnog kaptola da obavlja zadaće koje mu povjeri pravo ili dijecezanski biskup.

Kan. 504 - Osnutak, obnova ili ukinuće stolnog kaptola pridržano je Apostolskoj Stolici.

Kan. 505 - Neka svaki kaptol, bilo stolni bilo zborni, ima svoj statut sastavljen zakonitim kaptolskim činom i odobren od dijecezanskoga biskupa; neka se taj statut ne mijenja niti ukida, osim ako to odobri dijecezanski biskup.

Kan. 506 - § 1. Kaptolski statut, poštujući uvijek odredbe utemeljenja, neka odredi samo uređenje kaptola i broj kanonika; neka označi što treba da rade kaptol i pojedini kanonici u obavljanju bogoštovlja i služba; neka odredi sjednice na kojima će raspravljati o poslovima kaptola i neka, poštujući dakako propise općega prava, odredi uvjete koji se traže za valjanost i dopuštenost poslova.

§ 2. Neka se u statutu također odrede naknade, kako stalne tako i one koje se daju prigodom obavljene službe, i oznake kanonika, pazeći pri tome na odredbe koje je donijela Apostolska Stolica.

Kan. 507 - § 1. Jedan od kanonika neka bude predstojnik kaptola, a neka se ustanove i druge službe prema odredbi statuta, tako da se uzmu u obzir i običaji koji vrijede u kraju.

§ 2. Klericima koji ne pripadaju kaptolu mogu se povjeriti druge službe, kojima neka, prema odredbi statuta, pomažu kanonicima.

Kan. 508 - § 1. Kanonik pokorničar i stolne crkve i zborne crkve snagom službe ima redovitu ovlast, koju ipak ne može povjeriti drugima, odrješivati na sakramentalnom području od unaprijed izrečenih, a neproglašanih cenzura koje nisu pridržane Apostolskoj Stolici, u biskupiji i strance, a pripadnike biskupije i izvan područja biskupije.

§ 2. Gdje nema kaptola, neka dijecezanski biskup postavi nekog svećenika da vrši tu zadaću.

Kan. 509 - § 1. Pravo je dijecezanskog biskupa, pošto se posavjetuje s kaptolom, ali ne dijecezanskog upravitelja, da daje sve i pojedine kanonikate i u stolnoj crkvi i u zbornoj crkvi, a opoziva se bilo koja protivna povlastica; pravo je istog biskupa da potvrdi predstojnika kojeg izabere sam kaptol.

§ 2. Neka dijecezanski biskup kanonikat daje samo svećenicima koji se odlikuju naukom i čestitošću života i koji su pohvalno obavljali službu.

Kan. 510 - § 1. Neka se župe više ne sjedinjuju s kanoničkim kaptolom; koje su sjedinjene s nekim kaptolom, neka ih dijecezanski biskup odijeli od kaptola.

§ 2. U crkvi koja je istodobno i župna i kaptolska neka se odredi župnik izabran ili između ili izvan članova kaptola; taj župnik obvezan je na sve dužnosti i ima sva prava i ovlasti koje su prema pravnoj odredbi vlastite župniku.

§ 3. Zadaća je dijecezanskog biskupa da utvrdi točne odredbe da bi se prikladno uskladile pastoralne dužnosti župnika i zadaće vlastite kaptolu, pazeći da župnik ne pravi smetnje kaptolskim, ni kaptol župnim zadaćama; ako bude sukoba, neka ih razriješi dijecezanski biskup, koji neka se prije svega brine da se prikladno udovolji pastoralnim potrebama vjernika.

§ 4. Za milostinju danu crkvi koja je istodobno župna i kaptolska pretpostavlja se da je dana župi, osim ako je utvrđeno nešto drugo.

POGLAVLJE V.
PASTORALNO VIJEĆE

Kan. 511 - Neka se u svakoj biskupiji, ako to savjetuju pastoralne okolnosti, osnuje pastoralno vijeće, čija je dužnost, pod vlašću biskupa, istraživati, prosuđivati i predlagati praktične zaključke o onome što se tiče pastoralnoga rada u biskupiji.

Kan. 512 - § 1. Pastoralno vijeće sastoji se od vjernika koji su u potpunom zajedništvu s Katoličkom crkvom, i klerika i članova ustanova posvećenoga života i osobito laika; svi se oni označuju na način kako odredi dijecezanski biskup.

§ 2. Vjernici koji se određuju za pastoralno vijeće neka se odaberu tako da se u njima zaista ogleda savkoliki dio Božjega naroda koji tvori biskupiju i da se imaju u vidu različiti krajevi biskupije, društvena stanja i zvanja te udio koji imaju u apostolatu, bilo pojedinačno bilo združeni s drugima.

§ 3. Neka se za pastoralno vijeće odrede samo oni vjernici koji se odlikuju čvrstom vjerom, dobrim ponašanjem i razboritošću.

Kan. 513 - § 1. Samo dijecezanskom biskupu pripada da prema potrebama apostolata sazove pastoralno vijeće, koje ima samo savjetodavni glas, i da mu predsjedja; također samo njemu pripada da objavi ono o čemu se raspravljalo.

§ 2. Neka se pastoralno vijeće sazove barem jedanput godišnje.

POGLAVLJE VI.
ŽUPE, ŽUPNICI I ŽUPNI VIKARI

Kan. 515 - § 1. Župa je određena zajednica vjernika trajno ustanovljena u partikularnoj Crkvi, za koju je pastirska briga, pod vlašću dijecezanskoga biskupa, povjerena župniku kao njezinu vlastitom pastiru.

§ 2. Osnivati, ukidati i obnavljati župe zadaća je samo dijecezanskog biskupa, koji neka župe ne osniva, ne ukida i znatnije ne obnavlja, osim pošto se posavjetuje s prezbiterijalnim vijećem.

§ 3. Župa zakonito osnovana po samom pravu ima pravnu osobnost.

Kan. 516 - § 1. Ako pravo ne određuje nešto drugo, sa župom se izjednačuje kao-župa, koja je određena zajednica vjernika u partikularnoj Crkvi, povjerena svećeniku kao vlastitom pastiru, a koja zbog posebnih okolnosti još nije osnovana kao župa.

§ 2. Kad se ne može učiniti da neke zajednice postanu župe ili kao-župe, neka dijecezanski biskup na drugi način osigura pastoralnu skrb za njih.

Kan. 517 - § 1. Gdje to traže okolnosti, može se pastoralna briga za župu ili istodobno za više župa zajedno povjeriti većem broju svećenika zajednički i pojedinačno, ali tako da se obdržava kao zakon da jedan od njih bude voditelj pastoralnog djelovanja, koji neka naime upravlja zajedničkom djelatnošću i za nju odgovara pred biskupom.

§ 2. Ako zbog toga što nema dovoljno svećenika dijecezanski biskup smatra da sudjelovanje u pastoralnom djelovanju župe treba da se povjeri đakonu ili drugoj osobi koja nema svećeničkog biljega ili zajednici osoba, neka postavi svećenika koji će s vlašću i ovlastima župnika voditi pastoralni rad.

Kan. 518 - Prema općem pravilu neka župa bude područna, to jest da obuhvaća sve vjernike određenog područja; gdje je pak to korisno, neka se osnuju osobne župe s razloga obreda, jezika, narodnosti vjernika dotičnog područja, a i s nekog dugog razloga.

Kan. 519 - Župnik je vlastiti pastir povjerene mu župe koji vodi pastoralnu brigu za predanu mu zajednicu pod vlašću dijecezanskoga biskupa u čiji je dio Kristove službe pozvan, da za tu zajednicu obavlja službu naučavanja, posvećivanja i upravljanja uz suradnju i drugih prezbitera ili đakona i uz pomoć koju mu pružaju vjernici laici, prema pravnoj odredbi.

Kan. 520 - § 1. Neka pravna osoba ne bude župnik; dijecezanski pak biskup, ali ne dijecezanski upravitelj, može, s pristankom mjerodavnog poglavara, povjeriti župu kleričkoj redovničkoj ustanovi ili kleričkoj družbi apostolskoga života i osnovati je i u crkvi ustanove ili družbe, obdržavajući ipak kao zakon da jedan prezbiter bude župnik župe ili, ako se pastoralna briga povjeri većem broju zajednički i pojedinačno, voditelj, o kojem se govori u kan. 517, § 1.

§ 2. Povjeravanje župe, o čemu se govori u § 1, može biti ili trajno ili na unaprijed određeno vrijeme; u oba slučaja neka se to učini pisanim sporazumom sklopljenim između dijecezanskog biskupa i mjerodavnog poglavara ustanove ili družbe, u kojemu neka se izričito i jasno odredi ono što se odnosi na djelatnost koja treba da se obavlja, na osobe koje treba da se odijele toj djelatnosti i na ekonomske stvari.

Kan. 521 - § 1. Da bi netko bio valjano postavljen za župnika, treba da ima sveti red prezbiterata.

§ 2. Osim toga, neka se odlikuje zdravim naukom i čestitošću života, neka bude obdaren revnošću za duše i drugim vrlinama i neka, uz to, ima osobine koje i opće i krajevno pravo traži za vođenje brige o dotičnoj župi.

§ 3. Da bi se nekome dodijelila služba župnika, neka se sa sigurnošću utvrdi njegova prikladnost na način kako odredi dijecezanski biskup, pa i pomoću ispita.

Kan. 522 - Potrebno je da župnik ima stalnost u službi i zato neka se imenuje na neodređeno vrijeme; dijecezanski biskup može ga imenovati na određeno vrijeme, ako je to odlukom dopustila biskupska konferencija.

Kan. 523 - Povjeravanje župničke službe pripada dijecezanskom biskupu, i to slobodnim podjeljivanjem, osim ako netko ima pravo predlaganja ili biranja, uz obdržavanje propisa kan. 682, § 1.

Kan. 524 - Neka dijecezanski biskup župu koja je prazna dodijeli onome kojega, pošto razmotri sve okolnosti, smatra prikladnim da u njoj obavlja župnu službu, kloneći se svake pristranosti prema osobama; da bi donio sud o prikladnosti, neka se posavjetuje s dekanom i provede prikladno istraživanje, posavjetovavši se, ako je potrebno, s određenim prezbiterima i s vjernicima laicima.

Kan. 525 - Dok je stolica prazna ili je spriječena, dijecezanskom upravitelju ili nekom drugom koji u međuvremenu upravlja biskupijom pripada:

1. da postavi ili potvrdi prezbitere koji su zakonito predloženi ili izabrani za župu;
2. da imenuje župnike, ako je stolica već godinu dana prazna ili je spriječena.

Kan. 526 - § 1. Neka župnik vodi župnu brigu samo za jednu župu; ipak, ako nema dovoljno svećenika ili zbog drugih okolnosti, može se istom župniku povjeriti briga za više susjednih župa.

§ 2. Neka u jednoj župi bude samo jedan župnik ili voditelj, prema odredbi kan. 517, § 1, a odbacuje se protivan običaj i opoziva se svaka protivna povlastica.

Kan. 527 - § 1. Tko je promaknut da vodi pastoralnu brigu za župu, dobiva župu i obvezan je brinuti se za nju od trenutka kad je preuzme u posjed.

§ 2. Župnika uvodi u posjed mjesni ordinarij ili od njega ovlašteni svećenik, uz održavanje načina prihvaćenog u krajevnom zakonu ili zakonitom običaju; ipak, zbog opravdana razloga može isti ordinarij dati oprost od toga načina; tada oprost priopćen župi zamjenjuje preuzimanje u posjed.

§ 3. Neka mjesni ordinarij odredi vrijeme u kojemu se mora preuzeti župa u posjed; pošto to vrijeme prođe neiskorišteno, može župu proglasiti praznom, osim ako se ispriječila opravdana smetnja.

Kan. 528 - § 1. Župnik je obvezan osigurati da se Božja riječ cjelovito naviješta onima koji se nalaze u župi; zato neka se pobrine da se vjernici poučavaju u vjerskim istinama, osobito homilijom u nedjelje i zapovijedane blagdane i katehetskom poukom; neka podupire djela kojima se promiče evanđeoski duh, i s obzirom na društvenu pravednost; neka se posebno brine za katolički odgoj djece i mladeži; neka se sa svim marom trudi, i uz suradnju vjernika, da evanđeoska poruka dopre i do onih koji su odstupili od života po vjeri ili koji ne ispovijedaju pravu vjeru.

§ 2. Neka se župnik brine da presveta euharistija bude središte župnog okupljanja vjernika; neka nastoji da se vjernici hrane pobožnim slavljenjem sakramenata, a napose da često pristupaju sakramentima presvete euharistije i pokore; neka se isto tako trudi da se nauče moliti i u obiteljima te da svjesno i djelatno sudjeluju u svetom bogoslužju koje župnik mora, pod vlašću dijecezanskoga biskupa, voditi u svojoj župi i neka bdije da se ne uvuku zloupotrebe.

Kan. 529 - § 1. Da bi župnik brižljivo obavljao pastirsku službu, neka nastoji upoznati vjernike koje su povjereni njegovoj brizi; neka zato posjećuje obitelji, sudjeluje u brigama i tjeskobama, a naročito u žalostima vjernika i neka ih jača u Gospodinu i razborito opominje ako u čemu pogriješe; bolesnike, a osobito one koji su na smrti, neka pomaže s obilnom ljubavlju, brižljivo ih krijepi sakramentima i preporučuje njihove duše Bogu; neka s posebnom brigom prati siromahe, uciviljene, osamljene, prognane iz domovine i one koje pritišću posebne teškoće; neka se trudi da ženidbeni drugovi i roditelji imaju potporu u obavljanju svojih dužnosti i neka unapređuje rast kršćanskoga života u obiteljima.

§ 2. Neka župnik priznaje i promiče vlastiti udio koji u poslanju Crkve imaju vjernici laici te podupire njihova društva s vjerskim svrhama. Neka surađuje sa svojim biskupom i s biskupijskim prezbiterijem i neka nastoji da i vjernici vode brigu za župnu zajednicu, da se osjećaju članovi i biskupije i opće Crkve, da sudjeluju u djelima kojima se promiče zajedništvo i da ih podupiru.

Kan. 530 - Župniku su posebno povjereni sljedeći sveti čini:

1. podjeljivanje krsta;
2. podjeljivanje sakramenta potvrde onima koji se nalaze u smrtnoj pogibelji, prema odredbi kan. 883, br. 3;
3. podjeljivanje popudbine i bolesničkog pomazanja, uz održavanje propisa kan. 1003, §§ 2 i 3, te davanje apostolskog blagoslova;
4. prisustvovanje sklapanju ženidbe i blagoslov ženidbe;
5. obavljanje sprovoda;
6. blagoslivanje krsnoga zdenca u vazmeno vrijeme, vođenje procesija izvan crkve i podjeljivanje svećanih blagoslova izvan crkve;
7. svećanije slavljenje euharistije u nedjelje i zapovijedane blagdane.

Kan. 531 - Ako neku župnu zadaću i obavi netko drugi, priloge koje tom prigodom primi od vjernika neka preda župnoj blagajni, osim ako se utvrdi protivna volja darovatelja s obzirom na dobrovoljne priloge; dijecezanskom biskupu pripada, pošto se posavjetuje s prezbiterijalnim vijećem, da donese propise kojima neka se odrede namjena tih priloga i nagrada klericima koji obave tu zadaću.

Kan. 532 - Župnik zastupa župu u svim pravnim poslovima, prema pravnoj odredbi; neka se brine da se župnim dobrima upravlja prema odredbi kann. 1281-1288.

Kan. 533 - § 1. Župnik je obvezan imati sjedište u župnoj kući blizu crkve; ipak u posebnim slučajevima, ako ima opravdana razloga, mjesni ordinarij može dopustiti da boravi drugdje, osobito u kući zajedničkoj za više prezbitera, samo ako je propisno i prikladno osigurano obavljanje župnih zadaća.

§ 2. Župnik smije, radi odmora, izbivati iz župe svake godine najviše mjesec dana neprekidno ili uz prekide, osim ako se tome protivi važan razlog; u to vrijeme odmora ne ubrajaju se dani u kojima se jednom godišnje posvećuje duhovnoj sabranosti; ali je župnik, da bi izbivao iz župe više od tjedan dana, dužan o tome obavijestiti mjesnog ordinarija.

§ 3. Zadaća je dijecezanskog biskupa da donese odredbe kojima se za vrijeme župnikove odsutnosti osigurava pastoralna briga za župu pomoću svećenika s potrebnim ovlastima.

Kan. 534 - § 1. Pošto preuzme župu u posjed, župnik je obvezan namijeniti misu za povjereni mu narod svake nedjelje i blagdana zapovijedanih u njegovoj biskupiji; onaj koji je u tome zakonito spriječen neka to učini tih dana preko drugoga ili drugih dana osobno.

§ 2. Župnik koji se brine za više župa, u dane o kojima se govori u § 1, obvezan je namijeniti samo jednu misu za sav narod koji mu je povjeren.

§ 3. Župnik koji nije udovoljio obvezi o kojoj se govori u §§ 1 i 2 neka što prije namijeni za narod toliko misa koliko ih je propustio.

Kan. 535 - § 1. Neka svaka župa ima župne knjige, to jest knjige krštenih, vjenčanih, umrlih i druge prema propisima biskupske konferencije ili dijecezanskoga biskupa; neka se župnik pobrine da se te knjige točno vode i brižljivo čuvaju.

§ 2. Neka se u knjigu krštenih ubilježi i potvrda te ono što se odnosi na kanonsko stanje vjernika, s obzirom na ženidbu, uz poštovanje propisa kan. 1133, s obzirom na posvojenje, isto tako i s obzirom na primljeni sveti red, doživotno zavjetovanje u redovničkoj ustanovi i promjenu obreda; neka se te zabilježbe uvijek unesu u ispravu o primljenom krštenju.

§ 3. Neka svaka župa ima svoj pečat; svjedočanstva koja se izdaju o kanonskom stanju vjernika, a i sve spise koji mogu imati pravno značenje, neka sam župnik ili njegov ovlaštenik potpiše i potvrdi župnim pečatom.

§ 4. Neka u svakoj župi bude pismohrana ili arhiv, u kojemu neka se čuvaju župne knjige zajedno s biskupskim poslasticama i drugim ispravama koje treba da se čuvaju radi potrebe ili koristi; sve to treba da u vrijeme pohoda ili u drugo koje pogodno vrijeme pregleda dijecezanski biskup ili njegov ovlaštenik, a župnik neka pazi da to ne dođe u ruke nepozvanima.

§ 5. Neka se brižljivo čuvaju i starije župne knjige, prema propisima krajevnoga prava.

Kan. 536 - § 1. Ako je prema sudu dijecezanskoga biskupa, pošto se posavjetuje s prezbiterijalnim vijećem, prikladno, neka se u svakoj župi osnuje pastoralno vijeće, kojemu je na čelu župnik, i u kojemu neka vjernici zajedno s onima koji snagom svoje službe sudjeluju u pastoralnoj brizi za župu pružaju svoju pomoć da se unapređuje pastoralna djelatnost.

§ 2. Pastoralno vijeće ima samo savjetodavan glas i ravna se prema odredbama koje donese dijecezanski biskup.

Kan. 537 - Neka svaka župa ima ekonomsko vijeće, koje se osim prema općem pravu, ravna i prema odredbama izdanim od dijecezanskog biskupa i u kojemu neka vjernici, odabrani prema tim odredbama, pomažu župniku u upravljanju župnim dobrima, uz obdržavanje propisa kan. 532.

Kan. 538 - § 1. Župniku prestane služba uklanjanjem ili premještanjem koje prema pravnoj odredbi izvrši dijecezanski biskup, odreknućem kojeg zbog opravdana razloga preda sam župnik i, da bi bilo valjano, prihvati dijecezanski biskup, istekom vremena ako je, prema propisima krajevnoga prava, o kojem se govori u kan. 522, bio postavljen za određeno vrijeme.

§ 2. Župnik, koji je član redovničke ustanove ili je inkardiniran u družbu apostolskoga života, uklanja se prema odredbi kan. 682, § 2.

§ 3. Župnik se poziva da preda, pošto navrší sedamdeset pet godina života, odreknuće od službe dijecezanskom biskupu, koji neka, pošto razmotri sve okolnosti osoba i mjesta, odluči o prihvaćanju ili odgađanju odreknuća; dijecezanski biskup treba da se pobrine za dolično uzdržavanje i stanovanje onoga koji se odrekao, držeći se odredaba koje je donijela biskupska konferencija.

Kan. 539 - Kad je župa prazna ili kad je župnik zbog zatočeništva, progonstva ili izгона, nesposobnosti ili slaba zdravlja ili kojega drugog razloga spriječen u obavljanju pastoralne službe u župi, neka dijecezanski biskup što prije odredi župnog upravitelja, to jest svećenika koji neka zamjenjuje župnika prema odredbi kan. 540.

Kan. 540 - § 1. Župnog upravitelja obvezuju iste dužnosti i ima ista prava kao i župnik, osim ako dijecezanski biskup odredi drukčije.

§ 2. Župni upravitelj ne smije raditi ništa što bi bilo na štetu župnikovim pravima ili bi moglo škoditi župnim dobrima.

§ 3. Pošto župni upravitelj završi svoju službu, neka podnese župniku račun.

Kan. 541 - § 1. Kad je župa prazna, a isto tako kad je župnik spriječen u obavljanju pastoralne službe, prije nego se postavi župni upravitelj, upravljanje župom u međuvremenu preuzima župni vikar; ako ih je više, onaj od njih koji je najstariji po imenovanju, ako pak nema vikara, župnik određen krajevnim pravom.

§ 2. Onaj koji preuzme upravljanje župom prema odredbi § 1 neka odmah obavijesti mjesnog ordinarija o tome da je župa prazna.

Kan. 542 - Svećenici kojima se zajednički i pojedinačno, prema odredbi kan. 517, § 1, povjeri pastoralna briga za neku župu ili za različite župe istodobno:

1. treba da imaju osobine o kojima se govori u kan. 521;

2. neka se imenuju ili postave prema odredbi propisa kan. 522 i 524;

3. pastoralnu brigu steknu tek od trenutka preuzimanja župe u posjed; njihov se voditelj uvodi u posjed prema odredbi propisa kan. 527, § 2; za ostale pak svećenike zakonito položena ispovijest vjere zamjenjuje preuzimanje u posjed.

Kan. 543 - § 1. Ako se svećenicima zajednički i pojedinačno povjeri pastoralna briga za župu ili za različite župe istodobno, pojedinci, prema rasporedu koji naprave, obvezni su obavljati župničke zadaće i službe, o kojima se govori u kan. 528, 529 i 530; ovlast prisustvovati sklapanju ženidaba, kao i sve vlasti davanja oprosta, koje su samim pravom dane župniku, pripadaju svima, ipak treba da se vrše pod ravnanjem voditelja.

§ 2. Svi svećenici koji pripadaju skupini:

1. obavezni su imati sjedište;

2. neka zajedničkim dogovorom naprave raspored prema kojemu neka jedan od njih namijeni misu za narod, prema odredbi kan. 534;

3. u pravnim poslovima samo voditelj zastupa župu ili župe koje su povjerene skupini.

Kan. 544 - Kad nekom svećeniku iz skupine, o kojoj se govori u kan. 517, § 1, ili voditelju skupine prestane služba, a isto tako kad koji od njih postane nesposoban za obavljanje pastoralne službe, župa ili župe povjerene na brigu toj skupini ne postanu prazne; ali zadaća je dijecezanskog

biskupa da imenuje drugog voditelja; prije pak nego biskup imenuje drugoga, neka tu službu obavlja svećenik te skupine koji je najstariji po imenovanju.

Kan. 545 - § 1. Kad god je potrebno ili prikladno da bi se propisno obavljala pastoralna služba u župi, župniku se mogu dati jedan ili više župnih vikara, koji, kao župnikovi suradnici i dionici njegove brige, zajedničkim savjetom i nastojanjem sa župnikom i pod njegovom vlašću, surađuju u pastoralnoj službi.

§ 2. Župni vikar može se postaviti ili tako da sudjeluje u obavljanju cjelokupne pastoralne službe, i to ili za svu župu ili za određeni dio župe ili za određenu skupinu župljana, ili također tako da istodobno vrši određene zadatke u različitim župama.

Kan. 546 - Da bi netko bio valjano imenovan za župnog vikara, treba da bude zaređen za prezbitera.

Kan. 547 - Župnog vikara slobodno imenuje dijecezanski biskup, pošto se posavjetuje, ako to smatra prikladnim, sa župnikom ili župnicima župa za koje se postavlja i s dekanom, uz obdržavanje propisa kan. 682, § 1.

Kan. 548 - § 1. Obveze i prava župnog vikara određuju, osim kanona ovog poglavlja, biskupijski statut i pismo dijecezanskog biskupa, a pobliže se određuju župnikovim nalogom.

§ 2. Župni vikar obavezan je snagom službe pomagati župniku u cjelokupnoj župnoj službi, izuzevši namjenjivanje mise za narod a isto tako, kad je to potrebno prema pravnoj odredbi, zamijeniti župnika, osim ako je pismom dijecezanskoga biskupa izričito određeno nešto drugo.

§ 3. Neka župni vikar redovito izvješćuje župnika o namjeravanim i poduzetim pastoralnim pothvatima, tako da župnik i župni vikar ili vikari ujedinenim snagama mogu udovoljavati pastoralnoj brizi za župu za koju su zajednički odgovorni.

Kan. 549 - Kad je župnik odsutan, ako se dijecezanski biskup ne pobrine drukčije prema odredbi kan. 533, § 3, i ako nije postavljen župni upravitelj, neka se obdržavaju propisi kan. 541, § 1; u tom slučaju vikara obvezuju sve župničke dužnosti, izuzevši obvezu da namjenjuje mise za narod.

Kan. 550 - § 1. Župni vikar obavezan je imati sjedište u župi ili, ako je postavljen za različite župe istodobno, u jednoj od njih; ipak mjesni ordinarij može zbog opravdana razloga dopustiti da prebiva drugdje, osobito u kući zajedničkoj za više prezbitera, samo ako zbog toga obavljanje pastoralnih zadataka ne trpi nikakvu štetu.

§ 2. Neka se mjesni ordinarij pobrine da se u župnoj kući, gdje je to moguće, između župnika i vikara uvede neki oblik zajedničkog života.

§ 3. Što se tiče vremena odmora, župni vikar ima isto pravo kao i župnik.

Kan. 551 - Što se tiče priloga koje vjernici daju vikaru prigodom obavljanja pastoralne službe, neka se obdržavaju propisi kan. 531.

Kan. 552 - Dijecezanski biskup ili dijecezanski upravitelj mogu zbog opravdana razloga ukloniti župnog vikara, uz obdržavanje propisa kan. 682, § 2.

POGLAVLJE VII.

DEKANI

Kan. 553 - § 1. Dekanatski vikar, koji se naziva i dekan ili arhiprezbiter ili nekim drugim nazivom, svećenik je koji stoji na čelu dekanata.

§ 2. Dekana imenuje dijecezanski biskup, pošto se posavjetuje, prema svojem razboritom sudu, sa svećenicima koji obavljaju službu u dotičnom dekanatu, osim ako krajevno pravo određuje nešto drugo.

Kan. 554 - § 1. Za dekansku službu, koja nije povezana sa službom župnika određene župe, neka biskup odabere svećenika kojega, pošto razmotri okolnosti mjesta i vremena, smatra prikladnim.

§ 2. Neka se dekan imenuje na određeno vrijeme utvrđeno krajevnim pravom.

§ 3. Dijecezanski biskup može zbog opravdana razloga dekana slobodno ukloniti sa službe, prema svojem razboritom sudu.

Kan. 555 - § 1. Osim ovlasti koje mu zakonito daje krajevno pravo dekan ima dužnost i pravo:

1. promicati i usklađivati zajedničku pastoralnu djelatnost u dekanatu;

2. brinuti se da klerici njegova dekanata provode život u skladu sa svojim staležom i da brižljivo udovoljavaju svojim dužnostima;

3. brinuti se da se bogoslužni čini slave prema propisima svetog bogoslužja, da se brižljivo pazi na doličnost i čistoću crkava i svetog namještaja, osobito u euharistijskom slavlju i čuvanju presvetog sakramenta, da se župne knjige ispravno vode i propisno čuvaju, da se pomnjivo upravlja crkvenim dobrima; konačno, da se vodi potrebna briga za župnu kuću.

§ 2. U dekanatu koji mu je povjeren dekan:

1. neka nastoji da klerici prema propisima krajevnoga prava u određena vremena prisustvuju predavanjima, bogoslovnim sastancima ili konferencijama prema odredbi kan. 279, § 2;

2. neka se brine da prezbiterima njegova dekanata budu pri ruci duhovna pomagala; isto tako neka se što više zauzima za one koji se nalaze u težim okolnostima ili imaju poteškoća.

§ 3. Neka se dekan brine da župnici njegova dekanata za koje zna da su teško bolesni ne ostanu bez duhovne i materijalne pomoći, i da se dostojno obavi sprovod onih koji umiru; neka se pobrine da prigodom bolesti ili smrti ne propadnu ili se ne odnesu knjige, isprave, sveti namještaj i drugo što pripada Crkvi.

§ 4. Dekan je obvezan prema odluci dijecezanskog biskupa pohađati župe svojega dekanata.

POGLAVLJE VIII.

REKTORI CRKAVA I KAPELANI

Članak 1.

REKTORI CRKAVA

Kan. 556 - Rektorima crkava ovdje se nazivaju svećenici kojima je povjerena briga za neku crkvu koja nije ni župna ni kaptolska niti je pripojena kući redovničke zajednice ili družbe apostolskoga života koja u njoj slavi bogoslužje.

Kan. 557 - § 1. Dijecezanski biskup slobodno imenuje rektora crkve, poštujući pravo biranja ili predlaganja, ako to komu zakonito pripada; u tom slučaju dijecezanskom biskupu pripada da potvrdi ili postavi rektora.

§ 2. Ako crkva i pripada nekoj kleričkoj redovničkoj ustanovi papinskoga prava, dijecezanskom biskupu pripada da postavi rektora kojega predloži poglavar.

§ 3. Rektor sjemeništa ili zavoda rektor je crkve koja je povezana sa sjemeništem ili nekim drugim zavodom kojim upravljaju klerici, osim ako dijecezanski biskup odluči drukčije.

Kan. 558 - Poštujući propis kan. 262, rektor ne smije u crkvi koja mu je povjerena obavljati župne svete čine, o kojima se govori u kan. 530, br. 1-6, osim s pristankom ili, ako je potrebno, s ovlaštenjem župnika.

Kan. 559 - Rektor može u crkvi koja mu je povjerena obavljati bogoslužna slavlja, pa i svečana, poštujući zakonite odredbe utemeljenja i samo ako, prema sudu mjesnog ordinarija, to ni na koji način ne škodi župnom bogoslužju.

Kan. 560 - Mjesni ordinarij može, gdje to smatra prikladnim, rektoru narediti da u svojoj crkvi slavi za narod određene svete čine, pa i župne, i da crkva bude otvorena određenim skupinama vjernika da bi tu obavljali bogoslužna slavlja.

Kan. 561 - Bez dozvole rektora ili drugog zakonitog poglavara nitko ne smije u crkvi slaviti euharistiju, dijeliti sakramente niti obavljati druge svete čine; ta dozvola treba da se daje ili uskrati prema pravnoj odredbi.

Kan. 562 - Rektor crkve, pod vlašću mjesnog ordinarija i obdržavajući zakoniti statut i stečena prava, obvezan je brinuti se da se u crkvi dostojno slave sveti čini prema bogoslužnim odredbama i propisima kanona, da se obveze vjerni ispunjavaju, da se dobrima brižljivo upravlja, da se osiguraju čuvanje i doličnost svetog namještaja i svetih zgrada te da se ne dogodi ništa što na bilo koji način ne bi odgovaralo svetosti mjesta i dužnom poštovanju kuće Božje.

Kan. 563 - Mjesni ordinarij može zbog opravdana razloga, prema svojem razboritom sudu, rektora crkve ukloniti sa službe, iako su ga drugi izabrali ili predložili, uz obdržavanje propisa kan. 682, § 2.

Članak 2.

KAPELANI

Kan. 564 - Kapelan je svećenik kojemu je za stalno povjerena, barem djelomice, pastoralna briga za neku zajednicu ili posebnu skupinu vjernika, koju treba da vodi prema odredbi općeg i krajevnog prava.

Kan. 565 - Kapelana imenuje mjesni ordinarij, kojemu također pripada da predloženoga postavi ili izabranoga potvrdi, osim ako se pravom određuje nešto drugo ili ako nekome zakonito pripadaju posebna prava.

Kan. 566 - § 1. Kapelan treba da ima sve ovlasti koje traži pravilna pastoralna briga. Osim onih koje se daju krajevnim pravom ili posebnim ovlaštenjem kapelan snagom svoje službe ima ovlast ispovijedati vjernike koji su povjereni njegovoj brizi, propovijedati im Božju riječ, dijeliti popudbinu i bolesničko pomazanje te podjeljivati sakrament potvrde onima koji se nalaze u smrtnoj pogibelji.

§ 2. U bolnicama, zatvorima i na putovanjima morem kapelan osim toga ima ovlast, koju može vršiti samo na tim mjestima, odrješivati od unaprijed izrečenih nepridržanih i neproglašanih cenzura, ali uz obdržavanje propisa kan. 976.

Kan. 567 - § 1. Neka mjesni ordinarij ne imenuje kapelana kuće laičke redovničke ustanove, osim ako se posavjetovao s poglavarom, koji ima pravo, pošto pita za mišljenje zajednicu, predložiti nekog svećenika.

§ 2. Zadaća je kapelana da slavi ili vodi bogoslužne svete čine; ali se ne smije miješati u unutrašnje upravljanje ustanovom.

Kan. 568 - Za one koji zbog svojih životnih okolnosti ne mogu imati redovitu brigu župnika, kao što su iseljenici, prognanici, izbjeglice, selitelji, pomorci, neka se, ako je moguće, postave kapelani.

Kan. 569 - Vojni kapelani ravnaju se prema posebnim zakonima.

Kan. 570 - Ako je sjedištu zajednice ili skupine pripojena crkva koja nije župna, neka kapelan bude rektor te crkve, osim ako briga za zajednicu ili crkvu traži nešto drugo.

Kan. 571 - U obavljanju svoje pastoralne službe neka kapelan njeguje potrebnu povezanost sa župnikom.

Kan. 572 - Što se tiče uklanjanja kapelana, neka se obdržava propis kan. 563.

DIO III.
USTANOVE POSVEĆENOGA ŽIVOTA
I DRUŽBE APOSTOLSKOGA ŽIVOTA

ODSJEK I.
USTANOVE POSVEĆENOGA ŽIVOTA

NASLOV I.
**ZAJEDNIČKE ODREDBE ZA SVE USTANOVE
POSVEĆENOGA ŽIVOTA**

Kan. 573 - § 1. Život posvećen zavjetovanjem evanđeoskih savjeta stalan je oblik življenja kojim se vjernici, slijedeći po djelovanju Duha Svetoga prisnije Krista, posve posvećuju Bogu nadasve ljubljenomu, da, njemu u čast i za izgradnju Crkve i za spasenje svijeta novim i posebnim razlogom posvećeni, postignu savršenstvo ljubavi u služenju kraljevstvu Božjemu i da, postavši sjajnim znakom u Crkvi, unaprijed naviještaju nebesku slavu.

§ 2. Taj oblik življenja u ustanovama posvećenoga života, što ih je mjerodavna crkvena vlast kanonski osnovala, slobodno prihvaćaju vjernici koji prema vlastitim zakonima ustanova, zavjetima ili drugim svetim vezama javno ispovijedaju evanđeoske savjete čistoće, siromaštva i poslušnosti te se, po ljubavi prema kojoj ti savjeti vode, na poseban način združuju s Crkvom i njezinim otajstvom.

Kan. 574 - § 1. Stalež onih koji u takvim ustanovama javno ispovijedaju evanđeoske savjete odnosi se na život i svetost Crkve, i stoga treba da ga svi u Crkvi promiču i usavršavaju.

§ 2. Bog neke vjernike posebno zove u taj stalež da u životu Crkve uživaju poseban dar i da, prema svrsi i duhu ustanove, pridonose njezinu spasenjskom poslanju.

Kan. 575 - Evanđeoski savjeti, utemeljeni na nauku i primjerima Krista učitelja, božanski su dar koji je Crkva primila od Gospodina i koji s njegovom milošću uvijek čuva.

Kan. 576 - Zadaća je mjerodavne crkvene vlasti da tumači evanđeoske savjete, da uz pomoć zakona upravlja njihovom provedbom i zatim da s kanonskim odobrenjem ustanovljuje stalne oblike življenja te da se, sa svoje strane, brine da ustanove rastu i cvatu u duh osnivatelja i zdravih predaja.

Kan. 577 - U Crkvi ima veoma mnogo ustanova posvećenoga života koje već prema danoj milosti imaju različite darove: slijede, naime, prisnije Krista ili kako moli, ili kako naviješta kraljevstvo Božje, ili kako ljudima čini dobro, ili kako se u svijetu s njima druži, ali koji uvijek vrši volju Očevu.

Kan. 578 - Svi treba da vjerno čuvaju duh i nakane osnivatelja koje je mjerodavna crkvena vlast potvrdila s obzirom na narav, svrhu, duh i svojstva ustanove, a i njezine zdrave predaje, što sve tvori baštinu same ustanove.

Kan. 579 - Dijecezanski biskupi mogu, svaki na svojem području, službenom odlukom osnovati ustanove posvećenoga života, samo ako su pitali za savjet Apostolsku Stolicu.

Kan. 580 - Pripojenje jedne ustanove posvećenoga života drugoj pridržano je mjerodavnoj vlasti ustanove koja pripaja, poštujući uvijek kanonsku samostalnost pripojene ustanove.

Kan. 581 - Podjela ustanove na dijelove, kako god se oni nazivali, osnivanje novih, spajanje ili drukčije razgraničenje postojećih pripada mjerodavnoj vlasti ustanove, prema odredbi konstitucija.

Kan. 582 - Združivanja i ujedinjenja ustanova posvećenog života pridržana su samo Apostolskoj Stolici; njoj su također pridržane udružbe i savezi.

Kan. 583 - Promjene u ustanovama posvećenoga života, koje se odnose na ono što je odobrila Apostolska Stolica, ne mogu se uvesti bez njezine dozvole.

Kan. 584 - Samo Apostolskoj Stolici pripada ukinuće ustanove, njoj je također pridržana odluka o vremenitim dobrima ustanove.

Kan. 585 - Ukinuće dijelova ustanove pripada mjerodavnoj vlasti same ustanove.

Kan. 586 - § 1. Svakoj ustanovi priznaje se opravdana samostalnost života, osobito upravljanja, po kojoj ima u Crkvi vlastitu stegu te može čuvati neokrnjenu svoju baštinu, o kojoj se govori u kan. 578.

§ 2. Zadaća je mjesnih ordinarija da čuvaju i štite tu samostalnost.

Kan. 587 - § 1. Da bi se vjernije štitili vlastiti poziv i samosvojnost svake ustanove, temeljni zakonik ili konstitucije moraju sadržavati, osim onoga što se u kan. 578 određuje da treba sačuvati, i temeljne odredbe o upravljanju ustanovom i stezi članova, o pritjelovljenju te odgajanju i obrazovanju članova, a i o vlastitom predmetu svetih veza.

§ 2. Takav zakonik odobrava mjerodavna crkvena vlast i može se mijenjati samo s njezinim pristankom.

§ 3. Neka u tome zakoniku duhovni i pravni sastojci budu prikladno usklađeni; neka se, ipak, bez potrebe ne umnožavaju odredbe.

§ 4. Ostale odredbe koje je izdala mjerodavna vlast ustanove neka se prikladno prikupe u druge zakone, a te se odredbe mogu preispitivati i prilagođavati prema zahtjevima vremena i mjesta.

Kan. 588 - § 1. Stalež posvećenoga života nije, po svojoj naravi, ni klerički ni laički.

§ 2. Klerička ustanova naziva se ona koja, po svrsi ili nakani osnovatelja ili snagom zakonite predaje, jest pod vodstvom klerika te prihvaća vršenje svetoga reda, a crkvena je vlast kao takvu priznaje.

§ 3. Laička ustanova naziva se pak ona koju takvom priznaje crkvena vlast i koja snagom svoje naravi, svojstava i svrhe ima svoju zadaću, određenu od osnovatelja ili zakonitom predajom, a ne uključuje vršenje svetoga reda.

Kan. 589 - Ustanova posvećenoga života naziva se papinskoga prava ako ju je ustanovila ili svojom službenom odlukom odobrila Apostolska Stolica, a biskupijskoga prava ako je ustanovio dijecezanski biskup, a od Apostolske Stolice nije dobila odluku o odobrenju.

Kan. 590 - § 1. Budući da su ustanove posvećenoga života na poseban način posvećene da služe Bogu i svoj Crkvi, zbog posebna su razloga podložne njezinoj vrhovnoj vlasti.

§ 2. Pojedini članovi treba da se pokoravaju vrhovnom svećeniku, kao svojem najvišem poglavaru, i zbog svete veze poslušnosti.

Kan. 591 - Da bi se bolje osiguralo dobro ustanova i potrebe apostolata, vrhovni svećenik, zbog svojeg prvenstva nad općom Crkvom, a imajući na umu zajedničku korist, može ustanove posvećenoga života izuzeti od vlasti mjesnih ordinarija i podložiti sebi samom ili drugoj crkvenoj vlasti.

Kan. 592 - § 1. Da bi se bolje unapređivalo zajedništvo ustanova s Apostolskom Stolicom, neka svaki vrhovni voditelj pošalje Apostolskoj Stolici, na način i u vrijeme koje ona odredi, kratak izvještaj o stanju i životu ustanove.

§ 2. Neka voditelji svake ustanove promiču poznavanje spisa Svete Stolice koji se odnose na članove koji su im povjereni i neka se brinu da se oni obdržavaju.

Kan. 593 - U unutrašnjem upravljanju i stezi, ustanove papinskoga prava podložne su neposredno i samo vlasti Apostolske Stolice, uz obdržavanje propisa kan. 586.

Kan. 594 - Ustanova biskupijskoga prava ostaje pod posebnom brigom dijecezanskoga biskupa, uz obdržavanje kan. 586.

Kan. 595 - § 1. Zadaća je biskupa glavnog sjedišta ustanove da odobri konstitucije i potvrdi u njih zakonito uvedene promjene, osim onih koje je preuzela Apostolska Stolica, i da upravlja važnijim poslovima koji se odnose na svu ustanovu a prelaze ovlaštenje unutrašnje vlasti, pošto se posavjetuje s ostalim dijecezanskim biskupima, ako se ustanova proširila u više biskupija.

§ 2. Dijecezanski biskup može dati oprost od konstitucija u pojedinačnim slučajevima.

Kan. 596 - § 1. Poglavari i kapituli ustanova imaju nad članovima onu vlast koja je određena općim pravom i konstitucijama.

§ 2. Ali, u redovničkim kleričkim ustanovama papinskoga prava imaju, osim toga, crkvenu vlast upravljanja kako za izvanjsko tako i za unutrašnje područje.

§ 3. Na vlast o kojoj se govori u § 1 primjenjuju se propisi kann. 131, 133 i 137-144.

Kan. 597 - § 1. U ustanovu posvećenoga života može biti primljen svaki katolik ispravne nakane, koji ima osobine koje traži opće i vlastito pravo a nije spriječen nikakvom smetnjom.

§ 2. Nitko se ne može primiti bez odgovarajuće pripreve.

Kan. 598 - § 1. Pazeći na svoju narav i svoje svrhe, neka svaka ustanova u svojim konstitucijama odredi način kako treba da obdržava, s obzirom na svoj način življenja, evanđeoske savjete čistoće, siromaštva i poslušnosti.

§ 2. Svi članovi, dakako, moraju ne samo vjerno i potpuno obdržavati evanđeoske savjete, nego i uskladiti život s vlastitim pravom ustanove te tako težiti za savršenstvom svojega staleža.

Kan. 599 - Evanđeoski savjet čistoće, prihvaćen radi kraljevstva nebeskoga, što je znak budućega svijeta i izvor obilnije plodnosti u nepodijeljenu srcu, obvezuje na potpunu uzdržljivost u celibatu.

Kan. 600 - Evanđeoski savjet siromaštva po primjeru Krista, koji je radi nas postao siromašan iako je bio bogat, osim života siromašna u stvari i u duhu, koji treba da se provodi radino u razboritosti i bez zemaljskih bogatstava, donosi sa sobom ovisnost i ograničenje pri upotrebi dobara i raspolaganju njima, prema odredbi vlastita prava svake ustanove.

Kan. 601 - Evanđeoski savjet poslušnosti, prihvaćen u duhu vjere i ljubavi u nasljedovanju Krista do smrti poslušna, obvezuje na podvrgavanje volje zakonitim poglavarima, koji su namjesnici Božji, kad zapovijedaju prema vlastitim konstitucijama.

Kan. 602 - Bratski život, vlastit svakoj ustanovi, kojim se svi članovi ujedanjuju u Kristu kao u posebnu obitelj, neka se tako uredi da svima postane uzajamna pomoć kako bi svatko ispunio svoj poziv. Bratskim pak zajedništvom, ukorijenjenim i utemeljenim na ljubavi, članovi neka budu primjer opće pomirbe u Kristu.

Kan. 603 - § 1. Osim ustanova posvećenoga života, Crkva priznaje pustinjački i osamljenički život, kojim vjernici strožim odvajanjem od svijeta, šutnjom samoće, postojanom molitvom i pokorom posvećuju svoj život Bogu na slavu i za spasenje svijeta.

§ 2. Pustinjak, kao Bogu prikazan u posvećenom životu, priznaje se u pravu ako tri evanđeoska savjeta, potvrđena zavjetom ili kojom drugom svetom vezom, javno prihvati pred dijecezanskim biskupom i pod njegovim vodstvom provodi svoj način življenja.

Kan. 604 - § 1. Tim oblicima posvećenoga života pridružuje se red djevice koje se, izričući svetu odluku da prisnije slijede Krista, pred dijecezanskim biskupom po odobrenom bogoslužnom obredu posvećuju Bogu, otajstveno se zaručuju s Kristom sinom Božjim i određuju za crkveno služenje.

§ 2. Da bi vjernije obdržavale svoju odluku i uzajamnom pomoći ispunjavale služenje Crkve koje je u skladu s njihovim staležom, djevice se mogu udruživati.

Kan. 605 - Odobriti nove oblike posvećenoga života pridržano je samo Apostolskoj Stolici. Ali, dijecezanski biskupi neka nastoje raspoznavati nove darove posvećenoga života koje Duh Sveti povjerava Crkvi i neka pomažu promicateljima da svoje namjere što bolje iskazuju i prikladnim statutima štite, primjenjujući osobito opće odredbe sadržane u ovom dijelu.

Kan. 606 - Ono što je određeno za ustanove posvećenoga života i njihove članove s jednakim pravom vrijedi za oba spola, osim ako se nešto drugo utvrdi iz sklopa govora ili iz naravi stvari.

NASLOV II.

REDOVNIČKE USTANOVE

Kan. 607 - § 1. Redovnički život, kao posvećenje cijele osobe, očituje u Crkvi divnu od Boga ustanovljenu vezu, znak budućega vijeka. Tako redovnik izvršuje svoje potpuno darivanje kao žrtvu Bogu prinesenu, kojom sav njegov život postaje neprekidno štovanje Boga u ljubavi.

§ 2. Redovnička je ustanova društvo u kojemu članovi po vlastitom pravu polažu javne zavjete doživotne ili privremene, koje, kad im istekne vrijeme, valja obnoviti, te žive bratskim životom u zajedništvu.

§ 3. Javno svjedočenje koje redovnici treba da iskazuju Kristu i Crkvi nosi sa sobom odvajanje od svijeta, što je vlastito naravi i svrsi svake ustanove.

POGLAVLJE I.

REDOVNIČKE KUĆE I NJIHOV OSNUTAK I UKINUĆE

Kan. 608 - Redovnička zajednica mora stanovati u zakonito osnovanoj kući pod vlašću poglavara postavljenoga prema pravnoj odredbi; neka svaka kuća ima barem kapelu u kojoj neka se slavi i čuva euharistija da uistinu bude središte zajednice.

Kan. 609 - § 1. Kuće redovničke ustanove osniva prema konstitucijama mjerodavna vlast, s prije napisмено danim pristankom dijecezanskoga biskupa.

§ 2. Za osnutak samostana monahinja traži se osim toga dopuštenje Apostolske Stolice.

Kan. 610 - § 1. Kod osnutka kuća neka se ima pred očima korist Crkve i ustanove i neka se osigura sve što se traži za propisnu provedbu redovničkog života članova, prema vlastitim svrhama i duhu ustanove.

§ 2. Neka se ne osnuje nijedna kuća ako se ne može razborito prosuditi da će se prikladno udovoljiti potrebama članova.

Kan. 611 - Pristanak dijecezanskog biskupa za osnutak redovničke kuće neke ustanove uključuje pravo:

1. živjeti prema naravi i svrhama koje su vlastite ustanovi;
2. činiti djela koja su, prema pravnoj odredbi, vlastita ustanovi, uz poštovanje uvjeta postavljenih u pristanku;
3. za kleričke ustanove imati crkvu, uz poštovanje propisa kan. 1215, § 3, i obavljati svete službe, uz održavanje onoga što po pravu treba održavati.

Kan. 612 - Da bi se redovnička kuća namijenila za apostolska djela različita od onih za koja je osnovana, traži se pristanak dijecezanskoga biskupa; ali, ne ako se radi o promjeni koja se, uz poštovanje odredaba utemeljenja, odnosi samo na unutrašnje upravljanje i stegu.

Kan. 613 - § 1. Redovnička je kuća regularnih kanonika i monaha pod upravljanjem i brigom svoga voditelja samosvojna, osim ako konstitucije određuju drukčije.

§ 2. Voditelj samosvojne kuće po pravu je viši poglavar.

Kan. 614 - Samostani monahinja pridruženi nekoj ustanovi muškaraca imaju vlastit način života i upravljanje prema konstitucijama. Međusobna prava i obveze neka se tako odrede da bi iz pridružbe moglo napredovati duhovno dobro.

Kan. 615 - Samosvojan samostan koji osim vlastita voditelja nema drugog višeg poglavara niti je tako pridružen nekoj ustanovi redovnika da bi poglavar ustanove imao nad tim samostanom pravu vlast određenu konstitucijama, prema pravnoj odredbi povjerava se posebnom nadzoru dijecezanskog biskupa.

Kan. 616 - § 1. Zakonito osnovanu redovničku kuću može ukinuti vrhovni voditelj prema odredbi konstitucija, pošto se posavjetuje s dijecezanskim biskupom. O dobrima ukinute kuće neka odluči vlastito pravo ustanove, tako da se poštuje volja osnivatelja ili darovatelja i zakonito stečena prava.

§ 2. Ukinuće jedine kuće ustanove pripada Svetoj Stolici, kojoj je također pridržano da u tom slučaju odluči o dobrima.

§ 3. Ukinuti samosvojnu kuću, o kojoj se govori u kan. 613, pravo je generalnog kapitula, osim ako konstitucije određuju drukčije.

§ 4. Ukinuti samosvojan samostan monahinja pripada Apostolskoj Stolici uz obdržavanje, što se dobara tiče, propisa konstitucija.

POGLAVLJE II.

UPRAVLJANJE USTANOVAMA

Članak 1.

POGLAVARI I VIJEĆA

Kan. 617 - Neka poglavari obavljaju svoju službu i vrše svoju vlast prema odredbi općeg i vlastitog prava.

Kan. 618 - Neka poglavari svoju vlast, primljenu od Boga po službi Crkve, vrše u duhu služenja. Stoga, poslušni volji božjoj u obavljanju službe, neka upravljaju podložnicima kao sinovima Božjim i promiču s poštovanjem ljudske osobe njihovu suradnju na dobrobit ustanove i Crkve, pri čemu ipak ostaje na snazi njihova vlast da odluče i narede što treba raditi.

Kan. 619 - Neka poglavari marljivo obavljaju svoju službu i neka zajedno s članovima koji su im povjereni nastoje izgrađivati bratsku zajednicu u Kristu u kojoj se iznad svega traži i ljubi Bog. Neka stoga često hrane članove hranom riječi Božje i potiču na slavljenje svetoga bogoslužja. Neka im bude primjer u njegovanju vrlina i obdržavanju zakona i predaja vlastite ustanove; neka im prikladno pomažu u njihovim osobnim potrebama, bolesne neka brižljivo njeguju i pohađaju, nemirne neka opominju, malodušne tješe, sa svima neka budu strpljivi.

Kan. 620 - Viši su poglavari oni koji upravljaju cijelom ustanovom, ili njezinom pokrajinom, ili dijelom s njom izjednačenim, ili samosvojnou kućom; isto tako i njihovi zamjenici. Tima se pridružuju opat primas i predstojnik monaške kongregacije, koji ipak nemaju svu vlast koju opće pravo daje višim poglavarima.

Kan. 621 - Zajednica više kuća koja pod istim poglavarom tvori neposredan dio iste ustanove i koju je kanonski osnovala zakonita vlast naziva se pokrajina.

Kan. 622 - Vrhovni voditelj ima vlast nad svim pokrajinama, kućama i članovima ustanove, koju mora vršiti prema vlastitu pravu; ostali poglavari imaju vlast u granicama svoje službe.

Kan. 623 - Da bi članovi ustanove mogli biti valjano imenovani ili izabrani za službu poglavara, traži se prikladno vrijeme poslije doživotnog ili konačnog zavjetovanja, koje treba da odrede vlastito pravo ili konstitucije, ako se radi o višim poglavarima.

Kan. 624 - § 1. Neka se poglavari postavljaju za određeno i prikladno vrijeme prema naravi i potrebi ustanove, osim ako za vrhovnog poglavara i za poglavare samosvojnih kuća konstitucije određuju drukčije.

§ 2. Neka vlastito pravo prikladnim odredbama uredi da poglavari, postavljeni za određeno vrijeme, ne ostanu u službama upravljanja duže vrijeme bez prekida.

§ 3. Oni se ipak za vrijeme trajanja službe mogu ukloniti ili premjestiti na drugu službu zbog razloga određenih vlastitim pravom.

Kan. 625 - § 1. Neka se vrhovni voditelj ustanove odredi kanonskim izborom prema odredbi konstitucija.

§ 2. Izborima poglavara samosvojnog samostana, o kojemu se govori u kan. 615, i vrhovnog voditelja ustanove biskupijskoga prava predsjedava biskup glavnog sjedišta.

§ 3. Neka se ostali poglavari postave prema odredbi konstitucija; ipak tako da moraju, ako se biraju, dobiti potvrdu mjerodavnog višeg poglavara; ako ih pak poglavari imenuju, neka se prije obavi prikladno savjetovanje.

Kan. 626 - Neka poglavari u povjeravanju služba i članovi u izborima obdržavaju odredbe općeg i vlastitog prava, neka se čuvaju svake zloupotrebe i pristranosti prema osobama, i neka, imajući pred očima samo Boga i dobro ustanove, imenuju ili izaberu one za koje znaju da su u Gospodinu uistinu dostojni i prikladni. Osim toga, neka se u izborima čuvaju bilo od izravnog bilo od neizravnog pridobivanja glasova kako za sebe tako i za druge.

Kan. 627 - § 1. Neka poglavari, prema odredbi konstitucija, imaju svoje vijeće i njegovom pomoću neka se služe u obavljanju službe.

§ 2. Osim slučajeva propisanih općim pravom, neka vlastito pravo odredi slučajeve u kojima za valjano djelovanje treba da se traži pristanak ili savjet, prema odredi kan. 127.

Kan. 628 - § 1. Poglavari koji se za tu službu određuju vlastitim pravom ustanove neka u određena vremena pohode povjerene im kuće i članove prema odredbama istog vlastitog prava.

§ 2. Pravo je i dužnost dijecezanskoga biskupa pohoditi i što se tiče redovničke stege:

1. samosvojne samostane, o kojima se govori u kan. 615;

2. pojedine kuće ustanove biskupijskoga prava koje su na njegovu području.

§ 3. Neka članovi s povjerenjem surađuju s pohoditeljem kojemu su, kad zakonito pita, dužni odgovoriti po istini u ljubavi; nikome nije dopušteno nikako odvrćati članove od te obveze ili drukčije priječiti svrhu pohoda.

Kan. 629 - Neka poglavari borave svaki u svojoj kući i neka se iz nje ne udaljuju, osim prema odredbi vlastita prava.

Kan. 630 - § 1. Neka poglavari priznaju članovima potrebnu slobodu s obzirom na sakrament pokore i vodstvo savjesti, poštujući ipak stegu ustanove.

§ 2. Neka se poglavari brinu, prema odredbi vlastita prava, da članovima budu na pomoć prikladni ispovjednici, kod kojih se mogu često ispovijedati.

§ 3. U samostanima monahinja, u kućama odgajanja i obrazovanja i u brojnim laičkim zajednicama neka budu redoviti ispovjednici koje treba da odobri mjesni ordinarij, pošto se posavjetuje sa zajednicom, ali bez ikakve obveze da se ide k njima.

§ 4. Neka poglavari ne ispovijedaju podložnike, osim ako to članovi po svojoj volji traže.

§ 5. Neka članovi s povjerenjem pristupaju poglavarima kojima mogu slobodno i po svojoj volji otvoriti svoju dušu. Ali se zabranjuje da ih poglavari na bilo koji način navode da im očituju savjest.

Članak 2

KAPITULI

Kan. 631 - § 1. Generalni kapitul, koji prema odredbi konstitucija ima vrhovnu vlast u ustanovi, neka se tako oblikuje da postane, predstavljajući svu ustanovu, pravi znak njezina jedinstva u ljubavi. Njegova je osobita zadaća da štiti baštinu ustanove, o kojoj se govori u kan. 578, da promiče u skladu s njom prilagođenu obnovu, da bira vrhovnog voditelja, da upravlja važnijim poslovima i da donosi odredbe koje obvezuju svakoga.

§ 2. Sastav i opseg vlasti kapitula neka se odrede u konstitucijama; neka, nadalje, vlastito pravo pobliže odredi red koji treba da se obdržava na kapitularnim sjednicama, osobito što se tiče izbora i načina raspravljanja.

§ 3. Prema odredbama označenima u vlastitu pravu, ne samo pokrajine i područne zajednice nego i svaki član može slobodno priopćiti generalnom kapitolu svoje želje i prijedloge.

Kan. 632 - Neka vlastito pravo točno odredi ono što se odnosi na druge kapitule ustanove i na druge slične sastanke, što se naime, tiče njihove naravi, vlasti, sastava, načina postupanja i vremena održavanja.

Kan. 633 - § 1. Suodlučujuća ili savjetodavna tijela neka vjerno obavljaju povjerenu im zadaću prema odredbi općeg i vlastitog prava i neka na svoj način izrazuju brigu i sudjelovanje svih članova za dobrobiti sve ustanove ili zajednice.

§ 2. Pri osnutku i primjeni tih suodlučujućih ili savjetodavnih tijela neka se mudro rasuđuje i neka njihov način djelovanja bude u skladu s naravi i svrhom ustanove.

Članak 3.

VREMENITA DOBRA I UPRAVLJANJE NJIMA

Kan. 634 - § 1. Budući da su ustanove, pokrajine i kuće pravne osobe po samom pravu, sposobne su stjecati, posjedovati otuđivati vremenita dobra te upravljati njima, osim ako se ta sposobnost isključuje ili ograničuje u konstitucijama.

§ 2. Neka ipak izbjegavaju bilo koju raskoš, pretjeranu dobiti i zgrtanje dobara.

Kan. 635 - § 1. Vremenitim dobrima redovničkih ustanova, budući da su crkvena, upravlja se prema propisima Knjige V. *Vremenita crkvena dobra*, osim ako se izričito određuje nešto drugo.

§ 2. Neka ipak svaka ustanova izda prikladne odredbe o upotrebi dobara i upravljanju njima, i tim odredbama neka se njeguje, štiti i izražava siromaštvo koje joj je vlastito.

Kan. 636 - § 1. U svakoj ustanovi i slično u svakoj pokrajini kojom upravlja viši poglavar, neka bude ekonom, koji nije viši poglavar i koji je postavljen prema odredbi vlastita prava, da upravlja dobrima pod vodstvom dotičnoga poglavara. Neka se i u područnim zajednicama postavi, ako je moguće, ekonom, koji nije mjesni poglavar.

§ 2. Ekonom i drugi upravitelji neka u vrijeme i na način što ga određuje vlastito pravo mjerodavnoj vlasti polože račun o upravljanju.

Kan. 637 - Samosvojni samostani, o kojima se govori u kan. 615, moraju mjesnom ordinariju jednom godišnje položiti račun o upravljanju; osim toga, mjesni ordinarij ima pravo uvida u ekonomsko poslovanje redovničke kuće biskupijskoga prava.

Kan. 638 - § 1. Vlastitu pravu pripada da u okviru općega prava odredi čine koji prelaze granicu i način redovitog upravljanja i utvrdi ono što je potrebno za valjano obavljanje čina izvanrednog upravljanja.

§ 2. Izdatke i pravne čine redovitog upravljanja osim poglavara valjano obavljaju, u granicama svoje službe, i službenici koji su u vlastitu pravu za to određeni.

§ 3. Za valjanost otuđenja i bilo kojeg posla u kojemu se može pogoršavati imovinsko stanje pravne osobe, traži se pisana dozvola mjerodavnog poglavara s pristankom njegova vijeća. Ako je pak posrijedi posao koji prelazi iznos što ga je Sveta Stolica odredila za svaki kraj, a isto tako i stvari darovane Crkvi zavjetom ili umjetničke ili povijesne dragocjenosti, traži se osim toga dozvola same Svete Stolice.

§ 4. Za samosvojne samostane, o kojima se govori u kan. 615, i ustanove biskupijskoga prava potreban je pisani pristanak mjesnog ordinarija.

Kan. 639 - § 1. Ako se pravna osoba zadužila ili preuzela obveze, pa i s dozvolom poglavara, sama je dužna odgovarati za njih.

§ 2. Ako se član s dozvolom poglavara pogodio za svoja dobra, mora sam odgovarati; ako je pak po nalogu poglavara obavio posao ustanove, mora odgovarati ustanova.

§ 3. Ako se pogodio redovnik bez ikakve dozvole poglavara, mora odgovarati sam, a ne pravna osoba.

§ 4. Neka ipak bude pravilo da se uvijek može podići tužba protiv onoga tko je iz sklopljenog ugovora nešto stekao.

§ 5. Neka redovnički poglavari ne dopuste zaduživanje, osim ako je sigurno da će se iz uobičajenih prihoda moći plaćati kamate duga i da će u dogledno vrijeme zakonitom otplatom postupno vratiti glavnici.

Kan. 640 - Vodeći računa o pojedinom mjestu, neka ustanove nastoje dati neko zajedničko svjedočanstvo ljubavi i siromaštva i neka prema mogućnostima, iz svojih dobara pridonose što god za potrebe Crkve i za pomoć u uzdržavanju potrebitih.

POGLAVLJE III.

PRIMANJE KANDIDATA I ODGAJANJE I OBRAZOVANJE ČLANOVA

Članak 1.

PRIMANJE U NOVAŠTVO

Kan. 641 - Pravo da prime kandidate u novaštvo pripada višim poglavarima prema odredbi vlastita prava.

Kan. 642 - Neka poglavari s budnom pažnjom primaju samo one koji su zdravi i koji imaju traženu dob, prikladne sposobnosti i dovoljne osobine zrelosti da prihvate život koji je vlastit ustanovi; zdravlje, sposobnosti i zrelost neka se provjere s pomoću, ako je potrebno, i stručnjaka, uz obdržavanje propisa kan. 220.

Kan. 643 - § 1. Nevaljano se prima u novaštvo:

1. tko još nije navršio sedamnaest godina života;
2. ženidbeni drug, dok traje ženidba;
3. tko je stvarno vezan svetom vezom s nekom ustanovom posvećenoga života ili je pritjelovljen nekoj družbi apostolskoga života, uz poštivanje propisa kan. 684;
4. tko ulazi u ustanovu naveden silom, velikim strahom ili zlonamjernom prijevarom, ili koga primi poglavar naveden na taj način;
5. tko je prikrio svoje pritjelovljenje nekoj ustanovi posvećenoga života ili nekoj družbi apostolskoga života.

§ 2. Vlastito pravo može odrediti druge smetnje, i za valjanost primanja, ili postaviti uvjete.

Kan. 644 - Neka poglavari ne primaju u novaštvo svjetovne klerike bez savjetovanja s njihovim ordinarijem, niti one koji su opterećeni dugom koji nisu u stanju namiriti.

Kan. 645 - § 1. Kandidati, prije nego se prime u novaštvo, moraju predati svjedočanstvo da su kršteni, da su potvrđeni i da su slobodna stanja.

§ 2. Ako se radi o primanju klerika ili onih koji su bili primljeni u neku drugu ustanovu posvećenoga života, u družbu apostolskoga života ili u sjemenište, traži se, osim toga, i svjedočanstvo ili dotičnog mjesnog ordinarija ili višeg poglavara ustanove ili družbe ili rektora sjemeništa.

§ 3. Vlastito pravo može zahtijevati i druga svjedočanstva o traženoj prikladnosti kandidata i o slobodi od smetnja.

§ 4. Poglavari mogu tražiti i druge obavijesti, i pod tajnu, ako to smatraju potrebnim.

Članak 2.

NOVAŠTVO I ODGAJANJE I OBRAZOVANJE NOVAKA

Kan. 646 - Novaštvo, kojim počinje život u ustanovi, usmjeren je na to da novaci bolje upoznaju Božji poziv i to upravo onaj vlastit ustanovi, da iskuse način života ustanove i da njezinim duhom oblikuju razum i srce, te da se dokaže njihova odlika i prikladnost.

Kan. 647 - § 1. Osnutak, premještaj i ukinuće kuće novaštva neka se obave napismeno danom odlukom vrhovnoga voditelja ustanove s pristankom njegova vijeća.

§ 2. Da bi novaštvo bilo valjano, mora se obaviti u kući koja je za to propisno određena. U posebnim slučajevima i kao izuzetak, s dopuštanjem vrhovnoga voditelja i s pristankom njegova vijeća, kandidat može obaviti novaštvo u drugoj kući ustanove, pod vodstvom kojega prokušanog redovnika, koji zamjenjuje učitelja novaka.

§ 3. Viši poglavar može dopustiti da skupina novaka boravi određena razdoblja u drugoj kući ustanove, koju on odredi.

Kan. 648 - § 1. Da bi novaštvo bilo valjano, mora trajati dvanaest mjeseci provedenih u samoj zajednici novaštva, uz obdržavanje propisa kan. 647, § 3.

§ 2. Da se dopune odgajanje i obrazovanje novaka, konstitucije mogu, osim vremena o kojemu se govori u § 1, odrediti jedno ili više vremena apostolskih vježbi koje treba da se obave izvan zajednice novaštva.

§ 3. Neka novaštvo ne traje više od dvije godine.

Kan. 649 - § 1. Odsutnost iz kuće novaštva koja traje više od tri mjeseca, bilo neprekinuta bilo prekinuta, čini novaštvo nevaljanim, uz poštovanje propisa kan. 647, § 3 i kan. 648, § 2. Odsutnost koja traje više od petnaest dana može se nadoknaditi.

§ 2. S dopuštenjem mjerodavnog višeg poglavara prvo se zavjetovanje može obaviti prije vremena, ali ne više od petnaest dana.

Kan. 650 - § 1. Svrha novaštva zahtijeva da se novaci odgajaju pod vodstvom učitelja prema uredbi o odgoju i obrazovanju koja treba da se odredi vlastitim pravom.

§ 2. Vodstvo novaka, pod vlašću poglavara, pridržano je samo učitelju.

Kan. 651 - § 1. Neka učitelj novaka bude član ustanove koji je položio doživotne zavjete i koji je zakonito postavljen.

§ 2. Ako je potrebno, učitelju se mogu dati suradnici koji su mu podložni što se tiče vodstva novaštva i načina odgajanja i obrazovanja.

§ 3. Za odgajanje i obrazovanje novaka neka se postave brižljivo pripremljeni članovi koji će moći, neopterećeni drugim dužnostima, svoju zadaću obavljati plodonosno i trajno.

Kan. 652 - § 1. Zadaća je učitelja i njegovih suradnika da prosude i ispitaju zvanje novaka i da ih postupno odgajaju da ispravno provode život savršenstva koji je vlastit ustanovi.

§ 2. Neka se novaci potiču na njegovanje ljudskih i kršćanskih vrlina; uvode molitvom i samoprijegom u potpuniji put savršenstva; poučavaju u kontemplaciji otajstva spasenja i u čitanju i razmatranju Svetoga pisma; pripremaju za štovanje Boga u svetom bogoslužju; uče provoditi život koji je po evanđeoskim savjetima u Kristu posvećen Bogu i ljudima; poučavaju o naravi i duhu, svrsi i stezi, povijesti i životu ustanove te prožimaju ljubavlju prema Crkvi i njezinim svetim pastirima.

§ 3. Novaci, svjesni svoje odgovornosti, neka tako djelatno surađuju sa svojim učiteljem da vjerno odgovore milosti božanskoga poziva.

§ 4. Neka članovi ustanove nastoje u odgajanju i obrazovanju novaka surađivati primjerom svoga života i molitvom.

§ 5. Vrijeme novaštva, o kojemu se govori u kan. 648, § 1, neka se upotrijebi stvarno za djelo odgoja i obrazovanja; stoga, neka se novaci ne bave studijem i poslovima koji izravno ne služe tom odgoju i obrazovanju.

Kan. 653 - § 1. Novak može slobodno napustiti ustanovu; mjerodavna pak vlast ustanove može ga otpustiti.

§ 2. Kad završi novaštvo, neka se novaku, ako se dotičnik smatra prikladnim, dopusti privremeno zavjetovanje, inače neka se otpusti; ako ostane dvojba o njegovoj prikladnosti, viši poglavar može produžiti vrijeme kušnje prema odredbi vlastita prava, ali ne više od šest mjeseci.

Članak 3.

REDOVNIČKO ZAVJETOVANJE

Kan. 654 - Redovničkim zavjetovanjem članovi javnim zavjetom prihvaćaju obdržavanje triju evanđeoskih savjeta, posvećuju se Bogu po službi Crkve i pritjelovljuju se ustanovi s pravima i dužnostima koje određuje pravo.

Kan. 655 - Neka se privremeno zavjetovanje obavi za vrijeme određeno vlastitim pravom, koje neka ne bude kraće od tri ni duže od šest godina.

Kan. 656 - Za valjanost privremenog zavjetovanja traži se:

1. da je zavjetovanik navršio barem osamnaest godina života;
2. da je novaštvo valjano obavljeno;
3. da ga slobodno primi mjerodavni poglavar s pristankom svojega vijeća prema pravnoj uredbi;

4. da se obavi izričito i bez sile, velikog straha ili prijevare;
5. da ga primi zakoniti poglavar sam ili preko drugoga.

Kan. 657 - § 1. Pošto istekne vrijeme za koje je obavljeno zavjetovanje, redovniku koji po svojoj volji moli i koji se smatra prikladnim neka se dopusti da obnovi zavjetovanje ili da se doživotno zavjetuje; inače, neka istupi.

§ 2. Ako pak to smatra prikladnim, mjerodavni poglavar može, prema vlastitu pravu, produžiti razdoblje privremenog zavjetovanja, ali tako da sve vrijeme za koje je član vezan privremenim zavjetima ne prijeđe devet godina.

§ 3. Doživotno zavjetovanje može se zbog opravdana razloga položiti prije vremena, ali ne više od tri mjeseca.

Kan. 658 - Osim uvjeta o kojima se govori u kan. 656, br. 3, 4 i 5 i drugi koje dodaje vlastito pravo, za valjanost doživotnog zavjetovanja traži se:

1. navršena barem dvadeset prva godina života;
2. prethodno privremeno zavjetovanje od barem tri godine, uz poštovanje propisa kan. 657, § 3.

Članak 4.

ODGAJANJE I OBRAZOVANJE REDOVNIKA

Kan. 659 - § 1. Neka se u svakoj pojedinoj ustanovi poslije prvog zavjetovanja nastavi odgajanje i obrazovanje svih članova da bi potpunije živjeli životom koji je vlastit ustanovi i da bi primjerenije vršili njezino poslanje.

§ 2. Neka zato vlastito pravo odredi raspored odgajanja i obrazovanja i njihovo trajanje, vodeći računa o potrebama Crkve te o prilikama ljudi i vremena, kako to traže svrha i narav ustanove.

§ 3. Odgajanje i obrazovanje članova koji se pripravljaju za primanje svetih redova ravna se prema općem pravu i prema rasporedu studija koji je vlastiti ustanovi.

Kan. 660 - § 1. Neka odgajanje i obrazovanje bude sustavno, prilagođeno shvaćanju članova, duhovno i apostolsko, znanstveno i ujedno praktično, kojim se postižu, ako je prikladno, i odgovarajući naslovi, kako crkveni tako i svjetovni.

§ 2. Za vrijeme toga odgajanja i obrazovanja neka se članovima ne povjeravaju službe i poslovi koji ometaju odgajanje i obrazovanje.

Kan. 661 - Neka redovnici svega života brižljivo nastavljaju svoj duhovni, znanstveni i praktični odgoj i obrazovanje; poglavari pak neka im za to osiguraju sredstva i vrijeme.

POGLAVLJE IV.

OBVEZE I PRAVA USTANOVA I NJIHOVIH ČLANOVA

Kan. 662 - Neka redovnici imaju kao vrhovno pravilo života nasljedovanje Krista predloženo u evanđelju i izrečeno u konstitucijama vlastite ustanove.

Kan. 663 - § 1. Prva i glavna dužnost svih redovnika neka bude kontemplacija božanskih stvari i neprekidna sjedinjenost s Bogom u molitvi.

§ 2. Neka članovi svakodnevno prema mogućnostima sudjeluju u euharistijskoj žrtvi, neka primaju presveto tijelo Kristovo i neka se klanjaju samom Gospodinu prisutnu u sakramentu.

§ 3. Neka se posvete čitanju Svetoga pisma i razmatranju, neka prema propisima vlastita prava dostojno slave bogoslužje časova, pri čemu za klerike ostaje na snazi obveza, o kojoj se govori u kan. 276, § 2, br. 3, i neka obavljaju druge vježbe pobožnosti.

§ 4. Neka Djevicu Bogorodicu, uzor i obranu svega posvećenog života, časte s osobitim štovanjem, pa i marijanskom krunicom.

§ 5. Neka vjerno obdržavaju godišnja vremena sabranosti.

Kan. 664 - Neka redovnici postojano nastoje oko obraćenja duše Bogu, neka svakodnevno obavljaju ispit savjesti i često pristupaju sakramentu pokore.

Kan. 665 - § 1. Neka redovnici stanuju u svojoj redovničkoj kući obdržavajući zajednički život i neka iz nje izlaze samo s dozvolom svojeg poglavara. Ako se pak radi o dugotrajnoj odsutnosti iz kuće, viši poglavar s pristankom svojeg vijeća i zbog opravdana razloga može dopustiti članu boravak izvan kuće ustanove, ali ne više od godinu dana, osim radi liječenja, studija ili vršenja apostolata u ime ustanove.

§ 2. Neka poglavari brižljivo potraže člana koji je nezakonito odsutan iz redovničke kuće s nakanom da se otme njihovoj vlasti i neka mu pomognu da se vrati i ustraje u svojem zvanju.

Kan. 666 - U upotrebi sredstava društvenog priopćivanja neka se pazi na potrebno rasuđivanje i neka se izbjegava što je štetno za vlastito zvanje i pogibeljno za čistoću posvećene osobe.

Kan. 667 - § 1. Neka se u svim kućama obdržava klauzura prilagođena naravi i poslanju ustanove prema odredbama vlastita prava, pri čemu je jedan dio kuće uvijek ostavljen samo za članove.

§ 2. Strožu stegu klauzure valja obdržavati u samostanima usmjerenima na kontemplativni život.

§ 3. Samostani monahinja koje su posve usmjerene na kontemplativni život moraju obdržavati *papinsku* klauzuru, prema odredbama koje je dala Apostolska Stolica. Ostali samostani monahinja neka obdržavaju klauzuru prilagođenu vlastitoj naravi i određenu konstitucijama.

§ 4. Dijecezanski biskup ima ovlast, zbog opravdana razloga, ući u klauzuru samostana monahinja koji se nalaze u njegovoj biskupiji i dopustiti, zbog veoma važna razloga i s pristankom predstojnice, drugima pristup u klauzuru, a monahinjama izlazak iz nje za vrijeme koje je zaista potrebno.

Kan. 668 - § 1. Neka članovi prije prvog zavjetovanja prepuste upravljanje svojim dobrima komu god žele i neka, osim ako konstitucije određuju nešto drugo, slobodno odluče o njihovoj upotrebi i uživanju. Oporuku pak, koja je valjana i u svjetovnom pravu, neka sastave barem prije doživotnog zavjetovanja.

§ 2. Da bi te rasporedbe zbog opravdana razloga izmijenili i obavili bilo koji čin koji se tiče vremenitih dobara, potrebna im je dozvola mjerodavnog poglavara prema odredbi vlastita prava.

§ 3. Što god redovnik stječe vlastitim trudom ili radi ustanove, stječe ustanovi. Što na bilo koji način dobije zbog mirovine, potpore ili osiguranja, stječe ustanovi, osim ako vlastito pravo određuje nešto drugo.

§ 4. Tko se zbog naravi ustanove mora potpuno odreći svojih dobara, neka se odrekne, koliko je moguće, u obliku valjanu i u svjetovnom pravu, prije doživotnog zavjetovanja, tako da vrijedi od dana obavljenog zavjetovanja. Isto neka učini zavjetovanik doživotnih zavjeta koji se prema odredbi vlastita prava želi odreći djelomice ili potpuno svojih dobara s dozvolom vrhovnoga voditelja.

§ 5. Zavjetovanik koji se zbog naravi ustanove posve odrekne svojih dobara gubi sposobnost stjecanja i posjedovanja i zato nevaljano obavlja čine protivne zavjetu siromaštava. Što dobije poslije odreknuća, pripada ustanovi prema odredbi vlastita prava.

Kan. 669 - § 1. Redovnici neka nose odijelo ustanove, načinjeno prema odredbi vlastita prava, kao znak svojeg posvećenja i kao svjedočanstvo siromaštva.

§ 2. Redovnici klerici ustanove koja nema vlastita odijela neka prihvate kleričko odijelo prema odredbi kan. 284.

Kan. 670 - Ustanova mora članovima davati sve što je prema odredbi konstitucija potrebno da bi se postigla svrha njihova zvanja.

Kan. 671 - Neka redovnik ne preuzima zadaće i službe izvan vlastite ustanove bez dozvole zakonitog poglavara.

Kan. 672 - Redovnike obvezuju propisi kann. 277, 285, 286, 287 i 289, a redovnike klerike osim toga i propisi kan. 279, § 2; u laičkim ustanovama papinskoga prava dozvolu o kojoj se govori u kan. 285, § 4 može dati vlastiti viši poglavar.

POGLAVLJE V.

APOSTOLAT USTANOVA

Kan. 673 - Apostolat svih redovnika sastoji se prvotno u svjedočenju njihova posvećenog života, koji su dužni njegovati molitvom i pokorom.

Kan. 674 - Ustanove koje su potpuno usmjerene na kontemplaciju u otajstvenom Tijelu Kristovu uvijek zauzimaju istaknut položaj: prinose naime Bogu izvrsnu žrtvu hvale, svjetlo su Božjem narodu obilatim plodovima svetosti i primjerom ga potiču te otajstvenom apostolskom plodnošću pomažu u njegovu rastu. Zato, koliko god silila potreba djelatnog apostolata, ne mogu se pozivati članovi takvih ustanova da pomažu u raznim pastoralnim službama.

Kan. 675 - § 1. U ustanovama koje se posvećuju djelima apostolata apostolska djelatnost pripada samoj njihovoj naravi. Stoga, neka se sav život članova prožme apostolskim duhom, a sva apostolska djelatnost oblikuje redovničkim duhom.

§ 2. Apostolska djelatnost neka uvijek izvire iz najdublje sjedinjenosti s Bogom i neka je utvrđuje i promiče.

§ 3. Apostolska djelatnost, koja treba da se vrši u ime Crkve i prema njezinu nalogu, neka se obavlja u zajedništvu s njom.

Kan. 676 - Laičke ustanove, i muške i ženske, po duhovnim i tjelesnim djelima milosrđa sudjeluju u pastoralnoj službi Crkve i ljudima pružaju najrazličitije usluge; zato neka vjerno ustraju u milosti svojega zvanja.

Kan. 677 - § 1. Neka poglavari i članovi vjerno čuvaju vlastito poslanje i vlastita djela ustanove; neka ih ipak, pazeći na potrebe vremena i mjesta, razborito prilagođuju, primjenjujući također nova i prikladna sredstva.

§ 2. Ustanove pak, ako imaju sebi pridružena neka vjernička društva neka im s posebnom brigom pomažu da ih prožima izvorni duh njihove obitelji.

Kan. 678 - § 1. Redovnici su podložni vlasti biskupa, kojima su dužni iskazivati odanu poslušnost i poštovanje u onome što se tiče dušobrižništva, javnog obavljanja bogoštovlja i drugih djela apostolata.

§ 2. U obavljanju izvanjskog apostolata redovnici su podložni i svojim poglavarima i moraju ostati vjerni stezi ustanove; sami biskupi, ako je potrebno, neka ne propuste zahtijevati izvršenje te obveze.

§ 3. U uređivanju djela redovničkog apostolata dijecezanski biskup i redovnički poglavari treba da se međusobno savjetuju.

Kan. 678 - Dijecezanski biskup, kad to zahtijeva veoma važan razlog, može zabraniti članu redovničke ustanove da boravi u biskupiji, ako je njegov viši poglavar, pošto je upozoren, zanemario pobrinuti se za to, ali stvar treba da se odmah podnese Svetoj Stolici.

Kan. 680 - Među različitim ustanovama, a i između njih i svjetovnog klera, neka se podupire skladna suradnja i, pod vodstvom dijecezanskog biskupa, usklađivanje svih apostolskih djela i djelatnosti, uz poštovanje naravi, svrhe pojedinih ustanova i odredaba utemeljenja.

Kan. 681 - § 1. Djela koja dijecezanski biskup povjeri redovnicima podložna su vlasti i vodstvu istog biskupa, ne dirajući u pravo redovničkih poglavara prema odredbi kan. 678, §§ 2 i 3.

§ 2. U tim slučajevima neka se između dijecezanskog biskupa i mjerodavnog poglavara ustanove sklopi pismeni sporazum, kojim neka se, među ostalim, izričito i potanko odredi što se odnosi na izvršenje djela, na članove za to dodijeljene i na gospodarske stvari.

Kan. 682 - § 1. Dijecezanski biskup, za vrijeme pastoralnog pohoda i kad bude potrebno, može pohoditi, bilo sam bilo preko drugoga, crkve i kapele u koje vjernici redovito dolaze, škole i druga vjerska ili dobrotvorna bilo duhovna bilo vremenita djela povjerena redovnicima; ali ne i škole koje su otvorene samo za vlastit učenike ustanove.

§ 2. Ako bi možda opazio zloporabe, pošto je uzalud upozorio redovničkog poglavara, može postupiti samo svojom vlašću.

POGLAVLJE VI.

ODVAJANJE ČLANOVA OD USTANOVE

Članak 1.

PRELAZAK U DRUGU USTANOVU

Kan. 684 - § 1. Član doživotnih zavjeta ne može iz svoje ustanove prijeći u drugu redovničku ustanovu, osim s dopuštenjem vrhovnog voditelja obiju ustanova i s pristankom njihovih vijeća.

§ 2. Pošto član obavi kušnju, koja mora trajati barem tri godine, može mu se dopustiti doživotno zavjetovanje u novoj ustanovi. Ako pak član odbije obaviti to zavjetovanje ili mu mjerodavni poglavari to uskrate, neka se vrati u prijašnju ustanovu, osim ako je dobio dopuštenje da se vrati u svjetovni život.

§ 3. Da bi redovnik iz samosvojnog samostana mogao prijeći u drugi iste ustanove ili savez ili udružbe, traži se i dovoljan je pristanak višeg poglavara obaju samostana i kapitula samostana koji ga prima, pri čemu ostaju na snazi drugi zahtjevi određeni vlastitim pravom; ne traži se novo zavjetovanje.

§ 4. Neka vlastito pravo odredi vrijeme i način kušnje koja mora prethoditi zavjetovanju člana u novoj ustanovi.

§ 5. Da bi se prešlo u svjetovnu ustanovu ili u družbu apostolskoga života ili iz njih u redovničku ustanovu, traži se dozvola Svete Stolice i njezinih se naloga treba držati.

Kan. 685 - § 1. Sve do zavjetovanja u novoj ustanovi, iako zavjeti ostaju, obustavljaju se prava i obveze koje je član imao u prijašnjoj ustanovi; ipak, od početka kušnje dužan je obdržavati vlastito pravo nove ustanove.

§ 2. Zavjetovanjem u novoj ustanovi član joj se pritjelovljuje, a prestanu prijašnji zavjeti, prava i obveza.

Članak 2.

ISTUP IZ USTANOVE

Kan. 686 - § 1. Vrhovni voditelj, s pristankom svojega vijeća, može članu s doživotnim zavjetima zbog važna razloga dopustiti da boravi izvan kuće, ali ne više od tri godine i pošto prije dobije pristanak ordinarija mjesta u kojemu mora boraviti, ako se radi o kleriku. Produžiti dopuštenje ili ga dati na više od tri godine pridržano je Svetoj Stolici ili, ako se radi o ustanovama biskupijskoga prava, dijecezanskom biskupu.

§ 2. Dopuštenje boravka izvan kuće monahinja daje samo Apostolska Stolica.

§ 3. Na molbu vrhovnog voditelja, s pristankom njegova vijeća, boravak izvan kuće može nametnuti Sveta Stolica članu ustanove papinskoga prava ili dijecezanski biskup članu ustanove biskupijskoga prava, ali zbog važnih razloga i poštujući pravičnost i ljubav.

Kan. 687 - Član koji je dobio dopuštenja boravka izvan kuće oslobođen je obveza koje se ne mogu uskladiti s novim stanjem njegova života i ostaje u ovisnosti o svojim poglavarima i mjesnom ordinariju i na njihovoj brizi, osobito ako se radi o kleriku. Može nositi odijelo ustanove, osim ako u dopuštenju nije određeno nešto drugo. Nema ipak ni aktivnog ni pasivnog prava glasa.

Kan. 688 - § 1. Tko, pošto istekne vrijeme zavjetovanja, želi izaći iz ustanove, može je napustiti.

§ 2. Tko za trajanja privremenog zavjetovanja, zbog važna razloga, moli da napusti ustanovu, u ustanovi papinskoga prava može od vrhovnog voditelja s pristankom njegova vijeća dobiti dopuštenje da je napusti; u ustanovama biskupijskoga prava i u samostanima, o kojima se govori u kan. 615, da bi dopuštenje bilo valjano, mora ga potvrditi biskup kuće kojoj član pripada.

Kan. 689 - § 1. Pošto istekne privremeno zavjetovanje, ako ima opravdanih razloga, mjerodavni viši poglavar, pošto se posavjetuje sa svojim vijećem, može člana isključiti od sljedećega zavjetovanja.

§ 2. Tjelesna ili duševna bolest, dobivena i poslije zavjetovanja, koja, po sudu stručnjaka, čini člana o kojem se govori u § 1 neprikladnim za život u ustanovi, razlog je da mu se ne dopusti obnova zavjetovanja ili doživotno zavjetovanje, osim ako je obolio zbog nemara ustanove ili zbog rada koji je obavljao u ustanovi.

§ 3. Ako pak redovnik, za trajanja privremenih zavjeta, izgubi pamet, premda ne može obaviti novo zavjetovanje, ne može se ipak otpustiti iz ustanove.

Kan. 690 - § 1. Onoga tko je, pošto dovrši novaštvo ili poslije zavjetovanja, zakonito izašao iz ustanove, vrhovni voditelj može s pristankom svojega vijeća ponovno primiti bez obveze ponavljanja novaštva; ali, zadaća toga voditelja bit će da odredi prethodnu primjernu kušnju prije privremenog zavjetovanja i vrijeme zavjeta koje treba da prođe prije doživotnog zavjetovanja, prema odredbi kann. 655 i 657.

§ 2. Tu ovlast ima poglavar samosvojnog samostana s pristankom svojega vijeća.

Kan. 691 - § 1. Zavjetovanik doživotnih zavjeta neka ne moli dopuštenje da napusti ustanovu, osim zbog veoma važnih razloga odvagnutih pred Gospodinom; svoju molbu neka podnese

vrhovnom voditelju ustanove, koji neka je zajedno s mišljenjem svojim i svojega vijeća pošalje mjerodavnoj vlasti.

§ 2. Takvo dopuštenje u ustanovama papinskoga prava pridržano je Apostolskoj Stolici; u ustanovama pak biskupijskoga prava može ga dati i biskup biskupije u kojoj se nalazi kuća kojoj pripada molitelj.

Kan. 692 - Dopuštenje da napusti ustanovu zakonito dano i priopćeno članu, osim ako ga je u činu priopćenja član odbio, po samom pravu donosi sa sobom oprost od zavjeta i od svih obveza nastalih iz zavjetovanja.

Kan. 693 - Ako je član klerik, dopuštenje se ne daje prije nego nađe biskupa koji će ga inkardinirati u biskupiju ili barem primiti na provjeru. Ako bude primljen na provjeru, kad prođe pet godina, inkardinira se u biskupiju po samom pravu, osim ako ga biskup odbije.

Članak 3.

OTPUŠTANJE ČLANOVA

Kan. 694 - § 1. Samim činom ima se smatrati otpuštenim iz ustanove član koji je:

1. općepoznato otpao od katoličke vjere;
2. sklopio ženidbu ili to pokušao, makar samo svjetovnu.

§ 2. U tim slučajevima viši poglavar sa svojim vijećem, pošto prikupi dokaze, neka bez ikakva odgađanja sastavi izjavu o činjeničnom stanju da bi otpuštanje bilo pravno utvrđeno.

Kan. 695 - § 1. Član se mora otpustiti zbog kažnjivih djela o kojima se govori u kan. 1397, 1398 i 1395, osim ako s obzirom na kažnjiva djela, o kojima se govori u kan. 1395, § 2, poglavar smatra da otpuštanje nije prijeko potrebno i da se na drugi način može dovoljno pobrinuti za poboljšanje člana te za ponovnu uspostavu pravednosti i popravak sablazni.

§ 2. U tim slučajevima viši poglavar, pošto prikupi dokaze o činjenicama i ubrojivosti, neka članu koji se ima otpustiti priopći optužbu i dokaze i neka mu dade mogućnost da se brani. Neka se svi spisi, koje treba da potpišu viši poglavar i bilježnik, zajedno s pisanim odgovorima i potpisom samoga člana, pošalju vrhovnom voditelju.

Kan. 696 - § 1. Član se može otpustiti i zbog drugih razloga, samo ako su važni, vanjski, ubrojivi i pravno dokazani, kao što su: trajno zanemarivanje obveza posvećenoga života; ponovljeno kršenje svetih veza; ustrajna neposlušnost zakonitim propisima poglavara u važnoj stvari; velika sablazan koja nastaje zbog grešna ponašanja člana; uporno zastupanje ili širenje nauka osuđenih od crkvenog učiteljstva; javno prianjanje uz nazore zaražene materijalizmom ili bezboštvo; nezakonita odsutnost, o kojoj se govori u kan. 665, § 2; drugi razlozi slične važnosti koje možda određuje vlastito pravo ustanove.

§ 2. Za otpuštanje člana privremenih zavjeta dovoljni su i razlozi manje važnosti određeni u vlastiti pravu.

Kan. 697 - U slučajevima o kojima se govori u kan. 696, ako viši poglavar, pošto se posavjetuje sa svojim vijećem, misli da se ima započeti postupak otpuštanja:

1. neka prikupi ili upotpuni dokaze;
2. neka člana napismeno ili pred dvojicom svjedoka opomene s izričitom prijetnjom otpuštanja, što će se dogoditi ako se ne urazumi, i priopći mu jasno razlog otpuštanja te mu dade potpunu mogućnost da se brani; ako opomena ostane bez uspjeha, neka ga, dajući mu rok od barem petnaest dana, opomene drugi put;

3. ako i ta opomena ostane bez uspjeha, a viši poglavar sa svojim vijećem smatra da je dovoljno dokazana nepopravljivost i da je obrana člana nedovoljna, pošto uzalud protekne petnaest dana od posljednje opomene, neka sve spise, koje treba da potpišu viši poglavar i bilježnik, zajedno s potpisanim odgovorima samoga člana, pošalje vrhovnom voditelju.

Kan. 698 - U svim slučajevima, o kojima se govori u kann. 695 i 696, ostaje uvijek netaknuto pravo člana da se pozove na vrhovnog voditelja i da mu izravno iznese svoju obranu.

Kan. 699 - § 1. Neka vrhovni voditelj sa svojim vijećem, koje se za valjanost mora sastojati od barem četiri člana, postupi zbornu u brižljivom rasuđivanju dokaza, razloga i obrane te, ako se tajnim glasovanjem tako odluči, neka izda odluku o otpuštanju i opiše za valjanost barem sažeto pravne i činjenične razloge.

§ 2. U samosvojnim samostanima, o kojima se govori u kan. 615, odluka o otpuštanju pripada dijecezanskom biskupu, kojemu neka poglavar podnese spise što ih je pregledalo njegovo vijeće.

Kan. 700 - Odluka o otpuštanju nema snage, osim ako je potvrdi Sveta Stolica, kojoj treba da se pošalju odluka i svi spisi; ako se radi o ustanovi biskupijskoga prava, potvrđivanje pripada biskupu biskupije gdje se nalazi kuća kojoj je redovnik pripisan. Da bi ipak odluka bila valjana, mora naznačiti pravo otpuštenoga da se u roku od deset dana poslije primitka obavijesti utiče mjerodavnoj vlasti. Utok ima obustavni učinak.

Kan. 701 - Sa samim zakonitim otpuštanjem prestanu zavjeti te prava i obveze nastale iz zavjetovanja. Ako je pak član klerik, ne može vršiti svete redove dok ne nađe biskupa koji će ga poslije prikladne kušnje u biskupiji, prema odredbi kan. 693, primiti ili mu barem dopustiti vršenje svetih redova.

Kan. 702 - § 1. Koji zakonito istupe iz redovničke ustanove ili su iz nje zakonito otpušteni, ne mogu od nje ništa tražiti zbog bilo kojeg posla koji su obavljali u ustanovi.

§ 2. Neka ustanova ipak pazi na pravičnost i evanđeosku ljubav prema članu koji se od nje odvaja.

Kan. 703 - Ako bi moglo doći do velike izvanjske sablazni ili ako bi ustanovi prijetila vrlo velika šteta, viši poglavar ili, ako je odgoda pogibeljna, mjesni poglavar s pristankom svojega vijeća može odmah izbaciti člana iz redovničke kuće. Ako je to potrebno, neka se viši poglavar pobrine da se povede postupak otpuštanja prema pravnoj odredbi ili neka stvar podnese Apostolskoj Stolici.

Kan. 704 - Članovi koji su na bilo koji način odvojeni od ustanove, neka se spomenu u izvještaju, o kojemu se govori u kan. 592, § 1. Izvještaj se mora poslati Apostolskoj Stolici.

POGLAVLJE VII.

REDOVNICI PROMAKNUTI U BISKUPSTVO

Kan. 705 - Redovnik promaknut u biskupstvo ostaje član svoje ustanove, ali je snagom zavjeta poslušnosti podložan samo rimskom prvosvećeniku i nije vezan obvezama za koje sam razborito smatra da se ne mogu uskladiti s njegovim položajem.

Kan. 706 - Redovnik o kojemu se gore govori:

1. ako je zavjetovanjem izgubio vlasništvo dobara, ima pravo na upotrebu i uživanje dobara te upravljanje dobrima koja mu pripadnu; ipak, dijecezanski biskup i drugi, o kojima se govori u kan.

381, § 2, vlasništvo stječu partikularnoj Crkvi; ostali, ustanovi ili Svetoj Stolici, već prema tome da li je ustanova sposobna posjedovati ili nije sposobna;

2. ako zavjetovanjem nije izgubio vlasništvo dobara, stječe ponovno pravo na upotrebu i uživanje dobara te upravljanje dobrima koja je imao; što mu poslije pripadne, stječe u potpunosti sebi;

3. ali, u oba slučaja, dobrima koja mu pripadnu ne zbog njegove osobe mora raspolagati prema volji darovatelja.

Kan. 707 - § 1. Umirovljeni redovnik biskup može si izabrati mjesto stanovanja i izvan kuća svoje ustanove, osim ako Apostolska Stolica odredi nešto drugo.

§ 2. Što se tiče njegova primjerena i dolična uzdržavanja, ako je služio kojoj biskupiji, neka se obdržava kan. 402, § 2, osim ako se njegova vlastita ustanova želi pobrinuti za takvo uzdržavanje; inače, neka Apostolska Stolica odredi drukčije.

POGLAVLJE VIII.

KONFERENCIJE VIŠIH POGLAVARA

Kan. 708 - Viši poglavari mogu se korisno udružiti u konferencije ili vijeća da bi zajedničkim snagama nastojali da se potpunije postiže svrha pojedinih ustanova, poštujući uvijek njihovu samostalnost, narav i vlastiti duh, da se raspravlja o zajedničkim poslovima i da se uspostavlja primjereno usklađivanje i suradnja s biskupskim konferencijama, a i s pojedinim biskupima.

Kan. 709 - Konferencije viših poglavara neka imaju svoj statut koji treba da odobri Sveta Stolica; samo ih ona može ustanoviti i kao pravnu osobu i ostaju pod njezinim vrhovnim vodstvom.

NASLOV III.

SVJETOVNE USTANOVE

Kan. 710 - Svjetovna je ustanova ustanova posvećenoga života u kojoj vjernici živeći u svijetu teže za savršenstvom ljubavi te nastoje osobito iznutra pridonositi posvećenju svijeta.

Kan. 711 - Član svjetovne ustanove snagom svojeg posvećenja ne mijenja u Božjem narodu svoj ili klerički ili laički kanonski položaj obdržavajući propise prava koji se odnose na ustanove posvećenoga života.

Kan. 712 - Uz obdržavanje propisa kann. 598-601, konstitucije neka odrede svete veze kojima se u ustanovi preuzimaju evanđeoski savjeti i neka označe obveze koje te veze uvode, čuvajući ipak u načinu života ustanovi vlastitu svjetovnost.

Kan. 713 - § 1. Članovi ovih ustanova iskazuju i izvršuju vlastito posvećenje u apostolskom djelovanju i trude se da poput kvasca sve prožimaju evanđeoskim duhom da jača i raste Tijelo Kristovo.

§ 2. Članovi laici, u crkvenoj službi naviještanja evanđelja, sudjeluju u svijetu i iz svijeta ili svjedočenjem kršćanskoga života i vjernošću svojem posvećenju ili pružanjem pomoći za uređenje svih vremenitih stvari prema Bogu i za oblikovanje svijeta snagom evanđelja. U skladu sa svojim svjetovnim načinom života pružaju i svoju suradnju u služenju crkvene zajednice.

§ 3. Članovi klerici svjedočenjem posvećenoga života, osobito u prezbiteriju, od pomoći su subraći posebnom apostolskom ljubavlju, a u Božjem narodu svojom svetom službom ostvaruju posvećenje svijeta.

Kan. 714 - Neka članovi žive u redovitim prilikama svijeta ili sami, ili svaki u svojoj obitelji, ili u skupini bratskog života, prema odredbi konstitucija.

Kan. 715 - § 1. Članovi klerici inkardinirani u biskupiju ovise o dijecezanskom biskupu, osim u onome što se tiče posvećenoga života u vlastitoj ustanovi.

§ 2. Oni pak koji su prema odredbi kan. 266, § 3 inkardinirani u ustanovu, ako su određeni za vlastita djela ustanove ili da upravljaju ustanovom, ovise o biskupu poput redovnika.

Kan. 716 - § 1. Neka svi članovi, prema vlastitu pravu, djelatno sudjeluju u životu ustanove.

§ 2. Neka članovi iste ustanove među sobom čuvaju zajedništvo, brižljivo njegujući jedinstvo duha i pravo bratstvo.

Kan. 717 - § 1. Neka konstitucije propišu vlastit način upravljanja, vrijeme trajanja službe voditelja i neka odrede način na koji se oni postavljaju.

§ 2. Neka se za vrhovnoga voditelja ne određuje nitko tko nije konačno pritjelovljen.

§ 3. Tko je postavljen da upravlja ustanovom neka se brine da se sačuva jedinstvo njezina duha i da se promiče djelatno sudioništvo članova.

Kan. 718 - Upravljanje dobrima ustanove, koje mora očitovati i podupirati evanđeosko siromaštvo, ravna se prema odredbama Knjige V. *Vremenita crkvena dobra* i prema vlastitu pravu ustanove. Neka vlastito pravo isto tako označi osobito gospodarske obveze ustanove prema članovima koji za nju rade.

Kan. 719 - § 1. Da bi članovi vjerno odgovarali svojem zvanju i da bi njihovo apostolsko djelovanje izlazilo iz sama povezanosti s Kristom, neka se brižljivo posvećuju molitvi, neka se na prikladan način daju na čitanje Svetoga pisma, neka obdržavaju godišnja vremena sabranosti i neka obavljaju druge duhovne vježbe prema vlastitu pravu.

§ 2. Slavljenje euharistije, po mogućnosti svakodnevno, neka bude izvor i snaga svega njihova posvećenog života.

§ 3. Neka pristupaju slobodno sakramentu pokore, koji neka primaju često.

§ 4. Neka slobodno imaju potrebno vodstvo savjesti i neka, ako žele, savjete te vrste traže i od svojih voditelja.

Kan. 720 - Pravo primanja u ustanovu, ili na kušnju ili na preuzimanje svetih veza bilo privremenih bilo doživotnih konačnih, pripada višim voditeljima s njihovim vijećem, prema odredbi konstitucija.

Kan. 721 - § 1. Nevaljano se prima na početnu kušnju:

1. tko još nije postao punoljetan;

2. tko je stvarno vezan svetom vezom u nekoj ustanovi posvećenoga života ili je pritjelovljen družbi apostolskoga života;

3. ženidbeni drug, dok traje ženidba.

§ 2. Konstitucije mogu odrediti i druge smetnje, također za valjanost primanja, ili postaviti uvjete.

§ 3. Da bi se netko primio, treba, osim toga, da ima zrelost koja je potrebna za pravilno življenje koje je vlastito ustanovi.

Kan. 722 - § 1. Neka se početna kušnja tako uredi da kandidati prikladnije upoznaju svoj božanski poziv, i to baš onaj vlastit ustanovi, i da se vježbaju u duhu i načinu života ustanove.

§ 2. Neka se kandidati ispravno odgajaju i obrazuju da žive prema evanđeoskim savjetima i neka se uče kako da svoj život posve preobraze u apostolat, upotrebljavajući one oblike naviještanja evanđelja koji više odgovaraju svrsi, duhu i naravi ustanove.

§ 3. Neka se u konstitucijama odredi način i vrijeme te kušnje prije prvoga primanja svetih veza u ustanovi, koje neka ne bude kraće od dvije godine.

Kan. 723 - § 1. Pošto istekne vrijeme početne kušnje, kandidat koji je smatran prikladnim neka preuzme tri evanđeoska savjeta potvrđena svetom vezom ili neka napusti ustanovu.

§ 2. To prvo pritjelovljenje, ne kraće od pet godina, neka prema odredbi konstitucija bude privremeno.

§ 3. Pošto prođe vrijeme toga pritjelovljenja, članu koji je smatran prikladnim neka se dopusti doživotno ili konačno pritjelovljenje, dakako privremenim vezama koje valja uvijek obnavljati.

§ 4. Konačno pritjelovljenje, s obzirom na određene pravne učinke koji treba da se odrede u konstitucijama, izjednačuje se s doživotnim pritjelovljenjem.

Kan. 724 - § 1. Poslije prvog primanja svetih veza neka se odgajanje i obrazovanje trajno nastavlja, prema konstitucijama.

§ 2. Neka se članovi podjednako odgajaju i obrazuju u božanskim i ljudskim stvarima; voditelji ustanove neka se pak ozbiljno brinu za njihov trajni duhovni odgoj.

Kan. 725 - Ustanova može sebi pridružiti, nekom u konstitucijama određenom vezom, i druge vjernike koji teže za evanđeoskom savršenstvom u duhu ustanove i sudjeluju u njezinu poslanju.

Kan. 726 - § 1. Pošto istekne vrijeme privremenoga pritjelovljenja, član može slobodno napustiti ustanovu ili ga viši voditelj, pošto se posavjetuje sa svojim vijećem, može zbog opravdana razloga isključiti od obnavljanja svetih veza.

§ 2. Član privremenoga pritjelovljenja koji to svojevolumno traži može dopuštenje da napusti ustanovu, zbog važna razloga, dobiti od vrhovnoga voditelja s pristankom njegova vijeća.

Kan. 727 - § 1. Doživotno pritjelovljeni član koji želi napustiti ustanovu, pošto je sve ozbiljno odvagao pred Gospodinom, neka dopuštenje da napusti ustanovu moli od Apostolske Stolice preko vrhovnoga voditelja, ako je ustanova papinskoga prava; inače, i od dijecezanskog biskupa, kako je određeno u konstitucijama.

§ 2. Ako se radi o kleriku inkardiniranu u ustanovu, neka se obdržava propis kan. 693.

Kan. 728 - Pošto je dopuštenje da napusti ustanovu zakonito dano, prestanu sve veze te prava i obveze koje nastaju iz pritjelovljenja.

Kan. 729 - Član se otpušta iz ustanove prema odredi kann. 694 i 695; neka, osim toga, konstitucije odrede druge razloge otpuštanja, samo ako su razmjerno važni, izvanjski, ubrojivi i pravno dokazani, a uz to neka se obdržava postupak određen u kann. 697-700. Na otpuštenoga se primjenjuje propis kan. 701.

Kan. 730 - Da bi član svjetovne ustanove prešao u drugu svjetovnu ustanovu, neka se obdržavaju propisi kann. 684, §§ 1, 2, 3 i 685; da bi pak prešao u redovničku ustanovu ili u družbu apostolskoga života ili iz njih u svjetovnu ustanovu, traži se dozvola Apostolske Stolice, i njezinih se naloga treba pridržavati.

ODSJEK II.

DRUŽBE APOSTOLSKOGA ŽIVOTA

Kan. 731 - § 1. Ustanovama posvećenoga života slične su družbe apostolskoga života, čiji članovi, bez redovničkih zavjeta, idu za apostolskom svrhom vlastitom družbi i, provodeći zajedno bratski život, prema vlastitu načinu života, održavanjem konstitucija teže za savršenstvom ljubavi.

§ 2. Među tima su družbe u kojima članovi preuzimaju evanđeoske savjete nekom vezom koja je određena konstitucijama.

Kan. 732 - Ono što je određeno u kann. 578-597 i 606 primjenjuje se na družbe apostolskoga života, poštujući ipak narav svake pojedine družbe; na družbe o kojima se govori u kan. 731 § 2 primjenjuju se i kann. 598-602.

Kan. 733 - § 1. Kuću osniva i područnu zajednicu ustanovljuje mjerodavna vlast družbe, s prije napisмено danim pristankom dijecezanskoga biskupa, koji se mora pitati za savjet i kad se radi o njezinu ukinuću.

§ 2. Pristanak da se osnuje kuća sadrži i pravo da se ima barem kapela u kojoj se slavi i čuva presveta euharistija.

Kan. 734 - Upravljanje družbom određuju konstitucije, uz održavanje, prema naravi svake družbe, kann. 617-633.

Kan. 735 - § 1. Primanje, kušnja, pritjelovljenje, odgajanje i obrazovanje članova određuju se vlastitim pravom svake družbe.

§ 2. Što se tiče primanja u družbu, neka se održavaju uvjeti određeni u kann. 642-645.

§ 3. Vlastito pravo mora odrediti način kušnje, odgajanja i obrazovanja prilagođen svrsi i naravi družbe, osobito znanstveni, duhovni i apostolski, tako da se članovi, spoznajući božanski poziv, prikladno pripravljuju za poslanje i život družbe.

Kan. 736 - § 1. U kleričkim družbama klerici se inkardiniraju u samu družbu, osim ako konstitucije određuju drukčije.

§ 2. U onome što se odnosi na način studija i primanje redova neka se održavaju odredbe za svjetovne klerike, pri čemu ipak ostaje na snazi § 1.

Kan. 737 - Pritjelovljenje nosi sa sobom za članove obveze i prava određena u konstitucijama, a za družbu brigu da, prema konstitucijama, vodi članove svrsi njihova zvanja.

Kan. 738 - § 1. Svi članovi, prema odredbi konstitucija, podložni su vlastitim voditeljima u onome što se odnosi na unutrašnji život i stegu družbe.

§ 2. Podložni su i dijecezanskom biskupu u onome što se odnosi na javno bogoštovlje, dušobrižništvo i druga djela apostolata, poštujući kann. 679-683.

§ 3. Odnosi člana inkardinirana u biskupiju prema njegovu biskupu neka se odrede konstitucijama ili posebnim sporazumima.

Kan. 739 - Članovi, osim obveza kojima su, prema konstitucijama, podložni kao članovi, vezani su i zajedničkim kleričkim obvezama, osim ako se nešto drugo utvrdi iz naravi stvari ili iz sklopa govora.

Kan. 740 - Članovi moraju stanovati u kući ili zajednici zakonito osnovanoj i obdržavati zajednički život, u skladu s odredbom vlastita prava, prema kojem se ravnaju i odsutnosti iz kuće ili zajednice.

Kan. 741 - § 1. Družbe i njihovi dijelovi i kuće, osim ako konstitucije određuju drukčije, prave su osobe te su, kao takve, sposobne stjecati, posjedovati i otuđivati vremenita dobra i upravljati njima, prema odredbi propisa Knjige V. *Vremenita crkvena dobra*, kann. 636, 638 i 639 i vlastita prava.

§ 2. Članovi su također sposobni, prema odredbi vlastita prava, vremenita dobra stjecati i posjedovati te upravljati i raspolagati njima, ali, što god dobiju radi družbe, stječe se družbi.

Kan. 742 - Istup i otpuštanje člana koji još nije konačno pritjelovljen ravnaju se prema konstitucijama svake pojedine družbe.

Kan. 743 - Dopuštenje da napusti družbu, s prestankom prava i obveza nastalih iz pritjelovljenja, uz obdržavanje propisa kan. 693, može konačno pritjelovljeni član dobiti od vrhovnoga voditelja s pristankom njegovoga vijeća, osim ako je to prema konstitucijama pridržano Svetoj Stolici.

Kan. 744 - § 1. Jednako tako pridržano je vrhovnom voditelju da dopusti, s pristankom svojega vijeća, članu koji je konačno pritjelovljen da prijeđe u drugu družbu apostolskoga života, tako da se u međuvremenu obustavljaju prava i obveze vlastite družbe, ipak uz obdržavanje prava na povratak prije konačnog pritjelovljenja u novu družbu.

§ 2. Da bi se prešlo u ustanovu posvećenoga života ili iz nje u družbu apostolskoga života, traži se dozvola Svete Stolice i njezinih se naloga treba pridržavati.

Kan. 745 - Vrhovni voditelj s pristankom svojega vijeća može konačno pritjelovljenom članu dopustiti da živi izvan družbe, ali ne više od tri godine, pri čemu se obustavljaju prava i obveze koje se ne mogu uskladiti s njegovim novim položajem; ostaje ipak pod brigom voditelja. Ako se radi o kleriku, traži se osim toga i pristanak ordinarija mjesta u kojemu mora boraviti te ostaje pod njegovom brigom i ovisan je o njemu.

Kan. 746 - Za otpuštanje konačno pritjelovljenog člana neka se, vodeći računa o onome što je potrebno, obdržavaju kann. 694-704.

KNJIGA III.
NAUČITELJSKA SLUŽBA CRKVE

Kan. 747 - § 1. Crkva, kojoj je Krist Gospodin povjerio poklad vjere da, uz pomoć Duha Svetoga, objavljenu istinu sveto čuva, dublje istražuje, vjerno naviješta i tumači, ima dužnost i prirodno pravo, upotrijebivši i vlastita sredstva društvenog priopćivanja, neovisno o bilo kojoj ljudskoj vlasti, propovijedati evanđelje svim narodima.

§ 2. Crkvi pripada da uvijek i svugdje naviješta ćudoredna načela, pa i o društvenom poretku, i da donese sud o bilo kojim ljudskim stvarima kad god to traže osnovna prava ljudske osobe ili spasenje duša.

Kan. 748 - § 1. Svi su ljudi dužni tražiti istinu o Bogu i njegovoj Crkvi, a, pošto je spoznaju, snagom božanskoga zakona obvezni su i imaju pravo prigrliti je i čuvati.

§ 2. Nikome nikada nije dopušteno prisiljavati ljude da protiv svoje savjesti prigrlje katoličku vjeru.

Kan. 749 - § 1. Vrhovni je svećenik snagom svoje službe nezabludiv u naučavanju onda kad kao vrhovni pastir i učitelj svih vjernika, koji ima dužnost da svoju braću utvrđuje u vjeri, konačnim činom proglašava da je neki nauk o vjeri ili ćudoređu obvezatan.

§ 2. Nezabludiv je u naučavanju i Biskupski zbor kad naučavanje vrše biskupi okupljeni na općem saboru, koji, kao učitelji i suci vjere i ćudoređa, izjavljuju za svu Crkvu da je neki nauk o vjeri i ćudoređu konačno obvezatan; ili kad se, raspršeni po svijetu, čuvajući vezu zajedništva međusobno i s Petrovim nasljednikom, zajedno s rimskim prvosvećenikom naučavajući vjerodostojno stvari vjere ili ćudoređa, služe u jednom mišljenju kao konačno obvezatnom.

§ 3. Nijedan se nauk ne može smatrati nezabludivo proglašenim, osim ako se to očito utvrdi.

Kan. 750 - Božanskom i katoličkom vjerom treba vjerovati sve ono što je sadržano u pisanoj i predanoj riječi Božjoj, u jednom naime pokladu vjere povjereno Crkvi i što ujedno kao od Boga objavljeno izlaže bilo svečano učiteljstvo Crkve bilo njezino redovito i opće učiteljstvo, što se upravo očituje zajedničkim prijanjanjem vjernika pod vodstvom svetog učiteljstva; svi su stoga družiti kloniti se bilo kojeg nauka tome protivna.

Kan. 751 - Krivovjerjem naziva se uporno nijekanje, poslije primljenog krštenja, neke istine koja treba da se vjeruje božanskom i katoličkom vjerom ili uporno sumnjanje u nju; otpad je potpuno odbacivanje kršćanske vjere; raskol je uskraćivanje podložnosti vrhovnom svećeniku ili zajedništva s članovima Crkve koji su mu podložni.

Kan. 752 - Treba iskazivati ne doduše pristanka vjere, ali barem vjernički posluš uma i volje nauku koji o vjeri ili ćudoređu izriču bilo vrhovni svećenik bilo Biskupski zbor kad vrše vjerodostojno naučavanje iako ga ne namjeravaju proglasiti konačnim činom; neka dakle kršćani nastoje kloniti se svega što nije s njim u skladu.

Kan. 753 - Biskupi koji su u zajedništvu s glavom i udovima Zbora, bilo kao pojedinci bilo sabrani na biskupskim konferencijama ili na krajevnim saborima, iako nisu nezabludivi u naučavanju, vjerodostojni su naučitelji i učitelji vjere vjernika povjerenih njihovoj brizi; uz to vjerodostojno naučavanje svojih biskupa vjernici su dužni prijanjati s vjerničkim poslušom duha.

Kan. 754 - Svi su vjernici obvezni držati se konstitucija i odluka koje donese zakonita crkvena vlast da bi predložila nauk ili osudila kriva mišljenja, a posebno onih koje izda rimski prvosvećenik ili Biskupski zbor.

Kan. 755 - § 1. Sav Biskupski zbor, a prvenstveno Apostolska Stolica imaju zadaću da kod katolika podupiru i vode ekumenski pokret, čija je svrha obnova jedinstva među svim kršćanima, koje je Crkva dužna promicati po Kristovoj volji.

§ 2. Isto tako zadaća je biskupa i, prema pravnoj odredbi, biskupskih konferencija da promiču to jedinstvo i da prema različitim potrebama ili prilikama daju praktične odredbe, vodeći računa o propisima koje je donijela vrhovna crkvena vlast.

NASLOV I.

NAVIJEŠTANJE BOŽJE RIJEČI

Kan. 756 - § 1. Zadaća naviještanja evanđelja za svu Crkvu povjerena je osobito rimskom prvosvećeniku i Biskupskom zboru.

§ 2. Tu zadaću za svaku partikularnu Crkvu vrše biskupi kojima je ona povjerena, a koji su zaista voditelji cjelokupnog naviještanja riječi u njoj; ponekad pak neki biskupi zajedno vrše tu zadaću za različite Crkve istodobno, prema pravnoj odredbi.

Kan. 757 - Prezbiterima, koji su dakako suradnici biskupa, vlastito je naviještati Božje evanđelje; tu dužnost osobito imaju za povjereni im narod župnici i drugi kojima je povjerena briga za duše; pripada i đakonima u zajedništvu s biskupom i njegovim prezbiterijem služiti u naviještanju riječi Božjem narodu.

Kan. 758 - Članovi ustanova posvećenoga života snagom svoje posvete Bogu na osobit način svjedoče evanđelje, a biskup će ih na prikladan način uzeti za pomoć u naviještanju evanđelja.

Kan. 759 - Vjernici laici snagom krštenja i potvrde, riječju i primjerom kršćanskog života svjedoci su evanđeoskog navještaja; mogu također biti pozvani da u naviještanju riječi surađuju s biskupom i prezbiterima.

Kan. 760 - U naviještanju riječi, koje treba da se oslanja na Sveto pismo, Predaju, bogoslužje, učiteljstva i život Crkve, neka se cjelovito i vjerno izlaže Kristovo otajstvo.

Kan. 761 - Neka se za naviještanje kršćanskog nauka upotrebljavaju različita sredstva koja su na raspolaganju, prije svega propovijedanje i katehetsko poučavanje, što dakako uvijek ima prvo mjesto, ali i izlaganje nauka u školama, na akademijama, konferencijama i sastancima bilo koje vrste, te njegovo širenje javnim izjavama zakonite vlasti prigodom nekih događaja, tiskom i drugim sredstvima društvenog priopćivanja.

POGLAVLJE I.

PROPOVIJEDANJE BOŽJE RIJEČI

Kan. 762 - Budući da se Božji narod prvenstveno sabire riječju Boga živoga, koju s potpunim pravom traži iz svećeničkih usta, neka posvećeni službenici veoma cijene službu propovijedanja jer je naviještanje Božjeg evanđelja svima jedna od njihovih glavnih dužnosti.

Kan. 763 - Biskupi imaju pravo svugdje, pa i u crkvama i kapelama redovničkih ustanova papinskoga prava, propovijedati Božju riječ, osim ako to mjesni biskup u pojedinačnim slučajevima izričito uskrati.

Kan. 764 - Uz poštovanje propisa kan. 765, prezbiteri i đakoni imaju ovlast da svugdje propovijedaju, koju treba da vrše barem s pretpostavljenim pristankom rektora crkve, osim ako mjerodavni ordinarij tu ovlast ograniči ili oduzme ili ako se krajevnim zakonom traži izričita dozvola.

Kan. 765 - Za propovijedanje redovnicima u njihovim crkvama ili kapelama traži se dozvola poglavara koji je mjerodavan prema odredbi konstitucija.

Kan. 766 - Propovijedanje u crkvi ili kapeli može se dopustiti i laicima, ako to u određenim okolnostima traži potreba ili u pojedinim slučajevima savjetuje korist, prema propisima biskupske konferencije i uz poštovanje kan. 767, § 1.

Kan. 767 - § 1. Među oblicima propovijedanja ističe se homilija, koja je dio samog bogoslužja a pridržana je svećeniku ili đakonu; u njoj se tijekom bogoslužne godine iz svetoga teksta izlažu otajstva vjere i odredbe za kršćanski život.

§ 2. U svim misama u nedjelje i zapovijedane blagdane koje se slave uz sudjelovanje naroda treba da se drži homilija i ne može se izostaviti, osim zbog važna razloga.

§ 3. Veoma se preporučuje, ako sudjeluje dovoljno naroda, da se homilija drži i u svagdanjim misama, osobito u onima koje se slave u vrijeme došašća i korizme ili prigodom neke svečanosti ili žalosti.

§ 4. Zadaća je župnika ili rektora crkve brinuti se da se ti propisi savjesno obdržavaju.

Kan. 768 - § 1. Navjestitelji Božje riječi neka vjernicima prije svega izlažu ono što treba vjerovati i činiti na slavu Božju i za spasenje ljudi.

§ 2. Neka vjernike upoznaju i s naukom koji izlaže crkveno učiteljstvo o dostojanstvu i slobodi ljudske osobe, o jedinstvu i trajnosti obitelji i njezinim zadaćama, o obvezama koje imaju ljudi povezani u društvo i o uređenju vremenitih stvari prema redu koji je utvrdio Bog.

Kan. 769 - Neka se kršćanski nauk izlaže na način primjeren stanju slušatelja i prilagođen potrebama doba.

Kan. 770 - Neka župnici u određena vremena, prema propisima dijecezanskog biskupa, prirede one propovijedi koje se nazivaju duhovne vježbe i svete misije ili druge oblike prilagođene potrebama.

Kan. 771 - § 1. Neka se pastiri duša, osobito biskupi i župnici, brinu da se Božja riječ naviješta i onima koji zbog prilika svojega života dovoljno ne uživaju zajedničku i redovitu pastoralnu brigu ili je nikako nemaju.

§ 2. Neka se također pobrinu da navještaj evanđelja dopre i do onih koji ne vjeruju a nalaze se na njihovu području, jer i njih, ne manje nego i vjernike, mora obuhvatiti briga za duše.

Kan. 772 - § 1. Što se tiče propovijedanja neka osim toga svi obdržavaju odredbe koje donese dijecezanski biskup.

§ 2. Za držanje govora o kršćanskom nauku preko radija ili televizije neka se obdržavaju propisi koje je odredila biskupska konferencija.

POGLAVLJE II.

KATEHETSKO POUČAVANJE

Kan. 773 - Vlastita je i teška dužnost, osobito pastira duša, brinuti se za katehizaciju kršćanskoga naroda, da bi vjera vjernika po naučavanju nauka i po iskustvu kršćanskog života bila živa, izričita i djelotvorna.

Kan. 774 - § 1. Briga za katehizaciju, pod vodstvom zakonite crkvene vlasti tiče se svih članova Crkve, svakoga prema njegovu dijelu.

§ 2. Roditelji su obvezni prije nego drugi riječju i primjerom odgajati djecu u vjeri i praksi kršćanskog života; jednako su obvezni i oni koji zamjenjuju roditelje i kumovi.

Kan. 775 - § 1. Uz obdržavanje propisa koje je donijela Apostolska Stolica, zadaća je dijecezanskog biskupa da izda odredbe o katehizaciji i da se, isto tako, brine da na raspolaganju budu prikladna pomagala za katehizaciju, da pripremi i katekizam, ako se to čini prikladnim te da podupire i usklađuje katehetske pothvate.

§ 2. Zadaća je biskupske konferencije da se brine, ako se to čini korisnim, da se izdaju katekizmi za njezino područje, s prije dobivenim odobrenjem Apostolske Stolice.

§ 3. Pri biskupskoj konferenciji može se osnovati katehetski ured, čija je glavna zadaća pomagati pojedinim biskupijama u katehizaciji.

Kan. 776 - Župnik je snagom svoje službe dužan brinuti se za katehetsku izobrazbu odraslih, mladih i djece, u koju svrhu neka na suradnju pozove klerike dodijeljene župi, članove ustanova posvećenoga života i družba apostolskoga života, vodeći računa o naravi svake ustanove, a i vjernike laike, osobito katehete; neka nitko od tih, osim ako je zakonito spriječen, ne uskrati dragovoljno pružiti svoju suradnju. Neka u obiteljskoj katehezi promiče i podupire dužnost roditelja o kojoj se govori u kan. 774, § 2.

Kan. 777 - Neka se župnik, vodeći računa o odredbama koje izda dijecezanski biskup, posebno brine:

1. da se obavi prikladna katehetska pouka za slavljenje sakramenata.
2. da se djeca katehetskim poučavanjem tijekom prikladnog vremena propisno pripreme za prvo primanje sakramenta pokore i presvete euharistije te za sakrament potvrde;
3. da se djece, pošto prime prvu pričest, obilnije i dublje oplemene katehetskom izobrazbom;
4. da se katehetska pouka daje i onima, koliko njihovo stanje dopušta, koji su tjelesno ili duševno zaostali;
5. da se vjera mladih i odraslih različitim oblicima i pothvatima utvrđuje, rasvjetljuje i razvija.

Kan. 778 - Neka se redovnički poglavari i poglavari družba apostolskoga života brinu da se u njihovim crkvama, školama i drugim njima na bilo koji način povjerenim djelima marljivo obavlja katehetsko poučavanje.

Kan. 779 - Neka se katehetsko poučavanje obavlja uz upotrebu svih pomoćnih sredstava, nastavnih pomagala i sredstava društvenog priopćivanja koja se čine posebno uspješnima, da bi se vjernici na način prilagođen njihovoj naravi, sposobnostima i dobi te životnim prilikama mogli potpunije poučiti u katoličkom nauku i prikladnije ga provoditi u djelo.

Kan. 780 - Neka se mjesni ordinariji brinu da se katehete prikladno pripremaju da propisno obavljaju svoje zadaće, da naime imaju trajnu izobrazbu, da dobro upoznaju crkveni nauk i da teoretski i praktično nauče pravila vlastita odgojnim znanostima.

NASLOV II.

CRKVENA MISIJSKA DJELATNOST

Kan. 781 - Budući da je sva Crkva po svojoj naravi misionarska, i budući da djelo naviještanja evanđelja treba smatrati osnovnom dužnošću Božjega naroda, neka svi vjernici, svjesni svoje odgovornosti, preuzmu svoj udio u misijskom djelu.

Kan. 782 - § 1. Vrhovno vodstvo i usklađivanje pothvata i djelatnosti koje se tiču misijskog rada i misijske suradnje pripada rimskom prvosvećeniku i Biskupskom zboru.

§ 2. Neka se svaki biskup, budući da su biskupi odgovorni za opću Crkvu i za sve Crkve, posebno brine za misijski rad, osobito neka pobuđuje, podupire i potpomaže misijske pothvate u svojoj partikularnoj Crkvi.

Kan. 783 - Budući da se članovi ustanova posvećenoga života snagom same posvete predaju crkvenom služenju, obvezni su, na način vlastit njihovoj ustanovi, posebno sudjelovati u misijskoj djelatnosti.

Kan. 784 - Za misionare, one naime koje šalje mjerodavna crkvena vlast da obavljaju misijski rad, mogu se izabrati domoroci ili nedomoroci, bilo svjetovni klerici, bilo članovi ustanova posvećenoga života ili družbe apostolskoga života, bilo drugi vjernici laici.

Kan. 785 - § 1. Neka se za obavljanje misijskog rada uzmu katehisti, naime, vjernici laici dobro poučeni i uzorna kršćanskog života, da se, pod vodstvom misionara, posvete izlaganju evanđeoskog nauka te uređivanju bogoslužnih slavlja i djela dobrotvornosti.

§ 2. Neka se katehisti odgajaju u školama za to određenima ili, ako škola nema, pod vodstvom misionara.

Kan. 786 - Misijsku djelatnost u pravom smislu, kojom se Crkva usađuje u narode ili skupine gdje još nije ukorijenjena, Crkva obavlja osobito šaljući glasnike evanđelja dok se nove Crkve posve ne uspostave, naime, ne opskrbe vlastitim snagama i dovoljnim sredstvima da bi mogle same obavljati djelo naviještanja evanđelja.

Kan. 787 - § 1. Neka misionari svjedočanstvom života i riječi uspostave iskren dijalog s onima koji ne vjeruju u Krista da bi im na način prilagođen njihovim osobinama i kulturi otvorili put kojim bi se mogli privesti spoznaji evanđeoskog navještaja.

§ 2. Neka se brinu da one koji su, prema njihovu sudu, spremni prihvatiti evanđeoski navještaj pouče u vjerskim istinama, tako da im se, ako slobodno zatraže, može dopustiti primanje krštenja.

Kan. 788 - § 1. Oni koji očituju želju da prigrle vjeru u Krista, pošto istekne vrijeme pretkatekumenata, neka se bogoslužnim obredima prime u katekumenat, a njihova imena neka se upišu u knjigu za to određenu.

§ 2. Neka se katekumeni poučavanjem i vježbanjem u kršćanskom životu prikladno upute u otajstvo spasenja i uvedu u život vjere, bogoslužja i dobrotvornosti Božjega naroda te apostolata.

§ 3. Zadaća je biskupske konferencije da izda statut kojim se uređuje katekumenat, da utvrdi što katekumeni treba da vrše i da odredi koje im se pogodnosti priznaju.

Kan. 789 - Neka se novokrštenici prikladnom poukom odgajaju da dublje upoznaju evanđeosku istinu i obavljaju dužnosti prihvaćene krštenjem; neka se prožmu iskrenom ljubavlju prema Kristu i njegovoj Crkvi.

Kan. 790 - § 1. Zadaća je dijecezanskog biskupa u misijskim područjima:

1. da promiče, vodi i usklađuje pothvate i djela koja se tiču misijske djelatnosti;
2. brinuti se da se sklapaju potrebni sporazumi s voditeljima ustanova koje se posvećuju misijskom radu, da bi odnosi s njima bili na dobrobit misije.

§ 2. Propisima koje izda dijecezanski biskup, o kojima se govori u § 1, br. 1, podložni su svi misionari, također redovnici i njihovi pomoćnici koji se nalaze u njegovoj oblasti.

Kan. 791 - Neka se za unapređivanje misijske suradnje u svakoj biskupiji:

1. promiču misijska zvanja;
2. odredi svećenik koji će djelotvornije promicati pothvate za misije, osobito *Papinska misijska djela*;
3. slavi svake godine misijski dan;
4. namiri svake godine odgovarajući prilog za misije, koji treba da se dostavi Svetoj Stolici.

Kan. 792 - Neka biskupske konferencije ustanove i promiču djela kojima će se oni koji iz misijskih zemalja dolaze na njihovo područje radi posla ili studija bratski primati i pomagati s prikladnom pastoralnom brigom.

NASLOV III.

KATOLIČKI ODGOJ

Kan. 793 - § 1. Roditelji i oni koji ih zamjenjuju obvezni su i imaju pravo odgajati djecu; katolički roditelji imaju i dužnost i pravo izabirati ona sredstva i ustanova pomoću kojih se, prema okolnostima mjesta, mogu prikladnije brinuti za katolički odgoj djece.

§ 2. Roditelji imaju pravo koristiti se i onom pomoću koju treba da pruža svjetovno društvo, a koja im je potrebna u nastojanju da se djeca katolički odgajaju.

Kan. 794 - § 1. Dužnost i pravo odgoja zbog posebna razloga pripada Crkvi, kojoj je Bog povjerio poslanje pomagati ljudima, da bi mogli doći do punine kršćanskog života.

§ 2. Dužnost je pastira duša sve poduzeti da bi svi vjernici imali katolički odgoj.

Kan. 795 - Budući da pravi odgoj mora ići za cjelovitim odlikovanjem ljudske osobe usmjerenim prema njezinoj konačnoj svrsi i istodobno prema zajedničkom dobru društava, neka se djeca i mladi tako odgajaju da mogu skladno razvijati svoje tjelesne, ćudoredne i umne darove, da steknu savršeniji osjećaj odgovornosti i ispravnu upotrebu slobode te da se osposobe za djelatno sudjelovanje u društvenom životu.

POGLAVLJE I.

ŠKOLE

Kan. 796 - § 1. Neka među sredstvima za odgoj vjernici veoma cijene škole, koje su doista roditeljima glavna pomoć u vršenju odgojiteljske dužnosti.

§ 2. Roditelji treba da usko surađuju s nastavnicima kojima povjere djecu na odgoj; nastavnici pak u obavljanju svoje dužnosti neka najuže surađuju s roditeljima, s njima se rado savjetuju, a neka se osnivaju i veoma cijene njihova društva ili sastanci.

Kan. 797 - Roditelji u izboru škola treba da imaju pravu slobodu; stoga vjernici treba da se brinu da svjetovno društvo prizna roditeljima tu slobodu te da je, poštujući razdiobnu pravednost, zaštićuje i pomaže.

Kan. 798 - Neka roditelji povjere djecu onim školama u kojima je osiguran katolički odgoj; ako pak to ne mogu učiniti, obvezni su pobrinuti se da im se izvan škole osigura potreban katolički odgoj.

Kan. 799 - Neka vjernici nastoje da u svjetovnom društvu zakoni koji uređuju odgoj i obrazovanje mladih osiguraju i njihov vjerski i ćudoredni odgoj u samim školama, podudarno sa savješću roditelja.

Kan. 800 - § 1. Crkva ima pravo osnivati i voditi škole bilo kojeg smjera, vrste i stupnja.

§ 2. Neka se vjernici brinu za katoličke škole i pomažu koliko mogu da se one osnuju i uzdržavaju.

Kan. 801 - Redovničke ustanove kojima je odgoj njihovo poslanje neka se, držeći se vjerno toga svojeg poslanja, nastoje posvetiti katoličkom odgoju i pomoću svojih škola, osnovanih s pristankom dijecezanskog biskupa.

Kan. 802 - § 1. Ako nema škola koje odgajaju u kršćanskom duhu, zadaća je dijecezanskog biskupa brinuti se da se takve osnuju.

§ 2. Gdje je to korisno, neka se dijecezanski biskup pobrine da se osnuju i strukovne i tehničke škole, a i druge koje iziskuju posebne potrebe.

Kan. 803 - § 1. Katoličkom školom smatra se ona koju vodi mjerodavna crkvena vlast ili crkvena javna pravna osoba ili je crkvena vlast pisanom ispravom priznaje kao takvu.

§ 2. Pouka i odgoj u katoličkoj školi treba da se temelje na načelima katoličkog nauka; neka se nastavnici odlikuju pravim naukom i čestitim životom.

§ 3. Nijedna škola, bila i stvarno katolička, neka ne nosi naziv *katolička škola*, osim s pristankom mjerodavne crkvene vlasti.

Kan. 804 - § 1. Crkvenoj vlasti podložna je katolička vjerska pouka i odgoj koji se daje u bilo kojim školama ili se obavlja pomoću različitih sredstava društvenog priopćivanja; zadaća je biskupske konferencije da izda opće odredbe o tom području djelatnosti, a dijecezanskog biskupa da njime upravlja i da bdije nad njim.

§ 2. Neka se mjesni ordinarij brine da se za nastavnike vjerske pouke u školama, pa i u onim koje nisu katoličke, odrede oni koji se odlikuju pravim naukom, svjedočenjem kršćanskog života i odgojiteljskim umijećem.

Kan. 805 - Mjesni ordinarij ima pravo imenovati ili potvrditi vjeroučitelje za svoju biskupiju, a isto tako ukloniti ih ili tražiti da se uklone, ako to traži razlog vjere ili ćudoređa.

Kan. 806 - § 1. Dijecezanskom biskupu pripada pravo da bdije nad katoličkim školama koje su na njegovu području i da ih nadzire, pa i one koje su osnovali ili kojima upravljaju članovi redovničkih ustanova; isto tako pripada mu da izda propise o onom što se odnosi na opće uređenje katoličkih škola; ti propisi vrijede i za škole kojima upravljaju spomenuti članovi, dakako, uz poštovanje njihove samostalnosti s obzirom na unutrašnje vodstvo tih škola.

§ 2. Neka se voditelji katoličkih škola brinu, pod nadzorom mjesnog ordinarija, da obrazovanje u njima bude s obzirom na znanstvenost barem na istom stupnju kao i u drugim školama dotičnoga kraja.

POGLAVLJE II.

KATOLIČKA SVEUČILIŠTA I DRUGE VISOKOŠKOLSKE USTANOVE

Kan. 807 - Crkva ima pravo osnivati i voditi sveučilišta koja pridonose uzdizanju ljudske kulture i potpunijem promicanju ljudske osobe te obavljanju službe naučavanja same Crkve.

Kan. 808 - Nijedno sveučilište, bilo i stvarno katoličko, neka ne nosi naslov ili naziv *katoličko sveučilište*, osim s pristankom mjerodavne crkvene vlasti.

Kan. 809 - Neka se biskupske konferencije brinu da bude, ako je moguće i korisno, sveučilišta ili barem fakulteta, prikladno raspoređenih na njihovu području, na kojima neka se, dakako uz poštovanje njihove znanstvene samostalnosti, istražuju i predaju različite znanosti, pri čemu neka se vodi računa o katoličkom nauku.

Kan. 810 - § 1. Dužnost je vlasti koja je prema statutu mjerodavna, brinuti se da se na katoličkim sveučilištima imenuju nastavnici koji se osim znanstvenom i odgojiteljskom prikladnošću odlikuju i cjelovitošću nauka i čestitošću života i da se, ako nedostaje to što se traži, uklone sa službe, uz održavanje načina postupanja koji je određen u statutu.

§ 2. Biskupske konferencije i biskupi kojih se to tiče imaju dužnost i pravo brinuti se da se na tim sveučilištima vjerno čuvaju načela katoličkog nauka.

Kan. 811 - § 1. Neka se mjerodavna crkvena vlast brine da se na katoličkim sveučilištima osnuje fakultet ili institut ili barem katedra bogoslovlja, na kojoj neka se drže predavanja i za studente laike.

§ 2. Neka se na svakom katoličkom sveučilištu drže predavanja na kojima se obrađuju poglavito ona bogoslovna pitanja koja su povezana s predmetima njegovih fakulteta.

Kan. 812 - Oni koji na visokoškolskim ustanovama predaju bilo koji bogoslovni predmet treba da imaju nalog mjerodavne crkvene vlasti.

Kan. 813 - Neka dijecezanski biskup vodi veliku pastoralnu brigu za studente, i osnivanjem župe ili barem preko svećenika, koji su za to trajno određeni, i neka osigura da sveučilišta, i ona koja nisu katolička, imaju katolička sveučilišna središta koja će biti mladima na pomoć, osobito duhovnu.

Kan. 814 - Propisi koji se odnose na sveučilišta primjenjuju se jednako i na druge visokoškolske ustanove.

POGLAVLJE III.

CRKVENA SVEUČILIŠTA I FAKULTETI

Kan. 815 - Crkva snagom svoje službe naviještanja objavljene istine ima svoja crkvena sveučilišta ili fakultete za istraživanje svetih ili s njima povezanih znanosti i za znanstvenu izobrazbu studenata u tim znanostima.

Kan. 816 - § 1. Crkvena sveučilišta i fakulteti mogu se ustanoviti samo ako ih je osnovala ili odobrila Apostolska Stolica; njoj pripada i vrhovno vodstvo nad njima.

§ 2. Svako crkveno sveučilište i svaki fakultet mora imati svoj statut i nastavni plan što ih je odobrila Apostolska Stolica.

Kan. 817 - Nijedno sveučilište ni fakultet ako ga nije osnovala ili odobrila Apostolska Stolica ne može davati akademske stupnjeve koji bi u Crkvi imali kanonske učinke.

Kan. 818 - Propisi doneseni za katolička sveučilišta u kann. 810, 812 i 813 vrijede i za crkvena sveučilišta i fakultete.

Kan. 819 - Koliko to traži dobrobit biskupije ili redovničke ustanove ili, štoviše, same opće Crkve, dijecezanski biskupi ili mjerodavni poglavari ustanova moraju na crkvena sveučilišta ili fakultete slati mlade i klerike i članove ustanova koji se odlikuju značajem, krepošću i nadarenošću.

Kan. 820 - Neka se voditelji profesori crkvenih sveučilišta i fakulteta brinu da se različiti fakulteti sveučilišta, koliko to dopušta predmet, uzajamno pomažu i da između njihova sveučilišta ili fakulteta i drugih sveučilišta i fakulteta, pa i necrkvenih, bude uzajamne suradnje, da naime svi ti povezanim djelovanjem, sastancima, usklađenim znanstvenim istraživanjima i drugim sredstvima složno rade na većem napretku znanosti.

Kan. 821 - Neka se biskupska konferencija i dijecezanski biskup pobrinu da se, gdje je to moguće, osnuju visoke škole za vjerske znanosti na kojima neka se dakako poučava u bogoslovnim i drugim znanostima koje pripadaju kršćanskoj kulturu.

NASLOV IV.

SREDSTVA DRUŠTVENOG PRIOPĆIVANJA

I POSEBNO KNJIGE

Kan. 822 - § 1. Neka crkveni pastiri u obavljanju svoje zadaće, služeći se vlastitim pravom Crkve, nastoje upotrebljavati sredstva društvenog priopćivanja.

§ 2. Neka se crkveni pastiri brinu da se vjernici poučavaju da su dužni surađivati kako bi se upotreba sredstava društvenog priopćivanja prožimala duhom čovječnosti i kršćanstva.

§ 3. Neka se svi vjernici, osobito oni koji na bilo koji način sudjeluju u uređivanju ili upotrebi tih sredstava, brinu da se pruži pomoć pastoralnoj djelatnosti, tako da bi Crkva i tim sredstvima uspješno obavljala svoju zadaću.

Kan. 823 - § 1. Da bi se očuvala cjelovitost istina vjere i ćudoređa, dužnost je i pravo crkvenih pastira paziti da se pisanjem ili upotrebom sredstava društvenog priopćivanja ne bi nanosila šteta vjeri ili ćudoređu vjernika; isto tako, zahtijevati da se spisi koje izdaju vjernici a tiču se vjere i ćudoređa podlože njihovu sudu, a i odbaciti spise koji štete pravoj vjeri ili ćudoređu.

§ 2. Dužnost i pravo o kojima se govori u § 1 pripadaju biskupima, i kao pojedincima i sabranima na krajevnim saborima ili na biskupskim konferencijama, s obzirom na vjernike koji su povjereni njihovoj brizi, a vrhovnoj crkvenoj vlasti s obzirom na sav Božji narod.

Kan. 824 - § 1. Mjesni ordinarij, čiju dozvolu ili odobrenje za izdavanje knjiga prema kanonima ovoga naslova valja tražiti, vlastiti je mjesni ordinarij pisca ili ordinarij mjesta u kojem se knjige objavljuju, osim ako je određeno nešto drugo.

§ 2. Ono što se u kanonima ovoga naslova određuje o knjigama ima se primijeniti na sve spise namijenjene javnom širenju, osim ako je utvrđeno nešto drugo.

Kan. 825 - § 1. Knjige Svetoga pisma ne mogu se izdati bez odobrenja Apostolske Stolice ili biskupske konferencije; isto tako, da bi se mogli izdati njihovi prijevodi na narodnom jeziku, traži se odobrenje spomenute vlasti i da istodobno imaju popratna i dostatna tumačenja.

§ 2. Prijevode Svetoga pisma, popraćene prikladnim tumačenjima, mogu katolički vjernici s dozvolom biskupske konferencije pripremiti i izdati i zajedno s odijeljenom braćom.

Kan. 826 - § 1. Što se tiče bogoslužnih knjiga, neka se obdržavaju propisi kan. 838.

§ 2. Za ponovljeno izdanje bogoslužnih knjiga, a i njihovih prijevoda na narodni jezik ili njihovih dijelova, mora se potvrdom ordinarija mjesta u kojemu se objavljuju utvrditi da se slažu s odobrenim izdanjem.

§ 3. Molitvenici za javnu ili privatnu upotrebu vjernika neka se ne izdaju bez dozvole mjesnog ordinarija.

Kan. 827 - § 1. Da bi se izdali katekizmi i drugi spisi za katehetsko poučavanje i njihovi prijevodi, potrebno je odobrenje mjesnog ordinarija, uz obdržavanje kan. 775, § 2.

§ 2. U školama, bilo osnovnim bilo srednjim bilo visokim, kao tekstovi na koje se oslanja poučavanje ne mogu se upotrebljavati knjige koje obrađuju pitanja iz Svetog pisma, bogoslovlja, kanonskoga prava, crkven povijesti i vjerskih i moralnih predmeta, osim ako su izdane s odobrenjem mjerodavne crkvene vlasti ili ih je ona naknadno odobrila.

§ 3. Preporučuje se da se sudu mjesnog ordinarija podlože knjige koje obrađuju predmete o kojima se govori u § 2, iako se ne upotrebljavaju kao tekstovi za poučavanje, a i spisi u kojima ima nešto što je osobito važno za vjeru ili ćudoređe.

§ 4. U crkvama ili kapelama ne mogu se izlagati, prodavati ni darivati knjige ili drugi spisi koji obrađuju pitanja vjere ili ćudoređa, osim ako su izdani s dozvolom mjerodavne crkvene vlasti ili ako ih je ona naknadno odobrila.

Kan. 828 - Odobrenje ili dozvola za izdavanje nekog djela vrijede za izvornik, a ne za njegova nova izdanja ili prijevode.

Kan. 830 - § 1. Ne dirajući u pravo svakog mjesnog ordinarija da sud o knjigama povjeri pouzdanim osobama, biskupska konferencija može načiniti popis ocjenitelja, koji se odlikuju znanjem, pravim naukom i razboritošću i koji bi bili na pomoć biskupijskim kurijama, ili može također ustanoviti komisiju ocjenitelja, koju bi mjesni ordinariji mogli pitati za savjet.

§ 2. Neka ocjenitelj u obavljanju svoje službe, odbacivši svaku pristranost, ima pred očima samo nauk Crkve o vjeri i ćudoređu kako ga izlaže crkveno učiteljstvo.

§ 3. Ocjenitelj mora svoje mišljenje dati napismeno; ako je ono povoljno, neka ordinarij prema svojem razboritom sudu dade dozvolu za izdavanje, pošto navede svoje ime te vrijeme i mjesto dane dozvole; ako je ne dade, neka ordinarij priopći piscu djela razloge uskrate.

Kan. 831 - § 1. U dnevnicima, listovima ili časopisima koji običavaju javno napadati katoličku vjeru ili ćudoređe neka vjernici ništa ne pišu, osim zbog opravdana i razborita razloga; klerici pak i članovi redovničkih ustanova samo s dozvolom mjesnog ordinarija.

§ 2. Zadaća je biskupske konferencije da donese odredbe o uvjetima koji se traže da bi se klericima i članovima redovničkih ustanova dopustilo da na radiju ili televiziji sudjeluju u raspravljanju o pitanjima koje se tiču katoličkog nauka ili ćudoređa.

Kan. 832 - Da bi članovi redovničkih ustanova mogli izdavati spise koji obrađuju pitanja vjere ili ćudoređa, potrebna im je i dozvola njihova višeg poglavara, prema odredbi konstitucija.

NASLOV V.
ISPOVIJEST VJERE

Kan. 833 - Obvezni su osobno položiti ispovijest vjere, po obrascu koji je odobrila Apostolska Stolica:

1. pred predsjednikom ili njegovim ovlaštenikom svi koji s odlučujućim ili savjetodavnim glasom sudjeluju na općem ili krajevnom saboru, Biskupskoj sinodi i biskupijskoj sinodi; predsjednik pak pred saborom ili sinodom;

2. promaknuti u kardinalsko dostojanstvo prema statutu Svetog zbora;

3. pred ovlaštenikom Apostolske Stolice svi promaknuti u biskupstvo, isto tako oni koji se izjednačuju s dijecezanskim biskupom;

4. pred zborom savjetnika dijecezanski upravitelj;

5. pred dijecezanskim biskupom ili njegovim ovlaštenikom generalni vikari i biskupski vikari, a i sudski vikari;

6. pred mjesnim ordinarijem ili njegovim ovlaštenikom župnici, rektori, nastavnici bogoslovlja i filozofije u sjemeništima kad preuzimaju službu; oni koji treba da budu promaknuti u red đakonata;

7. pred velikim kancelarom ili, ako njega nema, pred mjesnim ordinarijem ili njegovim ovlaštenicima rektor katoličkog ili crkvenog sveučilišta kad preuzima službu; pred rektorom, ako je svećenik, ili pred mjesnim ordinarijem ili njihovim ovlaštenicima nastavnici koji na bilo kojem sveučilištu predaju predmete koji se odnose na vjeru ili ćudoređe, kad preuzimaju službu;

8. poglavari u redovničkim ustanovama i kleričkim družbama apostolskoga života prema odredbi konstitucija.

KNJIGA IV.
POSVETITELJSKA SLUŽBA CRKVE

Kan. 834 - § 1. Posvetiteljsku službu Crkva obavlja osobito po svetom bogoslužju, koje se smatra kao vršenje svećeničke službe Isusa Krista, u kojem se osjetnim znakovima označuje i na način vlastit svakom od njih ostvaruje posvećenje ljudi, a Otajstveno Tijelo Isusa Krista, Glava i udovi, obavlja cjelokupno javno bogoštovlje.

§ 2. Bogoštovlje je takvo onda kad ga u ime Crkve iskazuju zakonito ovlaštene osobe i po činima koje je odobrila crkvena vlast.

Kan. 835 - § 1. Posvetiteljsku službu obavljaju u prvom redu biskupi, koji su veliki svećenici, osobiti djelitelji Božjih otajstava i voditelji, promicatelji i čuvari svega bogoslužnog života u Crkvi koja im je povjerena.

§ 2. Tu službu obavljaju i prezbiteri koji se naime, i sami dionici Kristova svećeništva, kao njegovi službenici pod vlašću biskupa, posvećuju za slavljenje bogoštovlja i posvećivanje naroda.

§ 3. Đakoni sudjeluju u slavljenju bogoštovlja prema odredbi pravnih propisa.

§ 4. U posvetiteljskoj službi imaju svoj vlastiti dio i ostali vjernici sudjelujući na svoj način djelatno u bogoslužnim slavljenjima, osobito u euharistijskom slavlju; u istoj službi na poseban način sudjeluju roditelji koji provode bračni život u kršćanskom duhu i vode brigu o kršćanskom odgoju djece.

Kan. 836 - Budući da je kršćansko bogoštovlje, u kojemu se izvršuje zajedničko svećeništvo vjernika, djelo koje izvire iz vjere i na nju se oslanja, posvećeni službenici neka marljivo nastoje buditi i rasvjetljivati vjeru, osobito službom riječi, po kojoj se vjera rađa i hrani.

Kan. 837 - § 1. Bogoslužni čini nisu privatni čini, nego slavlja same Crkve koja je "sakrament jedinstva", naime, sveti puk sabran i uređen pod biskupima; toga se odnose na cijelo tijelo Crkve te ga očituju i na nj djeluju; ali svakog od udova Crkve tiču se različito, već prema razlici redova, služba i stvarnom sudjelovanju.

§ 2. Budući da bogoslužni čini po svojoj naravi uključuju zajedničko slavljenje, neka se slave u prisutnosti i s djelatnim sudjelovanjem vjernika, kad je to moguće.

Kan. 838 - § 1. Uređivanje svetog bogoslužja ovisi samo o crkvenoj vlasti; tu pak vlast imaju Apostolska Stolica i, prema pravnoj odredbi, dijecezanski biskup.

§ 2. Zadaća je Apostolske Stolice da uređuje sveto bogoslužje opće Crkve, izdaje bogoslužne knjige i pregleda njihove prijevode na narodne jezike i da bdije da se bogoslužne uredbe posvuda vjerno obdržavaju.

§ 3. Biskupskim konferencijama pripada da prirede prijevode bogoslužnih knjiga na narodne jezike, primjereno prilagođene u granicama određenim u samim bogoslužnim knjigama, i da ih objave pošto ih prije toga pregleda Sveta Stolica.

§ 4. Dijecezanskom biskupu u Crkvi koja mu je povjerena pripada da izda, u granicama svoje mjerodavnosti, odredbe o bogoslužju koje obvezuju svakoga.

Kan. 839 - § 1. Crkva obavlja posvetiteljsku službu i drugim sredstvima, bilo molitvom, kojom moli Boga da vjernici budu posvećeni u istini, bilo djelima pokore i dobrotvornosti, koja uvelike pomažu da se Kristovo kraljevstvo u dušama ukorijeni i učvrsti te pridonosi spasenju svijeta.

§ 2. Neka se mjesni ordinariji brinu da se molitve te pobožne i svete vježbe kršćanskog naroda posve slažu s crkvenim odredbama.

DIO I.

SAKRAMENTI

Kan. 840 - Sakramenti Novoga zavjeta, ustanovljeni od Krista Gospodina i povjereni Crkvi, kao čini Krista i Crkve, znakovi su i sredstva kojima se izražava i jača vjera, iskazuje štovanje Bogu i ostvaruje posvećenje ljudi, pa stoga uvelike pridonose nastajanju, učvršćivanju i očitovanju crkvenog zajedništva; zato ih posvećeni službenici i ostali vjernici moraju slaviti s najvećim štovanjem i s potrebnom pomnjom.

Kan. 841 - Budući da su sakramenti isti za svu Crkvu i da pripadaju božanskom pokladu, samo vrhovna crkvena vlast odobrava ili određuje što se traži za njihovu valjanost; osim toga, ona ili druga mjerodavna vlast, prema odredbi kan. 838, §§ 3 i 4, određuju što se odnosi na njihovo slavljenje, dopušteno podjeljivanje i primanje te na red koji treba da se obdržava u njihovu slavljenju.

Kan. 842 - § 1. Tko nije primio krštenje, ne može valjano primiti ostale sakramente.

§ 2. Sakramenti krštenja, potvrde i presvete euharistije tako su međusobno povezani da se traže za potpuni pristup u kršćanstvo.

Kan. 843 - § 1. Posvećeni služitelji ne mogu uskratiti sakramente onima koji ih prikladno traže, koji su valjano raspoloženi i kojima se pravom ne zabranjuje primanje sakramenata.

§ 2. Pastiri duša i ostali vjernici dužni su, svatko prema svojoj zadaći u Crkvi, brinuti se da se oni koji traže sakramente pripreve za njihovo primanje potrebnom evangelizacijom i katehetskom poukom, pazeći na odredbe koje je izdala mjerodavna vlast.

Kan. 844 - § 1. Katolički služitelji dopušteno podjeljuju sakramente samo katoličkim vjernicima, koji ih isto tako dopušteno primaju samo od katoličkih služitelja, poštujući propise §§ 2, 3 i 4 ovog kanona i kan. 861, § 2.

§ 2. Kad god to traži potreba ili savjetuje istinska duhovna korist i samo ako se izbjegne pogibelj zablude ili ravnodušnosti, vjernicima kojima fizički ili moralno nije moguće doći do katoličkog služitelja dopušteno je primiti sakramente pokore, euharistije i bolesničkog pomazanja od nekatoličkih služitelja čije Crkve imaju valjane spomenute sakramente.

§ 3. Katolički služitelji dopušteno podjeljuju sakramente pokore, euharistije i bolesničkog pomazanja članovima stočnih Crkava koje nisu u potpunom zajedništvu s Katoličkom crkvom ako to dotični svojevoljno traže i ako su pravo raspoloženi; to vrijedi i za članove drugih Crkava koje su po sudu Apostolske Stolice, što se tiče sakramenata, u istom položaju kao i spomenute istočne Crkve.

§ 4. Ako je smrtna pogibelj ili ako, prema sudu dijecezanskog biskupa ili biskupske konferencije, to zahtijeva druga teška potreba, katolički služitelji dopušteno podjeljuju spomenute sakramente i drugim kršćanima koji nisu u potpunom zajedništvu s Katoličkom crkvom i koji ne mogu doći do služitelja svoje zajednice, a svojevoljno to traže, samo ako s obzirom na te sakramente očituju katoličku vjeru i ako su pravo raspoloženi.

§ 5. Neka dijecezanski biskup ili biskupska konferencija ne donose opće odredbe za slučajeve o kojima se govori u §§ 2, 3 i 4 prije nego se savjetuju s mjerodavnom barem mjesnom vlašću dotične nekatoličke Crkve ili zajednice.

Kan. 845 - § 1. Budući da sakramenti krštenja, potvrde i reda utiskuju biljeg, ne mogu se ponoviti.

§ 2. Ako, pošto se pomno obavi istraživanje, još ostane razborita dvojba jesu li sakramenti o kojima se govori u § 1 uistinu ili valjano podijeljeni, neka se podijele uvjetno.

Kan. 846 - § 1. U slavljenju sakramenata treba se vjerno držati bogoslužnih knjiga koje je odobrila mjerodavna vlast; zato neka nitko u njima na svoju ruku ništa ne dodaje, oduzima ili mijenja.
§ 2. Služitelj neka slavi sakramente po vlastitom obredu.

Kan. 847 - § 1. U podjeljivanju sakramenata za koje su potrebna sveta ulja služitelj mora upotrijebiti maslinovo ili drugo biljno ulje koje je biskup, i to nedavno, posvetio ili blagoslovio, poštujući propis kan. 999, br. 2; neka se ne služi starim uljima, osim u potrebi.
§ 2. Župnik neka pribavi sveta ulja od svojega biskupa i neka ih pomno i dolično čuva.

Kan. 848 - Neka služitelj za podjeljivanje sakramenata ne traži ništa više od priloga što ih je odredila mjerodavna vlast, pazeći uvijek da potrebni ne bi zbog siromaštva bili lišeni pomoći sakramenata.

NASLOV I.

KRST

Kan. 849 - Krst, vrata sakramenata, stvarni ili barem krst želje, prijeko potreban za spasenje, po kojem se ljudi oslobađaju od grijeha, preporučaju za djecu Božju i neizbrisivim biljegom suobličeni Kristu priteljovljuju Crkvi, valjano se podjeljuje samo pranjem pravom vodom s potrebnim riječima forme.

POGLAVLJE I.

KRŠTENJE

Kan. 850 - Krst se podjeljuje po redu propisanu u odobrenim bogoslužnim knjigama, osim u slučaju hitne potrebe, kad se mora obdržavati samo ono što se traži za valjanost sakramenata.

Kan. 851 - Krštenje treba da se dolično pripravi; stoga:

1. odrasla osoba koja se namjerava krstiti neka bude primljena u katekumenat i neka, ako je moguće, postupno bude dovedena do sakramentalnog pristupa, prema redu pristupa koji je prilagodila biskupska konferencija i prema posebnim odredbama koje je ona donijela;

2. roditelji djeteta koje treba da se krsti, a i oni koji će preuzeti zadaću kumova, neka se pravo pouče o značenju toga sakramenta i o obvezama koje su s njim povezane; neka se župnik osobno ili preko drugih pobrine da se roditelji pravo priprave pastoralnim poticajima, pa i zajedničkom molitvom, okupljajući više obitelji i pohađajući ih kad je to moguće.

Kan. 852 - § 1. Propisi sadržani u kanonima o krštenju odraslih primjenjuju se na sve koji su prešli dob djetinjstva i koji su stekli sposobnost da se služe razumom.

§ 2. S djetetom se izjednačuje, i što se tiče krštenja, tko nije umno razvijen.

Kan. 853 - Voda koja treba da se upotrijebi u podjeljivanju krsta mora biti, osim u potrebi, blagoslovljena po propisima bogoslužnih knjiga.

Kan. 854 - Neka se krsti ili uranjanjem ili polijevanjem, uz obdržavanje propisa biskupske konferencije.

Kan. 855 - Roditelji, kumovi i župnik neka se brinu da se ne daje ime tuđe kršćanskom osjećaju.

Kan. 856 - Iako se može krstiti svakog dana, ipak se preporučuje da se redovito krsti u nedjelju ili, ako je moguće, u vazmenom bdjenju.

Kan. 857 - § 1. Vlastito je mjesto krštenja, osim u potrebi, crkva ili kapela.

§ 2. Neka bude pravilo da se odrasla osoba krsti u svojoj župnoj crkvi, a dijete u vlastitoj župnoj crkvi roditelja, osim ako drukčije savjetuje opravdan razlog.

Kan. 858 - § 1. Neka svaka župna crkva ima krsni zdenac, uz poštovanje već stečenog skupnog prava drugih crkava.

§ 2. Mjesni ordinarij može, pošto se posavjetuje s mjesnim župnikom, radi udobnosti vjernika dopustiti ili zapovjediti da krsni zdenac bude i u drugoj crkvi ili kapeli u granicama župe.

Kan. 859 - Ako krštenik zbog udaljenosti mjesta ili drugih okolnosti ne može bez velike poteškoće doći ili biti donesen u župnu crkvu ili drugu crkvu ili kapelu o kojima se govori u kan. 858, § 2, može se i mora se moći krstiti u drugoj bližoj crkvi ili kapeli ili također na drugom doličnu mjestu.

Kan. 860 - § 1. Neka se bez potrebe ne krsti u privatnim kućama, osim ako je to zbog važna razloga dopustio mjesni ordinarij.

§ 2. Neka se u bolnicama, ako dijecezanski biskup ne odredi drukčije, ne krsti, osim ako to traži potreba ili ako na to sili koji drugi pastoralni razlog.

POGLAVLJE II.

KRSTITELJ

Kan. 861 - § 1. Redoviti je krstitelj biskup, prezbiter ili đakon, uz obdržavanje propisa kan. 530, br. 1.

§ 2. Ako je redoviti krstitelj odsutan ili spriječen, dopušteno krsti katehist ili tko drugi koga je mjesni ordinarij za tu zadaću ovlastio, dapače, ako prijeka potreba traži, i svaki čovjek koji ima potrebnu nakanu; neka se pastiri duša, osobito župnik, brinu da vjernici budu poučeni o ispravnom načinu krštavanja.

Kan. 862 - Nitko ne smije, osim u prijekoju potrebi, bez potrebne dozvole krstiti na tuđem području, pa ni svoje podložnike.

Kan. 863 - Neka se o krštenju odraslih, barem onih koji su navršili četrnaest godina, obavijesti dijecezanski biskup da ih, ako smatra da je potrebno, on sam krsti.

POGLAVLJE III.

KRŠTENICI

Kan. 864 - Krst može primiti svaka osoba i samo osoba koja još nije krštena.

Kan. 865 - § 1. Da bi se odrasla osoba mogla krstiti, traži se da je očitovala volju da se krsti, da je dovoljno poučena u vjerskim istinama i kršćanskim obvezama i da je katekumenatom prokušana u kršćanskom životu; neka se također potakne da se pokaje za svoje grijehе.

§ 2. Odrasla osoba koja se nalazi u smrtnoj pogibelji može se krstiti ako ima neko znanje o glavnim vjerskim istinama, ako na bilo koji način očituje svoju nakanu da se krsti i ako obeća da će obdržavati zapovijedi kršćanske vjere.

Kan. 866 - Odrasla osoba koja se krsti neka odmah nakon krštenja primi potvrdu, neka sudjeluje u euharistijskom slavlju i primi pričest, osim ako to priječi važan razlog.

Kan. 867 - § 1. Roditelji su dužni pobrinuti se da se djeca krste u prvim tjednima; neka što prije poslije rođenja, dapače, i prije rođenja, pođu k župniku da zamole sakrament za dijete i neka se za krštenje priprave na potreban način.

§ 2. Ako je dijete u smrtnoj pogibelji, neka se krsti bez ikakve odgode.

Kan. 868 - § 1. Da bi se dijete dopušteno krstilo, potrebno je:

1. da pristanu roditelji, barem jedan od njih ili tko ih zakonito zamjenjuje;

2. da ima osnovane nade da će biti odgajano u katoličkoj vjeri; ako te nade nema, neka se krštenje prema propisima krajevnog prava odgodi pošto se razlog obrazloži roditeljima.

§ 2. Dijete katoličkih, dapače, i nekatoličkih roditelja, u smrtnoj pogibelji dopušteno se krsti, pa i protiv volje roditelja.

Kan. 869 - § 1. Ako se sumnja da li je tko kršten ili u valjanost krštenja, a dvojba i nakon ozbiljna istraživanja ostaje, neka se krsti uvjetno.

§ 2. Oni koji su kršteni u nekatoličkoj crkvenoj zajednici ne treba da se krste uvjetno, osim ako ima ozbiljna razloga za dvojbu o valjanosti krštenja, pošto se ispituju materija i riječi forme upotrijebljene u krštenju te nakana odrasle osobe koja se krsti i krstitelja.

§ 3. Ali ako, u slučajevima o kojima se govori u §§ 1 i 2, ostane dvojbena podjela ili valjanost krštenja, neka se ne podijeli krst, osim pošto se kršteniku, ako je odrasla osoba, izloži nauk o sakramentu krsta i pošto se njemu ili, ako se radi o djetetu, njegovim roditeljima obrazloži dvojba o valjanosti krštenja.

Kan. 870 - Izloženo ili nađeno dijete se krsti, osim ako se pomnim istraživanjem utvrdi da je već kršteno.

Kan. 871 - Nedonošćad, ako su živa, neka se krste kad god je to moguće.

POGLAVLJE IV.

KUMOVI

Kan. 872 - Neka se kršteniku, ako je moguće, dade kum, čija je zadaća pomagati odraslom kršteniku u pristupu u kršćanstvo, a krštenika dijete zajedno s roditeljima predstaviti za krštenje i isto tako nastojati da krštenik provodi kršćanski život u skladu sa sakramentom krsta i da vjerno vrši s njim povezane obveze.

Kan. 873 - Neka se uzme samo jedan kum ili jedna kuma ili i kum i kuma.

Kan. 874 - § 1. Da bi se kumu dopustilo preuzeti služba kuma, potrebno je:

1. da ga odredi sam krštenik ili njegovi roditelji ili onaj tko ih zamjenjuje ili, ako tih nema, župnik ili krstitelj i da je prikladan te da ima nakanu vršiti tu službu;

2. da je navršio šesnaestu godinu života, osim ako dijecezanski biskup odredi drugu dob ili ako župnik ili krstitelj smatraju da zbog opravdana razloga treba da se dopusti iznimka;

3. da je katolik, potvrđen i već pričešćen i da provodi život u skladu s vjerom i preuzetom službom;

4. da nije udaren nikakvom zakonito izrečenom ili proglašenom kanonskom kaznom;

5. da nije otac ili majka krštenika.

§ 2. Krštenoj osobi koja pripada nekatoličkoj crkvenoj zajednici dopušta se da bude samo svjedok krštenja, i to jedino zajedno s katoličkim kumom.

POGLAVLJE V.

DOKAZIVANJE I UPIS KRŠTENJA

Kan. 875 - Tko krsti, neka se pobrine da bude, ako nema kuma, prisutan barem svjedok pomoću kojega se može dokazati da je krštenje obavljeno.

Kan. 876 - Da bi se dokazalo da je krst podijeljen, ako se time nikomu ne nanosi šteta, dovoljna je izjava jednoga bespriječnog svjedoka ili prisega krštenoga, ako je kršten u odrasloj dobi.

Kan. 877 - § 1. Župnik mjesta u kojemu se krst slavi mora brižljivo i bez ikakve odgode upisati u maticu krštenih imena krštenika, krstitelja, roditelja, kumova i svjedoka, ako su bili prisutni, te mjesto i dan krštenja, naznačivši istodobno dan i mjesto rođenja.

§ 2. Ako se radi o djetetu neudane majke, treba unijeti ime majke ako je njezino majčinstvo javno poznato ili ako to ona svojevolarno napismeno ili pred dvama svjedocima zatraži; isto tako treba upisati i očevo ime ako je njegovo očinstvo dokazano nekom javnom ispravom ili izjavom njega samoga pred župnikom i dvama svjedocima; u drugim slučajevima neka se krštenik upiše a da se ne navede ime oca ili roditelja.

§ 3. Ako se radi o posvojenom djetetu, neka se upišu imena posvojitelja i, barem ako se tako čini u svjetovnim matičnim knjigama dotičnog kraja, naravnih roditelja prema odredbi §§ 1 i 2 i u skladu s propisima biskupske konferencije.

Kan. 878 - Ako nije krstio župnik ili ako krst nije podijeljen u njegovoj prisutnosti, krstitelj, tko god on bio, mora o obavljenom krštenju obavijestiti župnika župe u kojoj je krštenje obavljeno da ga upiše prema odredbi kan. 877, § 1.

NASLOV II.

SAKRAMENT POTVRDE

Kan. 879 - Sakrament potvrde koji utiskuje biljeg i kojim se kršteni, nastavljajući put pristupa u kršćanstvo, obogaćuju darom Duha Svetoga i savršeniije povezuju s Crkvom, krštene jača i čvršće obvezuje da riječju i djelom budu Kristovi svjedoci i da šire i brane vjeru.

POGLAVLJE I.

SLAVLJENJE POTVRDE

Kan. 880 - § 1. Sakrament potvrde podjeljuje se mazanjem krizmom na čelu koje se vrši polaganjem ruku i riječima propisanim u odobrenim bogoslužnim knjigama.

§ 2. Krizmu koju valja upotrebljavati u sakramentu potvrde mora posvetiti biskup iako sakrament podjeljuje prezbiter.

Kan. 881 - Preporučuje se da se sakrament potvrde slavi u crkvi, i to za vrijeme mise; ipak, zbog opravdana i razumna razloga može se slaviti izvan mise i na svakom doličnu mjestu.

POGLAVLJE II.

SLUŽITELJ POTVRDE

Kan. 882 - Redoviti je služitelj potvrde biskup; valjano podjeljuje ovaj sakrament i prezbiter ovlašten snagom općega prava ili posebnog dopuštenja mjerodavne vlasti.

Kan. 883 - Ovlast podjeljivati potvrdu po samom pravu imaju:

1. u granicama svoje oblasti, oni koje pravo izjednačuje s dijecezanskim biskupom;
2. u odnosu na dotičnu osobu, prezbiter koji snagom službe ili naloga dijecezanskog biskupa krsti nekoga tko je prešao dob djetinjstva ili nekoga već krštenog prima u potpuno zajedništvo Katoličke crkve;
3. za one koji su u smrtnoj pogibelji, župnik, pa i svaki prezbiter.

Kan. 884 - § 1. Neka dijecezanski biskup podjeljuje potvrdu osobno ili neka se pobrine da je podjeljuje drugi biskup; ali, ako to traži potreba, može ovlastiti jednoga ili više određenih prezbitera da oni podjeljuju ovaj sakrament.

§ 2. Biskup, a i prezbiter koji je snagom prava ili posebnog dopuštenja mjerodavne vlasti ovlašten podjeljivati potvrdu, mogu u pojedinačnim slučajevima zbog važna razloga uzeti prezbitere da i oni podjeljuju sakrament.

Kan. 885 - § 1. Dijecezanski je biskup dužan voditi brigu da se sakrament potvrde podjeljuje podložnicima koji ga pravilno i razborito traže.

§ 2. Prezbiter koji ima tu ovlast mora se njome služiti kad se radi o onima radi kojih je ovlast dana.

Kan. 886 - § 1. Biskup u svojoj biskupiji zakonito podjeljuje sakrament potvrde i vjernicima koji nisu njegovi podložnici, osim ako to priječi izričita zabrana njihova ordinarija.

§ 2. Da bi dopušteno podjeljivao potvrdu u tuđoj biskupiji, biskup treba da ima barem razborito pretpostavljenu dozvolu dijecezanskog biskupa, osim ako se radi o njegovim podložnicima.

Kan. 887 - Prezbyter koji ima ovlast podjeljivati potvrdu dopušteno podjeljuje taj sakrament i strancima na području koje mu je određeno, osim ako to priječi zabrana njihova ordinarija; na tuđem pak području nikome ga ne podjeljuje valjano, uz poštovanje propisa kan. 883, br. 3.

Kan. 888 - Na području na kojemu mogu dijeliti potvrdu, služitelji je mogu podjeljivati i u izuzetnim mjestima.

POGLAVLJE III.

POTVRĐENICI

Kan. 889 - § 1. Za primanje potvrde sposobna je svaka i samo krštena osoba koja još nije potvrđena.

§ 2. Da bi netko, izvan smrtne pogibelji, dopušteno primio potvrdu, traži se, ako je sposoban služiti se razumom, da je prikladno poučen, pravo raspoložen i sposoban obnoviti krsna obećanja.

Kan. 890 - Vjernici su obvezni primiti sakrament potvrde pravodobno; neka roditelji i pastiri duša, osobito župnici, vode brigu da se vjernici za njegovo primanje pravo pouče i da mu u prikladno vrijeme pristupe.

Kan. 891 - Neka se sakrament potvrde dijeli vjernicima približno u dobi rasuđivanja, ako biskupska konferencija ne odredi drugu dob, ili ako nema smrtne pogibelji, ili ako, prema sudu služitelja, važan razlog ne savjetuje nešto drugo.

POGLAVLJE IV.

KUMOVI

Kan. 892 - Neka potvrđenik, ako je to moguće, ima kuma, čija je dužnost brinuti se da se potvrđeni ponaša kao pravi Kristov svjedok i da vjerno vrši obveze povezane s tim sakramentom.

Kan. 893 - § 1. Da bi netko mogao obavljati službu kuma, treba da ispunja uvjete o kojima se govori u kan. 874.

§ 2. Preporučuje se uzeti za kuma onoga tko je tu službu preuzeo na krštenju.

POGLAVLJE V.

DOKAZIVANJE I UPIS POTVRDE

Kan. 894 - Za dokazivanje podijeljene potvrde neka se obdržavaju propisi kan. 876.

Kan. 895 - Neka se u maticu potvrđenih biskupijske kurije ili, gdje to propiše biskupska konferencija ili dijecezanski biskup, u maticu koja treba da se čuva u župnom arhivu upišu imena potvrđenih, služitelja, roditelja i kumova te mjesto i dan podijeljene potvrde; župnik mora o podijeljenoj potvrdi obavijestiti župnika mjesta krštenja da se to ubilježi u maticu krštenih, prema odredbi kan. 535, § 2.

Kan. 896 - Ako mjesni župnik nije bio prisutan, neka ga služitelj osobno ili preko drugoga što prije obavijesti o podijeljenoj potvrdi.

NASLOV III.

PRESVETA EUHARISTIJA

Kan. 897 - Najuzvišeniji je sakrament presveta euharistija, u kojoj je sadržan, prinosi se i prima sam Krist Gospodin i po kojoj Crkva trajno živi i raste. Euharistijska žrtva, spomen-čin Gospodnje smrti i uskrsnuća, u kojoj se ovjekovječuje žrtva križa, vrhunac je i izvor svega bogoštovlja i kršćanskog života, kojom se označuje i ostvaruje jedinstvo Božjeg naroda i dovršava izgradnja Tijela Kristova. Ostali su naime sakramenti i sva crkvena djela apostolata s presvetom euharistijom povezani i k njoj usmjereni.

Kan. 898 - Neka vjernici u najvećoj mjeri štiju presvetu euharistiju, sudjelujući djelatno u slavljenju najuzvišenije žrtve, primajući veoma pobožno i često taj sakrament i časteći ga s najdubljim klanjanjem; neka pastiri duša, razlažući nauk o tom sakramentu, pomno poučavaju vjernike o toj obvezi.

POGLAVLJE I.

EUHARISTIJSKO SLAVLJE

Kan. 899 - § 1. Euharistijsko slavlje čin je samoga Krista i Crkve u kojem Krist Gospodin svećeničkom službom samoga sebe, bivstveno prisutnoga pod prilikama kruha i vina, prinosi Bogu Ocu, a vjernicima združenim u njegovu prinošenju daje se kao duhovna hrana.

§ 2. Na euharistijskom sastanku Božji se narod saziva u jedno pod predsjedanjem biskupa ili prezbitera pod njegovom vlašću, koji djeluju u osobi Krista, a svi prisutni vjernici, bilo klerici bilo laici, surađuju time što sudjeluju svatko na svoj način prema različitosti redova i bogoslužnih služba.

§ 3. Neka se euharistijsko slavlje uredi tako da svi sudionici prime iz njega obilje plodova radi čega je Krist Gospodin i ustanovio euharistijsku žrtvu.

Članak 1.

SLUŽITELJ PRESVETE EUHARISTIJE

Kan. 900 - § 1. Služitelj koji može u osobi Krista tvoriti sakrament euharistije samo je valjano zaređen svećenik.

§ 2. Euharistiju dopušteno slavi svećenik kojemu to ne priječi kanonski zakon, uz obdržavanje propisa kanona koji slijede.

Kan. 901 - Svećeniku je slobodno namijeniti misu za svakoga, bilo za žive bilo za mrtve.

Kan. 902 - Svećenici mogu euharistiju koncelebrirati, osim ako drukčije traži ili savjetuje korist vjernika; ipak je svaki posve slobodan slaviti euharistiju pojedinačno, ali ne u vrijeme kad se u istoj crkvi ili kapeli slavi koncelebracija.

Kan. 903 - Neka se svećeniku dopusti slavljenje iako rektoru crkve nije poznat, samo ako ili pokaže preporučno pismo svojeg ordinarija ili svojeg poglavara ne starije od godinu dana, ili ako se razborito može smatrati da mu nije zabranjeno slaviti misu.

Kan. 904 - Neka svećenici, imajući uvijek na pameti da se u otajstvu euharistijske žrtve trajno vrši djelo otkupljenja, slave misu često; dapače, usrdno se preporučuje svakodnevno slavljenje, koje

je, doduše i kad nije moguće prisustvovanje vjernika, čin Krista i Crkve u obavljanju kojeg svećenici ispunjaju svoju osobitu zadaću.

Kan. 905 - § 1. Izuzevši slučajeve u kojima je prema pravnoj odredbi dopušteno više puta istoga dana slaviti ili koncelebrirati euharistiju, svećeniku nije dopušteno slaviti više od jedan put na dan.

§ 2. Ako nema dovoljno svećenika, mjesni ordinarij može dopustiti da svećenici zbog opravdana razloga slave misu dvaput dnevno; dapače, kad to traži pastoralna potreba, i tripot nedjeljama i zapovijedanim blagdanima.

Kan. 906 - Neka svećenik ne slavi euharistijsku žrtvu bez sudjelovanja barem kojeg vjernika, osim ako ima opravdana i razumna razloga.

Kan. 907 - Đakonima i laicima nije dopušteno u euharistijskom slavlju izgovarati molitve, naročito ne euharistijsku molitvu, niti obavljati čine koji su vlastiti svećeniku slavitelju.

Kan. 908 - Katoličkim je svećenicima zabranjeno koncelebrirati euharistiju zajedno sa svećenicima ili služiteljima Crkava ili crkvenih zajednica koje nisu u potpunom zajedništvu s Katoličkom crkvom.

Kan. 909 - Neka svećenik ne propusti dolično se molitvom pripraviti za slavljenje euharistijske žrtve i zahvaliti Bogu, kad ona završi.

Kan. 910 - § 1. Redoviti je služitelj svete pričesti biskup, prezbiter ili đakon.

§ 2. Izvanredni je služitelj svete pričesti akolit, a i drugi vjernik ovlašten prema odredbi kan. 230, § 3.

Kan. 911 - § 1. Dužnost i pravo nositi bolesnicima presvetu euharistiju kao popudbinu imaju župnik, župni vikari, kapelani te poglavar zajednice u kleričkim redovničkim ustanovama ili družbama apostolskoga života svima koji su u kući.

§ 2. U potrebi ili barem s pretpostavljenom dozvolom župnika, kapelana ili poglavara, kojega poslije o tome treba obavijestiti, to mora učiniti svaki svećenik ili drugi služitelj svete pričesti.

Članak 2.

SUDJELOVANJE U PRESVETOJ EUHARISTII

Kan. 912 - Svakom krštenom kome se to pravom ne zabranjuje može se i mora dopustiti da prima svetu pričest.

Kan. 913 - § 1. Da bi se presveta euharistija mogla podjeljivati djeci, traži se da imaju dovoljno znanja i brižljivu pripravu, tako da prema svojem poimanju shvaćaju Kristovo otajstvo i da mogu s vjerom i pobožnošću primiti Gospodinovo tijelo.

§ 2. Ipak djeci u smrtnoj pogibelji može se presveta euharistije podijeliti ako mogu razlikovati Kristovo Tijelo od obične hrane i primiti pričest s poštovanjem.

Kan. 914 - Dužnost je u prvom redu roditelja i onih koji ih zamjenjuju te župnika brinuti se da se djeca koja su stekla sposobnost da se služe razumom dolično pripreve i što prije okrijepe ovom božanskom hranom, ali tako da prije obave sakramentalnu ispovijed; dužnost je župnika također bdjeti da se ne pričešćuju djeca koja nisu stekla sposobnost da se služe razumom ili koja, prema njegovu sudu, nisu dovoljno pripravljena.

Kan. 915 - Neka se primanje svete pričesti ne dopušta izopćenima ni udarenima zabranom bogoslužja pošto im je izrečena ili proglašena kazna, a ni drugima koji tvrdokorno ustraju u očitom teškom grijehu.

Kan. 916 - Tko je svjestan teškog grijeha, neka, ako prije ne obavi sakramentalnu ispovijed, ne slavi misu i neka se ne pričješćuje Gospodinovim tijelom, ako nema važna razloga i nema pogodne prigode za ispovijed; u tom slučaju neka se sjeti da je dužan pobuditi čin savršenog pokajanja koji uključuje nakanu da se ispovjedi što prije.

Kan. 917 - Tko je već primio presvetu euharistiju, može je ponovno istoga dana primiti samo u euharistijskom slavlju u kojem sudjeluje, uz poštovanje propisa kan. 921, § 2.

Kan. 918 - Veoma se preporučuje da vjernici primaju svetu pričest u samom euharistijskom slavlju; onima pak koji je zbog opravdana razloga mole neka se podijeli izvan mise, uz održavanje bogoslužnih obreda.

Kan. 919 - § 1. Tko želi primiti presvetu euharistiju, neka se barem sat vremena prije svete pričesti uzdrži od bilo kakva jela i pića, izuzevši samo vodu i lijek.

§ 2. Svećenik koji istoga dana dva ili tri puta slavi presvetu euharistiju može uzeti nešto hrane prije drugog ili trećeg slavlja iako između tih slavlja nije prošlo vrijeme od jednog sata.

§ 3. Osobe poodmakle dobi i oni koji boluju od neka bolesti, a i oni koji ih dvore, mogu primiti presvetu euharistiju iako su prethodnog sata uzeli nešto hrane.

Kan. 920 - § 1. Svaki vjernik, pošto je prvi put primio presvetu euharistiju, dužan je primit svetu pričest barem jedanput godišnje.

§ 2. Ta zapovijed treba da se izvrši u vazmeno vrijeme, osim ako se zbog opravdana razloga izvrši u drugo vrijeme dotične godine.

Kan. 921 - § 1. Neka se vjernici koji se nalaze u smrtnoj pogibelji, bilo ona posljedica ma kojeg uzroka, okrijepe svetom pričješću kao popudbinom.

§ 2. Veoma se preporučuje da se oni koji se nađu u životno pogibelji ponovno pričeste, iako su se toga dana već okrijepili svetom pričješću.

§ 3. Preporučuje se da se sveta pričest dok traje smrtna pogibelj podijeli više puta, u različite dane.

Kan. 922 - Neka se sveta popudbina bolesnih ne odgađa previše; neka dušobrižnici pomno paze da se bolesnici njome okrijepe dok su pri potpunosti svijesti.

Kan. 923 - Vjernici mogu sudjelovati u euharistijskoj žrtvi i primati svetu pričest po bilo kojem katoličkom obredu, uz održavanje propisa kan. 844.

Članak 3.

OBREDI I CEREMONIJE EUHARISTIJSKOG SLAVLJA

Kan. 924 - § 1. Presveta euharistijska žrtva mora se prinostiti s kruhom i vinom kojemu treba dodati malo vode.

§ 2. Kruh mora biti samo pšenični i nedavno pečen, tako da nema nikakve opasnosti od kvarenja.

§ 3. Vino mora biti prirodno od trsova ploda i nepokvareno.

Kan. 925 - Neka se sveta pričest dijeli samo pod prilikom kruha ili, prema odredbi bogoslužnih zakona, pod objema prilikama; ali, ako traži potreba, i samo pod prilikom vina.

Kan. 926 - Prema drevnoj predaji latinske Crkve neka svećenik u euharistijskom slavlju upotrebljava beskvasan kruh gdje god prinosio žrtvu.

Kan. 927 - Ne smije se, ni u skrajnoj potrebi, posvetiti jedna tvar bez druge ili pak obje izvan euharistijskog slavlja.

Kan. 928 - Neka se euharistijsko slavlje obavlja na latinskom ili drugom jeziku, samo ako su bogoslužni tekstovi zakonito odobreni.

Kan. 929 - Neka svećenici i đakoni u slavljenju i podjeljivanju euharistije nose sveto odijelo propisano rubrikama.

Kan. 930 - § 1. Svećenik bolestan ili poodmakle dobi, ako ne može stajati, može slaviti euharistijsku žrtvu sjedeći, obdržavajući, dakako, bogoslužne znakove, ali ne pred narodom, osim s dozvolom mjesnog ordinarija.

§ 2. Slijep ili od druge bolesti nemoćan svećenik dopušteno slavi euharistijsku žrtvu, upotrebljavajući bilo koji od odobrenih misnih tekstova, uz prisutnost, ako je potrebno, drugog svećenika ili đakona ili također propisno poučena laika da mu pomaže.

Članak 4.

VRIJEME I MJESTO EUHARISTIJSKOG SLAVLJA

Kan. 931 - Slavljenje i dijeljenje euharistije može biti svakog dana i sata, osim onda kad to isključuju bogoslužne odredbe.

Kan. 932 - § 1. Neka se euharistijsko slavlje obavlja na svetom mjestu, osim ako u posebnom slučaju potreba traži drukčije; u tom slučaju slavlje mora biti na doličnu mjestu.

§ 2. Euharistijska žrtva treba da se obavlja na posvećenom ili blagoslovljenom oltaru; izvan svetog mjesta može se upotrijebiti prikladan stol, ali uvijek s oltarnikom i tjelesnikom.

Kan. 933 - Zbog opravdana razloga i s izričitom dozvolom mjesnog ordinarija svećeniku je dopušteno, pošto otkloni sablazan, slaviti euharistiju u hramu neke Crkve ili crkvene zajednice koje nisu u potpunom zajedništvu s Katoličkom crkvom.

POGLAVLJE II.

ČUVANJE I ŠTOVANJE PRESVETE EUHARISTIJE

Kan. 934 - § 1. Presveta euharistija:

1. mora se čuvati u stolnici ili u crkvi koja je s njom izjednačena, u svakoj župnoj crkvi i crkvi ili kapeli povezanoj s kućom redovničke ustanove ili družbe apostolskoga života;

2. može se čuvati u biskupovoj kapelici i, s dozvolom mjesnog ordinarija, u drugim crkvama, kapelama i kapelicama.

§ 2. U svetim mjestima, gdje se čuva presveta euharistija, mora uvijek biti netko tko vodi o njoj brigu i neka, ako je moguće, svećenik ondje slavi misu barem dvaput mjesečno.

Kan. 935 - Nikome nije dopušteno presvetu euharistiju držati kod sebe ili je nositi sa sobom na put, osim zbog hitne pastoralne potrebe i uz obdržavanje propisa dijecezanskog biskupa.

Kan. 936 - U kući redovničke ustanove ili u kojoj drugoj kući pobožnosti neka se presveta euharistija čuva samo u crkvi ili u glavnoj kapeli povezanoj s kućom; ordinarij ipak može zbog opravdana razloga dopustiti da se čuva i u drugoj kapeli iste kuće.

Kan. 937 - Neka crkva u kojoj se čuva presveta euharistija bude svakog dana otvorena barem nekoliko sati da bi vjernici mogli pred svetotajstvom moliti, osim ako to priječi važan razlog.

Kan. 938 - § 1. Neka se presveta euharistija redovito čuva samo u jednom svetohraništu crkve ili kapele.

§ 2. Svetohranište u kojem se čuva presveta euharistija neka bude smješteno u nekom istaknutom, vidnom, ukrašenom i za molitvu prikladnom dijelu crkve ili kapele.

§ 3. Svetohranište u kojemu se redovito čuva presveta euharistija neka bude nepokretno, izrađeno od tvrde i neprozirne tvari i tako zatvoreno da se što je moguće sigurnije izbjegne opasnost obeščašćenja.

§ 4. Zbog važna razloga dopušteno je presvetu euharistiju čuvati na drugom sigurnijem i časnom mjestu, osobito noću.

§ 5. Tko vodi brigu za crkvu ili kapelu, neka se brine da se ključ svetohraništa u kojem je pohranjena presveta euharistija veoma brižljivo čuva.

Kan. 939 - Neka se u ciboriju ili posudici čuva onoliko posvećenih hostija koliko je dovoljno za potrebe vjernika i neka se često mijenjaju, pošto se propisno upotrijebe stare.

Kan. 940 - Pred svetohraništem u kojemu se čuva presveta Euharistija neka trajno gori posebna svjetiljka, kojom se označuje i časti Kristova prisutnost.

Kan. 941 - § 1. U crkvama i kapelama u kojima se čuva, presveta se euharistija može izlagati u ciboriju ili u pokaznici, uz obdržavanje odredaba propisanih u bogoslužnim knjigama.

§ 2. Za vrijeme misnog slavlja neka se u samom prostoru crkve ili kapele ne izlaže svetotajstvo.

Kan. 942 - Preporučuje se da u tim crkvama i kapelama svake godine bude na odgovarajuće vrijeme, iako ne neprekidno, duže svečano izlaganje presvetog sakramenta da bi područna zajednica euharistijsko otajstvo razmatrala i klanjala mu se; takvo pak izlaganje neka se obavlja samo ako se predviđa odgovarajući posjet vjernika i uz obdržavanje donesenih odredaba.

Kan. 943 - Služitelj izlaganja svetotajstva i euharistijskog blagoslova jest svećenik ili đakon; u posebnim okolnostima služitelj samo izlaganja i pohranjivanja, ali bez blagoslova, jest akolit, izvanredni služitelj svete pričesti ili netko drugi koga ovlasti mjesni ordinarij, uz obdržavanje propisa dijecezanskog biskupa.

Kan. 944 - § 1. Neka se za javno svjedočenje štovanja presvete euharistije obavlja procesija javnim putovima, osobito na svetkovinu Tijela i Krvi Kristove, gdje to prema sudu dijecezanskog biskupa može biti.

§ 2. Zadaća je dijecezanskog biskupa da donese uredbe o procesijama, čime neka se pobrine za sudjelovanje u procesijama i za njihovo dostojanstvo.

POGLAVLJE III.

PRILOG ZA MISNO SLAVLJE

Kan. 945 - § 1. Prema potvrđenom običaju Crkve, svećeniku koji slavi ili koncelebrira misu dopušteno je primiti prilog da bi misu namijenio na određenu nakanu.

§ 2. Usrdno se preporučuje svećenicima da i bez primanja ikakva priloga slave misu na nakanu vjernika, osobito onih siromašnih.

Kan. 946 - Vjernici koji daju prilog da bi se na njihovu nakanu namijenila misa pridonose dobru Crkve i time sudjeluju u njezinoj brizi za održavanje službenika i djela.

Kan. 947 - Neka se od misnog priloga posve ukloni čak i privid špekulantskog poslovanja ili trgovine.

Kan. 948 - Treba namijeniti toliko misa koliko ima pojedinačnih nakana za koje je dan i primljen, pa makar neznatan, prilog.

Kan. 949 - Onaj koji je obvezan slaviti i namijeniti misu na nakanu onih koji su dali prilog vezan je tom obvezom i onda kad su primljeni prilozima propali bez njegove krivnje.

Kan. 950 - Ako se daje svota novca da se namijene mise bez naznake broja misa koje treba da se slave, taj će se broj izračunati prema prilogu koji je propisan u mjestu u kojemu boravi darovatelj, osim ako se zakonito mora pretpostaviti da mu je nakana bila drukčija.

Kan. 951 - § 1. Svećenik koji istoga dana slavi više misa može svaku namijeniti na nakanu za koju je dan prilog, obdržavajući ipak zakon da za sebe uzme, osim na dan rođenja Gospodinova, prilog samo za jednu misu, a da ostale preda u svrhe koje je propisao ordinarij, dopustivši doduše neku naknadu s izvanjskog naslova.

§ 2. Svećenik koji istoga dana koncelebrira drugu misu ne može ni s kojeg razloga primiti za nju prilog.

Kan. 952 - § 1. Dužnost je pokrajinskog sabora ili pokrajinske biskupske skupštine da odlukom utvrdi za svu pokrajinu koliki prilog treba dati za slavljenje i namjenu mise, te svećeniku nije dopušteno tražiti veći iznos; dopušteno mu je ipak primiti dobrovoljno ponuđeni veći, a i manji prilog od onog određenog za namjenu mise.

§ 2. Gdje nema takve odluke, neka se obdržava običaj koji je na snazi u biskupiji.

§ 3. Članovi bilo koje redovničke ustanove moraju se također ponašati prema istoj odluci ili mjesnom običaju, o kojima se govori u §§ 1 i 2.

Kan. 953 - Nitko ne smije primiti toliko priloga za mise koje treba da osobno namijeni ako ih ne može namijeniti u godinu dana.

Kan. 954 - Ako se u nekim crkvama ili kapelama traži slavljenje većeg broja misa nego što se tu može slaviti, dopušteno je slaviti ih drugdje, osim ako su darovatelji izričito izrazili protivnu volju.

Kan. 955 - § 1. Tko namjerava drugima povjeriti slavljenje misa koje treba da se namijene, neka slavljenje tih misa što prije povjeri svećenicima po svom izboru, samo ako je siguran da su besprijekorni; mora predati sav primljeni prilog, osim ako je sigurno utvrđeno da je višak koji prelazi u biskupiji dužni iznos dan s obzirom na osobu; obvezan je također voditi brigu za slavljenje misa dok ne dobije potvrdu i o preuzetoj obvezi i o primljenom prilogu.

§ 2. Vrijeme u kojemu treba da se slave mise počinje od dana kad je to primio svećenik koji će ih slaviti, osim ako je određeno nešto drugo.

§ 3. Oni koji drugima povjere mise koje treba slaviti neka bez odgode upišu u knjigu i primljene mise i one predane drugima i neka ubilježe i priloge za njih.

§ 4. Svaki svećenik mora točno upisivati mise primljene za slavljenje i one namijenjene.

Kan. 956 - Svi i pojedini upravitelji nabožnih zaklada ili oni koji su na bilo koji način obvezni voditi brigu o slavljenju misa, bilo klerici bilo laici, neka svojim ordinarijima predaju misne obveze kojima nije udovoljeno u godinu dana, na način koji ordinarij treba da odrede.

Kan. 957 - Dužnost i pravo nadzora nad ispunjavanjem misnih obveza pripada u crkvama svjetovnoga klera mjesnom ordinariju, a u crkvama redovničkih ustanova ili družba apostolskoga života njihovim poglavarima.

Kan. 958 - § 1. Župnik i rektor crkve ili drugog mjesta pobožnosti u kojima se običavaju primiti misni prilozi neka imaju posebnu knjigu u koju neka točno upisuju broj misa koje treba da se slave, nakanu, dani prilog i namijenjene mise.

§ 2. Ordinarij je obvezan svake godine pregledati te knjige osobno ili preko drugoga.

NASLOV IV.

SAKRAMENT POKORE

Kan. 959 - Vjernici koji u sakramentu pokore ispovijedaju grijehе zakonitom služitelju, koji se za njih kaju i imaju nakanu da se poprave, po odrješenju toga služitelja dobivaju od Boga oproštenje grijehа počinjenih poslije krštenja i ujedno se izmiruju s Crkvom, koju su griješeći ranili.

POGLAVLJE I.

SLAVLJENJE SAKRAMENTA

Kan. 960 - Pojedinačna i cjelovita ispovijed i odrješenje jesu jedini redoviti način na koji se vjernik svjestan teškog grijehа pomiruje s Bogom i Crkvom; samo fizička ili moralna nemogućnost ispričava od takve ispovijedi; u tom slučaju pomirenje se može postići i na druge načine.

Kan. 961 - § 1. Odrješenje za više pokornika istodobno ne može se bez prethodne pojedinačne ispovijedi podijeliti na skupni način, osim:

1. ako prijeti smrtna pogibelj te svećenik ili svećenici nemaju vremena pojedinačno ispovjediti pokornike;

2. ako je velika potreba, to jest kad, prema broju pokornika, nema na raspolaganju dovoljno ispovjednika da u prikladno vrijeme propisno saslušaju ispovijedi pojedinaca, pa bi tako pokornici, bez svoje krivnje, bili prisiljeni ostati dugo bez sakramentalne milosti ili svete pričesti; ipak ne smatra se da je potreba dovoljna kad se ne mogu imati na raspolaganju ispovjednici samo zbog velikog broja pokornika, kao što može biti na veliki blagdan ili prigodom hodočašća.

§ 2. Donijeti sud da li ima uvjeta potrebnih prema odredbi § 1, br. 2 pripada dijecezanskom biskupu, koji može odrediti slučajeve takve potrebe vodeći računa o mjerilima s kojima su se složili drugi članovi biskupske konferencije.

Kan. 962 - § 1. Da bi vjernik valjano uživao sakramentalno odrješenje podijeljeno za više osoba istodobno, ne traži se samo da bude pravo raspoložen nego i da istodobno donese odluku da će u dužnom vremenu pojedinačno ispovjediti teške grijehе koje sada ne može tako ispovjediti.

§ 2. Vjernici i prigodom primanja skupnog odrješenja, ako je moguće, treba da se pouče u onome što se traži prema odredbi § 1, a skupnom odrješenju, pa i u smrtnoj pogibelji, treba da prethodi, ako to vrijeme dopušta, poticaj da svatko nastoji pobuditi čin kajanja.

Kan. 963 - Onaj komu se skupnim odrješenjem opraštaju teški grijesi neka se prvom prigodom pojedinačno ispovjedi prije nego što ponovno dobije skupno odrješenje, osim ako nastupi opravdan razlog, pri čemu ostaje na snazi obveza kan. 989.

Kan. 964 - § 1. Vlastito je mjesto za sakramentalno ispovijedanje crkva ili kapela.

§ 2. Što se tiče ispovjedaonice, neka biskupska konferencija izda odredbe, vodeći ipak računa da uvijek na vidnom mjestu budu ispovjedaonice s čvrstom rešetkom između pokornika i ispovjednika da se njima mogu slobodno služiti vjernici koji to žele.

§ 3. Neka se ne ispovijeda izvan ispovjedaonice, osim ako ima opravdana razloga.

SLUŽITELJ SAKRAMENTA POKORE

Kan. 965 - Samo je svećenik služitelj sakramenta pokore.

Kan. 966 - § 1. Za valjano odrješenje od grijeha traži se da služitelj, osim vlasti reda, ima i ovlast vršiti je nad vjernicima kojima podjeljuje odrješenje.

§ 2. Svećenik može dobiti tu ovlast bilo po samom pravu bilo po dopuštenju koje mjerodavna vlast daje prema odredbi kan. 969.

Kan. 967 - § 1. Osim rimskog prvosvećenika ovlast da ispovijedaju vjernike posvuda u svijetu po samom pravu imaju i kardinali; isto tako biskupi koji se njome i dopušteno svagdje služe, osim ako to u pojedinačnom slučaju uskrati dijecezanski biskup.

§ 2. Oni koji imaju trajnu ovlast ispovijedanja, bilo snagom službe bilo snagom dopuštenja ordinarija mjesta inkardinacije ili mjesta prebivališta, mogu tu ovlast vršiti svagdje, osim ako to u pojedinačnom slučaju uskrati mjesni ordinarij, uz održavanje propisa kan. 974, §§ 2 i 3.

§ 3. Po samo pravu tu ovlast imaju svagdje prema članovima i drugima koji danonoćno borave u kući ustanove ili družbe oni koji su ovlašteni ispovijedati snagom službe ili snagom dopuštenja mjerodavnog poglavara prema odredbi kan. 968, § 2 i 969, § 2; oni se njome i dopušteno služe, osim ako to neki viši poglavar u pojedinačnom slučaju uskrati prema svojim podložnicima.

Kan. 968 - § 1. Ovlast ispovijedanja imaju snagom službe, svaki za svoju oblast, mjesni ordinarij, kanonik pokorničar, isto tako i župnik i oni koji zamjenjuju župnika.

§ 2. Snagom službe ovlast ispovijedanja svojih podložnika i drugih koji danonoćno borave u kući imaju poglavari redovničke ustanove ili družbe apostolskoga života, ako su kleričke papinskoga prava, koji prema odredbi konstitucija imaju izvršnu vlast upravljanja, ali uz održavanje propisa kan. 630, § 4.

Kan. 969 - § 1. Samo je mjesni ordinarij mjerodavan dati bilo kojem prezbiteru ovlast da ispovijeda sve vjernike; ali, neka se prezbiteri koji su članovi redovničkih ustanova njome ne služe bez barem pretpostavljene dozvole svojeg poglavara.

§ 2. Poglavar redovničke ustanove ili družbe apostolskoga života, o kojem se govori u kan. 968, § 2, mjerodavan je dati bilo kojem prezbiteru ovlast ispovijedanja svojih podložnika i drugih koji danonoćno borave u kući.

Kan. 970 - Neka se ovlast ispovijedanja daje samo onim prezbiterima koji se na ispitu nađu prikladnima ili je njihova prikladnost poznata na drugi način.

Kan. 971 - Neka mjesni ordinarij ne dade trajnu ovlast ispovijedanja prezbiteru, iako taj ima u njegovoj oblasti prebivalište ili boravište, prije nego pita za mišljenje, ako je moguće, ordinarija toga prezbitera.

Kan. 972 - Mjerodavna vlast, o kojoj se govori u kan. 969, može dati ovlast ispovijedanja bilo na neodređeno bilo na određeno vrijeme.

Kan. 973 - Trajna ovlast ispovijedanja neka se daje napismeno.

Kan. 974 - § 1. Mjesni ordinarij, isto tako i mjerodavni poglavar neka ne opozivaju trajno danu ovlast ispovijedanja, osim zbog važna razloga.

§ 2. Ako mjesni ordinarij, o kojem se govori u kan. 967, § 2, opozove danu ovlast ispovijedanja, prezbiter tu ovlast gubi posvuda; ako tu ovlast opozove drugi mjesni ordinarij, gubi je samo na području opozivanja.

§ 3. Svaki mjesni ordinarij koji ovlast za ispovijedanje danu nekom prezbiteru opozove neka obavijesti ordinarija koji je vlastit prezbiteru po inkardinaciji ili, ako se radi o članu redovničke ustanove, njegova mjerodavnog poglavara.

§ 4. Ako ovlast ispovijedanja opozove vlastiti viši poglavar, prezbiter svagdje gubi ovlast ispovijedanja prema članovima ustanove; ako tu ovlast opozove drugi mjerodavni poglavar, gubi je samo prema podložnicima njegove oblasti.

Kan. 975 - Osim opozivom, ovlast o kojoj se govori u kan. 967, § 2 prestane gubitkom službe ili ekskardinacijom ili gubitkom prebivališta.

Kan. 976 - Svaki svećenik, ako i nema ovlasti ispovijedanja, valjano i dopušteno odrješuje od svih cenzura i grijeha sve pokornike koji se nalaze u smrtno pogibelji, premda je prisutan ovlašteni svećenik.

Kan. 977 - Odrješenje sukrivca u grijehu protiv šeste Božje zapovijedi nije valjano, osim u smrtnoj pogibelji.

Kan. 978 - § 1. U ispovijedanju neka svećenik bude svjestan da on jednako vrši ulogu i suca i liječnika i da ga je Bog postavio za služitelja istodobno božanske i pravednosti i milosrđa, da bi radio za Božju čast i spasenje duša.

§ 2. Kao službenik Crkve neka ispovjednik u podjeljivanju sakramenta vjerno prijanja uz nauk učiteljstva i uz odredbe koje je donijela mjerodavna vlast.

Kan. 979 - Neka svećenik u postavljanju pitanja postupa razborito i obzirno, vodeći računa o položaju i dobi pokornika, i neka se kloni ispitivanja o imenu sukrivca.

Kan. 980 - Ako svećenik ne sumnja u raspoloženje pokornika i ovaj moli odrješenje, neka odrješenje ne uskrati niti odloži.

Kan. 981 - Prema kakvoći i broju grijeha neka ispovjednik, vodeći ipak računa o pokornikovu stanju, naloži spasonosne i primjerene zadovoljštine, koje je pokornik obvezan osobno ispuniti.

Kan. 982 - Onaj tko ispovjedi da je crkvenoj vlasti lažno prijavio nedužna ispovjednika zbog zlodjela poticanja na grijeh protiv šeste Božje zapovijedi neka se ne odriješi ako prije izričito ne opozove lažnu prijavu i ne bude spreman nadoknaditi štetu, ako je ima.

Kan. 983 - § 1. Sakramentalni je pečat nepovrediv; stoga ispovjednik ne smije ni riječima ni na bilo koji drugi način ni zbog bilo kojeg razloga nikako odati pokornika.

§ 2. Obvezni su čuvati tajnu i tumač, ako ga ima, i svi drugi do kojih je na bilo koji način iz ispovijedi doprlo znanje o grijesima.

Kan. 984 - § 1. Ispovjedniku se posve zabranjuje služiti se na štetu pokornika znanjem do kojeg je došao u ispovijedi, pa i kad je isključena svaka pogibelj otkrivanja.

§ 2. Tko zadobije vlast, ne može se ni na koji način u izvanjskom upravljanju služiti znanjem o grijesima što ga je u bilo koje vrijeme stekao ispovijedajući.

Kan. 985 - Neka učitelj novaka i njegov pomoćnik, rektor sjemeništa ili druge odgojne ustanove ne ispovijedaju svoje pitomce koji stanuju u istoj kući, osim ako to pitomci u pojedinačnim slučajevima svojevóljno traže.

Kan. 986 - § 1. Svaki kome je snagom službe povjerenom dušobrižništvo obvezan je brinuti se da se ispovjedi povjereni mu vjernici koji to razložno mole i da im se pruži prigoda pristupiti pojedinačnoj ispovijedi u određene dane i sate koji njima odgovaraju.

§ 2. U hitnoj potrebi svaki je ispovjednik obvezan ispovjediti vjernike, a u smrtnoj pogibelji svaki svećenik.

POGLAVLJE III.

POKORNIK

Kan. 987 - Da bi vjernik primio spasonosni lijek sakramenta pokore, treba da bude tako raspoložen da odbaci počinjene grijeha i odluči se popraviti, te se tako obrati Bogu.

Kan. 988 - § 1. Vjernik je obvezan ispovjediti sve teške grijeha po vrsti i broju počinjene poslije krštenja, koji ključevima Crkve još nisu izravno otpušteni ni u pojedinačnoj ispovijedi priznati, a kojih je svjestan nakon pomna ispitivanja sebe.

§ 2. Preporučuje se vjernicima da ispovijedaju i lake grijeha.

Kan. 989 - Svaki vjernik, pošto je došao u godine rasuđivanja, obvezan je barem jedanput godišnje iskreno ispovjediti svoje teške grijeha.

Kan. 990 - Nikome nije zabranjeno ispovijedati se preko tumača, kloneći se, dakako, zlorabiti i sablazni i uz obdržavanje propisa kan. 983, § 2.

Kan. 991 - Svakome je vjerniku slobodno ispovjediti grijeha kojemu hoće zakonito odobrenom ispovjedniku, pa i onome drugog obreda.

POGLAVLJE IV.

OPROSTI

Kan. 992 - Oprost je otpuštenje pred Bogom vremenite kazne za grijeha čija je krivnja već izbrisana, što ga vjernik, prikladno raspoložen i pod sigurnim i određenim uvjetima, postiže pomoću Crkve, koja, kao služiteljica otkupljenja, ovlašteno dijeli i primjenjuje blago Kristovih i svetačkih zadovoljština.

Kan. 993 - Oprost je djelomičan ili potpun, već prema tome da li djelomično ili potpuno oslobađa od vremenite kazne koja se duguje za grijeha.

Kan. 994 - Svaki vjernik može bilo djelomične bilo potpune oproste ili dobiti za se ili namijeniti za pokojne kao molitvu.

Kan. 995 - § 1. Osim vrhovne crkvene vlasti oproste mogu dati samo oni kojima tu vlast priznaje pravo ili daje rimski prvosvećenik.

§ 2. Nijedna vlast niša od rimskog prvosvećenika ne može drugima povjeriti vlast davanja oprosta, osim ako joj je to izričito dopustila Apostolska Stolica.

Kan. 996 - § 1. Da bi netko bio sposoban dobiti oprost, mora biti kršten, neizopćen, u stanju milosti barem na završetku propisanih djela.

§ 2. Da bi pak sposoban primatelj dobio oprost, mora imati barem nakanu steći ih, te u određeno vrijeme i na dužni način izvršiti naložena djela, prema smislu davanja oprosta.

Kan. 997 - Što se tiče davanja oprosta i služenja njima, treba osim toga da se obdržavaju drugi propisi koji se nalaze u posebnim crkvenim zakonima.

NASLOV V.

SAKRAMENT BOLESNIČKOG POMAZANJA

Kan. 998 - Bolesničko pomazanje, kojim Crkva pogibeljno bolesne vjernike preporučuje trpećem i proslavljenom Gospodinu da ih pridigne i spasi, podjeljuje se tako da se pomažu uljem i da se izgovore riječi propisane u bogoslužnim knjigama.

POGLAVLJE I.

SLAVLJENJE SAKRAMENTA

Kan. 999 - Ulje koje se upotrebljava za bolesničko pomazanje mogu, osim biskupa, blagosloviti:

1. oni koji se u pravu izjednačuju s dijecezanskim biskupom;
2. svaki prezbiter, ako traži potreba, ipak u samom slavljenju sakramenta.

Kan. 1000 - § 1. Neka se pomazanja pažljivo obavljaju s riječima, po redu i načinu što ih propisuju bogoslužne knjige; ipak, ako traži potreba, dosta je jedno pomazanje na čelu ili na drugom dijelu tijela uz izgovaranje svih propisanih riječi.

§ 2. Neka pomazanja obavi služitelj svojom rukom, osim ako važan razlog savjetuje upotrebu pomagala.

Kan. 1001 - Neka se dušobrižnici i bližnji bolesnika pobrinu da se bolesnici pravodobno okrijepe ovim sakramentom.

Kan. 1002 - Zajedničko slavljenje bolesničkog pomazanja, za više dolično pripremljenih i pravo raspoloženi bolesnika istodobno, može se obaviti prema propisima dijecezanskog biskupa.

POGLAVLJE II.

SLUŽITELJ BOLESNIČKOG POMAZANJA

Kan. 1003 - § 1. Bolesničko pomazanje valjano podjeljuje svaki svećenik i samo svećenik.

§ 2. Svi svećenici kojima je povjerenom dušobrižništvo imaju dužnost i pravo podjeljivati bolesničko pomazanje vjernicima povjerenima njihovoj pastoralnoj službi; zbog opravdana razloga može svaki drugi svećenik podijeliti ovaj sakrament s barem pretpostavljenim pristankom svećenika o kojemu se gore govori.

§ 3. Svakome je svećeniku dopušteno nositi sa sobom blagoslovljeno ulje da bi, ako je potrebno, mogao podijeliti sakrament bolesničkog pomazanja.

POGLAVLJE III.

PRIMATELJ BOLESNIČKOG POMAZANJA

Kan. 1004 - § 1. Bolesničko pomazanje može se podijeliti vjerniku koji se, pošto je stekao sposobnost da se služi razumom, počne nalaziti u pogibelji zbog bolesti ili starosti.

§ 2. Ovaj se sakrament može ponoviti ako bolesnik, pošto je prizdravio, ponovno teško oboli, ili ako se za trajanja iste bolesti pogibelj povećala.

Kan. 1005 - U dvojbi da li je bolesnik stekao sposobnost da se služi razumom, da li je opasno bolestan ili je mrtav, neka se sakrament podijeli.

Kan. 1006 - Neka se taj sakrament podijeli i bolesnicima koji bi ga barem uključivo zatražili kad bi bili pri svijesti.

Kan. 1007 - Neka se bolesničko pomazanje ne podjeljuje onima koji tvrdokorno ustraju u očito teškom grijehu.

NASLOV VI. SVETI RED

Kan. 1008 - Sakramentom se reda po božanskom ustanovljenju neki između vjernika, neizbrisivim biljegom kojim se označuje, postavljaju za posvećene službenike, koji se naime posvećuju i određuju da, svatko prema svojem stupnju, vršeći u osobi Krista Glave službu naučavanja, posvećivanja i upravljanja, pasu Božji narod.

Kan. 1009 - § 1. Redovi su episkopat, prezbiterat i đakonat.

§ 2. Podjeljuju se polaganjem ruku i posvetnom molitvom koju za svaki pojedini stupanj propisuju bogoslužne knjige.

POGLAVLJE I.

SLAVLJENJE I SLUŽITELJ REĐENJA

Kan. 1010 - Neka se ređenje slavi u misnom slavlju u nedjelju ili zapovijedani blagdan, no zbog pastoralnih razloga može se slaviti i u druge dane, ne isključivši ni svagdane.

Kan. 1011 - § 1. Neka se ređenje u pravilu slavi u stolnoj crkvi; ipak, zbog pastoralnih razloga može se slaviti u drugoj crkvi ili kapeli.

§ 2. Na ređenje treba da se pozovu klerici i drugi vjernici da u što većem broju prisustvuju slavlju.

Kan. 1012 - Služitelj je svetoga ređenja posvećeni biskup.

Kan. 1013 - Nijednom biskupu nije dopušteno posvetiti koga za biskupa, osim ako je prije utvrđeno da postoji papinski nalog.

Kan. 1014 - Neka biskup glavni posvetitelj uzme za biskupsko posvećenje barem dvojicu biskupa posvetitelja, osim ako je Apostolska Stolica dala oprost; ipak je veoma prikladno da izabranoga zajedno s njima posvete svi prisutni biskupi.

Kan. 1015 - § 1. Neka svakoga za prezbiterat i đakonat redi vlastiti biskup ili drugi s njegovim zakonitim otpusnim pismom.

§ 2. Vlastiti biskup, ako ga ne priječi opravdan razlog, neka osobno redi svoje podložnike; ali, bez apostolskog dopuštenja, ne može dopušteno rediti podložnika istočnog obreda.

§ 3. Onaj koji može dati otpusno pismo za primanje redova, može te redove i osobno podijeliti, ako ima biskupski biljeg.

Kan. 1016 - Vlastiti je biskup, što se tiče đakonskog ređenja onih koji namjeravaju stupiti u svjetovni kler, biskup biskupije u kojoj ređenik ima prebivalište ili biskupije kojoj se ređenik odlučio posvetiti; za prezbitero pak ređenje svjetovnih klerika to je biskup biskupije u koju se ređenik po đakonatu inkardinirao.

Kan. 1017 - Biskup može podijeliti redove izvan vlastite oblasti samo s dozvolom dijecezanskog biskupa.

Kan. 1018 - § 1. Otpusno pismo za svjetovne ređenike mogu dati:

1. vlastiti biskup o kojemu se govori u kan. 1016;

2. apostolski upravitelj i, s pristankom zbora savjetnika, dijecezanski upravitelj; apostolski provikar i apostolski proprefekt, s pristankom vijeća o kojemu se govori u kan. 495, § 2.

§ 2. Neka dijecezanski upravitelj, apostolski provikar i proprefekt ne dadu otpusno pismo onima kojima je dijecezanski biskup ili apostolski vikar ili prefekt uskratio pristup k redovima.

Kan. 1019 - § 1. Višem poglavaru kleričke redovničke ustanove papinskoga prava ili kleričke družbe apostolskoga života papinskoga prava pripada da svojim podložnicima, koji su prema konstitucijama doživotno ili za stalno upisani u ustanovu ili družbu, dade otpusno pismo za đakonat i za prezbiterat.

§ 2. Ređenje svih ostalih pitomaca bilo koje ustanove ili družbe ravna se prema pravu svjetovnih klerika, a opoziva se svako dopuštenje dano poglavarima.

Kan. 1020 - Neka se otpusno pismo ne daje ako prije toga nema svih svjedočanstava i isprava koje pravo traži prema odredbi kann. 1050 i 1051.

Kan. 1021 - Otpusno pismo može se uputiti na bilo kojeg biskupa u zajedništvu s Apostolskom Stolicom, izuzevši samo, ako nema apostolskog dopuštenja, biskupa obreda različitog od obreda kojemu pripada ređenik.

Kan. 1022 - Neka biskup zaređitelj, pošto primi zakonito otpusno pismo, ne redi ako nije potpuno utvrđena vjerodostojnost pisma.

Kan. 1023 - Onaj koji dade otpusno pismo ili njegov nasljednik mogu ga ograničiti ili opozvati, ali jednom dano ne prestane utrućem prava onoga koji ga je dao.

POGLAVLJE II.

REĐENICI

Kan. 1024 - Sveto ređenje valjano prima samo kršteni muškarac.

Kan. 1025 - § 1. Da bi se dopušteno podijelili redovi prezbiterata ili đakonata, traži se da kandidat, kad dovrši kušnju prema odredbi prava, po sudu svojega biskupa ili mjerodavnog višeg poglavara ima potrebne osobine, da ga ne priječi nikakva nepravilnost ni ikakva smetnja te da ispunja preduvjete prema odredbi kann. 1033-1039; neka, osim toga, ima isprave o kojima se govori u kan. 1050 i neka se obavi provjera o kojoj se govori u kan. 1051.

§ 2. Osim toga, traži se da se prema sudu spomenutog mjerodavnog poglavara smatra korisnim za služenje Crkve.

§ 3. Biskup koji redi svojega podložnika određenog za služenje u drugoj biskupiji mora biti siguran da će se ređenik posvetiti toj biskupiji.

Članak 1.

POTREBNE OSOBINE REĐENIKA

Kan. 1026 - Da bi netko bio ređen, treba da ima potrebnu slobodu; ne smije se nitko ni na koji način, ni zbog bilo kojeg razloga siliti da primi redove, niti odvrćati od ređenja onaj tko je kanonski prikladan.

Kan. 1027 - Neka se pripravnici za đakonat i prezbiterat brižljivo pripravljaju i odgajaju, prema pravnoj odredbi.

Kan. 1028 - Neka se dijecezanski biskup ili mjerodavni poglavar pobrinu da se kandidati prije nego se promaknu u neki red propisno pouče o onome što se odnosi na red i njegove obveze.

Kan. 1029 - Neka se rede samo oni koji, pošto se sve razmotri, prema razboritom sudu vlastita biskupa ili mjerodavnog višeg poglavara, imaju cjelovitu vjeru, koji, vođeni ispravnom nakanom, imaju potrebno znanje, uživaju dobar glas, bespriječna su ponašanja i prokušanih vrlina te imaju druge tjelesne i duševne osobine primjerene redu koji treba da prime.

Kan. 1030 - Vlastiti biskup ili mjerodavni viši poglavar može sebi podložnim đakonima koji su određeni za prezbiterat zabraniti pristup prezbiteratu samo zbog kanonskog, makar tajnog, razloga, ali je moguć utok prema pravnoj odredbi.

Kan. 1031 - § 1. Neka se prezbiterat podjeljuje samo onima koji su navršili dvadeset petu godinu života i koji su dovoljno zreli; valja, osim toga, poštovati razdoblje od barem šest mjeseci između đakonata i prezbiterata; oni koji su određeni za prezbiterat neka prime red đakonata samo pošto navrše dvadeset treću godinu života.

§ 2. Neoženjeni kandidat za trajni đakonat neka ne primi taj đakonat dok ne navrši barem dvadeset petu godinu života; koji je oženjen, samo pošto navrši barem trideset petu godinu života i s pristankom žene.

§ 3. Biskupska konferencija može donijeti odredbu kojom se traži viša dob za prezbiterat i trajni đakonat

§ 4. Oprost od dobi tražene prema odredbi §§ 1 i 2 koji prelazi godinu dana pridržan je Apostolskoj Stolici.

Kan. 1032 - § 1. Pripravnici za prezbiterat mogu se promaknuti u đakonat samo pošto završe petu godinu filozofsko-bogoslovnih studija.

§ 2. Kad završi studije, neka đakon odgovarajuće vrijeme, koje treba da odredi biskup ili mjerodavni viši poglavar, sudjeluje u pastoralnoj brizi, vršeci đakonski rad, prije nego se promakne u prezbiterat.

§ 3. Pripravnik za trajni đakonat neka se promakne u taj red tek pošto završi vrijeme odgoja i obrazovanja.

Članak 2.

PREDUVJETI ZA REĐENJE

Kan. 1033 - Dopušteno se promiče u redove samo onaj koji je primi sakrament svete potvrde.

Kan. 1034 - § 1. Neka se pripravnik za đakonat ili prezbiterat ne redi dok ga vlast, o kojoj se govori u kan. 1016 i 1019, po bogoslužnom obredu primanja ne primi među kandidate pošto je prije vlastoručno napisao i potpisao svoju molbu i pošto je molbu ta vlast napismeno prihvatila.

§ 2. Onaj koji je preko zavjeta učlanjen u kleričku ustanovu nije obvezan na to primanje.

Kan. 1035 - § 1. Prije nego netko bude promaknut bilo u trajni bilo u prolazni đakonat, traži se da primi i prikladno vrijeme obavlja službu čitača i akolitata.

§ 2. Između podjeljivanja akolitata i đakonata neka prođe razdoblje od barem šest mjeseci.

Kan. 1036 - Da bi mogao biti promaknut u đakonat ili prezbiterat, neka kandidat svojem biskupu ili mjerodavnom višem poglavaru preda vlastoručno napisanu i potpisanu izjavu kojom svjedoči da će svojevolutno i slobodno primiti sveti red i da će se doživotno posvetiti crkvenoj službi, moleći istodobno da mu se dopusti primanje reda.

Kan. 1037 - Neoženjeni ređenik za trajni đakonat i ređenik za prezbiterat neka ne prime red đakonata, osim po propisanom obredu javno pred Bogom i pred Crkvom preuzmu obvezu celibata ili polože doživotne zavjete u redovničkoj ustanovi.

Kan. 1038 - Đakonu koji odbije promaknuće u prezbiterat ne može se zabraniti vršenje primljenog reda, osim ako mu to priječi kanonska smetnja ili koji drugi važan razlog, koji treba da procijeni dijecezanski biskup ili mjerodavni viši poglavar.

Kan. 1039 - Svi ređenici za neki red neka obave barem petodnevne duhovne vježbe u mjestu i na način koji odredi ordinarij; biskup, prije ređenja, treba da se uvjeri da su kandidati propisno obavili te vježbe.

Članak 3.

NEPRAVILNOSTI I DRUGE SMETNJE

Kan. 1040 - Od primanja redova isključuju se oni koje priječi bilo kakva smetnja, bilo trajna, koju nazivamo nepravilnost, bilo jednostavna; nikakvu pak smetnju ne uzrokuje ono što nije sadržano u kanonima koji slijede.

Kan. 1041 - Nepravilni su za primanje redova:

1. onaj koji boluje od bilo kojeg oblika ludila ili druge duševne bolesti zbog koje se prosuđuje, nakon savjetovanja sa stručnjacima, da je neprikladan za pravilno vršenje službe;
2. onaj koji je počinio kažnjivo djelo otpada, krivovjerja ili raskola;
3. onaj koji je pokušao sklopiti makar i samo svjetovnu ženidbu, bilo da je sam ženidbenom vezom ili svetim redom ili javnim doživotnim zavjetom čistoće spriječen sklopiti ženidbu, bilo da to pokuša sa ženom koja je u valjanoj ženidbi ili je vezana istim zavjetom;
4. onaj koji je počinio hotimično ubojstvo ili obavljao pobačaj, ako je došlo do učinka, i svi koji su u tome djelatno surađivali;
5. onaj koji je teško i namjerno osakatio samog sebe ili drugoga ili je pokušao sebi oduzeti život;
6. onaj koji je izvršio čin reda pridržan onima koji su u redu episkopata ili prezbiterata, bilo da toga reda nema bilo da mu je njegovo vršenje zabranjeno nekom proglašenom ili izrečenom kanonskom kaznom.

Kan. 1042 - Jednostavno su spriječeni za primanje redova:

1. onaj koji je oženjen, osim ako je zakonito određen za trajni đakonat;
2. onaj koji vrši službu ili upravu zabranjenu klericima prema odredbi kann. 285 i 286 o kojoj mora polagati račun sve dok, pošto napusti službu i upravu i položi račune, ne postane slobodan;
3. novokrštenik, osim ako je prema ordinarijevu sudu dovoljno prokušao.

Kan. 1043 - Vjernici su obvezni smetnje za svete redove, ako koje znaju, otkriti prije ređenja ordinariju ili župniku.

Kan. 1044 - § 1. Nepravilni su za vršenje primljenih redova:

1. onaj koji je, dok je bio spriječen nepravilnošću za primanje redova, nezakonito primio redove;
2. onaj koji je počinio kažnjivo djelo, o kojemu se govori u kan. 1041, br. 2, ako je javno;
3. onaj koji je počinio jedno od kažnjivih djela, o kojima se govori u kan. 1041, br. 3, 4, 5, 6.

§ 2. Zabranjuje se vršenje redova:

1. onomu koji je, dok je bio zadržan smetnjom za primanje redova, nezakonito primio redove;
2. onomu koji boluje od ludila ili druge duševne bolesti o kojoj se govori u kan. 1041, br. 1, dok mu ordinarij, pošto se posavjetuje sa stručnjakom, ne dopusti vršenja toga reda.

Kan. 1045 - Neznanje o nepravilnosti i smetnji ne izuzima od njih.

Kan. 1046 - Nepravilnosti i smetnje umnožavaju se zbog svojih različitih uzroka, ali ne ponavljanjem istog uzroka, osim ako se radi o nepravilnosti zbog hotimičnog ubojstva ili obavljanog pobačaja, ako je došlo do učinaka.

Kan. 1047 - § 1. Samo je Apostolskoj Stolici pridržan oprost od svih nepravilnosti, ako je činjenica na kojoj se one temelje dospjela pred sud.

§ 2. Njoj je također pridržan oprost od sljedećih nepravilnosti i smetnja za primanje redova:

1. od nepravilnosti zbog javnih kažnjivih djela, o kojima se govori u kan. 1041, br. 2 i 3;
2. od nepravilnosti zbog kažnjivog djela, bilo javnog bilo tajnog, o kojemu se govori u kan. 1041, br. 4;
3. od smetnje, o kojoj se govori u kan. 1042, br. 1.

§ 3. Apostolskoj Stolici također je pridržan oprost od nepravilnosti za vršenje primljenog reda, o kojima se govori u kan. 1041, br. 3, ali samo u javnim slučajevima, a u istom kanonu, br. 4, i u tajnom slučajevima.

§ 4. Ordinarij može dati oprost od nepravilnosti i smetnja koje nisu pridržane Svetoj Stolici.

Kan. 1048 - U hitnijim tajnim slučajevima, ako se ne može doći do ordinarija ili, kad se radi o nepravilnostima, o kojima se govori u kan. 1041, br. 3 i 4, do Pokorničarne, i ako prijeti pogibelj velike štete ili ozloglašenja, onaj kome nepravilnost zabranjuje vršenje reda može ga vršiti, pri čemu ipak ostaje obveza da se što prije uteče ordinariju ili Pokorničarni, prešutjevši ime i preko ispovjednika.

Kan. 1049 - § 1. U molbi za oprost od nepravilnosti i smetnja treba da se navedu sve nepravilnosti i smetnje; ipak, opći oprost vrijedi i za one u dobroj vjeri prešućene, osim nepravilnosti, o kojima se govori u kan. 1041, br. 4, i druge koje su dospjele pred su, ali ne za prešućene zlonamjerno.

§ 2. Ako se radi o nepravilnosti zbog hotimičnog ubojstva ili zbog obavljenog pobačaja, za valjanost oprosta treba da se navede i broj kažnjivih djela.

§ 3. Opći oprost od nepravilnosti i smetnja za primanje redova vrijedi za sve redove.

Članak 4.

POTREBNE ISPRAVE I PROVJERA

Kan. 1050 - Da bi netko mogao biti promaknut u svete redove, traže se sljedeće isprave:

1. svjedočanstvo o propisno završenom studiju prema odredbi kan. 1032;
2. ako se radi o ređenima za prezbiterat, svjedočanstvo o primljenom đakonatu;

3. ako se radi o ređenima za đakonat, svjedočanstvo o primljenom krštenju i potvrdi te svjedočanstvo o primljenim službama, o kojima se govori u kan. 1035; isto tako svjedočanstvo o izjavi, o kojoj se govori u kan. 1036, a ako je ređenik za trajni đakonat oženjen, svjedočanstva o sklopljenoj ženidbi i ženinu pristanku.

Kan. 1051 - Za provjeru osobina koje se traže od ređenika neka se obdržavaju sljedeći propisi:

1. treba imati svjedočanstvo rektora sjemeništa ili kuće odgoja i obrazovanja o osobinama koje se traže za primanje reda, to jest o kandidatovu ispravnom nauku, istinskoj pobožnosti, dobrom ponašanju i prikladnosti za vršenje službe; isto tako, poslije propisno obavljena ispitivanja, o stanju njegova duševnog i tjelesnog zdravlja;

2. dijecezanski biskup ili viši poglavar može, da bi se provjera valjano obavila, upotrijebiti i druga sredstva koja mu se, prema okolnostima vremena i mjesta, čine korisnima, kao što su pismena svjedočanstva, oglasi ili druge obavijesti.

Kan. 1052 - § 1. Da bi biskup koji redi vlastitim pravom mogao rediti, mora biti siguran da postoje isprave, o kojima se govori u kan. 1050, i da je, poslije provjere prema pravnoj odredbi, pozitivnim dokazima utvrđena kandidatova prikladnost.

§ 2. Da bi biskup redio tuđeg podložnika, dosta je da otpusno pismo izvješćuje da te isprave postoje, da je provjera obavljena prema pravnoj odredbi i da je utvrđena kandidatova prikladnost; ali ako je ređenik član redovničke ustanove ili družbe apostolskoga života, to pismo mora osim toga svjedočiti da je on konačno učlanjen u ustanovu ili družbu i da je podložnik poglavara koji daje pismo.

§ 3. Ako unatoč svemu zbog određenih razloga biskup sumnja da li je kandidat prikladan za primanje redova, neka ga ne redi.

POGLAVLJE III.

UPIS I SVJEDOČANSTVO O OBAVLJENOM REĐENJU

Kan. 1053 - § 1. Kad se obavi ređenje, neka se imena pojedinih ređenika i služitelja ređenja, mjesto i dan ređenja upišu u posebnu knjigu koja treba da se pažljivo čuva u kuriji mjesta ređenja, a neka se brižljivo čuvaju i sve isprave pojedinih ređenja.

§ 2. Neka biskup zaređitelj svakomu zaređenomu dade vjerodostojno svjedočanstvo o primljenom ređenju; ako ih je redio tuđi biskup na temelju otpusnog pisma, neka svjedočanstvo pokažu svojem ordinariju da bi se ređenje upisalo u posebnu knjigu koja treba da se čuva u arhivu.

Kan. 1054 - Mjesni ordinarij, ako se radi o svjetovnim ređenima, ili mjerodavni viši poglavar, ako se radi o njegovim podložnicima, neka obavijest o svakom obavljenom ređenju pošalje župniku mjesta krštenja, koji neka to upiše u maticu krštenih, prema odredbi kan. 535, § 2.

NASLOV VII.

ŽENIDBA

Kan. 1055 - § 1. Krist Gospodin uzdigao je na dostojanstvo sakramenta ženidbeni savez među krštenima, kojim muška osoba i ženska osoba međusobno uspostavljaju zajednicu svega života po svojoj naravi usmjerenu k dobru supruga te k rađanju i odgajanju potomstva.

§ 2. Stoga među krštenima ne može biti valjana ženidbenog ugovora koji ujedno ne bi bio sakrament.

Kan. 1056 - Bitna su svojstva ženidbe jednost i nerazrješivost, koja u kršćanskoj ženidbi zbog sakramenta zadobivaju posebnu čvrstoću.

Kan. 1057 - § 1. Ženidba nastaje privolom stranaka zakonito očitovanom između pravno sposobnih osoba koju ne može nadomjestiti nikakva ljudska vlast.

§ 2. Ženidbena privola čin je volje kojim muška osoba i ženska osoba neopozivim savezom sebe uzajamno predaju i primaju da uspostave ženidbu.

Kan. 1058 - Ženidbu mogu sklopiti svi kojima se pravom to ne zabranjuje.

Kan. 1059 - Ženidba katolika, makar samo jedna stranka bila katolička, ravna se ne samo prema božanskom nego i prema kanonskom pravu, pri čemu ostaje netaknuta mjerodavnost svjetovne vlasti s obzirom na čisto svjetovne učinke ženidbe.

Kan. 1060 - Ženidba uživa pravnu pogodnost; stoga u dvojbi ženidba treba da se smatra valjanom dok se ne dokaže protivno.

Kan. 1061 - § 1. Valjana ženidba među krštenima naziva se samo tvrdom ako nije izvršena, a tvrdom i izvršenom ako su ženidbeni drugovi međusobno na ljudski način izvršili bračni čin po sebi prikladan za rađanje djece, prema kojemu je po svojoj naravi usmjerena ženidba i kojim ženidbeni drugovi postaju jedno tijelo.

§ 2. Ako su ženidbeni drugovi, pošto je sklopljena ženidba, zajedno stanovali, pretpostavlja se da je ženidba izvršena, dok se ne dokaže protivno.

§ 3. Nevaljana ženidba naziva se predmnijevana, ako ju je barem jedna stranka sklopila u dobroj vjeri, dok obje stranke nisu postale sigurne u njezinu nevaljanost.

Kan. 1062 - § 1. Obećanje ženidbe, bilo jednostrano bilo obostrano, koje se naziva zaruke, ravna se prema krajevnom pravu koje je donijela biskupska konferencija, uzevši u obzir običaje i svjetovne zakone, ako ih ima.

§ 2. Iz obećanja ženidbe ne stječe se pravo na tužbu za sklapanje ženidbe; stječe se ipak pravo na tužbu za naknadu štete, ako je pretrpljena.

POGLAVLJE I.

PASTORALNA BRIGA I PRIPRAVA ZA SKLAPANJE ŽENIDBE

Kan. 1063 - Pastiri duša obvezni su brinuti se da vlastita crkvena zajednica pruža vjernicima pomoć kojom se ženidbeni stalež održava u kršćanskom duhu i napreduje u savršenosti. Ta pomoć osobito treba da se pruža:

1. propovijedanjem, katehezom prilagođenom djeci, mladima i odraslima, dapače, upotrebom sredstava društvenog priopćivanja pomoću kojih neka se vjernici poučavaju o smislu kršćanske ženidbe i o zadaći kršćanskih ženidbenih drugova i roditelja;

2. osobnom pripravom za sklapanje ženidbe pomoću koje neka se zaručnici pripreve za svetost i dužnosti svojega novog staleža;

3. plodonosnim bogoslužnim slavljenjem ženidbe kojim neka se pokaže da ženidbeni drugovi očituju otajstvo jedinstva i plodne ljubavi između Krista i Crkve i da imaju udjela u njemu;

4. pružanjem pomoći oženjenima da bi, vjerno obdržavajući i štiteći ženidbeni savez, danomice živjeli svetim i potpunijim obiteljskim životom.

Kan. 1064 - Mjesni se ordinarij ima pobrinuti da se ta pomoć uredi tako kako je potrebno, posavjetovavši se također, ako je prikladno, s muževima i ženama prokušanima iskustvom i stručnošću.

Kan. 1065 - § 1. Katolici koji još nisu primili sakrament potvrde neka ga prime prije sklapanja ženidbe, ako je to moguće bez velike poteškoće.

§ 2. Da bi se plodonosno primio sakrament ženidbe, zaručnicima se usrdno preporučuje da prime sakramente pokore i presvete euharistije.

Kan. 1066 - Prije sklapanja ženidbe mora biti sigurno da se ništa ne protivi njezinu valjanom i dopuštenom sklapanju.

Kan. 1067 - Biskupska konferencija neka o zaručničkom ispitu, a i o ženidbenim navještajima i drugim sredstvima prikladnim za obavljanje izvida potrebnih prije ženidbe izda odredbe; pošto pomno izvrši te odredbe, župnik može prisustvovati ženidbi.

Kan. 1068 - U smrtnoj pogibelji, ako se ne mogu imati drugi dokazi, dovoljna je, osim ako ima protivnih pokazatelja, tvrdnja stranaka, ako je potrebno i pod prisegom, da su krštene i da nisu spriječene nikojom smetnjom.

Kan. 1069 - Svi su vjernici obvezni smetnje, ako bi za koje znali, prije sklapanja ženidbe otkriti župniku ili mjesnom ordinariju.

Kan. 1070 - Ako je izvide obavio netko drugi a ne župnik čija je zadaća da prisustvuje ženidbi, neka o njihovu ishodu što prije vjerodostojnom ispravom obavijesti toga župnika.

Kan. 1071 - § 1. Osim ako je prijeka potreba, neka nitko bez dozvole mjesnog ordinarija ne prisustvuje:

1. ženidbi lotalica;
2. ženidbi koja se prema odredbi svjetovnog zakona ne može priznati ili sklopiti;
3. ženidbi onoga tko ima naravne obveze prema drugoj stranci ili djeci rođenoj iz prijašnje veze;

4. ženidbi onoga tko je, kako je općenito poznato, odbacio katoličku vjeru;

5. ženidbi onoga tko je udaren cenzurom;

6. ženidbi maloljetnika bez znanja ili protiv razborita protivljenja roditelja;

7. ženidbi koja treba da se sklopi preko zastupnika, o kojoj se govori u kan. 1105.

§ 2. Neka mjesni ordinarij ne dade dozvolu za prisustvovanje ženidbe onoga tko je, kako je općenito poznato, odbacio katoličku vjeru, osim ako se na odgovarajući način obdržavaju odredbe o kojima se govori u kan. 1125.

Kan. 1072 - Neka pastiri duša nastoje odvrćati mlade od slavljenja ženidbe prije dobi u kojoj se prema ustaljenim krajevnim običajima običava sklapati ženidba.

POGLAVLJE II.

ZAPREKE OPĆENITO

Kan. 1073 - Zapreka čini osobu nesposobnom za valjano sklapanje ženidbe.

Kan. 1074 - Smetnja se smatra javnom kad se može dokazati na izvanjskom području; inače je tajna.

Kan. 1075 - § 1. Samo vrhovna crkvena vlast ima pravo vjerodostojno izjaviti kad božansko pravo ženidbu zabranjuje ili čini nevaljanom.

§ 2. Samo vrhovna vlast ima također pravo ustanoviti druge smetnje za krštene.

Kan. 1076 - Odbacuje se običaj koji uvodi novu smetnju ili je protivan postojećim smetnjama.

Kan. 1077 - § 1. Mjesni ordinarij može svojim podložnicima gdje god oni boravili i svima koji se stvarno nalaze na njegovu području zabraniti ženidbu u posebnom slučaju, ali samo privremeno, zbog važna razloga i dok taj traje.

§ 2. Samo vrhovna crkvena vlast može zabraniti dodati zapreku.

Kan. 1078 - § 1. Mjesni ordinarij može svojim podložnicima gdje god boravili i svima koji se stvarno nalaze na njegovu području dati oprost od svih smetnja crkvenoga prava, osim od onih od kojih je oprost pridržan Apostolskoj Stolici.

§ 2. Smetnje od kojih je oprost pridržan Apostolskoj Stolici jesu:

1. smetnja nastala iz svetih redova ili iz javnog doživotnog zavjeta čistoće u redovničkoj ustanovi papinskoga prava;

2. smetnja zlodjela, o kojem se govori u kan. 1090.

§ 3. Nikada se ne daje oprost od smetnje krvnog srodstva u pravoj liniji ili u drugom stupnju pobočne linije.

Kan. 1079 - § 1. Ako prijeti smrtnan pogibelj, mjesni ordinarij može svojim podložnicima gdje god boravili i svima koji se stvarno nalaze na njegovu području dati oprost i od oblika koji treba da se obdržava u sklapanju ženidbe i od svih i pojedinačnih, bilo javnih bilo tajnih, smetnja crkvenoga prava, osim od smetnje nastale iz svetog reda prezbiterata.

§ 2. U istim okolnostima, o kojima se govori u § 1, ali samo onda kad nije moguće doći do mjesnog ordinarija, tu vlast da dade oprost ima bilo župnik, bilo posvećeni službenik valjano ovlašten, svećenik ili đakon, koji prisustvuje ženidbi prema odredbi kan. 1116, § 2.

§ 3. U smrtnoj pogibelji ispovjednik ima vlast dati oprost od tajnih smetnja za unutrašnje područje, bilo u sakramentalnoj ispovijedi bilo izvan nje.

§ 4. U slučaju o kojem se govori u § 2 smatra se da nije moguće doći do mjesnog ordinarija ako je to moguće samo brzojavno ili telefonski.

Kan. 1080 - § 1. Kad god se smetnja otkrije kad je već sve spremno za svadbu, a ženidba se bez vjerojatne pogibelji da će biti velikog zla ne može odgoditi dok se od mjerodavne vlasti ne dobije oprost, tada vlast da dadu oprost od svih smetnja, osim od onih o kojima se govori u kan. 1078, br. 1, imaju mjesni ordinarij i, samo ako je slučaj tajan, svi oni o kojima se govori u kan. 1079, §§ 2-3, uz obdržavanje ondje propisanih uvjeta.

§ 2. Ta vlast vrijedi i za ukrepljenje ženidbe, ako zbog odgode nastane ista pogibelj, a nema dovoljno vremena uteći se Apostolskoj Stolici ili mjesnom ordinariju kad se radi o smetnjama od kojih on može dati oprost.

Kan. 1081 - Župnik ili svećenik ili đakon, o kojima se govori u kan. 1079, § 2, neka odmah obavijesti mjesnog ordinarija o oprostima danu za izvanjsko područje; to neka se upiše u maticu vjenčanih.

Kan. 1082 - Oprost od tajne smetnje dan na unutrašnjem izvansakramentalnom području neka se upiše u knjigu koja treba da se čuva u tajnom arhivu kurije, i nije potreban drugi oprost za izvanjsko područje ako poslije tajna smetnja postane javna, osim ako otpis Pokorničarne odredi nešto drugo.

POGLAVLJE III.

ZAPREKE POJEDINAČNO

Kan. 1083 - § 1. Muška osoba prije navršene šesnaeste godine, a ženska osoba prije navršene četrnaeste godine ne mogu sklopiti valjanu ženidbu.

§ 2. Biskupska konferencija može odrediti višu dob za dopušteno sklapanje ženidbe.

Kan. 1084 - § 1. Prethodna i trajna nemoć za spolni čin, ili kod muške osobe ili kod ženske osobe, bilo apsolutna bilo relativna, po samoj svojoj naravi čini ženidbu nevaljanom.

§ 2. Ako je smetnja nemoći dvojbena, bila to pravna bila činjenična dvojba, ženidba se ne smije spriječiti niti proglasiti ništavnim dok traje dvojba.

§ 3. Neplodnost niti zabranjuje niti priječi ženidbu, uz obdržavanje propisa kan. 1098.

Kan. 1085 - § 1. Nevaljano pokušava sklopiti ženidbu onaj tko je vezan vezom prijašnje, makar i neizvršene, ženidbe.

§ 2. Iako je prijašnja ženidba nevaljana ili razriješena s bilo kojeg razloga, nije stoga dopušteno sklopiti drugu dok se zakonito i sigurno ne utvrdi ništavnost ili razrješenje prve.

Kan. 1086 - § 1. Nije valjana ženidba između dviju osoba od kojih je jedna krštena u Katoličkoj crkvi ili je u nju primljena i nije formalnim činom od nje otpala, a druga je nekrštena.

§ 2. Neka se od te smetnje ne daje oprost, osim ako se ispune uvjeti o kojima se govori u kann. 1125 i 1126.

§ 3. Ako je stranka u vrijeme sklapanja ženidbe općenito smatrana kao krštena ili je njezino krštenje bilo dvojbeno, treba da se, prema odredbi kan. 1060, pretpostavi valjanost ženidbe dok se sigurno ne dokaže da je jedna stranka krštena, a druga nekrštena.

Kan. 1087 - Nevaljano pokušavaju sklopiti ženidbu oni koji su primili svete redove.

Kan. 1088 - Nevaljano pokušavaju sklopiti ženidbu oni koji su vezani javnim doživotnim zavjetom čistoće u redovničkoj ustanovi.

Kan. 1089 - Između muške osobe i radi sklapanja ženidbe otete ili barem zadržavane ženske osobe ne može biti nikakve ženidbe, osim ako poslije ženska osoba odijeljena od otmičara i smještena na sigurno i slobodno mjesto svojevóljno izabere ženidbu.

Kan. 1090 - § 1. Tko radi sklapanja ženidbe s određenom osobom ubije njezina ili svoga ženidbenog druga, nevaljano pokušava sklopiti tu ženidbu.

§ 2. Nevaljano također međusobno pokušavaju sklopiti ženidbu oni koji su usmrtili ženidbenog druga uzajamnim fizičkim ili moralnim djelom.

Kan. 1091 - § 1. U pravoj liniji krvnoga srodstva nevaljana je ženidba među svim precima i potomcima, bilo zakonitim bilo naravnim.

§ 2. U pobočnoj liniji nevaljana je sve do četvrtoga koljena uključivo.

§ 3. Smetnja se krvnoga srodstva ne umnožava.

§ 4. Neka se nikad ne dopusti ženidba ako ima ikakve dvojbe da su stranke krvno srodne u nekom stupnju prave linije ili u drugom stupnju pobočne linije.

Kan. 1092 - Tazbina u pravoj liniji čini ženidbu nevaljanom u svakom stupnju.

Kan. 1093 - Smetnja javne ćudorednosti nastaje iz nevaljane ženidbe, pošto je uspostavljen zajednički život ili iz općepoznatog ili javnog prilježništva; smetnja čini ženidbu nevaljanom u prvom stupnju prave linije između muške osobe i krvnih srodnika ženske osobe, i obratno.

Kan. 1094 - Ne mogu međusobno valjano sklopiti ženidbu oni koji se vezani zakonskim srodstvom, nastalim iz posvojenja, u pravoj liniji ili u drugom stupnju pobočne linije.

POGLAVLJE IV.

ŽENIDBENA PRIVOLA

Kan. 1095 - Nesposobni su za sklapanje ženidbe:

1. oni koji nisu dovoljno sposobni služiti se razumom;
2. oni koji boluju od teškog manjka prosuđivanja o bitnim ženidbenim pravima i dužnostima koje treba da se uzajamno predaju i primaju;
3. oni koji zbog razloga psihičke naravi ne mogu preuzeti bitne ženidbene obveze.

Kan. 1096 - § 1. Da bi se mogla imati ženidbena privola, potrebno je da ugovornim strankama barem nije nepoznato da je ženidba trajna zajednica između muške i ženske osobe usmjerena na rađanje djece stanovitom spolnom suradnjom.

§ 2. To se neznanje ne pretpostavlja poslije dorađlosti.

Kan. 1097 - § 1. Zabluda u osobi čini ženidbu nevaljanom.

§ 2. Zabluda u osobini osobe, makar bila uzrok ugovora, ne čini ženidbu nevaljanom, osim ako se izravno i prvenstveno smjera na tu osobinu.

Kan. 1098 - Nevaljano sklapa ženidbu onaj tko ulazi u nju zaveden, radi zadobivanja privole, zlonamjernom prijevarom o nekoj osobini druge stranke koja po svojoj naravi može teško narušiti zajednicu ženidbenog života.

Kan. 1099 - Zabluda o jednosti ili nerazrješivosti ili sakramentalnom dostojanstvu ženidbe, samo ako ne određuje volju, ne čini nevaljanom ženidbenu privolu.

Kan. 1100 - Znanje ili mišljenje da je ženidba ništava ne isključuje nužno ženidbenu privolu.

Kan. 1101 - § 1. Pretpostavlja se da je unutrašnja voljna privola u skladu s riječima i znakovima upotrijebljenim u sklapanju ženidbe.

§ 2. Ali, ako jedna stranka ili obje pozitivnim činom volje isključi samu ženidbu ili neki bitni sastavni dio ili neko bitno svojstvo ženidbe, nevaljano sklapa ženidbu.

Kan. 1102 - § 1. Ženidba pod uvjetom o budućem ne može se valjano sklopiti.

§ 2. Ženidba pod uvjetom o prošlom ili o sadašnjem valjana je ili nevaljana, već prema tome da li onoga što je pod uvjetom ima ili nema.

§ 3. Uvjet pak, o kojem se govori u § 2, ne može se dopušteno postaviti osim s napismeno danim dopuštenjem mjesnog ordinarija.

Kan. 1103 - Nevaljana je ženidba sklopljena zbog sile ili velikog straha koji je zadan izvana, pa i nenamjerno, tako da je netko prisiljen izabrati ženidbu kako bi ga se oslobodilo.

Kan. 1104 - § 1. Za valjano sklapanje ženidbe potrebno je da stranke budu istodobno prisutne bilo osobno bili preko zastupnika.

§ 2. Neka zaručnici riječima izreknu ženidbenu privolu; ako pak ne mogu govoriti, onda znakovima koji isto znače.

Kan. 1105 - § 1. Za valjano sklapanje ženidbe preko zastupnika traži se:

1. da postoji poseban nalog za sklapanje ženidbe s određenom osobom;

2. da zastupnika odredi sam nalogodavac i da taj osobno obavi svoju zadaću.

§ 2. Da bi nalog bio valjan, treba da ga potpišu nalogodavac i, osim toga, župnik ili ordinarij mjesta u kojemu se nalog daje, ili svećenik kojega je ovlastio jedan od njih, ili barem dvojica svjedoka; ili se nalog mora sastaviti kao isprava koja je vjerodostojna prema odredbi svjetovnoga prava.

§ 3. Ako nalogodavac ne može pisati, neka se to zabilježi u samom nalogu i neka se doda drugi svjedok, koji neka također potpiše spis; inače je nalog nevaljan.

§ 4. Ako nalogodavac opozove nalog ili duševno oboli prije nego zastupnik u njegovo ime sklopi ženidbu, ženidba je nevaljana, iako to nije znao ni zastupnik ni druga stranka koja je sklopila ženidbu.

Kan. 1106 - Ženidba se može sklopiti preko tumača; toj pak ženidbi župnik neka ne prisustvuje, osim ako je siguran u pouzdanost tumača.

Kan. 1107 - Iako je ženidba bila nevaljano sklopljena zbog smetnje ili manjka oblika, pretpostavlja se da dana privola traje, dok se ne utvrdi da je opozvana.

POGLAVLJE V.

OBLIK SKLAPANJA ŽENIDBE

Kan. 1108 - § 1. Valjane su samo one ženidbe koje se sklapaju u prisutnosti mjesnog ordinarija ili župnika, ili svećenika ili đakona koje ovlasti jedan od njih dvojice, a i dvojice svjedoka, ipak po pravilima navedenim u kanonima koji slijede i tako da se poštuju izuzeci, o kojima se govori u kann. 144, 1112, § 1, 1116 i 1127, §§ 2-3.

§ 2. Smatra se da ženidbi prisustvuje samo onaj tko prisutan traži i u ime Crkve prima očitovanje privole onih koji sklapaju ženidbu.

Kan. 1109 - Mjesni ordinarij i župnik, osim ako su presudom ili odlukom izopćeni ili udareni zabranom bogoslužja ili obustavom od službe ili takvima proglašeni, snagom službe valjano prisustvuju ženidbama, u granicama svojeg područja, ne samo podložnika nego i onih koji nisu podložnici, samo ako je barem jedan od njih latinskog obreda.

Kan. 1110 - Osobni ordinarij i osobni župnik snagom službe valjano prisustvuju ženidbama samo onih od kojih je barem jedna od stranaka podložnik u granicama njihove oblasti.

Kan. 1111 - § Mjesni ordinarij i župnik, dokle god valjano vrše službu, mogu ovlast za prisustvovanje ženidbama, također opću, u granicama svojeg područja povjeriti svećenicima i đakonima.

§ 2. Da bi povjerba oblasti za prisustvovanje ženidbama bila valjana, mora se izričito dati određenim osobama; ako se radi o pojedinačnom ovlaštenju, treba da se daje za određenu ženidbu; ako se pak radi o općem ovlaštenju, treba da se daje napismeno.

Kan. 1112 - § 1. Gdje nema svećenika ni đakona, dijecezanski biskup može, s prije dobivenim povoljnim mišljenjem biskupske konferencije i pošto dobije dozvolu Svete Stolice, ovlastiti laike da prisustvuju ženidbama.

§ 2. Neka se izabere prikladan laik, sposoban poučavati zaručnike i pravilno obavljati ženidbeno bogoslužje.

Kan. 1113 - Prije nego se daje pojedinačno ovlaštenje, neka se učini sve što pravo određuje za dokazivanje slobodnog stanja.

Kan. 1114 - Tko prisustvuje ženidbi postupa nedopušteno, osim ako je siguran da su stranke prema pravnim propisima slobodnoga stanja i da ima župnikovu dozvolu, ako je moguće, kad god prisustvuje snagom općeg ovlaštenja.

Kan. 1115 - Neka se ženidbe sklapaju u župi gdje jedna od stranaka koje sklapaju ženidbu ima prebivalište ili boravište ili jednomjesečno boravljenje ili, ako se radi o lualicama, u župi gdje stvarno borave; mogu se sklopiti i drugdje s dozvolom vlastitog ordinarija ili vlastitog župnika.

Kan. 1116 - § 1. Ako se onaj koji je prema zakonskoj odredbi mjerodavan da prisustvuje ženidbi ne može imati ili se do njega ne može doći bez velike poteškoće, oni koji kane sklopiti pravu ženidbu mogu je valjano i dopušteno sklopiti pred samim svjedocima:

1. u smrtnoj pogibelji;

2. izvan smrtne pogibelji, samo ako se razborito predviđa da će takve prilike potrajati mjesec dana.

§ 2. U oba slučaja, ako je tu drugi svećenik ili đakon koji može biti nazočan, on se mora pozvati i mora zajedno sa svjedocima pribivati sklapanju ženidbe, a ženidba je valjana i pred samim svjedocima.

Kan. 1117 - Gore određeni oblik treba da se obdržava, ako je barem jedna od stranaka koje sklapaju ženidbu krštena u Katoličkoj crkvi ili je u nju primljena, a nije formalnim činom od nje otpala, uz poštovanje propisa kan. 1127, § 2.

Kan. 1118 - § 1. Neka se ženidba između katolika ili između katoličke stranke i nekatoličke krštene stranke sklopi u župnoj crkvi; u drugoj crkvi ili kapeli moći će se sklopiti s dozvolom mjesnog ordinarija ili župnika.

§ 2. Mjesni ordinarij može dopustiti da se ženidba sklopi na drugom prikladnu mjestu.

§ 3. Ženidba između katoličke stranke i nekrštene stranke može se sklopiti u crkvi ili na drugom prikladnu mjestu.

Kan. 1119 - Neka se u sklapanju ženidbe, osim ako nije prijeka potreba, obdržavaju obredi propisani u bogoslužnim knjigama koje je Crkva odobrila ili koji su prihvaćeni zakonitim običajima.

Kan. 1120 - Biskupska konferencija može sastaviti svoj ženidbeni obred koji treba da pregleda Sveta Stolica i koji je primjeren mjesnim i narodnim običajima prilagođenima kršćanskom duhu, obdržavajući ipak zakon da onaj koji prisustvuje ženidbi traži i prima očitovanje privole stranaka.

Kan. 1121 - § 1. Nakon sklapanja ženidbe župnik mjesta sklapanja ili onaj koji ga zamjenjuje, iako joj ni jedan od njih nije prisustvovao, neka što prije u matice vjenčanih upiše imena ženidbenih drugova, onoga koji je prisustvovao i svjedoka, mjesto i dan sklapanja ženidbe na način koji je propisala biskupska konferencija ili dijecezanski biskup.

§ 2. Kad god se ženidba sklapa prema odredbi kan. 1116, svećenik ili đakon, ako je bio prisutan kod sklapanja, a inače svjedoci zajedno sa strankama, dužni su što prije obavijestiti župnika ili mjesnog ordinarija o sklopljenoj ženidbi.

§ 3. Kad se radi o ženidbi sklopljenoj uz oprost od kanonskog oblika, neka se mjesni ordinarij koji je dao oprost pobrine da se oprost i sklapanje upišu u maticu vjenčanih i kurije i župe vlastite katoličkoj stranci čiji je župnik obavio izvide o slobodnom stanju; katolički ženidbeni drug dužan je što prije obavijestiti toga ordinarija i župnika o sklopljenoj ženidbi, naznačujući mjesto sklapanja i obdržani javni oblik.

Kan. 1122 - § 1. Neka se sklopljena ženidba upiše i u matice krštenih u kojima je upisano krštenje ženidbenih drugova.

§ 2. Ako ženidbeni drug sklopi ženidbu u župi u kojoj nije kršten, neka župnik mjesta sklapanja obavijest o sklopljenoj ženidbi što prije pošalje župniku mjesta krštenja.

Kan. 1123 - Kad god se ženidba ili ukrijepi za izvanjsko područje ili proglasi ništavom ili se, osim smrću, zakonito razriješi, mora biti obaviješten župnik mjesta sklapanja ženidbe da bi se to propisno upisalo u matice vjenčanih i matice krštenih.

POGLAVLJE VI.

MJEŠOVITE ŽENIDBE

Kan. 1124 - Ženidba između dviju krštenih osoba od kojih je jedna krštena u Katoličkoj crkvi ili je u nju primljena poslije krštenja i koja nije od nje formalnim činom otpala, a druga pripada Crkvi, ili crkvenoj zajednici koja nema potpunog zajedništva s Katoličkom crkvom, zabranjena je bez izričite dozvole mjerodavne vlasti.

Kan. 1125 - Tu dozvolu može dati mjesni ordinarij ako postoji opravdan i razborit razlog; neka je ne dade, osim pošto se ispune sljedeći uvjeti:

1. katolička stranka treba izjaviti da je spremna otkloniti pogibelji otpada od vjere i dati iskreno obećanje da će učiniti sve što je u njezinoj moći kako bi sva djeca bila krštena i odgojena u Katoličkoj crkvi;

2. o tim obećanjima koja treba da dade katolička stranka neka se pravodobno obavijesti druga stranka tako da bude sigurno da je ova svjesna obećanja i obveze katoličke stranke;

3. obje stranke treba da se pouče o svrhama i bitnim svojstvima ženidbe, koje ni jedna ni druga stranka ne smiju isključiti.

Kan. 1126 - Zadaća je biskupske konferencije i da utvrdi oblik u kojem treba da se dadu te izjave i obećanja, koja se uvijek traže, i da odredi način na koji će se to i utvrditi na izvanjskom području i obavijestiti nekatolička stranka.

Kan. 1127 - § 1. Što se tiče oblika koji treba da se primijeni u mješovitoj ženidbi, neka se obdržavaju propisi kan. 1108; ako pak katolička stranka sklapa ženidbu s nekatoličkom strankom

istočnog obreda, kanonski oblik sklapanja treba da se obdržava samo za dopuštenost; za valjanost pak traži se sudjelovanje posvećenog službenika, uz obdržavanje ostaloga što po pravu treba obdržavati.

§ 2. Ako obdržavanju kanonskog oblika stoje na putu velike poteškoće, mjesni ordinarij katoličke stranke ima pravo u pojedinačnim slučajevima dati oprost od njega, posavjetovavši se ipak s ordinarijem mjesta gdje se sklapa ženidba i poštujući za valjanost neki javni oblik sklapanja; biskupska konferencija treba da donese odredbe prema kojima će se spomenuti oprost ujednačeno davati.

§ 3. Zabranjuje se, prije ili poslije kanonskog sklapanja prema odredbi § 1, drugo vjersko sklapanje ste ženidbe radi davanja ili obnavljanja ženidbene privole; isto tako neka ne bude vjerskog sklapanja u kojemu bi katolički i nekatolički služitelj istodobno, obavljajući svaki svoj obred, tražili privolu stranaka.

Kan. 1128 - Neka se mjesni ordinariji i drugi pastiri duša brinu da katoličkom ženidbenom drugu i djeci rođenoj iz mješovite ženidbe ne uzmanjka duhovne pomoći za izvršavanje njihovih obveza i neka pomažu ženidbenim drugovima u unapređivanju jedinstva ženidbenog i obiteljskog života.

Kan. 1129 - Propisi kann. 1127 i 1128 treba da se primjenjuju i na ženidbe kojima stoji na putu smetnja različitosti vjere, o kojoj se govori u kan. 1086, § 1.

POGLAVLJE VII.

TAJNO SKLAPANJE ŽENIDBE

Kan. 1130 - Zbog važna i hitna razlog mjesni ordinarij može dopustiti da se ženidba sklopi tajno.

Kan. 1131 - Dopuštenje za tajno sklapanje ženidbe sadrži:

1. da izvidi, koji treba da se obave prije ženidbe, budu tajni;
2. da tajnu o sklopljenoj ženidbi čuvaju mjesni ordinarij, onaj tko prisustvuje ženidbi, svjedoci i ženidbeni drugovi.

Kan. 1132 - Obveza čuvanja tajne, o kojoj se govori u kan. 1131, br. 2, prestane za mjesnog ordinarija ako zbog čuvanja tajne zaprijeti velika sablazan ili teška povreda svetosti ženidbe, i neka to bude spomenuto strankama prije sklapanja ženidbe.

Kan. 1133 - Neka se tajno sklopljena ženidba upiše samo u posebnu maticu, koja treba da se čuva u tajnom arhivu kurije.

POGLAVLJE VIII.

UČINCI ŽENIDBE

Kan. 1134 - Iz valjane ženidbe nastaje među ženidbenim drugovima veza koja je po svojoj naravi trajna i isključiva; osim toga, u kršćanskoj se ženidbi ženidbeni drugovi posebnim sakramentom okrepljuju i kao posvećuju za dužnosti i dostojanstvo svojega staleža.

Kan. 1135 - Oboje ženidbenih drugova imaju jednaku dužnost i pravo u vezi s onim što se tiče zajednice ženidbenog života.

Kan. 1136 - Roditelji imaju veoma važnu dužnost i poglavito pravo da se, prema svojim snagama, brinu za odgoj djece bilo tjelesni, društveni i kulturni, bilo ćudoredni i vjerski.

Kan. 1137 - Zakonita su ona djeca koja su zaćeta ili roćena iz valjane ili predmnijevane ųenidbe.

Kan. 1138 - § 1. Otac je onaj na koga upućuje propisno vjenćanje, osim ako se oćitim dokazima dokaųe protivno.

§ 2. Pretpostavlja se da su zakonita ona djeca koja su roćena barem 180 dana poslije dana sklapanja ųenidbe ili u vremenu od 300 dana poslije prestanka ųenidbenog ųivota.

Kan. 1139 - Nezakonita se djeca pozakonjuju naknadnom ųenidbom roćitelja, bilo valjanom bilo predmnijevanom, ili otpisom Svete Stolice.

Kan. 1140 - Pozakonjena djeca, ųto se tiće kanonskih ućinaka, u svemu se izjednaćuju sa zakonitom, osim ako je pravom izrićito odrećeno drukćije.

POGLAVLJE IX.

RASTAVA ųENIDBENIH DRUGOVA

Ćlanak 1.

RAZRJEŠENJE VEZE

Kan. 1141 - Tvrda i izvršena ųenidba ne moųe se razriješiti nijednom ljudskom vlašću, a ni zbog ikakva razloga, osim smrću.

Kan. 1142 - Neizvršenu ųenidbu izmeću kršćenih ili izmeću kršćene stranke i nekršćene stranke moųe, zbog opravdana razloga, razriješiti rimski prvosvećenik na molbu obiju stranaka ili samo jedne od njih, makar druga stranka bila protivna.

Kan. 1143 - § 1. ųenidba sklopljena izmeću dvoje nekršćenih razrješuje se pavlovskom povlasticom u korist vjere stranke koja je primila kršćenje, samim ćinom kojim ta stranka sklopi novu ųenidbu, samo ako se nekršćena stranka rastala.

§ 2. Smatra se da se nekršćena stranka rastala ako ne ųeli s kršćenom strankom zajedno ųivjeti ili ne ųeli zajedno ųivjeti u miru bez vrijećanja Stvoritelja, osim ako joj ta pošto se krstila nije dala opravdan razlog da se rastavi.

Kan. 1144 - § 1. Da bi kršćena stranka valjano sklopila novu ųenidbu, mora se uvijek pitati nekršćena stranka:

1. hoće li i ona primiti kršćenje;

2. hoće li barem zajednićki ųivjeti s kršćenom strankom u miru, bez vrijećanja Stvoritelja.

§ 2. Ti se upiti moraju obaviti poslije kršćenja; ali, mjesni ordinarij moųe zbog važna razloga dopustiti da se upiti obave i prije kršćenja; dapaće, moųe dati oprost od upita, bilo prije bilo poslije kršćenja, samo ako se barem skraćenim i izvansudskim postupkom utvrdi da se ti ne mogu obaviti ili bi bili nekorisni.

Kan. 1145 - § 1. Neka se upiti redovito obave vlašću mjesnog ordinarija obraćene stranke; taj ordinarij treba da drugom ųenidbenom drugu daće vrijeme za odgovor, ako ga zaište, upozorivši ga ipak da će se njegova ųutnja, ako dano vrijeme ne iskoristi, smatrati kao nijećan odgovor.

§ 2. Ako se gore propisani oblik ne može održavati, valjani su, dapače i dopušteni, upiti koje obavi i privatno samo obraćena stranka.

§ 3. U oba slučaja mora se na izvanjskom području zakonito utvrditi obavljanje upita i njihov ishod.

Kan. 1146 - Krštena stranka ima pravo sklopiti novu ženidbu s katoličkom strankom.

1. ako druga stranka odgovori niječno na upite ili su upiti bili zakonito izostavljeni;

2. ako se nekrštena stranka, bilo da je već upitana bilo da nije, prije ustrajna u mirnom zajedničkom životu bez vrijeđanja Stvoritelja, poslije bez opravdana razloga rastavi, uz održavanje propisa kann. 1144 i 1145.

Kan. 1147 - Mjesni ordinarij ipak, zbog važna razloga, može dopustiti da krštena stranka, služeći se pavlovskom povlasticom, sklopi ženidbu s nekatoličkom strankom, bilo krštenom bilo nekrštenom, održavajući i propise kanona o mješovitim ženidbama.

Kan. 1148 - § 1. Nekršteni, koji istodobno ima više nekrštenih žena, pošto se krsti u Katoličkoj crkvi, ako mu je teško ostati s prvom od njih, može zadržati jednu od njih, otpustivši ostale. To vrijedi i za nekrštenu ženu koja istodobno ima više nekrštenih muževa.

§ 2. U slučajevima o kojima se govori u § 1 ženidba, poslije krštenja, treba da se sklopi u zakonitom obliku, uz održavanje, ako treba, i propisa o mješovitim ženidbama i drugoga što prema pravu treba održavati.

§ 3. Neka se mjesni ordinarij, imajući u vidu ćudoredne, društvene i ekonomske prilike mjesta i osoba, pobrine da se prva i ostale otpuštene žene dovoljno zadovolje u svojim potrebama, prema načelima pravde, kršćanske ljubavi i naravne pravičnosti.

Kan. 1149 - Nekrštena stranka koja, pošto se krsti u Katoličkoj crkvi, ne može obnoviti zajednički život s nekrštenim ženidbenim drugom zbog ropstva ili progonstva, može sklopiti drugu ženidbu, premda je i druga stranka u međuvremenu primila krst, uz održavanje propisa kan. 1141.

Kan. 1150 - U dvojbenoj stvari povlastica vjere uživa pravnu pogodnost.

Članak 2.

RASTAVA UZ TRAJANJE ŽENIDBENE VEZE

Kan. 1151 - Ženidbeni drugovi imaju dužnost i pravo čuvati zajednički ženidbeni život, osim ako ih ispričava zakoniti razlog.

Kan. 1152 - § 1. Iako se usrdno preporučuje da ženidbeni drug, potaknut kršćanskom ljubavlju i zauzet za dobro obitelji, ne uskrati oprostjenje preljubničkoj stranci i ne prekida ženidbeni život, ipak, ako joj nije izričito ili prešutno oprostio prijestup, ima pravo prekinuti zajednički ženidbeni život, osim ako je pristao na preljub ili mu dao povoda ili i sam počinio preljub.

§ 2. Prešutno se oprostjenje ima ako je nedužni ženidbeni drug, pošto je doznao za preljub, svojevolumno s bračnim osjećajem općio s drugim ženidbenim drugom; oprostjenje se pretpostavlja ako je tijekom šest mjeseci sačuvao zajednički ženidbeni život i nije se utekao crkvenoj ili svjetovnoj vlasti.

§ 3. Ako je nedužni ženidbeni drug svojevolumno prekinuo zajednički ženidbeni život, neka u roku od šest mjeseci pokrene parnicu za rastavu koje mjerodavne crkvene vlasti, koja, pošto razmotri sve okolnosti, neka prosudi može li se nedužni ženidbeni drug navesti da oprosti prijestup i da trajno ne produži rastavu.

Kan. 1153 - § 1. Ako jedan od ženidbenih drugova dovodi u veliku duševnu ili tjelesnu pogibelj drugog ženidbenog druga ili djecu ili drukčije čini preteškim zajednički život, pruža drugom ženidbenom drugu zakoniti razlog da se rastavi prema odluci mjesnog ordinarija i, ako prijeti pogibelj zbog odgode, prema vlastitoj odluci.

§ 2. U svim slučajevima, pošto prestane razlog rastave, treba da se ponovno uspostavi zajednički ženidbeni život, osim ako crkvena vlast odredi drukčije.

Kan. 1154 - Pošto se provede rastava ženidbenih drugova, treba se uvijek prikladno pobrinuti za potrebno uzdržavanje i odgoj djece.

Kan. 1155 - Nedužni ženidbeni drug može, i to je pohvalno, drugoga ženidbenog druga primiti natrag u ženidbeni život; u tom se slučaju odriče prava na rastavu.

POGLAVLJE X.

UKREPLJENJE ŽENIDBE

Članak 1.

JEDNOSTAVNO UKREPLJENJE

Kan. 1156 - § 1. Da bi se ukrijepila ženidba nevaljana zbog zapreke, traži se da smetnja prestane ili da se od nje dobije oprost i da barem ona stranka koja zna za smetnju obnovi privolu.

§ 2. Ta se obnova prema crkvenom pravu traži za valjanost ukrepljenja, premda su u početku obje stranke očitovale privolu i nisu je poslije opozvale.

Kan. 1157 - Obnova privole mora biti nov čin volje za ženidbu o kojoj stranka koja obnavlja privolu zna ili misli da je bila ništava od početka.

Kan. 1158 - § 1. Ako je smetnja javna, obje stranke treba da obnove privolu u kanonskom obliku, uz poštovanje propisa kan. 1127, § 2.

§ 2. Ako se smetnja ne može dokazati, dosta je da se privola obnovi privatno i tajno, i to neka privolu obnovi stranka koja je svjesna smetnje, samo ako je druga ostala pri danoj privoli, ili obje stranke, ako je smetnja poznata i jednoj i drugoj.

Kan. 1159 - § 1. Ženidba nevaljana zbog nedostatka privole ukrepljuje se ako stranka koja nije privoljela od sada privoli, samo ako traje privola koju je dala druga stranka.

§ 2. Ako se nedostatak privole ne može dokazati, dosta je da stranka koja nije privoljela dade privolu privatno i tajno.

§ 3. Ako se nedostatak privole može dokazati, potrebno je da se privola dade u kanonskom obliku.

Kan. 1160 - Da bi ženidba, ništava zbog nedostatka oblika, postala valjana, mora se ponovno sklopiti u kanonskom obliku, uz poštovanje propisa kan. 1127, § 2.

Članak 2.

OZDRAVLJENJE U KORIJENU

Kan. 1161 - § 1. Ozdravljenje u korijenu nevaljane ženidbe njezino je ukrepljenje bez obnove privole, koje daje mjerodavna vlast i koje sadrži oprost od smetnje, ako je ima, i od kanonskog oblika, ako nije obdržavana, i djelovanje unatrag kanonskih učinaka na prošlost.

§ 2. Ozdravljenje biva od časa davanja milosti; djelovanje pak unatrag podrazumijeva se da vrijedi od časa sklapanja ženidbe, osim ako je izričito određeno drukčije.

§ 3. Ozdravljenje u korijenu neka se ne daje, osim ako je vjerojatno da stranke žele ustrajati u ženidbenom životu.

Kan. 1162 - § 1. Ako u obje ili u jedne od stranaka nema privole, ženidba se ne može ozdraviti u korijenu, bilo da je privola nedostajala od početka, bilo da je u početku dana, a poslije opozvana.

§ 2. Ali, ako privole nije bilo od početka, nego je dana poslije, ozdravljenje se može dati od časa kad je dana privola.

Kan. 1163 - § 1. Ženidba nevaljana zbog smetnje ili nedostatka propisanog oblika može se ozdraviti samo ako traje privola objiju stranaka.

§ 2. Ženidba nevaljana zbog smetnje naravnog ili pozitivnog božanskog prava može se ozdraviti samo pošto prestane smetnja.

Kan. 1164 - § 1. Ozdravljenje se može valjano dati i bez znanja jedne ili objiju stranaka; neka je ipak ne daje osim zbog važna razloga.

Kan. 1165 - § 1. Ozdravljenje u korijenu može dati Apostolska Stolica.

§ 2. U pojedinačnim slučajevima može ga dati dijecezanski biskup, iako u istoj ženidbi ima više razloga ništavnosti, pošto se za ozdravljenje mješovite ženidbe ispune uvjeti o kojima se govori u kan. 1125; ali, on ga ne može dati ako postoji smetnja od koje je oprost prema odredbi kan. 1078, § 2 pridržan Apostolskoj Stolicu ili se radi o smetnji naravnog ili pozitivnog božanskog prava koja je već prestala.

DIO II.
OSTALI BOGOŠTOVNI ČINI

NASLOV I.
BLAGOSLOVINE

Kan. 1166 - Blagoslovine su sveti znakovi kojima se, na neki način kao i sakramentima, označuju i po zagovoru Crkve postižu osobito duhovni učinci.

Kan. 1167 - § 1. Samo Apostolska Stolica može ustanoviti nove blagoslovine ili prihvaćene vjerodostojno tumačiti, neke od njih ukinuti ili mijenjati.

§ 2. U tvorbi ili podjelbi blagoslovina neka se pažljivo obdržavaju obredi i obrasci koje je odobrila crkvena vlast.

Kan. 1168 - Služitelj je blagoslovina klerik koji ima potrebnu vlast; neke blagoslovine, prema odredbi bogoslužnih knjiga, mogu prema sudu mjesnog ordinarija podjeljivati i laici koji imaju odgovarajuće osobine.

Kan. 1169 - § 1. Posvećenja i posvete mogu valjano obavljati oni koji imaju biskupski biljeg, a i prezbiteri kojima je to dana pravom ili zakonitim dopuštenjem.

§ 2. Svaki prezbiter može dijeliti blagoslovine, osim onih koji su pridržani rimskom prvosvećeniku ili biskupima.

§ 3. Đakon može dijeliti samo one blagoslovine koji su mu izričito dopušteni po pravu.

Kan. 1170 - Blagoslovi, koji treba da se dijele prvenstveno katolicima, mogu se dati i katekumenima, dapače, i nekatolicima, osim ako to priječi crkvena zabrana.

Kan. 1171 - Neka se s posvećenim stvarima, koje su posvetom ili blagoslovom određene za bogoštovlje, postupa s poštovanjem i neka se ne upotrebljavaju u svjetovne svrhe ili u svrhe koje njima ne odgovaraju, makar bile u privatnom vlasništvu.

Kan. 1172 - § 1. Nitko ne može zakonito izricati zaklinjanja nad opsjednutima, osim ako je od mjesnog ordinarija dobio posebnu i izričitu dozvolu.

§ 2. Neka mjesni ordinarij dade tu dozvolu samo prezbiteru koji se odlikuje pobožnošću, znanjem, razboritošću i neporočnošću života.

NASLOV II.

ČASOSLOV

Kan. 1173 - Crkva, vršeći Kristovu svećeničku službu, slavi bogoslužje časova, kojim slušajući Boga koji govori svojem narodu i spominjući se otajstva spasenja, Njega bez prestanka pjesmom i molitvom hvali i moli za spasenje svega svijeta.

Kan. 1174 - § 1. Klerici su obvezni moliti časoslov prema odredbi kan. 276, § 2, br. 3; članovi ustanova posvećenoga života i družba apostolskog života prema odredbi svojih konstitucija.

§ 2. I ostali se vjernici, prema okolnostima, usrdno pozivaju da sudjeluju u moljenju časoslova kao u činu Crkve.

Kan. 1175 - U moljenju časoslova neka, se koliko je moguće, obdržava pravo vrijeme svakog časa.

NASLOV III.

CRKVENI SPROVOD

Kan. 1176 - § 1. Preminulim vjernicima treba da se daje crkveni sprovod prema pravnoj odredbi.

§ 2. Crkveni sprovod, po kojem Crkva zaziva duhovnu pomoć za preminule i odaje počast njihovim tijelima te istodobno pruža živima utjehu nade, treba da se slavi prema odredbi bogoslužnih zakona.

§ 3. Crkva usrdno preporučuje da se čuva pobožni običaj pokapanja tijela preminulih; ipak ne zabranjuje spaljivanje, osim ako je izabrano zbog razloga protivnih kršćanskom nauku.

POGLAVLJE I.

SPROVODNO SLAVLJE

Kan. 1177 - § 1. Sprovod za svakog preminulog vjernika mora se redovito obaviti u crkvi njegove župe.

§ 2. Ali, svakom vjerniku ili onima čija je dužnost brinuti se za sprovod preminulog vjernika dopušteno je izabrati za sprovod drugu crkvu s pristankom onoga tko njome upravlja i pošto obavijesti pokojnikova župnika.

§ 3. Ako se smrt dogodi izvan vlastite župe i mrtvo se tijelo ne prenese u nju, a za sprovod nije zakonito izabrana druga crkva, neka se sprovod obavi u crkvi župe gdje se smrt dogodila, osim ako je posebnim pravom određena druga.

Kan. 1178 - Neka se sprovod dijecezanskog biskupa obavi u njegovoj stolnoj crkvi, osim ako je sam izabrao drugu crkvu.

Kan. 1179 - Sprovod redovnika i članova družbe apostolskoga života neka redovito u njihovoj crkvi ili kapeli obavi poglavar ako je ustanova ili družba klerička, inače kapelan.

Kan. 1180 - § 1. Ako župa ima svoje groblje, preminule vjernike treba pokopati na njemu, osim ako se sam pokojnik ili ni čija je dužnost brinuti se za pokojnikov pokop zakonito izabrali drugo groblje.

§ 2. Svakom je dopušteno izabrati groblje za pokop, osim ako se to pravom zabranjuje.

Kan. 1181 - Što se tiče priloga prigodom pogreba, neka se obdržavaju propisi kan. 1264, ali neka se ipak pazi da u sprovodu ne bude nikakva povlašćivanja osoba i da siromašni ne budu lišeni dolična sprovoda.

Kan. 1182 - Neka se poslije pokopa obavi upis u maticu umrlih prema odredbi krajevnog prava.

POGLAVLJE II.

DOPUŠTENJE ILI USKRATA CRKVENOG SPROVODA

Kan. 1183 - § 1. Kad se radi o sprovodu, katekumeni treba da se pribroje vjernicima.

§ 2. Mjesni ordinarij može dopustiti crkveni sprovod maloj djeci koju su roditelji namjeravali krstiti, ali su umrla prije krštenja.

§ 3. Prema razboritu sudu mjesnog ordinarija crkveni se sprovod može dati krštenima koji su članovi neke nekatoličke Crkve ili crkvene zajednice, osim ako je utvrđena njihova protivna volja i samo ako nije moguće imati vlastita službenika.

Kan. 1184 - § 1. Crkveni sprovod treba da se uskrati, osim ako su prije pokazali neke znakove kajanja:

1. općepoznatim otpadnicima od vjere, krivovjernicima i raskolnicima;
2. onima koji su izabrali spaljivanje svoga tijela zbog razloga protivnih kršćanskoj vjeri;
3. ostalim očitim grešnicima kojima nije moguće dopustiti crkveni sprovod bez javne sablazni vjernika.

§ 2. Ako ima neke dvojbe, neka se traži savjet mjesnog ordinarija, čijeg se suda treba držati.

Kan. 1185 - Onomu kome je uskraćen crkveni sprovod treba da se uskrati i svaka sprovodna misa.

NASLOV IV.

ŠTOVANJE SVETACA, SVETIH LIKOVA I SVETIH MOĆI

Kan. 1186 - Da bi poticali posvećivanje Božjega naroda, Crkva preporučuje osobitom i sinovskom čašćenju vjernika Blaženu Mariju vazda Djevicu, Božju majku, koju je Krist postavio majkom svih ljudi, i promiče istinsko i vjerodostojno štovanje drugih svetaca čiji primjer vjernike izgrađuje, a zagovor štiti.

Kan. 1187 - Dopušteno je javnim štovanjem častiti samo one Božje slugе koji su vlašću Crkve uneseni u popis svetaca ili blaženika.

Kan. 1188 - Neka se u crkvama sačuva običaj izlaganja svetih likova vjernicima na štovanje; neka se ipak izlažu u umjerenu broju i prikladnim redom da se ne bi izazvalo čuđenje kršćanskog naroda i da se ne bi davalo povoda manje ispravnoj pobožnosti.

Kan. 1189 - Ako je kad potreban popravak dragocjenih likova, to jest onih koji se odlikuju starinom, umjetnošću ili štovanjem, izloženih u crkvama ili kapelama štovanje vjernika, neka se nikada ne obnavljaju bez pisane dozvole mjesnog ordinarija; a neka se, prije nego je dade, posavjetuje sa stručnjacima.

Kan. 1190 - § 1. Svete se moći ne smiju prodavati.

§ 2. Bez dozvole Apostolske Stolice ne mogu se ni na koji način valjano otuđiti, ni trajno premjestiti znamenite moći, a ni one kojima narod iskazuje veliko štovanje.

§ 3. Propis § 2 vrijedi i za likove koje narod u nekoj crkvi uvelike štuje.

NASLOV V.

ZAVJET I PRISEGA

POGLAVLJE I.

ZAVJET

Kan. 1191 - § 1. Zavjet, to jest promišljeno i slobodno Bogu dano obećanje o mogućem i većem dobru, mora se ispuniti iz kreposti vjere.

§ 2. Sposobni su za zavjet svi oni koji su sposobni prikladno se služiti razumom, osim ako im se pravom to zabranjuje.

§ 3. Zavjet položen zbog teška i nepravedna straha ili zlonamjere prijevare po samom je pravu ništav.

Kan. 1192 - § 1. Zavjet je *javan* ako ga u ime Crkve prima zakoniti poglavlar; inače je *privatan*.

§ 2. *Svečan* je ako ga takvim priznaje Crkva; inače je *jednostavan*.

§ 3. *Osoban* je onaj kojim se obećava djelo zavjetovanika; *stvaran* je onaj kojim se obećava neka stvar; *mješovit*, ako je osobne i stvarne naravi.

Kan. 1193 - Zavjet po sebi obvezuje samo onoga tko ga položi.

Kan. 1194 - Zavjet prestane istekom vremena određenog za izvršenje obveze, bitnom promjenom obećanog predmeta, neispunjenjem uvjeta o kojem ovisi zavjet ili prestankom njegove svrhe, oprostom i zamjenom.

Kan. 1195 - Tko ima vlast nad predmetom zavjeta, može obvezu zavjeta obustaviti dokle god mu ispunjanje zavjeta nanosi štetu.

Kan. 1196 - Osim rimskog prvosvećenika, od privatnih zavjeta mogu zbog opravdana razloga dati oprost, samo ako oprost ne krši tuđe stečeno pravo:

1. mjesni ordinarij i župnik za sve svoje podložnike, pa i strance;
2. poglavlar redovničke ustanove ili družbe apostolskoga života, ako su kleričke papinskoga prava, za članove, novake i osobe koje danonoćno borave u kući ustanove ili družbe;
3. oni kojima su Apostolska Stolica ili mjesni ordinarij povjerali vlast davanja oprosta.

Kan. 1197 - Djelo obećano privatnim zavjetom sam zavjetovanik može zamijeniti za veće ili jednako dobro; za manje pak dobro onaj koji prema odredbi kan. 1196 ima vlast dati oprost.

Kan. 1198 - Zavjeti položeni prije redovničkog zavjetovanja obustavljaju se dok zavjetovanik ostaje u redovničkoj ustanovi.

POGLAVLJE II.

PRISEGA

Kan. 1199 - § 1. Prisega, to jest zazivanje božanskog Imena za svjedoka istine, može se položiti samo u istini, razboritosti i pravednosti.

§ 2. Prisega koju kanoni traže ili dopuštaju ne može se valjano položiti preko zastupnika.

Kan. 1200 - § 1. Onoga tko slobodno prisegne da će nešto učiniti veže posebna obveza vjere da ispuni što je prisegom potvrdio.

§ 2. Prisega iznuđena zlonamjernom prijeverom, silom ili velikim strahom po samom je pravu ništava.

Kan. 1201 - § 1. Prisega kojom se nešto obećava slijedi narav i uvjete čina kojemu se dodaje.

§ 2. Ako se prisega dodaje činu koji izravno ide na štetu drugih ili na štetu javnog dobra ili vječnog spasenja, čin zbog prisega ne dobiva ništa na snazi.

Kan. 1202 - Obveza nastala iz prisega kojom se nešto obećava prestane:

1. ako oprost od nje dade onaj u čiju je korist prisega položena;
2. ako se prisegnuta stvar bitno izmijeni ili, pošto se izmijene okolnosti, postane ili zla ili potpuno nevažna ili dapače sprečava veće dobro.
3. neispunjenjem konačne svrhe ili uvjeta pod kojim je prisega možda dana;
4. oprostom i zamjenom, prema odredbi kan. 1203.

Kan. 1203 - Oni koji mogu zavjet obustaviti, zamijeniti ili od njega dati oprost imaju istu vlast i na isti način u odnosu prema prisezi kojom se nešto obećava; ali, ako oprost od prisega ide na štetu drugih koji odbijaju otpustiti obvezu, samo Apostolska Stolica može dati oprost od prisega.

Kan. 1204 - Prisega treba da se usko tumači prema pravu i prema nakani onoga tko priseže ili, ako taj radi zlonamjerno, prema nakani onoga komu se prisega polaže.

DIO III.
SVETA MJESTA I VREMENA

NASLOV I.
SVETA MJESTA

Kan. 1205 - Sveta su mjesta ona koja se posvetom ili blagoslovom što ih propisuju bogoslužne knjige određuju za bogoštolje ili pokop vjernika.

Kan. 1206 - Posveta nekog mjesta pripada dijecezanskom biskup i onima koji su u pravu s njim izjednačeni; oni mogu zadaću obavljanja posvete na svojem području povjeriti bilo kojem biskup ili, u izuzetnim slučajevima, prezbiteru.

Kan. 1207 - Sveta mjesta blagoslivlja ordinarij; ipak je blagoslov crkava pridržan dijecezanskom biskupu; ali i jedan i drugi mogu za to ovlastiti drugog svećenika.

Kan. 1208 - O obavljenoj posveti ili blagoslovu crkve, a isto tako o blagoslovu groblja, neka se sastavi isprava i neka se jedan njezin primjerak čuva u biskupijskoj kuriji, a drugi u arhivu dotične crkve.

Kan. 1209 - Posveta ili blagoslov nekog mjesta dovoljno se dokazuje i po jednom besprijekornom svjedoku, samo ako se time nikomu ne nanosi šteta.

Kan. 1210 - U svetom mjestu neka se dopusti samo ono što služi vršenju ili promicanju bogoštolja, pobožnosti i vjere, a zabranjuje se sve što nije u skladu sa svetošću mjesta. Ordinarij pak može za pojedinačni čin dopustiti i druge upotrebe koje ipak nisu protivne svetosti mjesta.

Kan. 1211 - Sveta se mjesta oskvrnjuju kad se u njima na sablazan vjernika počine teško uvredljiva djela koja su prema sudu mjesnog ordinarija tako teška i protivna svetosti mjesta da nije dopušteno u njima obavljati bogoslužje dok se uvreda ne nadoknadi pokorničkim obredom prema odredbi bogoslužnih knjiga.

Kan. 1212 - Sveta mjesta izgube posvetu ili blagoslov ako se velikim dijelom sruše ili se trajno svedu na svjetovnu upotrebu odlukom mjerodavnog ordinarija ili stvarno.

Kan. 1213 - Crkvena vlast u svetim mjestima slobodno vrši svoje ovlasti i službe.

POGLAVLJE I.
CRKVE

Kan. 1214 - Nazivom crkva označuje se sveta zgrada određena za bogoštolje u koju vjernici imaju pravo pristupa osobito da bi javno obavljali bogoštolje.

Kan. 1215 - § 1. Neka se nijedna crkva ne gradi bez izričitog napismeno danog pristanka dijecezanskog biskupa.

§ 2. Neka dijecezanski biskup ne daje pristanka, osim ako, pošto se posavjetuje s prezbiterialnim vijećem i rektorima susjednih crkava, smatra da nova crkva može služiti dobru duša i da neće nedostajati sredstava potrebnih za gradnju crkve i za bogoštovlje.

§ 3. I redovničke ustanove, iako su od dijecezanskog biskupa dobile pristanak za osnutak nove kuće u biskupiji ili gradu, ipak prije nego počnu graditi crkvu na točno određenom mjestu, moraju pribaviti njegovu dozvolu.

Kan. 1216 - U gradnji i obnovi crkava neka se, pošto se dobije mišljenje stručnjaka, poštuju načela i odredbe bogoslužja i svete umjetnosti.

Kan. 1217 - § 1. Pošto se propisno završi gradnja, neka se nova crkva što prije posveti ili barem blagoslovi, uz obdržavanje zakona svetog bogoslužja.

§ 2. Crkve, posebno stolne i župne, neka se posvete svečanim obredom.

Kan. 1218 - Neka svaka crkva ima svoj naslov koji se, pošto se obavi posveta crkve, ne može mijenjati.

Kan. 1219 - U zakonito posvećenoj ili blagoslovljenoj crkvi mogu se obavljati svi bogoštovni čini, uz poštovanje župnih prava.

Kan. 1220 - § 1. Neka se svi kojima je to dužnost brinu da se u crkvama održava ona čistoća i ljepota koje dolikuje kući Božjoj te da se iz njih uklanja sve što nije u skladu sa svetošću mjesta.

§ 2. Da bi se zaštitila sveta i dragocjena dobra, neka se vodi stalna briga za održavanje i upotrebljavaju primjerena sigurnosna sredstva.

Kan. 1221 - Pristup u crkvu za vrijeme svetih slavlja neka bude slobodan i besplatan.

Kan. 1222 - § 1. Ako se neka crkva ne može nikako upotrebljavati za bogoštovlje, a nema mogućnosti za njezinu obnovu, dijecezanski je biskup može svesti na doličnu svjetovnu upotrebu.

§ 2. Kad drugi važni razlozi preporučuju da se neka crkva više ne upotrebljava za bogoštovlje, dijecezanski je biskup može, pošto se posavjetuje s prezbiterialnim vijećem, svesti na doličnu svjetovnu upotrebu, s pristankom onih koji si zakonito prisvajaju pravo na nju, i samo ako dobro duša ne trpi zbog toga nikakvu štetu.

POGLAVLJE II.

KAPELE I PRIVATNE KAPELICE

Kan. 1223 - Nazivom kapela označuje se mjesto koje je s dozvolom ordinarija određeno za bogoštovlje na dobrobit neka zajednice ili skupine vjernika koji su tu okupljaju i kamo s pristankom mjerodavnog poglavara mogu dolaziti drugi vjernici.

Kan. 1224 - § 1. Neka ordinarij ne daje dozvolu koja se traži za osnutak kapele, osim ako je prije osobno ili preko drugoga pregledao mjesto određeno za kapelu te ga našao dolično opremljenim.

§ 2. Pošto je pak dozvola dana, kapela se ne može predati za svjetovnu upotrebu bez odobrenja spomenutog ordinarija.

Kan. 1225 - U zakonito ustanovljenim kapelama mogu se obavljati sva sveta slavlja, osim ako se koja izuzimaju po pravu ili propisu mjesnog ordinarija ili ako ih priječe bogoslužne odredbe.

Kan. 1226 - Nazivom privatna kapelica označuje se mjesto koje je s dozvolom mjesnog ordinarija određeno za bogoštovlje na dobrobit jedne ili više fizičkih osoba.

Kan. 1227 - Biskupi mogu za sebe podignuti privatnu kapelicu koja uživa ista prava kao i kapela.

Kan. 1228 - Za misu ili druga sveta slavlja u nekoj privatnoj kapelici traži se dozvola mjesnog ordinarija, uz održavanje propisa kan. 1227.

Kan. 1229 - Prikladno je da se kapele i privatne kapelice blagoslove po obredu propisanom u bogoslužnim knjigama; ali, moraju biti pridržane samo za bogoštovlje i izuzete od svake kućne upotrebe.

POGLAVLJE III.

SVETIŠTA

Kan. 1230 - Nazivom svetište označuje se crkva ili drugo sveto mjesto kamo mnogobrojni vjernici, iz osobit razloga pobožnosti, hodočaste s odobrenjem mjesnog ordinarija.

Kan. 1231 - Da bi svetište moglo nazivati narodnim, mora imati odobrenje biskupske konferencije; da bi se moglo nazivati međunarodnim, traži se odobrenje Svete Stolice.

Kan. 1232 - § 1. Za odobrenje statuta biskupijskog svetišta mjerodavan je mjesni ordinarij; za statut narodnog svetišta, biskupska konferencija; za statut međunarodnog svetišta, samo Sveta Stolica.

§ 2. Neka se u statutu osobito odrede svrha, vlast rektora, vlasništvo dobara i upravljanje dobrima.

Kan. 1233 - Svetištima se mogu dati neke povlastice kad god se vidi da to preporučuju okolnosti mjesta, mnoštvo hodočasnika i, osobito, dobrobit vjernika.

Kan. 1234 - § 1. Neka se u svetištima obilnije pružaju vjernicima sredstva spasenja, revno naviješta riječ Božja, prikladno unapređuje bogoslužni život, osobito euharistijskim i pokorničkim slavljem, i neka se njeguju odobreni oblici puče pobožnosti.

§ 2. Zavjetna svjedočanstva pučke umjetnosti i pobožnosti neka se drže u svetištima ili pripadnim mjestima tako da se vide, i neka se sigurno čuvaju.

POGLAVLJE IV.

OLTARI

Kan. 1235 - § 1. Oltar, ili stol na kojem se slavi euharistijska žrtva, zove se *nepomičan* ako je sagrađen tako da je pričvršćen za pod te se zbog toga ne može pomicati, a *pomičan* ako se može prenositi.

§ 2. Prikladno je da u svakoj crkvi bude nepomičan oltar; a u drugim mjestima određenima za sveta slavlja nepomičan ili pomičan oltar.

Kan. 1236 - § 1. Prema predanom običaju Crkve, ploča nepomična oltara neka bude kamena i, dapače, od jednog prirodnog kamena; ipak, prema sudu biskupske konferencije može se upotrijebiti i druga dolična i čvrsta tvar. Nosači pak ili podloga mogu se izraditi od bilo koje tvari.

§ 2. Pomičan oltar može se izraditi od bilo koje čvrste tvari prikladne za bogoslužnu upotrebu.

Kan. 1237 - § 1. Nepomični oltari treba da se posvete, pomični pak posvete ili blagoslove po obredima propisanim u bogoslužnim knjigama.

§ 2. Neka se čuva drevna predaja pohranjivanja moći mučenika ili drugih svetaca ispod nepomična oltara, prema odredbama predanima u bogoslužnim knjigama.

Kan. 1238 - § 1. Oltar gubi posvetu ili blagoslov prema odredbi kan. 1212.

§ 2. Svođenje crkve ili drugog svetog mjesta na svjetovnu upotrebu ne gube posvetu ni blagoslov ni nepomični ni pomični oltar.

Kan. 1239 - § 1. I nepomičan i pomičan oltar treba da služe samo za bogoštovlje, a isključuje se posve svaka svjetovna upotreba.

§ 2. Neka se ispod oltara ne pokopa nijedno mrtvo tijelo; inače nije dopušteno slaviti misu na njemu.

POGLAVLJE V.

GROBLJA

Kan. 1240 - § 1. Neka Crkva, gdje je moguće, ima svoja groblja ili u svjetovnim grobljima barem prostore određene za preminule vjernike, koja treba da se pravilno blagoslove.

§ 2. Ako se pak to ne može postići, neka se svaki put pravilno blagoslove pojedini grobovi.

Kan. 1241 - § 1. Župe i redovničke ustanove mogu imati svoje groblje.

§ 2. I druge pravne osobe ili obitelji mogu imati posebno groblje ili grobnicu koji, prema sudu mjesnog ordinarija, treba da se blagoslove.

Kan. 1242 - Neka se mrtva tijela ne pokapaju u crkvama, osim ako se radi o rimskom prvosvećeniku ili kardinalima ili dijecezanskim biskupima, pa i umirovljenima, koje valja pokopati u njihovoj crkvi.

Kan. 1242 - Neka se krajevnim pravom donesu prikladne odredbe o redu koji treba da se obdržava na grobljima, osobito o čuvanju i poštovanju njihove svete naravi.

NASLOV II.

SVETA VREMENA

Kan. 1244 - § 1. Samo vrhovna crkvena vlast ima pravo uvoditi, prenositi i ukidati blagdane i pokorničke dane zajedničke općoj Crkvi, uz održavanje propisa kan. 1246, § 2.

§ 2. Poštujući pravo dijecezanskih biskupa, o kojemu se govori u kan. 87, župnik može zbog opravdana razloga i prema propisima dijecezanskog biskupa u pojedinačnim slučajevima dati oprost od obveze održavanja blagdana ili pokorničkih dana ili je zamijeniti drugim pobožnim djelima; to isto može i poglavar redovničke ustanove ili družbe apostolskoga života, ako su kleričke papinskoga prava, za svoje podložnike koji danonoćno borave u kući.

POGLAVLJE I.

BLAGDANI

Kan. 1246 - § 1. Nedjelja u koju se, prema apostolskoj predaji, slavi vazmeno otajstvo, treba da se u općoj Crkvi održava kao prvotni zapovijedani blagdan. Isto tako treba da se održavaju blagdani Rođenja Gospodinova našega Isusa Krista, Bogojavljenja, Uzašašća i Presvetog Tijela i Krvi Kristove, Svete Bogorodice Marije, njezina Bezgrešnog začeca i Uznesenja, svetog Josipa, svetih apostola Petra i Pavla te konačno Svih svetih.

§ 2. Biskupska konferencija ipak može, pošto prije dobije odobrenje Apostolske Stolice, neke od zapovijedanih blagdana ukinuti ili prenijeti na nedjelju.

Kan. 1247 - Nedjeljom i drugim zapovijedanim blagdanima vjernici su obvezni sudjelovati u misi; osim toga, neka se uzdrže od onih radova i poslova koji priječe iskazivanje šovanja Bogu, radost vlastitu danu Gospodnjemu ili potreban odmor duše i tijela.

Kan. 1248 - § 1. Zapovijedi sudjelovanja u misi udovoljava onaj tko ili na sam blagdan ili uvečer prethodnog dana prisustvuje misi gdje god se ona slavi po katoličkom obredu.

§ 2. Ako nema dovoljno posvećenih službenika ili ako zbog drugog važnog razloga bude nemoguće sudjelovanje u euharistijskom slavlju, veoma se preporučuje vjernicima da sudjeluju u službi Riječi, ako se ona prema propisima dijecezanskog biskupa slavi u župnoj crkvi ili na drugom svetom mjestu ili da potrebno vrijeme provedu u molitvi osobno ili u obitelji ili, prema prigodi, u skupinama obitelji.

POGLAVLJE II.

DANI POKORE

Kan. 1249 - Po božanskom zakonu svi su vjernici, svatko na svoj način, dužni činiti pokoru; ipak, da bi se svi međusobno povezali nekim zajedničkim održavanjem pokore, propisuju se pokornički dani, u koje neka se vjernici na poseban način posvete molitvi, neka izvršuju djela pobožnosti i dobrotvornosti, neka se odriču sebe, neka izvršuju vjernije svoje obveze i neka održavaju osobito post i nemrs, prema odredbi kanona koji slijede.

Kan. 1250 - Pokornički su dani i vremena u općoj Crkvi svaki petak u godini i korizmeno vrijeme.

Kan. 1251 - Uzdržavanje od mesne ili druge hrane, prema propisima biskupske konferencije, neka se obdržava svakog petka u godini, osim ako se podudaraju s nekim danom ubrojenim među svetkovine; nemrs pak i post na Pepelnicu i na Petak muke i smrti Gospodina našega Isusa Krista.

Kan. 1252 - Zakon nemrsa obvezuje one koji su navršili četrnaestu godinu života; zakon pak posta obvezuje sve punoljetne sve do započete šezdesete godine. Neka se pastiri duša i roditelji ipak brinu da se oni koji zbog maloljetnosti nisu obvezni na post i nemrs pouče o pravom smislu pokore.

Kan. 1253 - Biskupska konferencija može pobliže odrediti obdržavanje posta i nemrsa, a isto tako zamijeniti ih, u cijelosti ili djelomično, drugim oblicima pokore, osobito djelima dobrotvornosti i vježbama pobožnosti.

KNJIGA V.
VREMENITA CRKVENA DOBRA

Kan. 1254 - § 1. Katolička crkva može po prirođenom pravu, neovisno o svjetovnoj vlasti, stjecati, posjedovati i otuđivati vremenita dobra te upravljati njima da bi postigla svrhe koje su joj vlastite.

§ 2. Svrhe pak koje su joj vlastite osobito su ove: uređenje bogoštovlja, briga za dolično uzdržavanje klera i drugih službenika, vršenje djela apostolata i dobrotvornosti, napose prema siromasima.

Kan. 1255 - Opća Crkva i Apostolska Stolica, partikularne Crkve i svaka druga pravna osoba, bilo javna bilo privatna, subjekti su sposobni stjecati, posjedovati i otuđivati vremenita dobra te upravljati njima prema pravnoj odredbi.

Kan. 1256 - Vlasništvo dobara, pod vrhovnom vlašću rimskog prvosvećenika, pripada onoj pravnoj osobi koja je ta dobra zakonito stekla.

Kan. 1257 - § 1. Sva vremenita dobra koja pripadaju općoj Crkvi, Apostolskoj Stolici ili drugim javnim pravnim osobama u Crkvi crkvena su dobra i njima se upravlja prema kanonima koji slijede i prema njihovim statutima.

§ 2. Vremenitim dobrima privatne pravne osobe upravlja se prema njezinu statutu, a ne prema onim kanonima, osim ako se izričito određuje nešto drugo.

Kan. 1258 - U kanonima koji slijede nazivom Crkva označuje se ne samo opća Crkva ili Apostolska Stolica nego i svaka javna pravna osoba u Crkvi, osim ako je nešto drugo očito iz sklopa govora ili naravi stvari.

NASLOV I.

STJECANJE DOBARA

Kan. 1259 - Crkva može stjecati vremenita dobra na sve pravedne načine, bilo naravnog bilo pozitivnog prava, kako je to dopušteno i drugima.

Kan. 1260 - Crkva ima prirodno pravo tražiti od vjernika ono što joj je potrebno za vlastite svrhe.

Kan. 1261 - § 1. Vjernicima je slobodno davati vremenita dobra u korist Crkve.

§ 2. Dijecezanski je biskup dužan podsjećati vjernike na obvezu, o kojoj se govori u kan. 222, § 1, i to na prikladan način zahtijevati.

Kan. 1262 - Neka vjernici pomažu Crkvu priložima koje se od njih traže, a prema odredbama koje donese biskupska konferencija.

Kan. 1263 - Dijecezanski biskup ima pravo, pošto se posavjetuje s ekonomskim i prezbiterijalnim vijećem, za potrebe biskupije nametnuti javnim pravnim osobama, koje su pod njegovom upravom, umjeren doprinos, razmjeran njihovim prihodima; ostalim fizičkim i pravnim osobama dopušteno mu je samo ako je velika potreba i pod istim uvjetima nametnuti izvanredno i umjereni davanje, poštujući krajevne zakone i običaje koji mu daju veća prava.

Kan. 1264 - Zadaća je pokrajinske biskupske skupštine, osim ako pravo određuje drukčije:

1. da odredi pristojbe za čine izvršne vlasti kojima se daje neka pogodnost ili za izvršenje otpisa Apostolske Stolice, koje pristojbe mora odobriti samo Apostolska Stolica;

2. da pobliže odredi priloge prigodom podjeljivanja sakramenata i blagoslovina.

Kan. 1265 - § 1. Uz poštovanje prava prosjačkih redovnika, zabranjuje se svakoj privatnoj, bilo fizičkoj bilo pravnoj, osobi bez pisane dozvole vlastitog ordinarija i mjesnog ordinarija prikupljati milodare za bilo koju pobožnu ili crkvenu ustanovu ili svrhu.

§ 2. Biskupska konferencija može donijeti odredbe o prikupljanju milodara koje moraju poštovati svi, pa i oni koje se po ustanovljenju zovu i jesu prosjački redovi.

Kan. 1266 - Mjesni ordinarij može narediti da se u svim crkvama i kapelama, i u onima koje pripadaju redovničkom ustanovama, koje su stvarno i trajno pristupačne vjernicima, prikupljaju posebni milodari za određene župe, biskupije, narodne i opće pothvate, koji poslije moraju biti savjesno dostavljeni biskupijskoj kuriji.

Kan. 1267 - § 1. Smatra se da su darovi dani poglavarima ili upraviteljima bilo koje crkvene pravne osobe, i privatne, namijenjeni samoj pravnoj osobi, osim ako je određeno nešto protivno.

§ 2. Darovi, o kojima se govori u § 1, ne mogu se odbiti, osim zbog opravdana razloga i, u važnijim stvarima, s ordinarijevom dozvolom, ako se radi o javnoj pravnoj osobi; traži se dozvola istog ordinarija za primanje darova opterećenih određenom obvezom ili uvjetom, uz obdržavanje propisa kan. 1295.

§ 3. Darovi koje vjernici daju u određenu svrhu mogu se upotrijebiti samo u tu svrhu.

Kan. 1268 - Za vremenita dobra Crkve prihvaća zastaru kao način stjecanja prava i oslobađanja od obveza, prema odredbi kann. 197-199.

Kan. 1269 - Privatne osobe zastarom mogu steći posvećene stvari, ako su one vlasništvo privatnih osoba, ali ih nije dopušteno upotrijebiti u svjetovne svrhe, osim ako su izgubile posvetu ili blagoslov; ali, ako te stvari pripadaju crkvenoj javnoj pravnoj osobi, može ih steći samo druga crkvena javna pravna osoba.

Kan. 1270 - Nekretnine, pokretne dragocjenosti, prava i tužbe, bilo osobne bilo stvarne, koje pripadaju Apostolskoj Stolici, zastarijevaju u roku od sto godina; ako pripadaju drugoj crkvenoj javnoj pravnoj osobi, zastarijevaju u roku od trideset godina.

Kan. 1271 - Neka biskupi, radi veze jedinstva i ljubavi, prema mogućnostima svoje biskupije, pridonose pribavljanju sredstava koja su Apostolskoj Stolici prema prilikama vremena potrebna da bi mogla prikladno služiti općoj Crkvi.

Kan. 1272 - U krajevima gdje još ima nadarbina u pravom smislu riječi zadaća je biskupske konferencije da, prikladnim odredbama usklađenima s Apostolskom Stolicom i od nje odobrenima, uredi upravljanje dotičnim nadarbinama, tako da se prihodi, a koliko je moguće čak i sama imovina nadarbina, pomalo prenesu na ustanovu o kojoj se govori u kan. 1274, § 1.

NASLOV II.

UPRAVLJANJE DOBRIMA

Kan. 1273 - Rimski je prvosvećenik snagom prvenstva u upravljanju vrhovni upravitelj svih crkvenih dobara i vrhovni raspolagatelj njima.

Kan. 1274 - § 1. Neka u pojedinim biskupijama bude posebna ustanova koja će prikupljati dobra ili priloge sa svrhom da se prema odredbi kan. 281 osigura uzdržavanje klerika koji služe u korist biskupije, osim ako su zbrinuti na drugi način.

§ 2. Gdje još nije prikladno uređeno socijalno osiguranje u korist klera, neka se biskupska konferencija pobrine za ustanovu kojom će se dovoljno zajamčiti socijalna sigurnost klera.

§ 3. U svakoj biskupiji, ako je potrebno, neka se osnuje zajednički fond iz kojega bi biskupi mogli namirivati obveze prema drugim osobama koje služe Crkvi i odgovarati različitim potrebama biskupije, te iz kojega bi i bogatije biskupije mogle pomagati siromašnjima.

§ 4. Prema različitim okolnostima mjesta, svrhe o kojima se govori u §§ 2 i 3 mogu se prikladnije postizati međusobno povezanim biskupijskim ustanovama ili suradnjom ili također osnutkom prikladna društva za različite biskupije, dapače i za cijelo područje iste biskupske konferencije.

§ 5. Ako je moguće, neka se te ustanove osnuju tako da budu priznate i u svjetovnom pravu.

Kan. 1275 - Fondom dobara koja potječu iz različitih biskupija upravlja se prema prikladno usklađenim odredbama biskupa kojih se to tiče.

Kan 1276 - § 1. Ordinarijeva je dužnost da pažljivo nadzire upravljanje svim dobrima koja pripadaju javnim pravnim osobama koje su njemu podložne, uz poštovanje zakonitih naslova koji ordinariju daju veća prava.

§ 2. Uzevši u obzir prava, zakonite običaje i okolnosti, neka se ordinariji pobrinu da uredi sav posao upravljanja crkvenim dobrima, tako što će u granicama općeg ili krajevnog prava izdati posebne upute.

Kan. 1277 - Dijecezanski se biskup mora, kad se radi o obavljanju poslova upravljanja koji su s obzirom na gospodarsko stanje biskupije od veće važnosti, posavjetovati s ekonomskim vijećem i zborom savjetnika; biskupu je pak potreban pristanak toga vijeća i zbora savjetnika, osim u slučajevima koji su posebno navedeni u općem pravu ili ispravama utemeljenja, i za poslove izvanrednog upravljanja. Ali, zadaća je biskupske konferencije da odredi koji poslovi treba da se smatraju poslovima izvanrednog upravljanja.

Kan. 1278 - Osim zadaća o kojima se govori u kan. 494, §§ 3 i 4, dijecezanski biskup može ekonomu povjeriti i one zadaće o kojima je riječ u kan. 1276, § 1 i 1279, § 2.

Kan. 1279 - § 1. Upravljanje crkvenim dobrima pripada onomu tko neposredno upravlja osobnom kojoj pripadaju ta dobra, osim ako što drugo određuju krajevno pravo, statut ili zakoniti običaj, i uz poštovanje ordinarijeva prava da se umiješa, ako bi upravitelj bio nemaran.

§ 2. Za upravljanje dobrima javne privatne osobe koja prema pravu ili prema ispravama utemeljenja ili prema vlastitom statutu nema svojih upravitelja neka ordinarij, kojemu je podložna ta osoba, izabere prikladne osobe na tri godine; ordinarij može te osobe ponovno imenovati.

Kan. 1280 - Neka svaka pravna osoba ima svoje ekonomsko vijeće ili barem dvojicu savjetnika koji neka, prema odredbama statuta, pomažu upravitelju u obavljanju službe.

Kan. 1281 - § 1. Upravitelji nevaljano obavljaju poslove koji prelaze granice i način redovitog upravljanja, osim ako su prije toga dobili napismeno ordinarijevo ovlaštenje, uz obdržavanje propisa statuta.

§ 2. Neka se u statutu odrede poslovi koji prelaze granice i način redovitog upravljanja; ako pak statut o tome šuti, neka dijecezanski biskup, pošto se posavjetuje s ekonomskim vijećem, odredi te poslove za osobe koje su mu podložne.

§ 3. Pravna osoba nije dužna odgovarati za nevaljano obavljene poslove upravitelja, osim kad je i onoliko koliko je imala od njih koristi; ipak, za nezakonito ali valjano obavljene poslove upravitelja odgovarat će sama pravna osoba, uz poštovanje njezina prava na tužbu ili utok protiv upravitelja koji su je oštetili.

Kan. 1282 - Svi, bilo klerici bilo laici, koji s nekog zakonitog naslova sudjeluju u upravljanju crkvenim dobrima, moraju obavljati svoje zadaće u ime Crkve, prema pravnoj odredbi.

Kan. 1283 - Prije nego upravitelji preuzmu svoju službu:

1. moraju prisegom pred ordinarijem ili njegovim ovlaštenikom zajamčiti da će dobro i vjerno upravljati;

2. neka se sastavi i neka ga oni potpišu točan i iscrpan imovnik nekretnina, pokretnih stvari ili dragocjenih ili onih koje se bilo kako odnose na kulturna dobra, i drugih stvari s njihovim opisom i procjenom, a sastavljen neka se provjeri;

3. neka se jedan primjerak toga imovnika čuva u arhivu uprave, a drugi u arhivu kurije; neka se u oba upiše svaka promjena u vezi s imovinom.

Kan. 1284 - § 1. Svi su upravitelji dužni obavljati svoju službu s brižljivošću dobra domaćina.

§ 2. Zato moraju:

1. paziti da dobra povjerena njihovoj brizi ne bi ni na koji način propala ili pretrpjela štetu, sklopivši u tu svrhu, ako je potrebno, ugovore o osiguranju,

2. voditi brigu da se vlasništvo crkvenih dobara osigura na načine koji vrijede u svjetovnom pravu;

3. obdržavati propise kako kanonskog tako i svjetovnog prava ili one koje je odredio bilo utemeljitelj bilo darovatelj bilo zakonita vlast te osobito paziti da Crkva ne bi pretrpjela štetu zbog neobdržavanja svjetovnih zakona;

4. tražiti brižljivo i pravodobno prihode i plodove dobara, a prikupljene čuvati na siguran način i upotrebljavati prema nakani utemeljitelja ili prema zakonitim odredbama;

5. isplaćivati u određeno vrijeme kamate koje bilo zbog zajma bilo zbog zaloga treba da se isplate te voditi brigu da se prikladno vrati sama glavnica duga;

6. novac koji preostane nakon izdatka a može se korisno uložiti, upotrijebiti, s ordinarijevim pristankom, za svrhe pravne osobe;

7. uredno voditi knjige primitaka i izdataka;

8. na svršetku svake godine sastaviti izvještaj o upravljanju;

9. propisno sređivati te u odgovarajućem i prikladnu arhivu čuvati isprave i dokaznice na kojima se temelji pravo Crkve ili ustanove na dobra; gdje je pak to moguće, njihove izvorne primjerke pohraniti u arhivu kurije.

§ 3. Veoma se preporučuje da upravitelji svake godine sastave predračun primitaka i izdataka; ali se krajevnom pravu prepušta da to naredi i da točnije odredi načine na koje treba da se sastavi predračun.

Kan. 1285 - Samo u granicama redovitog upravljanja dopušteno je upraviteljima od pokretnih dobara, koja ne pripadaju osnovnoj imovini, davati darove u svrhe pobožnosti ili kršćanske dobrotvornosti.

Kan. 1286 - Upravitelji dobara:

1. neka pri ugovaranju radova brižljivo obdržavaju i svjetovne zakone koji se odnose na rad i socijalni život, prema baštinenim načelima Crkve;

2. neka daju pravednu i poštenu plaću onima koji obavljaju ugovoreni posao, tako da oni mogu primjereno udovoljavati potrebama i svojim i svojih obitelji.

Kan. 1287 - § 1. Odbacivši protivni običaj, upravitelji svih crkvenih dobara, bilo klerici bilo laici, koja nisu zakonito izuzeta od vlasti upravljanja dijecezanskog biskupa, dužni su svake godine podnijeti račune mjesnom ordinariju da ih on preda na ispitivanje ekonomskom vijeću.

§ 2. Neka upravitelji, prema odredbama koje ima donijeti krajevno pravo, polažu vjernicima račune o dobrima koja vjernici daruju Crkvi.

Kan. 1288 - neka upravitelji ne započinju na svjetovnom sudu parnicu u ime javne pravne osobe i neka se u nju ne upuštaju, osim ako su napismeno dobili dozvolu svojeg ordinarija.

Kan. 1289 - Iako nisu obvezni na upravljanje s naslova crkvene službe, upravitelji ne mogu samovoljno napustiti preuzetu službu; ako Crkva zbog samovoljna napuštanja službe pretrpi štetu, obvezni su je nadoknaditi.

NASLOV III.

UGOVORI I NAPOSE OTUĐENJE

Kan. 1290 - Ono što svjetovno pravo na nekom području određuje o ugovorima, bilo općenito bilo posebno, i o njihovu ispunjenju, neka se s istim učincima obdržava u kanonskom pravu u stvarima koje podliježu crkvenoj vlasti upravljanja, osim ako se to protivi božanskom pravu ili ako nešto drugo određuje kanonsko pravo, a uz obdržavanje propisa kan. 1547.

Kan. 1291 - Za valjano otuđenje dobara koja na temelju zakonitog upisa tvore osnovnu imovinu javne pravne osobe i čija vrijednost prelazi pravom određenu svotu, traži se dozvola vlasti koja je prema pravnoj odredbi mjerodavna.

Kan. 1292 - § 1. Kad je vrijednost dobara predloženih za otuđenje u granicama najmanjeg i najvećeg iznosa što ga svaka biskupska konferencija mora odrediti za svoje područje, mjerodavna vlast određuje se vlastitim statutom, ako se radi o pravnim osobama koje nisu podložne dijecezanskom biskupu; inače, mjerodavna je vlast dijecezanski biskup s pristankom ekonomskog vijeća i zbora savjetnika te onih kojih se to tiče, uz poštovanje propisa kan. 683, § 3. Dijecezanskom biskupu potreban je njihov pristanak i za otuđenje biskupijskih dobara.

§ 2. Ako se pak radi o stvarima čija vrijednost prelazi najviši iznos, ili o stvarima darovanima Crkvi zavjetom, ili umjetnički ili povijesno dragocjenima stvarima, za valjanost otuđenja traži se osim toga dozvola Svete Stolice.

§ 3. Ako je stvar koja treba da se otuđi djeljiva, u traženju dozvole za otuđenje neka se navedu prije otuđeni dijelovi; inače je dozvola nevaljana.

§ 4. Oni koji moraju sudjelovati u otuđenju dobara savjetom ili pristankom, neka ne daju savjeta ni pristanka ako prije nisu točno obaviješteni kako o gospodarskom stanju pravne osobe čija se dobra predlažu za otuđenje tako i o već obavljenima otuđenjima.

Kan. 1293 - § 1. Za otuđenje dobara, čija vrijednost prelazi određeni najmanji iznos, raži se osim toga:

1. opravdan razlog, kao što je hitna potreba, očita korist, pobožnost, dobrotvornost ili koji drugi važni pastoralni razlog;

2. napismena stručna procjena stvari koja se ima otuđiti.

§ 2. Da bi se izbjegla šteta za Crkvu, neka se obdržavaju i druge mjere opreza koje je propisala zakonita vlast.

Kan. 1294 - § 1. Stvar se redovito ne smije otuđivati za cijenu nižu od naznačene u procjeni.

§ 2. Novac dobiven pri otuđenju neka se ili pomno uloži u korist Crkve ili razborito upotrijebi u skladu sa svrhama otuđenja.

Kan. 1295 - Zahtjevi prema odredbi kann. 1291-1294, s kojima valja uskladiti statute pravnih osoba, moraju se obdržavati ne samo pri otuđenju nego i u bilo kojem poslu kojim se može pogoršati imovinsko stanje pravne osobe.

Kan. 1296 - Ako se kada crkvena dobra otuđe bez potrebnih kanonskih oblika, a otuđenje bude valjano prema svjetovnim zakonima, mjerodavna vlast, pošto o svemu zrelo promisli, treba da odluči da li i koju tužbu, osobnu ili stvarnu, te tko i protiv koga mora podignuti da zaštiti crkvena prava.

Kan. 1297 - Zadaća je biskupske konferencije da, vodeći računa o mjesnim prilikama, donese odredbe o davanju crkvenih dobara u zakup, osobito o dobivanju dozvole mjerodavne crkvene vlasti.

Kan. 1298 - Bez posebne pisane dozvole mjerodavne vlasti crkvena se dobra ne smiju prodati ni dati u zakup upraviteljima tih dobara niti njihovim rođacima sve do četvrtoga koljena krvnog ili tazbinskog srodstva, osim ako je stvar vrlo male vrijednosti.

NASLOV IV.

NABOŽNE ODREDBE OPĆENITO I NABOŽNE ZAKLADE

Kan. 1299 - § 1. Tko po naravnom i kanonskom pravu može slobodno raspolagati svojim dobrima, može ta dobra ostaviti u nabožne svrhe, bilo pravnim činom između živih bilo pravnim činom za slučaj smrti.

§ 2. U odredbama za slučaj smrti u korist Crkve neka se, ako je moguće, obdržavaju propisi svjetovnoga prava; ako su oni zanemareni, moraju se baštinici podsjetiti na obvezu da su dužni ispuniti volju oporučitelja.

Kan. 1300 - Zakonito prihvaćene odredbe vjernika koji pravnim činom, bilo između živih bilo za slučaj smrti, daruju ili ostavljaju svoj imetak u nabožne svrhe, neka se veoma brižljivo izvršuju s obzirom na način i upravljanja dobrima i upotrebe dobara, uz obdržavanje propisa kan. 1301, § 3.

Kan. 1301 - § 1. Ordinarij je izvršitelj svih nabožnih odredaba, kako onih za slučaj smrti tkao i onih između živih.

§ 2. Ordinarij prema tom pravu može i mora bdjeti, služeći se i pohodom, da se nabožne odredbe izvršuju, a drugi izvršitelji dužni su pošto obave zadaću, njemu položiti račun.

§ 3. Ako su odredbama posljednje volje dodana ograničenja protivna ovom ordinarijevu pravu, neka se smatra kao da nisu ni postavljena.

Kan. 1302 - § 1. Tko povjerbeno primi dobra u nabožne svrhe, bilo pravnim poslom između živih bilo oporukom, mora o toj povjerbi obavijestiti ordinarija i navesti mu sva takva pokretna i nepokretna dobra s pridodanim obvezama; ako darovatelj to izričito i posve zabrani, neka ne primi povjerbe.

§ 2. Ordinarij mora tražiti da se povjerena dobra sprema na sigurno i isto tako, prema odredbi kan. 1301, bdjeti nad izvršenjem nabožne odredbe.

§ 3. Za povjerena dobra predana nekom članu redovničke ustanove ili družbe apostolskoga života, ako su dobra namijenjena mjestu ili biskupiji ili njihovim stanovnicima ili za pomaganje nabožnih svrha, ordinarij, o kojem se govori u §§ 1 i 2, mjesni je ordinarij; u protivnom, to je viši poglavar u kleričkoj ustanovi papinskoga prava i u kleričkim družbama apostolskoga života papinskoga prava ili vlastiti ordinarij istog člana u drugim redovničkim ustanovama.

Kan. 1303 - § 1. Pod nazivom nabožnih zaklada u pravu dolaze:

1. *samostalne nabožne zaklade*, to jest skupnosti stvari namijenjene za svrhe o kojima se govori u kan. 114, § 2, a koje je mjerodavna vlast ustanovila kao pravne osobe;

2. *nesamostalne nabožne zaklade*, to jest vremenita dobra dana na bilo koji način nekoj javnoj pravnoj osobi uz obvezu da se za duže vrijeme, koje treba da se odredi krajevnom pravom, iz godišnjih prihoda slave mise ili obavljaju drugi unaprijed određeni crkveni obredi ili na drugi način postignu svrhe, o kojima se govori u kan. 114, § 2.

§ 2. Ako su dobra nesamostalne nabožne zaklade bila povjerena pravnoj osobi podložnoj dijecezanskom biskupu, moraju se, pošto istekne vrijeme, namijeniti za ustanovu o kojoj se govori u kan. 1274, § 1, osim ako je utemeljitelj izričito odredio nešto drugo; inače, pripadaju samoj pravnoj osobi.

Kan. 1304 - § 1. Da bi pravna osoba mogla valjano prihvatiti zakladu, traži se napismena ordinarijeva dozvola; on neka ne daje dozvolu ako prije zakonito ne utvrdi da pravna osoba može

ispuniti kako nove obveze koje valja preuzeti tako i one već preuzete; neka osobito pripazi da prihodi u svemu odgovaraju pridodanim obvezama, prema običaju svakog pojedinog mjesta ili kraja.

§ 2. Ostali uvjeti za osnutak i prihvat zaklada neka se odrede krajevnim pravom.

Kan. 1305 - Novac i pokretna dobra, doznačena kao imovina, neka se odmah pohrane na sigurno mjesto, koje mora odobriti ordinarij, sa svrhom da se taj novac ili vrijednost pokretnih dobara čuvaju i da se što prije pomno i korisno, prema razboritom sudu ordinarija, pošto se posavjetuje s onima kojih se to tiče i sa svojim ekonomskim vijećem. Ulože u korist iste zaklade, s izričitim i pojedinačnim spominjanjem obveze.

Kan. 1306 - § 1. O zakladama, pa i onima učinjenim usmeno, neka se sastavi pisana isprava.

§ 2. Jedan primjerak isprave neka se čuva na sigurnom u arhivu kurije, a drugi u arhivu pravne osobe kojoj je namijenjena zaklada.

Kan. 1307 - § 1. Neka se, uz obdržavanje propisa kann. 13001302 i 1287, sastavi popis obveza koje opterećuju nabožne zaklade i neka se izloži na vidnom mjestu da se ne bi zaboravile obveze koje treba izvršavati.

§ 2. Osim knjige o kojoj se govori u kan. 958, § 1, neka se vodi i druga knjiga, koju će čuvati župnik ili rektor, a u koju neka se upisuju pojedine obveze, njihovo izvršenje i milostinja.

Kan. 1308 - § 1. Smanjenje misnih obveza, što se smije činiti samo zbog pravedna i potrebna razloga, pridržano je Apostolskoj Stolici, uz poštovanje propisa koji slijede.

§ 2. Ako je u ispravama o zakladama to izričito određeno, ordinarij zbog smanjenih prihoda može smanjiti misne obveze.

§ 3. Zbog smanjenja prihoda, dokle god traje uzrok, dijecezanski biskup ima vlast smanjiti, u skladu s misnim prilogom koji zakonito vrijedi u biskupiji, zapisne ili bilo koje zakladne mise, koje su samostalne, samo ako nema nikoga tko bi bio dužan i tko bi se mogao uspješno potaknuti da poveća prilog.

§ 4. Dijecezanski biskup ima vlast smanjiti misne obveze ili zapise koji opterećuju crkvenu ustanovu, ako su prihodi nedovoljni da bi se prikladno postigla svrha vlastita istoj ustanovi.

§ 5. Tu vlast, o kojoj se govori u §§ 3 i 4, ima i vrhovni voditelj kleričke redovničke ustanove papinskoga prava.

Kan. 1309 - Spomenutim vlastima, o kojima se govori u kan. 1308, pripada, osim toga, vlast da, zbog prikladna razloga, prenesu misne obveze na dane, crkve ili oltare različite od onih koji su utvrđeni u zakladama.

Kan. 1310 - § 1. Ako mu je utemeljitelj izričito dao tu vlast, ordinarij može smanjiti, ublažiti, zamijeniti odredbe vjernika za nabožne svrhe zbog pravedna i potrebna razloga.

§ 2. Ako izvršenje nametnutih obveza postane nemoguće zbog smanjenih prihoda ili nekog drugog razloga, bez ikakve krivnje upravitelja, ordinarij može, pošto se posavjetuje s onima kojih se to tiče i sa svojim ekonomskim vijećem te, poštujući na najbolji mogući način utemeljiteljevu volju, pravično smanjiti te obveze, osim misnih obveza, što se ravna prema propisima kan. 1308.

§ 3. U ostalim slučajevima treba se uteći Apostolskoj Stolici.

KNJIGA VI.
KAZNENE MJERE U CRKVI

DIO I.
OPĆENITO O KAŽNJIVIM DJELIMA I KAZNAMA

NASLOV I.
KAŽNJAVANJE KAŽNJIVIH DJELA OPĆENITO

Kan. 1311 - Crkva ima prirodno i vlastito pravo kažnjavati vjernike prekršitelje kaznenim mjerama.

Kan. 1312 - § 1. Kaznene mjere u Crkvi jesu:

1. popravne kazne ili cenzure koje su nabrojene u kann. 1331-1336;

2. očajničke kazne o kojima se govori u kan. 1336.

§ 2. Zakon može odrediti druge očajničke kazne koje vjernika lišavaju nekog duhovnog ili vremenitog dobra, a u skladu su s vrhunaravnom svrhom Crkve.

§ 3. Osim toga, primjenjuju se kazneni lijekovi i pokore; lijekovi napose da se predusretnu kažnjiva djela, a pokore više da se kazna zamijeni ili poveća.

NASLOV II.

KAZNENI ZAKON I KAZNENA ZAPOVIJED

Kan. 1313 - § 1. Ako se poslije počinjenog kažnjivog djela izmijeni zakon, treba da se primijeni zakon povoljniji za krivca.

§ 2. Ako pak kasniji zakon ukine raniji ili barem kaznu, ova odmah prestane.

Kan. 1314 - Kazna je obično izreci prepuštena, tako da krivca obvezuje tek pošto je izrečena; ali, unaprijed izrečena jest ona u koju se upada samim počinjenjem kažnjivog djela, ako to zakon ili zapovijed izričito određuje.

Kan. 1315 - § 1. Tko ima zakonodavnu vlast, može donijeti i kaznene zakone; ali može svojim zakonima primjerenom kaznom štititi i božanski ili crkveni zakon koji je donijela viša vlast, poštujući granice svoje mjerodavnosti s obzirom na područje ili osobe.

§ 2. Zakon sam može odrediti kaznu ili njezino određivanje prepusti sučevoj razboritoj procjeni.

§ 3. Krajevni zakon može kaznama koje je opći zakon ustanovio za neko kažnjivo djelo dodati i druge kazne; ali neka to ne čini, osim u veoma velikoj potrebi. Ako pak opći zakon prijete neodređenom ili neobvezatnom kaznom, krajevni zakon može i mjesto nje ustanoviti određenu ili obvezatnu kaznu.

Kan. 1316 - Neka se dijecezanski biskupi pobrinu da se, ako je to moguće, u istoj državi ili kraju donesu, ako treba da se donesu, jedinstveni kazneni zakoni.

Kan. 1317 - Neka se kazne ustanovljuju toliko koliko su zaista potrebne da se prikladnije osigura crkvena stega. Međutim, otpuštanje iz kleričkog staleža ne može se ustanoviti krajevnim zakonom.

Kan. 1318 - Neka zakonodavac ne prijete unaprijed izrečenim kaznama, osim za pojedina zlonamjerna kažnjiva djela koja mogu prouzročiti veću sablazan ili se ne mogu djelotvorno kazniti izreci prepuštenim kaznama; ali cenzure, osobito izopćenje, neka ne ustanovljuje, osim s veoma velikom umjerenošću i samo za teža kažnjiva djela.

Kan. 1319 - § 1. Ako netko može snagom vlasti upravljanja davati zapovijedi na izvanjskom području, može zapovijedu zaprijetiti određenim kaznama, osim trajnim okajničkim kaznama.

§ 2. Neka se kaznena zapovijed ne donosi, osim nakon zrele razmišljanja, i neka se poštuje ono što je u kan. 1317 i 1318 određeno o krajevnim zakonima.

Kan. 1320 - Mjesni ordinarij može kazniti redovnike u svemu onome u čemu su mu podložni.

NASLOV III.

PODLOŽNIK KAZNENIH MJERA

Kan. 1321 - § 1. Nitko se ne kažnjava, osim ako je za izvanjski prekršaj zakona ili zapovijedi koji je počinio uvelike odgovorna zbog namjernosti ili nemara.

§ 2. Kazna određena zakonom ili zapovijeđu obvezuje onoga tko promišljeno prekrši zakon ili zapovijed; tko pak to učini zbog propusta dužne pažnje, ne kažnjava se, osim ako drukčije određuje zakon ili zapovijed.

§ 3. Ka je počinjen izvanjski prekršaj, odgovornost se pretpostavlja, osim ako je očitije drukčije.

Kan. 1322 - Oni koji su trajno nesposobni služiti se razumom smatraju se nesposobnima za kažnjivo djelo, makar prekršili zakon ili zapovijed u času kad se činilo da su zdravi.

Kan. 1323 - Kad prekrši zakon ili zapovijed, nikakvoj kazni ne podliježe onaj:

1. tko još nije navršio 16 godina;
2. tko bez krivnje nije znao da krši zakon ili zapovijed; s neznanjem pak izjednačuje se nepažnja i zabluda;
3. tko je djelovao zbog fizičke sile ili zbog nenadnog slučaja koji nije mogao predvidjeti ili predviđenoga nije mogao spriječiti;
4. tko je djelovao prisiljen velikim strahom, makar samo relativno velikim, ili zbog prijekne potrebe ili zbog velike neugodnosti, osim ako čin u sebi nije zao ili ako nije usmjeren na štetu duša;
5. tko je u zakonitoj obrani sebe ili drugoga djelovao protiv nepravedna napadača, dok čuva dužnu mjeru;
6. tko nije bio sposoban služiti se razumom, uz održavanje propisa kann. 1324, § 1, br. 2 i 1325;
7. tko je bez krivnje mislio da ima neka od okolnosti o kojima se govori u brr. 4 i 5.

Kan. 1324 - § 1. Prekršitelj se ne izuzima od kazne, ali kazna određena u zakonu ili zapovijedi treba da se ublaži ili mjesto nje upotrijebi pokora, ako kažnjivo djelo počini:

1. onaj tko je bio samo nesavršeno sposoban služiti se razumom;
2. onaj tko nije bio sposoban služiti se razumom zbog pijanstva ili nekog sličnog duševnog poremećaja za koji je kriv;
3. zbog velike navale strasti, koja ipak nije prethodila svakom rasuđivanju pameti i pristanku volje niti ih spriječila, ali samo ako strast nije bila svojevoljno izazvana i potpomognuta;
4. maloljetna osoba koja je navršila 16 godina;
5. onaj tko je prisiljen velikim strahom, pa makar samo relativno velikim, ili zbog prijekne potrebe ili zbog velike neugodnosti, osim ako je kažnjivo djelo u sebi zlo ili ako je usmjereno na štetu duša;
6. onaj tko je u zakonitoj obrani sebe ili drugoga djelovao protiv nepravedna napadača a nije sačuvao dužnu mjeru;
7. protiv nekoga tko teško ili nepravedno izaziva;
8. onaj tko je zbog zablude, ali svojom krivnjom, mislio da ima neka od okolnosti o kojima se govori u kan. 1323, brr. 4 i 5;
9. onaj tko bez krivnje nije znao da je zakonu ili zapovijedi dodana kazna;
10. onaj tko je djelovao bez potpune ubrojivosti, samo ako je ona ostala velika.

§ 2. Isto može učiniti sudac ako ima neka druga okolnost koja umanjuje težinu kažnjivog djela.

§ 3. U okolnostima o kojima se govori u § 1 krivac ne upada u kaznu unaprijed izrečenu.

Kan. 1325 - Grubo ili nehajno ili hotimično neznanje nikada se ne može uzeti u obzir u primjeni propisa kann. 1323 i 1324; isto tako ni pijanstvo ili drugi poremećaji razuma, ako su hotimice prouzročeni da bi se počinilo kažnjivo djelo ili radi isprike od njega, a ni strast koja je hotimice izazvana ili potpomognuta.

Kan. 1326 - § 1. Sudac može kazniti i teže nego što određuje zakon ili zapovijed:

1. onoga tko pošto se donese osuda ili proglašava kazna nastavi tako kažnjivo djelovati da se iz okolnosti razborito može zaključiti o njegovoj tvrdokornosti u zloj volji;

2. onoga tko je uzdignut na neko dostojanstvo ili onoga tko je zlorabio vlast ili službu da bi počinio kažnjivo djelo;

3. krivca koji je, premda je određena kazna za kažnjivo djelo iz nemara, predvidio događaj, ali je ipak propustio mjere opreza da ga izbjegne koje bi svaki brižljiv čovjek poduzeo.

§ 2. U slučajevima o kojima se govori u § 1, ako je kazna unaprijed izrečena, može se dodati druga kazna ili pokora.

Kan. 1327 - Krajevni zakon može, osim slučajeva u kann. 1323-1326, odrediti i druge izuzimajuće, olakšavajuće ili otežavajuće okolnosti, bilo općom odredbom bilo za pojedinačna kažnjiva djela. Isto se tako u zapovijedi mogu odrediti okolnosti koje izuzimaju od kazne ustanovljene zapovijedu ili je olakšavaju ili otežavaju.

Kan. 1328 - § 1. Tko učini ili propusti učiniti nešto da bi počinio kažnjivo djelo, pa ipak, mimo svoje volje, ne dovrši kažnjivo djelo, nije podložan kazni koja je određena za dovršeno kažnjivo djelo, osim ako zakon ili zapovijed određuju drukčije.

§ 2. Ako pak čini ili propusti po svojoj naravi vode k počinjenju kažnjivog djela, počinitelj se može podvrgnuti pokori ili kaznenom lijeku, osim ako svojevolarno odustane od započetog počinjenja kažnjivog djela. Ako je pak nastala sablazan ili druga velika šteta ili pogibelj, počinitelj se može kazniti pravednom kaznom, iako je svojevolarno odustao, ali blažom od one koja je ustanovljena za dovršeno kažnjivo djelo.

Kan. 1329 - § 1. Oni koji zajedničkim dogovorom sudjeluju u kažnjivom djelu a ne spominju se izričito u zakonu ili zapovijedi, ako su kazne ustanovljene za glavnog počinitelja izreci prepuštene, neka se podvrgnu istim drugim kaznama iste ili manje težine.

§ 2. U kaznu unaprijed izrečenu koja je dodana kažnjivom djelu upadaju sukrivci koji se u zakonu ili zapovijedi ne spominju ako bez njihova sudjelovanja kažnjivo djelo ne bi bilo počinjeno a kazna je takve naravi da ih može pogoditi; u protivnom, mogu se kazniti kaznama izreci prepuštenima.

Kan. 1330 - Kažnjivo djelo koje se sastoji u izjavi ili drugom očitovanju volje ili nauka ili znanosti treba da se smatra nedovršenim ako nitko ne opazi tu izjavu ili očitovanje.

NASLOV IV.
KAZNE I OSTALA KAŽNJAVANJA

POGLAVLJE I.

CENZURE

Kan. 1331 - § 1. Izopćenomu je zabranjeno:

1. svako služiteljsko sudjelovanje u slavljenju euharistijske žrtve ili u bilo kojim drugim bogoštovnim obredima;

2. slaviti sakramente ili blagoslovine i primati sakramente;

3. obavljati bilo koje crkvene službe ili služenja ili zadaće ili vršiti čine upravljanja.

§ 2. Ako je izopćenje izrečeno ili proglašeno, krivac:

1. ako bi htio raditi protiv propisa § 1, br. 1, treba da se udalji ili treba da se prestane s bogoslužnim činom, osim ako to priječi važan razlog;

2. nevaljano vrši čine upravljanja koji, prema odredbi § 1, br. 3, nisu dopušteni;

3. zabranjeno mu je služiti se prije stečenim povlasticama;

4. ne može valjano steći dostojanstvo, službu ili koju drugu zadaću u Crkvi;

5. ne stječe plodove dostojanstva, službe, bilo koje zadaće, plaće koju bi zaista imao u Crkvi.

Kan. 1332 - Tko je kažnjen zabranom bogoslužja, vezan je zabranama o kojima se govori u kan. 1331, § 1, brr. 1 i 2; ali, ako je zabrana bogoslužja izrečena ili proglašena, treba da se obdržava propis kan. 1331, § 2, br. 1.

Kan. 1333 - § 1. Obustava, koja može pogoditi samo klerike, zabranjuje:

1. ili sve ili neke čine vlasti reda;

2. ili sve ili neka čine vlasti upravljanja;

3. vršenje ili svih ili nekih prava ili zadaća povezanih sa službom.

§ 2. U zakonu ili zapovijedi može se odrediti da onaj tko je kažnjen obustavom, pošto se donese osuda ili proglasi presuda, ne može valjano obavljati čine upravljanja.

§ 3. Zabrana nikad ne pogađa:

1. službe ili vlast upravljanja koje nisu pod vlašću poglavara koji ustanovljuje kaznu;

2. pravo na stanovanje, ako ga krivac ima zbog službe;

3. pravo na upravljanje dobrima koja možda pripadaju službi samog kažnjenog obustavom, ako je kazna unaprijed izrečena.

§ 4. Obustava koja zabranjuje primanje plodova, nagrada, plaća i drugog tome sličnog nosi sa sobom obvezu vraćanja svega što je nezakonito stečeno, iako u dobroj vjeri.

Kan. 1334 - § 1. Opseg obustave, u granicama određenima u prijašnjem kanonu, određuje sam zakon ili zapovijed, ili presuda ili odluka kojom se kazna izriče.

§ 2. Zakon, ali ne zapovijed, može ustanoviti unaprijed izrečenu kaznu obustave, bez dodavanja ikakvih pojedinosti ili ograničenja; takva pak kazna ima sve učinke koji se nabrajaju u kan. 1333, § 1.

Kan. 1335 - Ako cenzura zabranjuje da se slave sakramenti ili blagoslovine ili da se obavljaju čini upravljanja, zabrana se obustavlja kad god je to potrebno za utjehu vjernika koji su u smrtnoj pogibelji; ali, ako unaprijed izrečena cenzura nije proglašena, zabrana se osim toga obustavlja kad

god vjernik traži sakrament ili blagoslovinu ili čin upravljanja; to pak može dopušteno tražiti zbog bilo kojeg opravdanog razloga.

POGLAVLJE II.

OKAJNICKE KAZNE

Kan. 1336 - § 1. Okajničke kazne, koje mogu pogoditi prekršitelja trajno ili na određeno ili neodređeno vrijeme, uz ostale koje je zakon možda ustanovio, ove su:

1. zabrana ili naredba stanovanja u određenom mjestu ili na određenom području;
2. oduzeće vlasti, službe, zadaće, prava, povlastice, ovlasti, milosti, naslova odličja, pa i samo počasnih;
3. zabrana vršenja onoga što se nabroja u br. 2, ili zabrana vršenja toga u određenom mjestu ili izvan njega; te zabrane nisu nikad pod kaznom ništavnosti;
4. kazneni premještanje na drugu službu;
5. otpuštanje iz kleričkog staleža.

§ 2. Unaprijed izrečene mogu biti samo one okajničke kazne koje se navode u § 1, br. 3.

Kan. 1337 - § 1. Zabrana boravka u određenom mjestu ili na određenom području može pogoditi bilo klerike bilo redovnike; naredba pak boravka svjetovne klerike i, u granicama konstitucija, redovnike.

§ 2. Da bi se naredio boravak u određenom mjestu ili na određenom području, treba da se dobije pristanak ordinarija toga mjesta, osim ako se radi o kući namijenjenoj i za izvanbiskopijske klerike koji treba da čine pokoru ili da se poprave.

Kan. 1338 - § 1. Oduzeće i zabrane, koje se navode u kan. 1336, § 1, br. 2 i 3, nikada ne pogađaju vlasti, službe, zadaće, prava, povlastice, ovlasti, milosti, naslove, odličja koja nisu pod vlašću poglavara koji ustanovljuje kaznu.

§ 2. Ne može se oduzeti vlast rada, nego samo zabraniti njezino vršenje ili obavljanje nekih njezinih čina; isto se tako ne mogu oduzeti akademski stupnjevi.

§ 3. U vezi sa zabranama, koje se navode u kan. 1336, § 1, br. 3, treba da se obdržava odredba o cenzurama donesena u kan. 1335.

POGLAVLJE III.

KAZNENI LIJEKOVI I POKORE

Kan. 1339 - § 1. Ordinarij može osobno ili preko drugoga opomenuti onoga tko se nalazi u bližoj prigodi da počini kažnjivo djelo ili onoga na koga, na temelju obavljenog istraživanja, padne teška sumnja da je počinio kažnjivo djelo.

§ 2. Onoga pak tko svojim ponašanjem prouzroči sablazan ili težak nered može također ukoriti na način prilagođen posebnim okolnostima osobe i čina.

§ 3. Opomena i ukor moraju se uvijek utvrditi barem nekom ispravom, koja neka se čuva u tajnom arhivu kurije.

Kan. 1340 - § 1. Pokora koja se može nametnuti na izvanjskom području neka je djelo vjere, pobožnosti ili dobrotvornosti koje treba da se izvrši.

§ 2. Javna pokora neka se nikad ne nameće za tajni prekršaj.

§ 3. Ordinarij može, prema svojoj razboritosti, kaznenom lijeku opomene ili ukora dodati pokore.

NASLOV V.

PRIMJENJIVANJE KAZNA

Kan. 1341 - Neka se ordinarij pobrine da se pokrene sudski ili upravni postupak za izricanje ili proglašivanje kazna samo onda kad uvidi da se ne može ni bratskom opomenom ni ukorom ni drugim sredstvima pastoralne skrbi dovoljno ukloniti sablazan, uspostaviti pravednost i popraviti krivac.

Kan. 1342 - § 1. Kad god opravdani razlozi sprečavaju sudski postupak, kazna se može izreći ili proglasiti izvansudskom odlukom; ali, kazneni lijevovi i pokore mogu se u svakom slučaju primijeniti odlukom.

§ 2. Odlukom se ne mogu izricati ni proglašivati trajne kazne, ni kazne koje zakon ili zapovijed, što ih ustanovljuje, zabranjuje primjenjivati odlukom.

§ 3. Ono što zakon ili zapovijed određuju o sucu s obzirom na izricanje ili proglašivanje kazne u sudskom postupku treba da se primijeni na poglavara koji kaznu izriče ili proglašuje izvansudskom odlukom, osim ako je određeno drukčije ili ako se radi o propisima koji se tiču samo načina postupanja.

Kan. 1343 - Ako zakon ili zapovijed daju sucu vlast da kaznu primijeni ili ne primijeni, sudac može, prema svojoj savjesti i razboritosti, kaznu i ublažiti ili mjesto nje nametnuti pokoru.

Kan. 1344 - Iako zakon upotrebljava zapovjedne riječi, sudac prema svojoj savjesti i razboritosti može:

1. odgoditi izricanje kazne za prikladnije vrijeme, ako se predviđa da će iz prenatrpanog kažnjavanja krivca nastati veća zla;

2. odustati od izricanja kazne ili izreći blažu kaznu ili upotrijebiti pokoru, ako se sam krivac popravio i ako je uklonio sablazan, ili ga je svjetovna vlast dovoljno kaznila, ili se predviđa da će biti kažnjen;

3. obustaviti obvezu obdržavanja okajničke kazne, ako je nakon pohvalna življenja krivac prvi put počinio kažnjivo djelo, a potreba ne zahtijeva da se ukloni sablazan, ali tako da, ako krivac ponovno počinio kažnjivo djelo u vremenu koje odredi sam sudac, podliježe dužnoj kazni za oba kažnjiva djela, osim ako je u međuvremenu prošao rok za zastaru kaznene tužbe zbog prijašnjeg kažnjivog djela.

Kan. 1345 - Kad god je prekršitelj samo nesavršeno sposoban služiti se razumom ili počinio kažnjivo djelo zbog straha ili prijeke potrebe ili u naletu strasti ili u pijanstvu ili u drugom sličnom duševnom poremećaju, sudac može i odustati od bilo kakva izricanja kazne, ako prosudi da se na drugi način može bolje pomoći prekršiteljevu popravku.

Kan. 1346 - Kad god krivac počinio više kažnjivih djela, ako se smatra da je preveliki zbroj kazna izreći prepuštenih, ostavlja razboritoj prosudbi suca da kazne smanji na pravednu mjeru.

Kan. 1347 - § 1. Cenzura se ne može valjano izreći, osim ako je krivac prije bio barem jedanput opomenut da odstupa od tvrdokornosti i ako mu se daje prikladno vrijeme da se urazumi.

§ 2. Smatra se da je odstupio od tvrdokornosti krivac koji se uistinu pokaje za kažnjivo djelo i koji je uz to na prikladan način popravio štetu i sablazan ili je barem ozbiljno obećao da će to učiniti.

Kan. 1348 - Kad se krivac oslobodi optužbe ili mu se ne izreče nikakva kazna, ordinarij se može prikladnim opomenama i drugim sredstvima pastoralne skrbi ili također, ako je potrebno, kaznenim lijekovima pobrinuti za njegov boljitak i za javno dobro.

Kan. 1349 - Ako je kazna neodređena, a ni zakon ne određuje drukčije, neka sudac ne izriče teže kazne, osobito ne cenzure, osim ako to svakako zahtijeva težina slučaja; ali, ne može izricati trajne kazne.

Kan. 1350 - § 1. Pri izricanju kazna kleriku treba uvijek paziti da dotični ne ostane bez onoga što je potrebno za njegovo dolično uzdržavanje, osim ako se radi o otpuštanju iz kleričkog staleža.

§ 2. Neka se ordinarij na najbolji mogući način pobrine da se zbrine onaj koji je otpušten iz kleričkog staleža, a koji zbog kazne doista oskudijeva.

Kan. 1351 - Kazna obvezuje krivca svagdje, pa i kad prestane pravo onoga koji je kaznu ustanovio ili izrekao, osim ako je izričito određeno nešto drugo.

Kan. 1352 - § 1. Ako kazna zabranjuje primanje sakramenata ili blagoslovina, zabrana se obustavlja dokle god se krivac nalazi u smrtnoj pogibelji.

§ 2. Obveza obdržavanja kazne unaprijed izrečene koja nije proglašena ni općepoznata u mjestu gdje se prekršitelj nalazi obustavlja se posve ili djelomično utoliko ukoliko je krivac ne može obdržavati bez opasnosti od velike sablazni ili ozloglašenja.

Kan. 1353 - Priziv ili utok protiv sudskih presuda ili odluka koje izriču ili proglašuju bilo koju kaznu imaju obustavni učinak.

NASLOV VI.
PRESTANAK KAZNA

Kan. 1354 - § 1. Osim onih koji su nabrojani u kann. 1355-1356 mogu svi koji mogu dati oprost od zakona zaštićenog kaznom ili izuzeti od zapovijedi koja prijeti kaznom tu kaznu i otpustiti.

§ 2. Osim toga, zakon ili zapovijed koji kaznu ustanovljuju mogu i druge ovlastiti da je otpuštaju.

§ 3. Ako Apostolska Stolica pridržuje otpuštanje kazne sebi ili drugima, pridržaj treba da se usko tumači.

Kan. 1355 - § 1. Zakonom ustanovljenu kaznu koja je izrečena ili proglašena mogu otpustiti, samo ako nije pridržana Apostolskoj Stolici:

1. ordinarij koji je pokrenuo sudski postupak da se izreče ili proglasi kazna ili je kaznu odlukom osobno ili preko drugoga izrekao ili proglasio;

2. ordinarij mjesta u kojem se prekršitelj nalazi, posavjetovavši se ipak s ordinarijem o kojem se govori u br. 1, osim ako to zbog izvanrednih okolnosti nije moguće.

§ 2. Kaznu unaprijed izrečenu zakonom ustanovljenu koja još nije proglašena, ako nije pridržana Apostolskoj Stolici, može otpustiti ordinarij svojim podložnicima i onima koji se nalaze na njegovu području ili su ondje počinili kažnjivo djelo, a i svaki biskup, ali u sakramentalnoj ispovijedi.

Kan. 1356 - § 1. Kaznu izreci prepuštenu ili kaznu unaprijed izrečenu ustanovljenu zapovijeđu koju nije donijela Apostolska Stolica mogu otpustiti:

1. ordinarij mjesta u kojem se prekršitelj nalazi;

2. ako je kazna izrečena ili proglašena, onda i ordinarij koji je pokrenuo sudski postupak da se kazna izreče ili proglasi ili je kaznu osobno ili preko drugoga odlukom izrekao ili proglasio.

§ 2. Prije otpuštanja kazne treba se posavjetovati s donositeljem zapovijedi, osim ako to nije moguće zbog izvanrednih okolnosti.

Kan. 1357 - § 1. Unaprijed izrečenu kaznu izopćenja ili zabrane bogoslužja koja nije proglašena može otpustiti ispovjednik u unutrašnjem sakramentalnom području, ako je pokorniku teško ostati u stanju teškoga grijeha za vrijeme potrebno da o tome odluči mjerodavni poglavar, uz obdržavanje propisa kann. 508 i 976.

§ 2. U podjeljivanju otpuštenja neka ispovjednik obveže pokornika, pod prijetnjom ponovnog upadanja u kaznu, da se u roku od mjesec dana obrati mjerodavnom poglavaru ili ovlaštenom svećeniku i da se drži njegovih naloga; u međuvremenu neka mu nametne primjerenu pokoru i, ako je potrebno, neka mu naredi da popravi sablazan i štetu; ali, utok može učiniti i ispovjednik, bez spominjanja imena.

§ 3. Istom obvezom utoka vezani su, kad ozdrave, oni kojima je prema odredbi kan. 976 otpuštena cenzura koja je bila izrečena ili proglašena ili pridržana Apostolskoj Stolici.

Kan. 1358 - § 1. Otpuštenje cenzure može se dati samo prekršitelju koji odstupa od tvrdokornosti, prema odredbi kan. 1347, § 2; ali, onome tko odstupa otpuštenje se ne može uskratiti.

§ 2. Tko otpušta cenzuru, može postupiti prema odredbi kan. 1348 ili odrediti i pokoru.

Kan. 1359 - Ako je tko obvezan na više kazna, otpuštenje vrijedi samo za one kazne koje su izričito spomenute; opće pak otpuštenje ukida sve kazne, osim onih koje je krivac u molbi zlonamjerno prešutio.

Kan. 1360 - Otpuštenje kazne iznuđeno velikim strahom nije valjano.

Kan. 1361 - § 1. Otpuštenje se može dati i odsutnome ili pod uvjetom.

§ 2. Otpuštenje na izvanjskom području neka se daje napismeno, osim ako drukčije savjetuje važan razlog.

§ 3. Neka se pazi da se traženje otpuštenja ili samo otpuštenje ne razglasi, osim ako je to korisno za zaštitu dobrog glasa krivca ili potrebno za popravak sablazni.

Kan. 1362 - § 1. Kaznena tužba prestane zastarom nakon tri godine, osim ako su posrijedi:

1. kažnjiva djela pridržana Zboru za nauk vjere;

2. tužba zbog kažnjivih djela, o kojima se govori u kann. 1394, 1395, 1397 i 1398, koja zastarijeva nakon pet godina;

3. kažnjiva djela koja opći zakon ne kažnjava, ako krajevni zakon odredi drugi rok za zastaru.

§ 2. Zastara teče od dana kad je počinjeno kažnjivo djelo ili, ako je kažnjivo djelo trajno ili je prešlo u naviku, od dana kad je prestalo.

Kan. 1363 - § 1. Ako se u rokovima, o kojima se govori u kan. 1362, a koji treba da se računaju od dana kad je presuda postala pravomoćna, ne dostavi krivcu sučeva odluka o izvršenju, o kojoj se govori u kan. 1651, postupak za izvršenje kazne prestane zastarom.

§ 2. Isto vrijedi ako je kazna izrečena izvansudskom odlukom, uz obdržavanje onoga što treba obdržavati.

DIO II.
KAZNE ZA POJEDINAČNA
KAŽNJIVA DJELA

NASLOV I.
KAŽNJIVA DJELA PROTIV VJERE
I JEDINSTVA CRKVE

Kan. 1364 - § 1. Otpadnik od vjere, krivovjernik ili raskolnik upada u izopćenje unaprijed izrečeno, uz obdržavanje propisa kan. 194, § 1, br. 2; klerik se osim toga može kazniti kaznama o kojima se govori u kan. 1336, § 1, br. 1, 2 i 3.

§ 2. Ako dugotrajna tvrdokornost ili težina sablazni traži, mogu se dodati druge kazne, pa i otpuštanje iz kleričkog staleža.

Kan. 1365 - Krivac kojemu je zabranjeno sudjelovanje u bogoslužju neka se kazni pravednom kaznom.

Kan. 1366 - Roditelj ili njihovi zamjenici koji daju krstiti ili odgajati djecu u nekatoličkoj vjeri neka se kazne cenzurom ili drugom pravednom kaznom.

Kan. 1367 - Tko baci posvećene čestice ili ih u svetogrdnu svrhu uzme ili drži, upada u izopćenje unaprijed izrečeno, pridržano Apostolskoj Stolici; klerik se osim toga može kazniti drugom kaznom, pa i otpuštanjem iz kleričkog staleža.

Kan. 1368 - Ako tko počini krivokletstvo tvrdeći ili obećavajući nešto pred crkvenom vlašću, neka se kazni pravednom kaznom.

Kan. 1369 - Tko u javnoj predstavi ili govoru, ili javno objavljenom spisu, ili drukčije služeći se sredstvima društvenog priopćivanja huli na Boga, ili teško vrijeđa čudoređe, ili govori uvrede protiv vjere i Crkve ili izaziva mržnju ili prezir, neka se kazni pravednom kaznom.

NASLOV II.

KAŽNJIVA DJELA PROTIV CRKvene VLASTI

I SLOBODE CRKVE

Kan. 1370 - § 1. Tko upotrijebi fizičku silu protiv rimskog prvosvećenika, upada u izopćenje unaprijed izrečeno, pridržano Apostolskoj Stolici, čemu se, ako je klerik, može dodati druga kazna prema težini kažnjivog djela, pa i otpuštanje iz kleričkog staleža.

§ 2. Tko to učini protiv biskupa, upada u zabranu bogoslužja unaprijed izrečenu; ako je klerik, i u obustavu unaprijed izrečenu.

§ 3. Tko upotrijebi fizičku silu protiv klerika ili redovnika iz prezira prema vjeri ili Crkvi ili crkvenoj vlasti ili službi, neka se kazni pravednom kaznom.

Kan. 1371 - Neka se kazni pravednom kaznom onaj:

1. tko, osim slučaja o kojem se govori u kan. 1364, § 1, naučava nauk osuđen od rimskog prvosvećenika ili općeg sabora ili pak nauk o kojemu se govori u kan. 752 uporno odbija te, opomenut od Apostolske Stolice ili ordinarija, ne odustane od toga;

2. tko se drukčije ne pokori Apostolskoj Stolici, ordinariju ili poglavaru, kad zakonito zapovijeda ili zabranjuje, nego i poslije opomene ustraje u neposlušnosti.

Kan. 1372 - Tko se protiv čina rimskog prvosvećenika utekne na opći sabor ili na Biskupski zbor, neka se kazni cenzurom.

Kan. 1373 - Tko zbog nekog čina crkvene vlasti ili službe javno izaziva ili neprijateljstva ili mržnju protiv Apostolske Stolice ili ordinarija ili podložnike poziva na neposluh prema njima, neka se kazni zabranom bogoslužja ili drugim pravednim kaznama.

Kan. 1374 - Tko se uključi u društvo koje rovari protiv Crkve, neka se kazni pravednom kaznom; tko pak takvo društvo promiče ili vodi, neka se kazni zabranom bogoslužja.

Kan. 1375 - Oni koji sprečavaju slobodu crkvenog služenja ili izbora ili crkvene vlasti ili zakonitu upotrebu posvećenih i drugih crkvenih dobara ili zastrašuju izbornike ili izabranog ili onoga tko vrši vlast ili crkveno služenje mogu se kazniti pravednom kaznom.

Kan. 1376 - Tko obeščasti posvećenu stvar, pokretnu ili nepokretnu, neka se kazni pravednom kaznom.

Kan. 1377 - Tko otuđi crkvena dobra bez propisane dozvole, neka se kazni pravednom kaznom.

NASLOV III.

PROTUPRAVNO PRISVAJANJE CRKVENIH SLUŽBA I KAŽNJIVA DJELA U NJIHOVU VRŠENJU

Kan. 1378 - § 1. Svećenik koji radi protiv odredbe kan. 977 upada u izopćenje unaprijed izrečeno, pridržano Apostolskoj Stolici.

§ 2. U kaznu zabrane bogoslužja unaprijed izrečenu ili, ako je klerik, u kaznu obustave, upada onaj:

1. tko pokuša vršiti bogoslužni čin euharistijske žrtve a nije primio svećenički red;

2. tko, osim slučaja o kojemu se govori u § 1, budući da ne može valjano podijeliti sakramentalno odrješenje, pokuša podijeliti odrješenje ili nekoga sakramentalno ispovjediti.

§ 3. U slučajevima o kojima se govori u § 2 mogu se dodati i druge kazne prema težini kažnjivog djela, pa i izopćenje.

Kan. 1379 - Tko, osim slučajeva o kojima se govori u kan. 1378, hini dijeljenje sakramenata, neka se kazni pravednom kaznom.

Kan. 1380 - Tko slavi ili prima sakrament po simoniji, neka se kazni zabranom bogoslužja ili obustavom.

Kan. 1381 - § 1. Tko god protupravno prisvoji crkvenu službu, neka se kazni pravednom kaznom.

§ 2. S protupravnim prisvajanjem izjednačuje se nezakonito zadržavanje službe pošto je ona oduzeta ili je prestala.

Kan. 1382 - Biskup koji bez papinskog naloga posveti nekoga za biskupa i onaj koji primi od njega posvećenje upadaju u izopćenja unaprijed izrečeno, pridržano Apostolskoj Stolici.

Kan. 1383 - Biskupu koji je, protiv odredbe kan. 1015, zaredio tuđeg podložnika bez zakonitog otpusnog pisma zabranjuje se da redi godinu dana. Onome pak koji je tako zaređen samim tim obustavlja se vršenje primljenog reda.

Kan. 1384 - Tko, osim slučajeva o kojima se govori u kann. 1378-1383, nezakonito vrši svećeničku službu ili druga sveta služenja može se kazniti pravednom kaznom.

Kan. 1385 - Tko nezakonito zarađuje iz priloga za misu, neka se kazni cenzurom ili nekom drugom pravednom kaznom.

Kan. 1386 - Tko bilo što daruje ili obeća da bi netko, obavljajući službu u Crkvi, nezakonito nešto učinio, ili propustio učiniti, neka se kazni pravednom kaznom; isto tako neka se kazni onaj tko takve darove ili obećanja prima.

Kan. 1387 - Svećenik koji u činu ili prigodom ili pod izgovorom ispovijedi navodi pokornika na grijeh protiv šeste Božje zapovijedi neka se kazni prema težini kažnjivog djela obustavom, zabranama, oduzećima, a u težim slučajevima neka se otpusti iz kleričkog staleža.

Kan. 1388 - § 1. Ispovjednik koji izravno povrijedi sakramentalni pečat upada u izopćenje unaprijed izrečeno, pridržano Apostolskoj Stolici; onaj pak koji to učini samo neizravno neka se kazni prema težini kažnjivog djela.

§ 2. Tumač i drugi, o kojima se govori u kan. 983, § 2, koji povrijede tajnu neka se kazne pravednom kaznom, pa i izopćenjem.

Kan. 1389 - § 1. Tko zloupotrebljava crkvenu vlast ili službu, neka se kazni prema težini čina ili propusta, pa i oduzećem službe, osim ako je protiv te zloupotrebe već ustanovljena kazna zakonom ili zapovijeđu.

§ 2. Tko pak zbog skrivljenog nemara nezakonito obavi ili propusti čin crkvene vlasti, služenja ili službe na štetu drugoga, neka se kazni pravednom kaznom.

NASLOV IV.

ZLODJELO POTVORE I KRIVOTVORENJA

Kan. 1390 - § 1. Tko lažno prijavi ispovjednika crkvenom poglavaru za kažnjivo djelo o kojem se govori u kan. 1387, upada u zabranu bogoslužja unaprijed izrečenu; ako je klerik, i u obustavu.

§ 2. Tko crkvenom poglavaru podnese drugu klevetničku prijavu o kažnjivom djelu ili na drugi način povrijedi dobar glas drugoga, može se kazniti pravednom kaznom, pa i cenzurom.

§ 3. Klevetnik se može prisiliti i na davanje primjerene zadovoljštine.

Kan. 1391 - pravednom kaznom prema težini kažnjivog djela može se kazniti onaj:

1. tko krivotvori javnu crkvenu ispravu ili istinitu mijenja, uništi, sakrije ili se služi krivotvorenom ili izmijenjenom;

2. tko se služi drugom krivom ili izmijenjenom ispravom u crkvenoj stvari;

3. tko u javnoj crkvenoj ispravi potvrdi nešto lažno.

NASLOV V.

KAŽNJIVA DJELA PROTIV POSEBNIH OBVEZA

Kan. 1392 - Klerici ili redovnici koji se bave trgovinom ili špekulantskim poslovanjem protiv propisa kanona neka se kazne prema težini kažnjivog djela.

Kan. 1393 - Tko krši obveze koje su mu kaznom nametnute, može se kazniti pravednom kaznom.

Kan. 1394 - § 1. Klerik koji pokušava sklopiti ženidbu, pa i samo svjetovnu, upada u obustavu unaprijed izrečenu, uz obdržavanje propisa kan. 194, § 1, br. 3; ako se, iako opomenut, ne urazumi te nastavi davati sablazan, može se postupno kažnjavati i oduzećima ili također otpuštanjem iz kleričkog staleža.

§ 2. Redovnik s doživotnim zavjetima, koji nije klerik, koji pokušava sklopiti ženidbu, makar samo svjetovnu, upada u zabranu bogoslužja unaprijed izrečenu, uz obdržavanje propisa kan. 694.

Kan. 1395 - § 1. Klerik priležnik, osim slučaja o kojem je riječ u kan. 1394, i klerik koji ustraje u drugom izvanjskom grijehu protiv šeste Božje zapovijedi uz sablazan, neka se kazni obustavom, kojoj se, ako ustraje u kažnjivom djelu nakon opomene, mogu postupno dodati druge kazne, sve do otpuštanja iz kleričkog staleža.

§ 2. Klerik koji drukčije pogriješi protiv šeste Božje zapovijedi, ako je naime kažnjivo djelo počinjeno silom ili prijetnjama ili javno ili s osobom mlađom od 16 godina, neka se kazni pravednim kaznama, pa i otpuštanjem iz kleričkog staleža, ako slučaj to traži.

Kan. 1396 - Tko teško krši obvezu da ima sjedište kojom je vezan radi crkvene službe, neka se kazni pravednom kaznom, pa i, nakon opomene, oduzećem službe.

NASLOV VI.
KAŽNJIVA DJELA PROTIV LJUDSKOG ŽIVOTA
I SLOBODE

Kan. 1397 - Tko počinu ubojstvo, ili tko silom ili prijevarom otme ili zadrži ili osakati ili teško rani čovjeka, neka se kazni oduzećima i zabranama o kojima se govori u kan. 1336, prema težini kažnjivog djela; ubojstvo pak osoba o kojima jer riječ u kan. 1370 kažnjava se kaznama ondje određenima.

Kan. 1398 - Tko sudjeluje u vršenju pobačaja, upada, ako dođe do učinka, u izopćenje unaprijed izrečeno.

NASLOV VII.
OPĆA ODREDBA

Kan. 1399 - Uz slučajeve određene ovim ili drugim zakonima izvanjski se prekršaj božanskog ili kanonskog zakona može kazniti pravednom kaznom samo kad posebna težina prekršaja zahtijeva kažnjavanje a prijeka potreba sili da se sablazan predusretne ili popravi.

KNJIGA VII.
POSTUPCI

DIO I.
SUDSTVO OPĆENITO

Kan. 1400 - § 1. Predmet su suđenja:

1. ostvarivanje ili obrana prava fizičkih ili pravnih osoba, ili utvrđivanje pravnih činjenica;
2. kažnjiva djela, s obzirom na izricanje ili proglašenje kazne.

§ 2. Ipak, sporovi nastali iz čina upravne vlasti mogu biti podneseni samo poglavaru ili upravnom sudištu.

Kan. 1401 - Crkva sudi vlastitim i isključivim pravom:

1. u parnicama koje se tiču duhovnih i s duhovnim povezanih stvari;
2. o povredama crkvenih zakona i o svemu gdje se radi o grijehu, ako se tiče utvrđivanja krivnje i izricanja crkvenih kazna.

Kan. 1402 - Svi crkveni sudovi ravnaju se prema kanonima koji slijede, uz poštovanje odredaba za sudove Apostolske Stolicе.

Kan. 1403 - § 1. Postupci proglašivanja svetima slugu Božjih ravnaju se prema posebnom papinskom zakonu.

§ 2. Osim toga, na te postupke primjenjuju se i propisi ovog Zakonika kad god se u tom zakonu upućuje na opće pravo ili kad se radi o odredbama koje se, po naravi same stvari, odnose i na te postupke.

NASLOV I.

MJERODAVNO SUDIŠTE

Kan. 1404 - Prvoj Stolici ne sudi nitko.

Kan. 1405 - § 1. Samo rimski prvosvećenik ima pravo suditi u parnicama o kojima se govori u kan. 1401:

1. vrhovnim vladarima država;
2. ocima kardinalima;
3. izaslanicima Apostolske Stolice, a u kaznenim parnicama biskupima;
4. u drugim sporovima koje sam preuzme na svoj sud.

§ 2. Sudac ne može suditi o činu ili ispravi koju je u posebnom obliku potvrdio rimski prvosvećenik, osim ako prije toga ima njegov nalog.

§ 3. Rimskoj roti pridržano je da sudi:

1. biskupima u parničnim sporovima, uz obdržavanje propisa kan. 1419, § 2;
2. opatu primasu ili opatu predstojniku monaške kongregacije i vrhovnom voditelju redovničkih ustanova papinskoga prava;
3. biskupijama i drugim, bilo fizičkim bilo pravnim, crkvenim osobama koje nemaju poglavara ispod rimskog prvosvećenika.

Kan. 1406 - § 1. Ako se prekrši propis kan. 1404, čini i rješenja smatraju se kao da nisu učinjena.

§ 2. U parnicama o kojima se govori u kan. 1405 nemjerodavnost je drugih sudaca apsolutna.

Kan. 1407 - § 1. Nitko se ne može tužiti u prvom stupnju, osim pred crkvenim sucem koji je mjerodavan s jednog od naslova određenih u kann. 1408-1414.

§ 2. Nemjerodavnost suca za kojega nema ni jednog od tih naslova naziva se relativna.

§ 3. Tužitelj slijedi sudište tužene stranke; ako tužena stranka ima više sudišta, izbor sudišta prepušta se tužitelju.

Kan. 1408 - Svatko može biti tužen pred sudom prebivališta ili boravišta.

Kan. 1409 - § 1. Lutalica ima mjerodavno sudište u mjestu gdje se upravo nalazi.

§ 2. Onaj kome je prebivalište ili boravište ili mjesto boravka nepoznato može se tužiti pred sudištem tužitelja samo ako nema drugog zakonitog sudišta.

Kan. 1410 - Zbog smještaja stvari stranka se može tužiti pred sudom mjesta u kojem se nalazi prijeporna stvar, kad god se radi o stvarnoj tužbi ili otimanju.

Kan. 1411 - § 1. Zbog ugovora stranka se može tužiti pred sudom mjesta u kojem je ugovor sklopljen ili se mora ispuniti, osim ako su stranke sporazumno izabrale drugi sud.

§ 2. Ako se parnica odnosi na obveze koje nastaju iz drugog naslova, stranka se može tužiti pred sudom mjesta u kojem je obveza nastala ili u kojem treba da se ispuni.

Kan. 1412 - U kaznenim parnicama tužena stranka, iako je odsutna, može se tužiti pred sudom mjesta u kojemu je kažnjivo djelo počinjeno.

Kan. 1413 - Stranka se može tužiti:

1. u parnicama koje se tiču upravljanja, pred sudom mjesta gdje je vođena uprava;

2. u parnicama koje se tiču nasljedstva ili nabožnih zapisa, pred sudom posljednjeg prebivališta ili boravišta ili boravka, prema odredbi kann. 1408-1409, onoga o čijem se nasljedstvu ili nabožnom zapisu radi, osim ako je posrijedi samo izvršenje zapisa, što treba da se procijeni po redovitim odredbama o mjerodavnosti.

Kan. 1414 - Zbog povezanosti u parnicama među kojima ima veze treba da sudi jedan te isti sud i u istom postupku, osim ako se tome protivi zakonski propis.

Kan. 1415 - Zbog preteknuća, ako su dva suda ili više njih jednako mjerodavni, pravo da vodi parnicu pripada onome koji prije zakonito pozove tuženu stranku.

Kan. 1416 - Sukobe mjerodavnosti između sudova podložnih istom prizivnom sudu rješava taj sud; ako nisu podložni istom prizivnom sudu, rješava Apostolska signatura.

NASLOV II.

RAZLIČITI STUPNJEVI I VRSTE SUDOVA

Kan. 1417 - § 1. Zbog prvenstva rimskog prvosvećenika svaki vjernik ima nepovredivo pravo da svoj spor, bilo parnični bilo kazneni, u bilo kojem stupnju suđenja i u bilo kojem stanju parnice podnese na suđenje Svetoj Stolicu ili da ga kod nje pokrene.

§ 2. Pozivanjem na Apostolsku Stolicu ipak se ne obustavlja, osim ako dođe do priziva, vršenje jurisdikcije onoga suca koji je parnicu već započeo; on stoga može nastaviti suđenje sve do konačne presude, osim ako Apostolska Stolica obavijesti suca da je ona preuzela parnicu.

Kan. 1418 - Svaki sud ima pravo pozvati drugi sud u pomoć radi istraživanja parnice ili priopćivanja spisa.

POGLAVLJE I.

SUD PRVOGA STUPNJA

Članak 1.

SUDAC

Kan. 1419 - § 1. U svakoj biskupiji i za sve parnice koje pravom nisu izričito izuzete sudac je prvoga stupnja dijecezanski biskup, koji sudsku vlast može vršiti osobno ili preko drugih prema kanonima koji slijede.

§ 2. Ali, ako se radi o pravima ili vremenitim dobrima pravne osobe koju predstavlja biskup, u prvom stupnju sudi prizivni sud.

Kan. 1420 - § 1. Svaki dijecezanski biskup dužan je postaviti sudskog vikara ili oficijala s redovitom vlašću suđenja, koji nije generalni vikar, osim ako mala biskupija ili mali broj parnica traži nešto drugo.

§ 2. Sudski vikar tvori jedan sud s biskupom, ali ne može suditi u parnicama koje biskup pridržuje sebi.

§ 3. Sudskom vikaru mogu se dati pomoćnici, koji se zovu pridodani sudski vikari ili viceoficijali.

§ 4. I sudski vikar i pridodani sudski vikari moraju biti svećenici, na dobru glasu, s doktoratom ili barem magisterijem iz kanonskog prava, ne mlađi od trideset godina.

§ 5. Njihova služba ne prestane kad biskupska stolica ostane prazna i dijecezanski upravitelj ne može ih ukloniti; kada dođe novi biskup, potrebno je da ih potvrdi.

Kan. 1421 - § 1. Neka biskup u biskupiji postavi biskupijske suce, koji neka budu klerici.

§ 2. Biskupska konferencija može dopustiti da i laici budu postavljeni za suce, a od njih se, ako bude potrebno, jedan može uzeti da se sastavi zborni sud.

§ 3. Neka suci budu na dobru glasu i doktori ili barem magistri iz kanonskog prava.

Kan. 1422 - Sudski vikar, pridodani sudski vikari i ostali suci imenuju se na određeno vrijeme, uz obdržavanje propisa kan. 1420, § 5, i ne mogu se ukloniti, osim zbog zakonita i važna razloga.

Kan. 1423 - § 1. Više dijecezanskih biskupa može, s odobrenjem Apostolske Stolice, mjesto biskupijskih sudova, o kojima se govori u kann. 1419-1421, sporazumno osnovati za svoje biskupije jedan sud prvoga stupnja; u tom slučaju skupini tih biskupa ili biskupu kojega oni odrede pripada sva vlast koju dijecezanski biskup ima za svoj sud.

§ 2. Sudovi o kojima se govori u § 1 mogu se ustanoviti ili za sve parnice ili samo za neke vrste parnica.

Kan. 1424 - Sudac pojedinac može u svakom suđenju uzeti dvojicu prisjednika, klerike ili laike prokušana života, da mu budu savjetnici.

Kan. 1425 - § 1. Odbacivši protivan običaj, zbornom sudu trojice sudaca pridržani su:

1. parnički sporovi: a) o vezi svetog ređenja; b) o ženidbenoj vezi, uz poštovanje propisa kann. 1686 i 1688;

2. kazneni sporovi: a) o kažnjivim djelima koja mogu imati za posljedicu kaznu otpuštanja iz kleričkog staleža; b) o izricanju ili proglašenju izopćenja.

§ 2. Biskup može teže ili važnije parnice povjeriti suđenju trojice ili petorice sudaca.

§ 3. Neka sudski vikar za suđenje u pojedinim parnicama poziva suce po unaprijed ustanovljenom redu, osim ako biskup u pojedinačnim slučajevima odredi drugačije.

§ 4. Ako se na sudu prvoga stupnja možda ne može sastaviti zbor, biskupska konferencija može dopustiti da biskup, dok traje ta nemogućnost, povjeri parnice sucu pojedincu kleriku, koji, gdje je to moguće, neka si uzme prisjednika i preslušatelja.

§ 5. Jednom određene suce neka sudski vikar ne mijenja, osim zbog veoma važna razloga, koji treba da navede u odluci.

Kan. 1426 - § 1. Zborni sud mora postupati zbornom i donositi presude većinom glasova.

§ 2. Njemu mora predsjedati, ako je moguće, sudski vikar ili pridodani sudski vikar.

Kan. 1427 - § 1. Ako spor nastane između redovnika ili kuća iste redovničke kleričke ustanove papinskoga prava, sudac je prvoga stupnja pokrajinski poglavar, osim ako je konstitucijama određeno nešto drugo, ili mjesni opat, ako je samostan samosvojan.

§ 2. Uz poštivanje različitog propisa konstitucija, ako se spor vodi između dviju pokrajina, u prvom stupnju sudi vrhovni voditelj osobno ili preko ovlaštenika; ako se vodi između dvaju monaških samostana, opat predstojnik monaške kongregacije.

§ 3. Ako pak nastane spor između redovničkih osoba, fizičkih ili pravnih, različitih redovničkih ustanova, ili također između osoba iste kleričke ustanove biskupijskoga prava ili laičke ustanove, ili između redovničke osobe i svjetovnoga klerika ili laika ili neredovničke pravne osobe, u prvom stupnju sudi biskupijski sud.

Članak 2.

PRESLUŠATELJI I IZVJESTITELJI

Kan. 1428 - § 1. Sudac ili predsjednik zornog suda mogu, da bi se obavili parnično istraživanje, odrediti preslušatelja, izabравši ga bilo među sucima suda bilo među osobama koje je za tu zadaću ovlastio biskup.

§ 2. Biskup može za zadaću preslušatelja ovlastiti klerike ili laike, koji neka se ističu ćudoređem, razboritošću i učenošću.

§ 3. Zadaća je preslušatelja da, prema sućevu nalogu, samo prikupi dokaze i prikupljene preda sucu; ali može, osim ako to prijeći sućev nalog, u međuvremenu odlučiti koji dokazi i kako treba da se prikupe, ako možda o tome iskrnsne pitanje dok on obavlja svoju zadaću.

Kan. 1429 - Predsjednik zbornog suda mora jednog od sudaca zbora odrediti za izložitelja ili izvjestitelja koji u zbornom sudu izvješćuje o parnici i napismeno sastavlja presude; na njegovo mjesto može spomenuti predsjednik, zbog opravdana razloga, postaviti drugoga.

Članak 3.

PROMICATELJ PRAVDE, BRANITELJ VEZE I BILJEŽNIK

Kan. 1430 - Za parnične sporove, u kojima može doći u pogibelj javno dobro, i za kaznene sporove neka se u biskupiji postavi promicatelj pravde, koji je po službi dužan brinuti se za javno dobro.

Kan. 1431 - § 1. U parničnim sporovima, zadaća je dijecezanskog biskupa da prosudi može li javno dobro doći u pogibelj ili ne može, osim ako je zakonom naređeno sudjelovanje promicatelja pravde ili je ono iz naravi stvari očito potrebno.

§ 2. Ako je promicatelj pravde sudjelovao u prijašnjem stupnju, pretpostavlja se da je njegovo sudjelovanje potrebno i u daljnjem stupnju.

Kan. 1432 - Za parnice u kojima se radi o ništavosti svetog ređenja ili ništavosti ili razrješenju ženidbe neka se u biskupiji postavi branitelj veze koji je po službi dužan predlagati i iznositi sve što se razborito može navesti protiv ništavosti ili razrješenja.

Kan. 1433 - U parnicama, za koje se traži prisutnost promicatelja pravde ili branitelja veze, ako oni nisu pozvani, čini su nevaljani, osim ako su, premda nepozvani, doista bili prisutni, ili su barem prije presude, pošto su pregledali spise, mogli obaviti svoju zadaću.

Kan. 1434 - Osim ako se izričito određuje nešto drugo:

1. treba da se saslušaju i promicatelj pravde i branitelj veze, ako su prisutni na suđenju, kad god zakon nalaže da sudac sasluša stranke ili neku od njih.

2. istu snagu ima zahtjev promicatelja pravde ili branitelja veze koji su prisutni na suđenju, kad god se traži zahtjev stranke da sudac može nešto odlučiti.

Kan. 1345 - Biskupova je zadaća da imenuje promicatelja pravde i branitelja veze, koji neka budu klerici ili laici, na dobru glasu, doktori ili magistri kanonskoga prava te prokušani u razboritosti i zauzetosti za pravednost.

Kan. 1436 - § 1. Ista osoba može obavljati službu promicatelja pravde i branitelja veze, ali ne u istoj parnici.

§ 2. Promicatelj i branitelj mogu se postaviti bilo za sve bilo za pojedine parnice; ali, zbog opravdana razloga biskup ih može ukloniti

Kan. 1437 - § 1. Neka u svakom postupku sudjeluje bilježnik, tako da su spisi ništavni ako ih on ne potpiše.

POGLAVLJE II.

SUD DRUGOGA STUPNJA

Kan. 1438 - U skladu s propisom kan. 1444, § 1, br. 1:

1. sa suda biskupa sufragana priziva se na sud metropolite, uz poštovanje propisa kan. 1439;

2. u parnicama koje su u prvom stupnju vođene pred metropolitom priziv se ulaže na sud koji je on sam, s odobrenjem Apostolske Stolice, za stalno odredio;

3. za parnice vođene pred pokrajinskim poglavarom sud drugoga stupnja kod vrhovnog je voditelja; za parnice vođene pred mjesnim opatom kod opata predstojnika monaške kongregacije.

Kan. 1439 - § 1. Ako je prema odredbi kan. 1423 osnovan jedan sud prvoga stupnja za više biskupija, biskupska konferencija mora, s odobrenjem Apostolske Stolice, osnovati sud drugoga stupnja, osim ako su sve te biskupije sufraganske iste nadbiskupije.

§ 2. Biskupska konferencija može, s odobrenjem Apostolske Stolice, osnovati jedan ili više sudova drugoga stupnja, pa i mimo slučajeva o kojima se govori u § 1.

§ 3. Što se tiče sudova drugoga stupnja, o kojima se govori §§ 1-2, biskupska konferencija ili biskup kojega ona odredi ima svu vlast koja pripada dijecezanskom biskupu s obzirom na njegov sud.

Kan. 1440 - Ako se mjerodavnost s obzirom na stupanj, prema odredbi kann. 1438 i 1439, ne obdržava, sučeva je nemjerodavnost apsolutna.

Kan. 1441 - Sud drugoga stupnja mora se osnovati na isti način kao i sud prvoga stupnja. Ipak, ako je na prvom stupnju suda, prema kan. 1425, § 4, presudu donio sudac pojedinac, sud drugoga stupnja neka postupa zbornu.

POGLAVLJE III.

SUDOVI APOSTOLSKE STOLICE

Kan. 1442 - Za sav katolički svijet rimski je prvosvećenik vrhovni sudac koji sudi ili osobno ili preko redovitih sudova Apostolske Stolice ili preko sudaca koje je sam ovlastio.

Kan. 1443 - Redoviti sud koji je rimski prvosvećenik ustanovio za primanje priziva jest Rimski rota.

Kan. 1444 - § 1. Rimski rota sudi:

1. u drugom stupnju, u parnicama koje su bile presuđene na redovitim sudovima prvoga stupnja i koje su zakonitim prizivom donesene Svetoj Stolici.

2. u trećem ili daljnjem stupnju, u parnicama u kojima je već presudila sama Rimski rota ili bilo koji drugi sud, osim ako se smatra da je stvar pravomoćno riješena.

§ 2. Taj sud sudi i u prvom stupnju u parnicama, o kojima se govori u kan. 1405, § 3, i u drugima koje je rimski prvosvećenik, bilo na vlastitu pobudu bilo na zahtjev stranaka, preuzeo na svoj sud i povjerio Rimskoj roti; u tim parnicama Rimski rota sudi i u drugom i daljnjem stupnju, osim ako je u otpisu o povjerenjima određeno nešto drugo.

Kan. 1445 - § 1. Vrhovni sud apostolske signature rješava:

1. ništovne žalbe i molbe za povrat u prijašnje stanje i ostale utoke protiv Rotinih presuda;

2. utoke u parnicama o pravnom stanju osoba, što ih je Rimski rota odbila primiti na ponovno ispitivanje;

3. izuzeća zbog sumnje i druge razloge protiv preslušavanja Rimske rote zbog čina u obavljanju njihove službe;

4. sukobe mjerodavnosti o kojima se govori u kan. 1416.

§ 2. Isti sud prosuđuje o razmiricama nastalima iz čina upravne crkvene vlasti kad su mu zakonito podnesene, o ostalim upravnim sporovima koje mu rimski prvosvećenik ili uredi Rimske kurije podnesu, te o sukobu mjerodavnosti među tim uredima.

§ 3. Osim toga, zadaća je toga Vrhovnog suda:

1. nadzirati ispravno dijeljenje pravde i, ako je potrebno, poduzeti mjere protiv odvjetnika i zastupnika;
2. produljivati mjerodavnost sudova;
3. promicati i odobravati osnutak sudova o kojima se govori u kann. 1423 i 1439.

NASLOV III.
POSLOVNI RED SUDA

POGLAVLJE I.
SLUŽBA SUDACA I SUDSKIH SLUŽBENIKA

Kan. 1446 - § 1. Svi vjernici, a u prvom redu biskupi, neka pomno nastoje da se, čuvanjem pravednosti u Božjem narodu, koliko je god moguće, izbjegavaju sporovi i da se što prije miroljubivo izglade.

§ 2. Neka sudac, na početku spora, a i u bilo kojem drugom času kad god nazire ikakvu nadu u dobar ishod, ne propusti potaknuti stranke i pomoći im da zajedničkim dogovaranjem traže pravično rješenje spora, i neka im u tu svrhu pokaže prikladne putove, posluživši se i posredovanjem uglednih ljudi.

§ 3. Ako je posrijedi spor o privatnom dobru stranaka, neka sudac istraži da li se spor može uspješno riješiti nagodbom ili sudom izabranih sudaca, prema odredbi kan. 1713-1716.

Kan. 1447 - Onaj tko je sudjelovao u parnici kao sudac, promicatelj pravde, branitelj veze, zastupnik, odvjetnik, svjedok ili vještak ne može poslije na nekom drugom stupnju kao sudac valjano suditi u istoj parnici, niti u njoj obavljati službu prisjednika.

Kan. 1448 - § 1. Neka sudac ne prihvati suđenje u parnici u kojoj je bilo kako zainteresiran zbog krvnog srodstva ili tazbine u bilo kojem stupnju izravne linije i do četvrtoga stupnja pobočne linije, ili zbog zaštitništva i skrbništva, bliskog prijateljstva, velikog neprijateljstva, ili radi stjecanja koristi ili izbjegavanja štete.

§ 2. U istim okolnostima moraju se uzdržati od svoje službe promicatelj pravde, branitelj veze, prisjednik i preslušatelj.

Kan. 1449 - § 1. U slučajevima o kojima se govori u kan. 1448, osim ako se sudac sam uzdrži, stranka može tražiti njegovo izuzeće.

§ 2. O izuzeću odlučuje sudski vikar; ako se traži njegovo izuzeće, odlučuje biskup koji predsjedava sudu.

§ 3. Ako je biskup sudac i ako se traži njegovo izuzeće, neka se sam uzdrži od suđenja.

§ 4. Ako se traži izuzeće promicatelja pravde, branitelja veze ili ostalih sudskih službenika, o tom izuzeću odlučuje predsjednik zbornog suda ili sam sudac, ako je pojedinac.

Kan. 1450 - Kad se prihvati izuzeće, moraju se zamijeniti osobe, a ne stupanj suda.

Kan. 1451 - § 1. Pitanje izuzeća treba da se najhitnije riješi, pošto se saslušaju stranke, promicatelj pravde ili branitelj veze, ako sudjeluju a nije zatraženo njihovo izuzeće.

§ 2. Čini koje je sudac obavio prije nego je zatraženo njegovo izuzeće valjani su; ali, čini obavljani poslije izuzeća moraju se poništiti, ako stranka to traži u roku od deset dana pošto je prihvaćeno izuzeće.

Kan. 1452 - § 1. U sporu koji se tiče samo privatnih osoba sudac može postupati samo na zahtjev stranke. Ali, kad se parnica zakonito započne, sudac može i mora postupati i po službenoj dužnosti u kaznenim parnicama i u drugima koje se odnose na javno dobro Crkve ili na spasenje duša.

§ 2. Ali, sudac može, osim toga, dopuniti nemarnost stranaka u iznošenju dokaza ili traženju izuzeća kad god to smatra potrebnim da se izbjegne teško nepravедna presuda, ne dirajući u propise kan. 1600.

Kan. 1453 - Neka se suci i sudovi brinu da što prije, uz poštovanje pravednosti, završe sve parnice, tako da na sudu prvoga stupnja ne traju više od godinu dana, a na sudu drugoga stupnja ne više od šest mjeseci.

Kan. 1454 - Svi koji sud tvore ili mu pomažu moraju položiti prisegu da će propisno i vjerno obavljati zadaće.

Kan. 1455 - § 1. U kaznenom suđenju suci i sudski pomoćnici dužni su uvijek čuvati službenu tajnu, a u parničnom suđenju ako bi iz otkrivanja nekog čina sudskog postupka za stranke mogla nastati šteta.

§ 2. Također su uvijek dužni čuvati tajnu kako o raspravi koja se vodila među sucima zbornog suda prije donošenja presude tako i o različitim glasovanjima i mišljenjima ondje iznesenima, ne dirajući u propis kan. 1609, § 4.

§ 3. Dapače, kad god je narav parnice ili dokaz takav da bi razglašenjem spisa ili dokaza bio izvrnut pogibelji dobar glas drugih, ili bi se dao povod za neslogu, ili bi nastala sablazan ili druga vrsta neprilika, sudac može prisegom obvezati svjedoke, stručnjake, stranke i njihove odvjetnike ili zastupnike da čuvaju tajnu.

Kan. 1456 - Sudu i svim sudskim službenicima zabranjeno je u vezi sa suđenjem primati bilo kakve darove.

Kan. 1457 - § 1. Mjerodavna vlast može primjerenim kaznama, pa i oduzećem službe, kazniti suce koji, premda su sigurno i očito mjerodavni, odbiju suditi, ili koji, bez oslonca na ikakav pravni propis, proglašavaju sebe mjerodavnima te sude u parnicama i rješavaju ih, ili koji prekrše zakon o čuvanju tajne, ili koji prijevarom ili zbog velika nemara nanesu strankama u sporu drugu štetu.

§ 2. Istim kaznenim mjerama podliježu sudski službenici i pomoćnici ako zanemare svoju službu, kako je gore rečeno; sve njih može kazniti i sudac.

POGLAVLJE II.

RED RJEŠAVANJA

Kan. 1458 - Parnice treba da se rješavaju onim redom kojim su bile podnesene i upisane u propis, osim ako neka od njih traži brzo rješenje prije ostalih, ali to treba da se odluči posebnom odlukom uz obrazloženje.

Kan. 1459 - § 1. Protiv nedostataka, zbog kojih presuda može biti ništavna, mogu se iznijeti prigovori u bilo kojem stanju ili stupnju suđenja, a isto tako može ih sudac proglasiti po službenoj dužnosti.

§ 2. Osim slučajeva o kojima se govori u § 1, odgodni prigovori, posebno oni koji se tiču osoba i načina suđenja, treba da se iznesu prije nego što se utvrdi sporni predmet, osim ako se oni pojave pošto je već utvrđen sporni predmet, i treba da se riješe što prije.

Kan. 1460 - § 1. Ako se iznese prigovor protiv mjerodavnosti suca, o toj stvari mora odlučiti sam sudac.

§ 2. U slučaju prigovora o relativnoj nemjerodavnosti, ako se sudac proglasi mjerodavnim, njegovo rješenje ne dopušta priziva, ali nije zabranjena ništovna žalba i povrat u prijašnje stanje.

§ 3. Ako se sudac proglasi nemjerodavnim, stranka koja smatra da je time oštećena može se u roku od petnaest iskoristivih dana prizvati na prizivno sudište.

Kan. 1461 - Sudac koji u bilo kojem stanju parnice ustanovi da je apsolutno nemjerodavan, mora proglasiti svoju nemjerodavnost.

Kan. 1462 - § 1. Prigovori zbog presuđene stvari i nagodbe te drugi ukidni koji se nazivaju prigovori *dovršene spora* moraju se iznijeti i riješiti prije nego što se utvrdi sporni predmet; onaj tko ih kasnije uloži ne smije se odbiti, ali neka se osudi na plaćanje troškova, osim ako se dokaže da nije zlonamjerno odgađao protivljenje.

§ 2. Neka se drugi ukidni prigovori iznesu pri utvrđivanju spornog predmeta; oni neka se u svoje vrijeme rasprave prema pravilima o uzgrednim pitanjima.

Kan. 1463 - § 1. Protutužbe se mogu valjano podizati samo u roku od trideset dana pošto se utvrdi sporni predmet.

§ 2. Ali, neka se rješavaju zajedno s glavnom tužbom, to jest u jednakom stupnju s njom, osim ako je potrebno da se riješe odvojeno ili ako sudac to smatra prikladnijim.

Kan. 1464 - Pitanja o davanju jamstva za sudske troškove ili o dopuštenju besplatne pomoći, koja je bila zatražena odmah na početku, i druga njima slična, redovito treba da se riješe prije nego što se utvrdi sporni predmet.

POGLAVLJE III.

ROKOVI I ODGODE

Kan. 1465 - § 1. Rokovi koji se nazivaju neodgodivi po zakonu, to jest rokovi koje je odredio zakon za prestanak prava, ne mogu se produžiti, a ni valjano skratiti, osim na zahtjev stranaka.

§ 2. Sudske i ugovorne rokove sudac može, pošto sasluša stranke ili na njihovo traženje, zbog opravdana razloga produžiti prije njihova isteka, ali nikada valjano skratiti, osim s pristankom stranaka.

§ 3. Neka sudac ipak pazi da zbog produženja rokova spor ne bi trajao predugo.

Kan. 1466 - Kad zakon uopće ne određuje rokove za obavljanje postupničkih čina, mora ih odrediti sudac, vodeći računa o naravi svakog pojedinačnog čina.

Kan. 1467 - Ako sud nije radio na dan određen za sudski čin, smatra se da je rok produžen na prvi sljedeći radni dan.

POGLAVLJE IV.

MJESTO SUĐENJA

Kan. 1468 - Sjedište svakog suda neka bude, ako je moguće, stalno te otvoreno u određene sate.

Kan. 1469 - § 1. Sudac silom protjeran sa svog područja ili spriječen da ondje vrši jurisdikciju može i izvan područja vršiti svoju jurisdikciju i donijeti presudu, ali pošto obavijesti o tome dijecezanskog biskupa.

§ 2. Osim slučaja o kojem se govori u § 1, sudac može, zbog opravdana razloga i pošto sasluša stranke, poći i izvan svojega područja da bi prikupio dokaze, ali ipak s dozvolom dijecezanskog biskupa mjesta u koje namjerava otići i u sjedište što ga je on odredio.

POGLAVLJE V.

OSOBE KOJE TREBA DA BUDU U SUDNICI I NAČIN SASTAVLJANJA I ČUVANJA SPISA

Kan. 1470 - § 1. Dok se pred sudom vode parnice, neka u sudnici budu prisutni samo oni za koje zakon ili sudac utvrde da su potrebni za odvijanje postupka, osim ako krajevni zakon određuje drukčije.

§ 2. Sve prisutne na suđenju, ako se teško ogriješe o dužno poštovanje i poslušnost sucu, sudac može primjerenim kaznama privesti k dužnosti, a odvjetnicima i zastupnicima osim toga i obustaviti obavljanje službe na crkvenim sudovima.

Kan. 1471 - Ako se neka osoba koja treba da se ispita služi jezikom nepoznatim sucu ili strankama, neka se uzme zakleti tumač kojega odredi sudac. Neka se izjave ipak sastave napismeno u izvornom jeziku i neka se doda prijevod. Neka se tumač također uzme ako se mora ispitati gluha ili nijema osoba, osim ako sudac možda misli da bi bilo bolje na pitanja koja postavi odgovoriti napismeno.

Kan. 1472 - § 1. Sudski čini, kako oni koji se tiču bitnog predmeta pitanja ili parnični čini, tako i oni koji se odnose na oblik postupanja ili postupnički čini, moraju se obaviti napismeno.

§ 2. Neka se pojedini listovi spisa označe brojevima i potvrde znakom vjerodostojnosti.

Kan. 1473 - Kad god se u sudskim spisima traži potpis stranka ili svjedoka, a stranka ili svjedok ne mogu ili ne žele potpisati, neka se to ubilježi u same spise, a sudac i bilježnik neka ujedno ovjere da je taj spis bio pročitao stranci ili svjedoku od riječi do riječi i da stranka ili svjedok nije mogao ili nije htio potpisati.

Kan. 1474 - § 1. Ako dođe do priziva, primjerak spisa koji je bilježnik ovjerio kao vjerodostojan neka se pošalje na viši sud.

§ 2. Ako su spisi sastavljeni na jeziku koji višem sudu nije poznat, neka se prevedu na drugi, sudu poznat jezik, uz upotrebu mjera opreza da se zajamči točnost prijevoda.

Kan. 1475 - § 1. Pošto se završi suđenje, isprave koje su vlasništvo privatnih osoba moraju se vratiti natrag, ali tako da se ipak zadrži njihov prijepis ili snimak.

§ 2. Zabranjeno je bilježnicima i kancelaru bez sučeva naloga izdavati prijepis ili snimak sudskih spisa ili isprava koje su bile pribavljene za postupak.

NASLOV IV.

STRANKE U PARNICI

POGLAVLJE I.

TUŽITELJ I TUŽENA STRANKA

Kan. 1476 - Svatko, bio kršten bio nekršten, može nastupati kao tužitelj; zakonito pak tužena stranka mora odgovarati.

Kan. 1477 - Ako tužitelj ili tužena stranka i postave zastupnika ili odvjetnika, ipak su dužni osobno prisustvovati suđenju uvijek kad pravo ili sudac to naređuju.

Kan. 1478 - § 1. Maloljetnici i oni koji nisu sposobni služiti se razumom mogu nastupati na sudu samo preko svojih roditelja ili zaštitnika ili skrbnika, uz poštovanje propisa § 3.

§ 2. Ako sudac smatra da su prava maloljetnika u sukobu s pravima roditelja ili zaštitnika ili skrbnika, ili da oni ne mogu dovoljno štiti njihova prava, tada neka nastupaju na sudu preko zaštitnika ili skrbnika kojega postavi sudac.

§ 3. Ali, u duhovnim parnicama i onima s njima povezanim, ako su maloljetnici stekli sposobnost da se služe razumom, mogu nastupati i odgovarati bez pristanka roditelja i zaštitnika, i to sami osobno, ako su navršili četrnaest godina života; inače, preko skrbnika kojega postavi sudac.

§ 4. Oni kojima je službeno zabranjeno upravljanje dobrima i koji su slaboumnici mogu osobno nastupati na sudu samo da odgovaraju za vlastita kažnjiva djela ili prema sučevoj naredbi; u ostalim stvarima moraju nastupati i odgovarati preko svojih skrbnika.

Kan. 1479 - Kad god se ima zaštitnik ili skrbnik kojega je postavila svjetovna vlast, crkveni sudac može dotičnoga prihvatiti pošto se posavjetuje, ako je moguće, s dijecezanskim biskupom onoga komu je postavljen; ali, ako ga nema ili ako se smatra da ga ne treba prihvatiti, sam će sudac odrediti zaštitnika ili skrbnika za parnicu.

Kan. 1480 - § 1. Pravne osobe nastupaju na sudu preko svojih zakonitih predstavnika.

§ 2. Ako pak predstavnika nema ili je nemaran, ordinarij osobno ili preko nekoga drugoga može nastupati na sudu u ime pravnih osoba podložnih njegovoj vlasti.

POGLAVLJE II.

ZASTUPNICI U SPOROVIMA I ODVJETNICI

Kan. 1481 - § 1. Stranka može slobodno postaviti sebi odvjetnika i zastupnika; ali, osim slučajeva utvrđenih u §§ 2 i 3, može i osobno nastupati i odgovarati, osim ako sudac smatra da je potrebno sudjelovanje zastupnika ili odvjetnika.

§ 2. U kaznenom suđenju tužena stranka mora uvijek imati odvjetnika, bilo da ga sama postavi bilo da joj ga dodijeli sudac.

§ 3. U parničnom suđenju, ako se radi o maloljetnicima ili o suđenju u kojemu je posrijedi javno dobro, izuzevši ženidbene parnice, neka sudac po službenoj dužnosti postavi branitelja stranci koja ga nema.

Kan. 1482 - § 1. Svatko može postaviti samo jednog zastupnika, koji sebi ne može odrediti zamjenika, osim ako mu je dana izričita ovlast.

§ 2. Ali, ako stranka ipak, kad to traži opravdan razlog, postavi više zastupnika, neka se oni tako odrede da se među njima čuva red prvenstva.

§ 3. Međutim, može se postaviti više odvjetnika zajedno.

Kan. 1483 - Zastupnik i odvjetnik moraju biti punoljetni i na dobru glasu; odvjetnik, uz to, mora biti katolik, osim ako dijecezanski biskup dopusti drukčije, i doktor kanonskoga prava ili inače doista stručan i odobren od biskupa.

Kan. 1484 - § 1. Prije nego što zastupnik i odvjetnik preuzmu službu, moraju u sudu pohraniti vjerodostojni nalog.

§ 2. Da se spriječi utruće prava, sudac može prihvatiti zastupnika iako nije predao punomoć, pošto položi prikladno jamstvo, ako to stvar traži; čin nema nikakve snage ako zastupnik propisno ne preda punomoć u konačnom roku koji odredi sudac.

Kan. 1485 - Ako nema posebne punomoći, zastupnik ne može valjano odustati od tužbe, daljnjeg postupka ili sudskih čina niti može sklopiti nagodbu, ugovor, pristati na izabrane suce, niti uopće raditi ono za što pravo traži posebni nalog.

Kan. 1486 - § 1. Da bi uklanjanje zastupnika ili odvjetnika postiglo učinak, potrebno je da im se uklanjanje priopći, te, ako je već utvrđen sporni predmet, da se sudac i protivna stranka obavijeste o uklanjanju.

§ 2. Kad se donese konačna presuda, pravo i dužnost priziva ostaje zastupniku, ako se nalagodavac tome ne usprotivi.

Kan. 1487 - Sudac može, pošto donese odluku, ukloniti, bilo po službenoj dužnosti bilo na zahtjev stranke, kako zastupnika tako i odvjetnika, ali zbog važna razloga.

Kan. 1488 - § 1. Zabranjuje se obojici otkupiti parnicu ili za sebe ugovoriti prekomjernu nagradu ili dio potraživanja stvari koja je predmet spora. Ako to učine, pogodba je ništava i sudac ih može kazniti novčanom kaznom. Biskup koji je na čelu suda može, osim toga, odvjetniku kako obustaviti službu tako ga i, ako isto ponovi, izbrisati iz popisa odvjetnika.

§ 2. Na isti način mogu se kazniti i zastupnici koji, izigravajući zakon, odvlače parnice od mjerodavnog suda da ih drugi sudovi riješe povoljnije.

Kan. 1489 - Odvjetnicima i zastupnicima koji zbog darova ili obećanja ili zbog bilo kojeg drugog razloga iznevjere svoju službu, neka se obustavi vršenje zastupništva i neka se kazne novčanom globom ili drugim primjerenim kaznama.

Kan. 1490 - Neka se u svakom sudu, ako je moguće, postave stalni zaštitnici, plaćeni od samog suda, da obavljaju službu odvjetnika ili zastupnika, osobito u ženidbenim parnicama, za stranke koje ih žele izabrati.

NASLOV V.
TUŽBE I PRIGOVORI

POGLAVLJE I.
TUŽBE I PRIGOVORI OPĆENITO

Kan. 1491 - Svako se pravo zaštićuje ne samo tužbom nego i prigovorom, osim ako je izričito određeno nešto drugo.

Kan. 1492 - § 1. Svaka se tužba gasi zastarom, prema pravnoj odredbi ili na drugi zakoniti način, osim tužba o pravnom stanju osoba koje se nikada ne gase.

§ 2. Prigovor je moguć uvijek i po svojoj je naravi trajan, ako se poštuju propisi kan. 1462.

Kan. 1493 - Tužitelj može tužiti nekoga u isto vrijeme s više tužba, ipak ne međusobno protivnih, bilo zbog iste stvari bilo zbog različitih stvari, ako te tužbe ne prelaze mjerodavnost suda na koji se obratio.

Kan. 1494 - § 1. Tužena stranka može pred istim sucem u istom suđenju podignuti protutužbu protiv tužitelja ili zbog povezanosti stvari s glavnom tužbom ili da se povuče ili smanji tužiteljev zahtjev.

§ 2. Protutužba se ne protutužbu ne dopušta.

Kan. 1495 - Protutužba treba da se podnese sucu pred kojim je podignuta prva tužba, pa bio on ovlašten i samo za jednu parnicu ili je inače relativno nemjerodavan.

POGLAVLJE II.
TUŽBE I PRIGOVORI POSEBNO

Kan. 1496 - § 1. Tko bar vjerojatnim dokazima dokaže da ima pravo na neku stvar koja se nalazi kod drugoga i da mu prijete šteta ako se ta stvar ne preda na čuvanje, ima pravo postići od suca da se ta stvar prisilno čuva.

§ 2. U sličnim okolnostima može postići da se nekome spriječi vršenje prava.

Kan. 1497 - § 1. Prisilno čuvanje stvari dopušta se i da bi se osiguralo potraživanje, samo ako je pravo vjerovnika dovoljno zajamčeno.

§ 2. Prisilno čuvanje može se protegnuti i na dužnikove stvari koje se, s bilo kojeg razloga, nalaze kod drugih osoba i na dužnikova potraživanja.

Kan. 1498 - Prisilno čuvanje stvari i zabrana vršenja prava ne mogu se nikako odrediti ako se šteta od koje postoji bojazan može drukčije nadoknaditi i ako se može ponuditi prikladno jamstvo da će biti nadoknađena.

Kan. 1499 - Onome kome dopusti prisilno čuvanje stvari ili zabranu vršenja prava sudac može nametnuti prethodno jamstvo da će nadoknaditi štetu ako ne dokaže svoje pravo.

Kan. 1500 - Što se tiče naravi i snage posjedovne tužbe, neka se obdržavaju propisi svjetovnoga prava mjesta gdje se nalazi stvar o čijem se posjedovanju radi.

DIO II.
PARNIČNO SUĐENJE

ODSJEK I.
REDOVITO PARNIČNO SUĐENJE

NASLOV I.
POKRETANJE PARNICE

POGLAVLJE I.
TUŽBA ZA POKRETANJE PARNICE

Kan. 1501 - Sudac ne može rješavati nijednu parnicu, osim ako onaj koga se to tiče ili promicatelj pravde podnese zahtjev prema odredbi kanona.

Kan. 1502 - Tko želi nekoga tužiti, mora podnijeti mjerodavnom sucu tužbu, u kojoj neka izloži sporni predmet i zatraži da sudac ureduje.

Kan. 1503 - § 1. Sudac može dopustiti usmeni zahtjev kad god je ili tužitelj spriječen podnijeti tužbu ili je parnica lagana za ispitivanje i od manje važnosti.

§ 2. U oba pak slučaja neka sudac naredi da bilježnik napismeno sastavi spis koji treba da se pročita tužitelju i koji on treba da potvrdi, a taj spis zamjenjuje, sa svim pravnim učincima, pisanu tužiteljevu tužbu.

Kan. 1504 - Tužba kojom se pokreće parnica mora:

1. izreći pred kojim se sucem parnica pokreće, što se traži i od koga se traži;
2. naznačiti na koje se pravo tužitelj oslanja i bar općenito činjenice i dokaze kojima se potkrepljuje ono što se tvrdi;
3. biti potpisana od tužitelja ili njegova zastupnika, s naznakom dana, mjeseca i godine te mjesta u kojemu tužitelj ili njegov zastupnik stanuje ili za koje izjave da će, radi primanja spisa, u njemu prebivati;
4. naznačiti prebivalište ili boravište tužene stranke.

Kan. 1505 - § 1. Sudac pojedinac ili predsjednik zbornog suda, pošto ustanove i da je predmet u njihovoj mjerodavnosti i da je tužitelj pravno sposoban nastupati na sudu, moraju svojom odlukom tužbu što prije ili prihvatiti ili odbaciti.

§ 2. Tužba se može odbaciti samo:

1. ako sudac ili sud nisu mjerodavni;
2. ako je nedvojbeno sigurno da tužitelj nema pravne sposobnosti nastupati na sudu;
3. ako nisu održavani propisi kan. 1504, br. 1-3;
4. ako je iz same tužbe posve jasno da zahtjev nema nikakva temelja i da nije moguće da se tijekom postupka pokaže neki temelj.

§ 3. Ako je tužba odbačena zbog nedostataka koji se mogu ispraviti, tužitelj može ponovno podnijeti istom sucu novu, propisno sastavljenu tužbu.

§ 4. Protiv odbacivanja tužbe stranka ima uvijek neokrnjeno pravo da u roku od deset iskoristivih dana uloži razlozima potkrijepljen utok bilo na prizivni sud bilo na zbor, ako tužbu odbaci predsjednik; pitanje pak odbacivanja treba da se riješi veoma hitno.

Kan. 1506 - Ako sudac u roku od mjesec dana pošto je podnesena tužba ne izda odluku kojom tužbu prihvaća ili odbacuje prema odredbi kan. 1505, stranka koje se to tiče može zahtijevati da sudac obavi svoju zadaću; ako se sudac ipak ogлуši, pošto neiskorišteno prođe deset dana od kada je podnesen zahtjev, tužba se ima smatrati prihvaćenom.

POGLAVLJE II.

POZIV NA SUD I PRIOPĆENJE SUDSKIH SPISA

Kan. 1507 - § 1. U odluci kojom se prihvaća tužiteljeva tužba sudac ili predsjednik mora pozvati na sud i ostale stranke ili ih pozvati da se utvrdi sporni predmet i odrediti kod toga da li one moraju odgovoriti napismeno ili se pojaviti pred njim osobno da bi se uskladile dvojbe. Ako se iz pisanih odgovora uvidi da je potrebno pozvati stranke, može to odrediti novom odlukom.

§ 2. Ako se tužba smatra prihvaćenom prema odredbi kan. 1506, odluka o pozivu na sud mora se donijeti u roku od dvadeset dana pošto je podnesen zahtjev, o kojem se govori u tom kanonu.

§ 3. Ako se parnične stranke stvarno pojave pred sucem radi vođenja parnice, nije potreban poziv na sud, nego neka zapisničar naznači u spisima da su stranke bile prisutne na sudu.

Kan. 1508 - § 1. Odluka o pozivu na sud mora se odmah priopćiti tuženoj stranci, te se moraju ujedno obavijestiti o njoj i ostali koji se moraju pojaviti.

§ 2. Neka se pozivu priloži tužba za pokretanje parnice, osim ako sudac zbog važnih razloga smatra da se tužba ne smije priopćiti stranci prije nego ona dade izjavu na sudu.

§ 3. Ako se parnica pokrene protiv onoga tko ne može slobodno vršiti svoja prava ili slobodno upravljati stvarima o kojima se spori, poziv treba da se priopći, već prema slučaju, zaštitniku, skrbniku, posebnom zastupniku ili onomu tko je prema pravnoj odredbi dužan u njegovo ime nastupati na sudu.

Kan. 1509 - § 1. Priopćenje poziva, odluka, presuda i drugih sudskih spisa treba da se obavlja poštom ili na drugi veoma siguran način, uz obdržavanje odredaba donesenih krajevnim zakonom.

§ 2. Činjenica priopćenja i njegov način moraju biti potvrđeni u spisima.

Kan. 1510 - Tužena stranka koja odbije primiti poziv ili koja spriječi da joj poziv stigne ima se smatrati zakonito pozvanom.

Kan. 1511 - Ako poziv nije zakonito priopćen, ništavi su postupnički čini, uz poštovanje propisa kan. 1507, § 3.

Kan. 1512 - Kada se poziv zakonito priopći ili se stranke pojave pred sucem da bi se vodila parnica:

1. stvar prestane biti netaknuta;
2. parnica pripadne onom sucu ili sudu inače mjerodavnom pred kojim je tužba podignuta;
3. učvršćuje se jurisdikcija kod ovlaštenog suca tako da se ne gasi prestankom prava ovlastitelja;
4. prekida se zastara, osim ako se odredi nešto drugo;

5. počinje se rješavati parnica; zato odmah vrijedi načelo »*dok parnica traje, neka se ništa ne mijenja*«.

NASLOV II.

UTVRĐIVANJE SPORNOG PREDMETA

Kan. 1513 - § 1. Utvrđivanje spornog predmeta nastaje kad sudac odlukom pobliže odredi sporna pitanja na temelju zahtjeva i odgovora stranaka.

§ 2. Zahtjevi i odgovori stranaka, osim u tužbi za pokretanje parnice, mogu se iznijeti bilo odgovorom na poziv bilo izjavama usmeno danim pred sucem; ali, u težim parnicama sudac treba da pozove stranke da bi se uskladile dvojbe ili dvojba na koje u presudi treba odgovoriti.

§ 3. Sučeva odluka treba da se priopći strankama; one se mogu, osim ako su već pristale, u roku od deset dana uteći istom sucu da je izmijeni; pitanje pak treba da se veoma hitno riješi odlikom istog suca.

Kan. 1514 - Jednom utvrđena sporna pitanja ne mogu se valjano mijenjati, osim novom odlukom zbog važna razloga, na zahtjev stranke i pošto se saslušaju ostale stranke i odvagnu njihovi razlozi.

Kan. 1515 - Kad se utvrdi sporni predmet, posjednik tuđe stvari prestane biti u dobroj vjeri; zato, ako se osudi da vrati stvar, mora od dana kad je utvrđen sporni predmet vratiti plodove i nadoknaditi štetu.

Kan. 1516 - Kad se utvrdi sporni predmet, neka sudac dade strankama prikladno vrijeme da bi iznijele i dopunile dokaze.

NASLOV III.

TIJEK PARNICE

Kan. 1517 - Tijek parnice počinje pozivom, a završava ne samo izricanjem konačne presude nego i na druge, pravom predviđene, načine.

Kan. 1518 - Ako parnična stranka umre ili promijeni pravno stanje ili joj prestane služba zbog koje nastupa:

1. kad parnica još nije zaključena, suđenje se obustavlja dok baštinik umrle osobe ili nasljednik ili onaj koga bi se to ticalo ne preuzme spor;

2. kad je parnica zaključena, sudac mora postupati dalje, pozvavši zastupnika ako postoji, inače baštinika ili nasljednika umrle osobe.

Kan. 1519 - § 1. Ako prestane služba zaštitnika ili skrbnika ili zastupnika koji je prema odredbi kan. 1418, §§ 1 i 3 potreban, suđenje se privremeno obustavlja.

§ 2. Sudac pak neka što prije postavi drugog zaštitnika ili skrbnika; zastupnika pak za parnicu može postaviti ako stranka to u kratkom roku, koji joj odredi sam sudac, zanemari.

Kan. 1520 - Ako stranke u roku od šest mjeseci, iako za to nema nikakve smetnje, ne obave ni jedan postupnički čin, prekida se tijek parnice. Krajevni zakon može odrediti druge rokove prekida.

Kan. 1521 - Prekid nastupa po samom pravu i protiv svakoga, i protiv maloljetnika i drugih s maloljetnicima izjednačenih, a mora se i po službenoj dužnosti proglasiti uz poštovanje prava na traženje odštete od zaštitnika, skrbnika, upravitelja, zastupnika koji ne dokažu da nisu krivi.

Kan. 1522 - Prekid gasi postupničke čine, ali ne i parnične čine; dapače, ovi mogu imati snagu i u drugoj parnici, samo ako dođe do parnice između istih osoba i o istoj stvari; ali, što se tiče stranih osoba, imaju samo snagu isprava.

Kan. 1523 - Svaka parnična stranka snosi svoje troškove prekinutog suđenja.

Kan. 1524 - § 1. U bilo kojem stanju i stupnju suđenja tužitelj se može odreći tijeka parnice; isto tako bilo tužitelj bilo tužena stranka mogu se odreći ili svih ili samo nekih postupničkih čina.

§ 2. Da bi se zaštitnici i upravitelji pravnih osoba mogli odreći tijeka parnice, potreban im je savjet ili pristanak onih čije se sudjelovanje traži za obavljanje čina koji prelaze granice redovitog upravljanja.

§ 3. Da bi odreknuće bilo valjano, treba da se preda napismeno i mora ga potpisati stranka ili njezin zastupnik, opskrbljen ipak posebnim nalogom, mora se priopćiti drugoj stranci koja ga mora prihvatiti ili barem ne osporiti, a sudac ga mora dopustiti.

Kan. 1525 Odreknuće koje sudac prihvati ima za čine kojih se stranka odrekla iste učinke kao i prekid tijeka parnice, a onoga tko se odrekao obvezuje na podmirenje troškova za čine kojih se odrekao.

NASLOV IV.

DOKAZI

Kan. 1526 - § 1. Teret dokazivanja leži na onome tko nešto tvrdi.

§ 2. Nije potrebno dokazivati:

1. ono što sam zakon pretpostavlja;
2. činjenice koje je jedna od parničnih stranaka iznijela i druga prihvatila, osim ako pravo ili sudac unatoč tome traži dokazivanje.

Kan. 1527 - § 1. Dokazi bilo koje vrste, koji se smatraju korisnima za ispitivanje parnice i koji su dopušteni, mogu se navoditi.

§ 2. Ako stranka uporno traži da se prihvati dokaz koji je sudac odbio, neka sam sudac stvar riješi veoma hitno.

Kan. 1528 - Ako stranka ili svjedok odbiju pojaviti se pred sucem da bi odgovarali, dopušteno je također da ih presluša laik kojega odredi sudac ili da se traži njihova izjava pred javnim bilježnikom ili na bilo koji drugi zakoniti način.

Kan. 1529 - Neka sudac ne pristupi k prikupljanju dokaza ako se prije ne utvrdi sporni predmet, osim zbog važna razloga.

POGLAVLJE I.

IZJAVE STRANAKA

Kan. 1530 - Da bi potpunije otkrio istinu, sudac uvijek može ispitivati stranke, dapače, to mora na traženje stranke ili da bi se dokazala činjenica koja zbog javnog interesa treba da se stavi izvan sumnje.

Kan. 1531 - § 1. Zakonito upitana stranka mora odgovarati i u cijelosti iznijeti istinu.

§ 2. Ali, ako odbije odgovarati, sučeva je zadaća da prosudi što se iz toga može zaključiti da bi se dokazale činjenice.

Kan. 1532 - U slučajevima u kojima je posrijedi javno dobro neka sudac zatraži od stranaka prisegu da će govoriti istinu ili, barem, da su govorile istinu, osim ako važan razlog traži nešto drugo; u drugim slučajevima to može prema svojoj razboritosti.

Kan. 1533 - Stranke, promicatelj pravde i branitelj veze mogu sucu predati pitanja prema kojima neka se ispita stranka.

Kan. 1534 - U ispitivanju stranaka neka se s razmjerom obdržava ono što je u kann. 1548, § 2, br. 1, 1552 i 1552-1565 određeno o svjedocima.

Kan. 1535 Tvrdnja o nekoj činjenici, pismena ili usmena, koju neka stranka pred mjerodavnim sucem iznese o samom predmetu suđenja protiv sebe, bilo svojevrijedno bilo na upit suca, sudsko je priznanje.

Kan. 1536 - Sudsko priznanje jedne stranke, ako se radi o nekom privatnom poslu, a nije posrijedi javno dobro, oslobađa ostale tereta dokazivanja.

§ 2. Ali, u parnicama koje se tiču javnog dobra sudsko priznanje i izjave stranaka, koje nisu priznanja, mogu imati dokaznu snagu, koju sudac treba da prosudi zajedno s ostalim okolnostima parnice, ali im se ne može dati potpuna dokazna snaga, osim ako se pridruže drugi elementi koji ih posve potkrepljuju.

Kan. 1537 - Sučeva je zadaća da, pošto procijeni sve okolnosti, prosudi koliko vrijedi izvansudsko priznanje izneseno na suđenju.

Kan. 1538 - Priznanje ili bilo koja druga izjava stranke nema nikakve snage ako se utvrdi da je dana zbog zablude o činjenici ili da je dobivena silom ili zbog velikog straha.

POGLAVLJE II.

DOKAZIVANJE ISPRAVAMA

Kan. 1539 - U svakoj vrsti suđenja dopušta se dokazivanje ispravama i javnim i privatnim.

Članak 1.

NARAV I DOKAZNA SNAGA ISPRAVA

Kan. 1540 - § 1. Javne crkvene isprave jesu one koje je sastavila javna osoba u obavljanju svoje službe u Crkvi, obdržavajući pravom propisane oblike.

§ 2. Javne svjetovne isprave jesu one koje se prema zakonima svakog pojedinog mjesta s pravom smatraju takvima.

§ 3. Ostale su isprave privatne.

Kan. 1541 - Javne isprave dokazuju sve ono što se u njima izravno i prvotno tvrdi, osim ako se protivnim i očitim dokazima nepobitno dokaže nešto drugo.

Kan. 1542 - Privatna isprava, bilo priznata od stranke bilo prihvaćena od suca, ima protiv sastavljača ili potpisnika te onih na koje je od njih prešla parnica jednaku dokazanu snagu kao i izvansudsko priznanje; protiv stranih osoba ima jednaku snagu kao i izjave stranaka koje nisu priznanja, prema odredbi kan. 1536, § 2.

Kan. 1543 - Ako se dokaže da je u ispravama što brisano, ispravljano, umetano ili da imaju neki drugi nedostatak, sučeva je zadaća da prosudi vrijede li i koliko vrijede te isprave.

Članak 2.

PREDLAGANJE ISPRAVA

Kan. 1544 - Isprave imaju na suđenju dokaznu snagu samo ako su izvorne ili podnesene u vjerodostojnom prijepisu te pohranjene u sudskoj kancelariji, da ih sudac i protustranka mogu istražiti.

Kan. 1545 - Sudac može zapovjediti da se u sudskom postupku podnese isprava zajednička objema strankama.

Kan. 1546 - § 1. Nitko nije dužan podnijeti isprave, čak ako su zajedničke, koje se ne mogu priopćiti bez pogibelji štete prema odredbi kan. 1548, § 2, br. 2, ili bez pogibelji povrede tajne koja treba da se čuva.

§ 2. Ako se ipak može bez navedenih neprilika prepisati i u prijepisu podnijeti barem dio isprave, sudac može odrediti da se predloži taj dio.

POGLAVLJE III.

SVJEDOCI I SVJEDOČENJA

Kan. 1547 - Dokazivanje pomoću svjedoka, pod vodstvom suca, dopušta se u bilo kojim parnicama.

Kan. 1548 - § 1. Sucu koji zakonito ispituje svjedoci moraju iznijeti istinu.

§ 2. Uz poštovanje propisa kan. 1550, § 2, br. 2, izuzimaju se od obveze da odgovaraju:

1. klerici, što se tiče onoga što im je očitovano u vezi sa svetom službom; državni službenici, liječnici, primalje, odvjetnici, bilježnici i drugi koji su obvezni na službenu tajnu i zbog danog savjeta, s obzirom na poslove podložne toj tajni;

2. oni koji se boje da bi zbog njihova svjedočenja njih same ili ženidbenog druga ili bliže krvne srodnike ili tazbinu zadesilo ozloglašenje, opasna zlostavljanja ili druga velika zla.

Članak 1.

TKO MOŽE BITI SVJEDOK

Kan. 1549 - Svatko može biti svjedok, osim ako je po pravu u cijelosti ili djelomice izričito isključen.

Kan. 1550 - § 1. Neka se svjedočenje ne dopusti maloljetnicima mlađim od četrnaest godina života ni slaboumnima; ipak se mogu preslušati prema sučevoj odluci kojom se izjavljuje da je to korisno.

§ 2. nesposobnima se smatraju:

1. stranke u parnici, ili koji na suđenju nastupaju u ime stranaka, sudac i njegovi pomoćnici, odvjetnik i drugi koji strankama pomažu ili su pomagali u dotičnoj parnici;

2. svećenici, s obzirom na sve što im je poznato iz sakramentalne ispovijedi, iako pokornik traži da se to očituje; dapače, što se čulo od bilo koga i bilo kako prigodom ispovijedi ne može se prihvatiti ni kao pokazatelj istine.

Članak 2.

PREDLAGANJE I ISKLJUČENJE SVJEDOKA

Kan. 1551 - Stranka koja je predložila svjedoka može se i odreći njegova ispitivanja; ali, protustranka može zahtijevati da se svjedok ipak ispita.

Kan. 1552 - § 1. Kad se traži dokazivanje pomoću svjedoka, neka se sudu navedu njihova imena i prebivališta.

§ 2. U roku što ga je odredio sudac neka se podnesu pitanja prema kojima se traži ispitivanje svjedoka; u protivnom, neka se smatra da se odustalo od zahtjeva.

Kan. 1553 - Sučeva je zadaća da ograniči prevelik broj svjedoka.

Kan. 1554 - Prije ispitivanja svjedoka neka se njihova imena priopće strankama; ali, ako, prema sučevoj razboritoj procjeni, to nije moguće bez velike poteškoće, neka se to učini barem prije nego se objave svjedočanstva.

Kan. 1555 - Stranka može tražiti da se svjedok isključi ako se prije ispitivanja svjedoka dokaže opravdan razlog za isključenje, uz obdržavanje propisa kan. 1550.

Kan. 1556 - Pozivanje svjedoka biva sučevom odlukom zakonito priopćenom svjedoku.

Kan. 1557 - Neka se propisno pozvan svjedok pojavi ili neka sucu priopći razlog svoje odsutnosti.

Članak 3.

ISPITIVANJE SVJEDOKA

Kan. 1558 - § 1. Svjedoci treba da se podvrgnu ispitivanju u samom sjedištu suda, osim ako sudac odluči nešto drugo.

§ 2. Kardinali, patrijarsi, biskupi i oni koji, po pravu svoje države, imaju sličnu pogodnost neka se ispituju u mjestu koje sami izaberu.

§ 3. Neka sudac odredi gdje treba da se ispituju oni kojima zbog udaljenosti, bolesti ili druge smetnje nije moguće ili je teško doći u sjedište suda, uz obdržavanje propisa kann. 1418 i 1469, § 2.

Kan. 1559 Stranke ne mogu prisustvovati ispitivanju svjedoka, osim ako sudac, osobito kad se radi o privatnom dobru, smatra da im to treba dopustiti. Mogu ipak prisustvovati njihovi odvjetnici ili zastupnici, osim ako sudac, zbog okolnosti stvari ili osoba, smatra da treba postupati tajno.

Kan. 1560 - § 1. Svjedoci treba da se ispituju odvojeno i pojedinačno.

§ 2. Ako se svjedoci međusobno ili sa strankom ne slažu u važnoj stvari, one koje se međusobno ne slažu sudac može suprotstaviti ili suočiti uklonivši, koliko je to moguće, svađe i sablazan.

Kan. 1561 - Ispitivanje svjedoka obavlja sudac ili njegov ovlaštenik ili preslušatelj, kojemu treba da pomaže bilježnik; stoga stranke, ili promicatelj pravde, ili branitelj veze, ili odvjetnici koji prisustvuju ispitivanju, ako imaju drugih pitanja koja treba da postave svjedoku, neka ih ne predlože svjedoku, nego sucu ili onome tko ga zamjenjuje, da ih on sam postavi, osim ako krajevni zakon određuje drukčije.

Kan. 1562 - § 1. Neka sudac upozori svjedoka na tešku obvezu da kaže svu istinu i samo istinu.

§ 2. Neka sudac zatraži od svjedoka prisegu prema kan. 1532; ako je svjedok odbije položiti, neka se ispita i bez prisege.

Kan. 1563 - Neka sudac najprije utvrdi osobnost svjedoka; neka istraži kakav je njegov odnos prema strankama i neka se, kad mu postavlja posebna pitanja s obzirom na parnicu, raspita i za izvore njegova znanja i u koje je određeno vrijeme doznao ono što tvrdi.

Kan. 1564 - Neka pitanja budu kratka, prilagođena shvaćanju onoga tko se ispituje, neka ne obuhvaćaju istodobno više stvari, neka ne budu zavodljiva, lukava, neka ne nameću odgovor, neka budu daleko od bilo kakve uvrede i neka se odnose na parnicu koja se vodi.

Kan. 1565 - § 1. Pitanja se ne smiju unaprijed priopćiti svjedocima.

§ 2. Ali, ako je ono o čemu treba svjedočiti tako daleko od pamćenja da se ne može zasigurno tvrditi osim ako se prije promisli, sudac može svjedoku napomenuti neke stvari, ako smatra da je to moguće bez pogibelji.

Kan. 1566 - Neka svjedoci iskaz dadu usmeno, a napisan neka ne čitaju, osim ako se radi o brojkama i računima; dakako, u tom se slučaju mogu poslužiti bilješkama koje donesu sa sobom.

Kan. 1567 - § 1. Bilježnik treba da odmah napismeno zapiše odgovor i mora doslovce prenijeti riječi danog iskaza, barem s obzirom na ono što se izravno tiče predmeta suđenja.

§ 2. Može se dopustiti upotreba magnetofona, ali samo ako se odgovori zatim prepisu i ako ih, ako je moguće, potpišu oni koji su dali iskaz.

Kan. 1568 - Neka bilježnik u spise ubilježi polaganje, izostavljanje ili odbijanje prisega, prisutnost stranaka i drugih, pitanja dodana po službenoj dužnosti, i uopće sve spomena vrijedno što se možda dogodilo za vrijeme ispitivanja svjedoka.

Kan. 1569 - § 1. Na svršetku ispitivanja mora se svjedoku pročitati što je bilježnik zapisao od njegova iskaza ili mu dati da čuje što je od njegova iskaza na magnetofonu snimljeno, i mora se dotičnom svjedoku omogućiti da što god doda, izostavi, ispravi ili promijeni.

§ 2. Najposlije, zapisnik moraju potpisati svjedok, sudac i bilježnik.

Kan. 1570 - Iako su svjedoci već ispitani, na traženje stranke ili po službenoj dužnosti, prije nego spisi ili iskazi budu objavljeni, mogu biti ponovno pozvani na ispitivanje, ako sudac to smatra potrebnim ili korisnim, ali samo ako nema nikakve pogibelji od potajna dogovaranja ili podmićivanja.

Kan. 1571 - Prema sučevoj pravičnoj procjeni svjedocima se moraju nadoknaditi kako troškovi koje su imali tako i zarada koju su, radi davanja iskaza, izgubili.

Članak 4.

DOKAZNA SNAGA SVJEDOČANSTVA

Kan. 1572 - U procjeni svjedočanstava neka sudac, pošto zatraži, ako je potrebno, i svjedočanstvo o vjerodostojnosti svjedoka, razmotri:

1. kakav je položaj i poštenje svjedoka;
2. da li svjedoči iz svoga znanja, osobito što je sam vidio i čuo, da li po svojem mišljenju, glasinama ili što je čuo od drugih;
3. da li je svjedok postojan i čvrsto sebi dosljedan, ili je nepostojan, nesiguran ili kolebljiv;
4. da li ima susvjedoka svjedočanstva i da li drugi dokazni podaci to potvrđuju ili ne potvrđuju.

Kan. 1573 - Iskaz jednoga svjedoka ne može dati potpuni dokaz, osim ako se radi o službenom svjedoku koji daje izjavu o stvarima koje je vršio po službenoj dužnosti, ili ako okolnosti stvari i osoba savjetuju nešto drugo.

POGLAVLJE IV.

STRUČNJACI

Kan. 1574 - Pomoć stručnjaka treba da se upotrijebi kad god se prema odredbi prava ili suca traži njihovo ispitivanje i mišljenje, utemeljeno na pravilima struke i znanosti, da bi se dokazala neka činjenica ili razjasnila prava narav neke stvari.

Kan. 1575 - Sučeva je zadaća da imenuje stručnjake pošto sasluša stranke ili na njihov prijedlog ili, ako je potrebno, da preuzme već izrađene izvještaje drugih stručnjaka.

Kan. 1576 - Zbog istih razloga zbog kojih i svjedoci mogu se isključiti ili odbiti i stručnjaci.

Kan. 1577 - § 1. Neka sudac, uzevši u obzir ono što su možda iznijele parnične stranke, svojom odlukom odredi pojedine točke koje stručnjak mora obraditi.

§ 2. Stručnjaku treba da se stave na raspolaganje parnični spisi i druge isprave i pomagala koja mu mogu zatrebati da ispravno i vjerno izvrši svoju zadaću.

§ 3. Sudac, pošto sasluša samog stručnjaka, neka odredi vrijeme u kojem treba da se obavi ispitivanje i podnese izvještaj.

Kan. 1578 - § 1. Neka svaki stručnjak sastavi svoj izvještaj neovisno o drugima, osim ako sudac zapovjedi da se sastavi jedan koji svi stručnjaci treba da potpišu; ako se to dogodi, neka se pomno približe razlike u mišljenjima, ako ih ima.

§ 2. Stručnjaci moraju jasno naznačiti kojim su ispravama ili na koje druge prikladne načine utvrdili istovjetnost osoba ili stvari ili mjesta, na koji su način i kojim postupkom obavili povjerenu zadaću i, osobito, na kojim razlozima temelje svoje zaključke.

§ 3. Sudac može pozvati stručnjaka da dade daljnja tumačenja koja se čine potrebnima.

Kan. 1570 - § 1. Neka sudac pomno razmotri ne samo zaključke stručnjaka, ako su i podudarni, nego i ostale okolnosti parnice.

§ 2. U obrazloženju odluke mora iznijeti koji su ga razlozi vodili da zaključke stručnjaka ili prihvati ili odbaci.

Kan. 1580 - Stručnjacima treba da se plate troškovi i nagrade koje sudac treba da odredi pravično i pošteno, uz obdržavanje krajevnog prava.

Kan. 1581 - § 1. Stranke mogu odrediti privatne stručnjake, koje sudac treba da odobri.

§ 2. Ako sudac dopusti, oni mogu, ako je potrebno, pregledati parnične spise i prisustvovati obavljanju stručne prosudbe; ali, uvijek mogu podnijeti svoj izvještaj.

POGLAVLJE V.

SUDSKI PRISTUP I OČEVID

Kan. 1582 - Ako sudac smatra da je za rješenje parnice potrebno izaći na neko mjesto ili pogledati neku stvar, neka to odredi odlukom u kojoj neka, pošto sasluša stranke, ukratko opiše ono što prigodom pristupa treba da se obavi.

Kan. 1583 - O obavljenom uviđaju neka se sastavi zapisnik.

POGLAVLJE VI.

PRETPOSTAVKE

Kan. 1584 - Pretpostavka je nagađanje da je neka nesigurna stvar vjerojatna; jednu, pravnu, određuje sam zakon, a drugu, ljudsku, postavlja sudac.

Kan. 1585 - Tko ima za sebe pravnu pretpostavku, oslobađa se tereta dokazivanja koji prelazi na protivnu stranku.

Kan. 1586 - Pretpostavke koje ne određuje pravo neka sudac ne postavlja osim na temelju sigurne i određene činjenice koja je izravno povezana s onim što je sporno.

NASLOV V.

UZGREDNI SPOROVI

Kan. 1587 - Uzgredni spor nastaje kad god se, pošto je suđenje pozivom započeto, iznese pitanje koje, premda nije izričito sadržano u tužbi kojom se pokreće parnica, ipak tako pripada parnici da se ponajčešće mora riješiti prije glavnog pitanja.

Kan. 1588 - Uzgredni spor predlaže se napismeno ili usmeno sucu mjerodavnu za rješavanje glavne parnice, pošto se naznači veza koje ima između uzgrednog spora i glavne parnice.

Kan. 1589 - § 1. Pošto sudac primi zahtjev i presluša stranke, neka veoma hitno odluči da li se predloženo uzgredno pitanje čini utemeljeno i povezano s glavnim suđenjem ili treba da se odbaci već na početku; zatim, ako ga prihvati, da li je od tolike važnosti da ga treba riješiti međupresudom ili odlukom.

§ 2. Ako pak smatra da uzgredno pitanje ne treba da se riješi prije konačne presude, neka odluči da se o njemu vodi računa kad se bude rješavala glavna parnica.

Kan. 1590 - § 1. Ako se uzgredno pitanje mora riješiti presudom, neka se obdržavaju odredbe o usmenom parničnom postupku, osim ako sudac, pošto uzme u obzir važnost stvari, odluči nešto drugo.

§ 2. Ako se pak mora riješiti odlikom, sud može stvar povjeriti preslušatelju ili predsjedniku.

Kan. 1591 - Prije nego završi glavna parnica sudac ili sud, pošto sasluša stranke, može, ako ima opravdana razloga, odluku ili međupresudu opozvati ili izmijeniti, bilo na traženje stranke, bilo po službenoj dužnosti.

POGLAVLJE I.

IZOSTANAK STRANAKA

Kan. 1592 - § 1. Ako tužena stranka koja je pozvana ne dođe niti predoči odgovarajuću ispriku za odsutnost ili ne odgovori prema odredbi kan. 1507, § 1, neka je sudac proglasi odsutnom i odredi da se parnica, uz obdržavanje onoga što treba obdržavati, nastavi do konačne presude i svojega izvršenja.

§ 2. Prije nego se donese odluka, o kojoj se govori u § 1, mora se utvrditi, i ponovnim pozivom ako je potrebno, da je zakonito upućen poziv pripisio tuženoj stranci u iskoristivo vrijeme.

Kan. 1593 - § 1. Ako poslije toga tužena stranka dođe na suđenje ili ako dade odgovor prije rješavanja parnice, može podnijeti zaključke i dokaze, uz obdržavanje propisa kan. 1600; ali, neka sudac pazi da se suđenje hotimice ne otegne predugo i nepotrebno.

§ 2. Iako nije došla ni dala odgovor prije rješavanja parnice, može se protiv presude poslužiti pobijanjima; ali ako dokaže da je bila spriječena zakonitom smetnjom, koju bez svoje krivnje nije mogla prije navesti, može se poslužiti ništovnom žalbom.

Kan. 1594 - Ako na dan i u sat koji su određeni za utvrđivanje spornog predmeta tužitelj ne dođe i ne navede prikladnu ispriku:

1. neka ga sudac ponovno pozove;

2. pretpostavlja se da je tužitelj odustao od parnice prema odredbi kann. 1524-1525, ako ne dođe na ponovni poziv;

3. ako poslije ipak želi sudjelovati u postupku, neka se obdržava kan. 1593.

Kan. 1595 - § 1. Stranka koja nije prisutna na suđenju, bila ona tužitelj bila tužena stranka, a koja ne dokaže opravdanu smetnju, obvezna je i platiti parnične troškove koji su nastali zbog njezine odsutnosti i dati odštetu drugoj stranci, ako je potrebno.

§ 2. Ako i tužitelj i tužena stranka nisu prisutni na suđenju, obvezni su zajednički ili pojedinačno platiti parnične troškove.

POGLAVLJE II.

SUDJELOVANJE TREĆEGA U PARNICI

Kan. 1596 - § 1. Tko je zainteresiran, može mu se dopustiti da sudjeluje u parnici u bilo kojem stupnju spora, bilo kao stranka koja brani svoje pravo, bilo sporedno, da pomogne onomu tko se spori.

§ 2. Ali, da se to dopusti, mora prije nego se zaključi dokazni postupak podnijeti sucu tužbu, u kojoj neka ukratko navede svoje pravo na sudjelovanje.

§ 3. Onomu tko sudjeluje kao treći u parnici treba dopustiti da sudjeluje u onom stupnju u kojem se parnica nalazi i doznačiti mu kratak i konačan rok da iznese svoje dokaze, ako je parnica došla do dokaznog postupka.

Kan. 1597 - Pošto presluša stranke, sudac mora pozvati na suđenje trećega kad se njegovo sudjelovanje čini potrebnim.

NASLOV VI.

OBJAVLJIVANJE SPISA, ZAKLJUČENJE DOKAZNOGA POSTUPKA I RASPRAVA PARNICE

Kan. 1598 - § 1. Pošto prikupi dokaze, sudac mora, pod prijetnjom ništavnosti, odlukom dopustiti strankama i njihovim odvjetnicima da u sudskoj kancelariji pregledaju spise koji su im još nepoznati; dapače, odvjetnicima koji to traže može se dati primjerak spisa; u parnicama pak koje se tiču javnoga dobra, da se izbjegnu veoma velike pogibelji, sudac može odlučiti da se neki spis ne smije nikome pokazati, pazeći ipak da se uvijek poštuje pravo na obranu.

§ 2. Da bi se upotpunili dokazi, stranke mogu iznijeti sucu i druge dokaze; pošto ih prikupi, ako sudac to smatra potrebnim, može ponovno izdati odluku, o kojoj se govori u § 1.

Kan. 1599 - § 1. Kad se završi sve što se odnosi na prikupljanje dokaza, pristupa se ka zaključenju dokaznog postupka.

§ 2. To zaključenje nastupa kad god ili stranke izjave da nemaju navesti ništa drugo ili istekne iskoristivo vrijeme koje je sudac odredio za iznošenje dokaza ili sudac izjavi da parnicu smatra dovoljno istraženom.

§ 3. Neka sudac izda odluku da je zaključen dokazni postupak, kako god se to ostvarilo.

Kan. 1600 - § 1. Poslije zaključenja dokaznoga postupka sudac može još pozvati iste ili druge svjedoke ili odrediti druge dokaze koji prije nisu bili zatraženi, ali samo:

1. u parnicama u kojima se radi samo o privatnom dobru stranaka, ako sve stranke pristanu;

2. u ostalim parnicama, pošto presluša stranke i samo ako ima važna razloga i ako se otkloni bilo kakva pogibelj prijevare ili potajna nagovaranja;

3. u svim parnicama kad god je vjerojatno da će, osim ako se dopusti novi dokaz, presuda biti nepravedna zbog razloga o kojima se govori u kan. 1645, § 2, br. 1-3.

§ 2. Ali, sudac može zapovjediti ili dopustiti da se preda isprava koja se možda prije, bez krivnje onoga koga se tiče, nije mogla predati.

§ 3. Neka se novi dokazi objave, uz obdržavanje kan. 1598, § 1.

Kan. 1601 - Pošto se zaključi dokazni postupak, neka sudac odredi primjeren rok za iznošenje obrana ili primjedaba.

Kan. 1602 - § 1. Obrane i primjedbe neka budu napisane, osim ako sudac, s pristankom stranaka, smatra dovoljnom raspravu pred sudom koji zasjeda.

§ 2. Ako se obrane s glavnim ispravama tiskaju, traži se prije toga sučeva dozvola, uz poštovanje obveze na tajnu, ako ima koje tajne.

§ 3. Što se tiče duljine obrana, broja primjeraka i drugih pojedinosti te vrste, neka se obdržava odredba suda.

Kan. 1603 - § 1. Pošto se uzajamno priopće obrane i primjedbe, i jedna i druga stranka može iznijeti odgovore u kratkom vremenu koje odredi sudac.

§ 2. To pravo neka stranke imaju samo jednom, osim ako se sucu čini da ga, zbog važna razloga, treba dopustiti ponovno; ali, tada neka se smatra da je dopuštenje koje je dano jednoj stranci dano i drugoj.

§ 3. Promicatelj pravde i branitelj veze imaju pravo ponovno odgovoriti na odgovore stranaka.

Kan. 1604 - § 1. Potpuno se zabranjuju obavijesti stranaka ili odvjetnika ili i drugih dane sucu koje bi ostale izvan sudskih spisa.

§ 2. Ako je rasprava parnice obavljena napismeno, sudac može odrediti da se pred sudom koji zasjeda održi usmena rasprava da bi se rasvijetlila neka pitanja.

Kan. 1605 - Usmenoj raspravi, o kojoj se govori u kann. 1602, § 1 i 1604, § 2, neka prisustvuje bilježnik da može, ako to sudac naredi ili stranka zatraži, a sudac pristane, odmah zapisati što je raspravljeno i zaključeno.

Kan. 1606 - Ako stranke zanemare u iskoristivom vremenu pripremiti svoju obranu, ili se prepuste sučevu znanju i savjesti, sudac će, ako smatra da je stvar posve jasna iz spisa i onoga što je dokazno, moći odmah izreći presudu, ipak, pošto zatraži primjedbe promicatelja pravde i branitelja veze, ako sudjeluju u suđenju.

NASLOV VII.

SUDAČKI PRAVORIJECI

Kan. 1607 - Spor vođen na sudski način, ako je glavni, sudac presuđuje konačnom presudom; ako je uzgredni, presuđuje ga međupresudom, uz obdržavanje propisa kan. 1589, § 1.

Kan. 1608 - § 1. Za izricanje bilo koje presude traži se da sudac ima moralnu sigurnost o stvari koja treba da se riješi presudom.

§ 2. Tu sigurnost sudac mora crpiti iz spisa i onoga što je dokazano.

§ 3. Dokaze pak sudac mora prosuđivati po svojoj savjesti, uz obdržavanje propisa zakona o djelotvornosti nekih dokaza.

§ 4. Sudac koji nije mogao steći takvu sigurnost neka izjavi da nije utvrđeno pravo tužitelja i neka tuženoga oslobodi, osim ako se radi o stvari koja uživa pravnu pogodnost; u tom slučaju treba da presudi u korist te stvari.

Kan. 1609 - § 1. Neka u zbornom sudu predsjednik zbora odredi u koji dan i sat treba da se suci sastanu da bi odlučili, i neka se sjednica održi u samom sjedištu suda, osim ako poseban razlog savjetuje nešto drugo.

§ 2. Dana određenoga za sjednicu neka svaki sudac donese svoj napisan zaključak o bitnom predmetu parnice i razloge, kako pravne tako i činjenične, na temelju kojih je došao do svojeg zaključka; ti zaključci neka se pripoje sudskom spisima i čuvaju u tajnosti.

§ 3. Pošto se zazove božansko Ime i pošto pojedinci redom, prema pravu prvenstva, ipak tako da se uvijek počne od izložitelja ili izvjestitelja parnice, iznesu zaključke, neka se održi rasprava pod vodstvom predsjednika suda, osobito da se zajednički utvrdi što treba da bude u odrednom dijelu presude.

§ 4. U raspravi pak svatko može slobodno odustati od svojeg prvotnog zaključka. Ali, sudac koji se nije htio prikloniti rješenju drugih može zahtijevati da se, ako je uložen priziv, njegovi zaključci pošalju višem sudu.

§ 5. Ako u prvoj raspravi suci ne žele ili ne mogu presuditi, rješenje se može odgoditi za novu sjednicu, ali ne više od tjedan dana, osim ako treba, prema odredbi kan. 1600, da se dopuni istraživanje parnice.

Kan. 1610 - § 1. Ako je sudac pojedinac, presudu će izraditi sam.

§ 2. Zadaća je izložitelja ili izvjestitelja u zbornom sudu da izradi presudu, uzevši obrazloženja iz onoga što su suci pojedinačno iznijeli u raspravi, osim ako većina sudaca odredi obrazloženja kojima treba da se dade prednost; presudu zatim treba da odobri svaki sudac napose.

§ 3. Presuda treba da se izda u roku koji ne prelazi mjesec dana od dana kad je parnica završena, osim ako, u zbornom sudu, zbog važna razloga, odrede duže vrijeme.

Kan. 1611 - Presudom se mora:

1. presuditi spor vođen pred sudom i dati prikladan odgovor na sva sporna pitanja;
2. odrediti koje su obveze stranaka nastale iz suđenja i kako treba da se ispune;
3. iznijeti razloge ili obrazloženja, kako s pravne tako i s činjenične strane, na kojima se temelji odredni dio presude;
4. odrediti parnične troškove.

Kan. 1612 - § 1. Pošto se zazove božansko Ime, u presudi treba da se navede redom: tko je sudac ili koji je sud; tko su tužitelj, tužena stranka, zastupnik, naznačivši propisno imena i prebivališta dotičnika, tko su promicatelj pravde i branitelj veze, ako sudjeluju u suđenju.

§ 2. Zatim se mora ukratko iznijeti činjenično stanje sa zaključcima stranaka i utvrđenim spornim pitanjima.

§ 3. Nakon toga slijedi odredni dio presude, pošto se prije toga izlože obrazloženja na kojima se ona temelji.

§ 4. Neka se zaključi naznakom dana i mjesta njezina izricanja i potpisom suca ili, ako se radi o zbornom sudu, svih sudaca i bilježnika.

Kan. 1613 - Gore izložena pravila o konačnoj presudi treba da se primijene i na međupresudu.

Kan. 1614 - Neka se presuda što prije obavi, i neka se naznače načini na koje se ona može pobijati; prije nego što se objavi nema nikakve snage, iako je odredni dio, s dopuštanjem suca, priopćen strankama.

Kan. 1615 - Objavljivanje ili priopćivanje presude može se izvršiti ili predajom primjerka presude strankama ili njihovim zastupnicima, ili dostavom istog primjerka prema odredbi kan. 1509.

Kan. 1616 - § 1. Ako se u tekstu presude potkrade pogreška u računanju, ili nastane tvarna pogreška u prepisivanju odrednog dijela, ili u navođenju činjenica ili zahtjeva stranaka, ili se propusti ono što traži kan. 1612, § 4, sam sud, koji je presudu donio, mora je ispraviti ili dopuniti, bilo na zahtjev stranke bilo po službenoj dužnosti, pošto ipak uvijek sasluša stranke i doda odluku na kraju presude.

§ 2. Ako se koja stranka usprotivi, neka se uzgredno pitanje riješi odlukom.

Kan. 1617 - Ostali su sudački pravorijeci, osim presude, odluke koje, ako nisu samo naredbene, nemaju snage ako barem ukratko ne navode obrazloženja ili ne upućuju na obrazloženja iznesena u drugom spisu.

Kan. 1618 - Međupresuda ili odluka imaju snagu konačne presude, ako priječe suđenje ili zaključuju samo suđenje ili koji njegov stupanj, bar za neku stranku u parnici.

NASLOV VIII. POBIJANJE PRESUDE

POGLAVLJE I.

NIŠTOVNA ŽALBA PROTIV PRESUDE

Kan. 1619 - Ništavosti čina, određene pozitivnim pravom, koje, iako su poznate stranci koja podnosi žalbu, nisu prijavljene sucu prije presude, popravljaju se samom presudom kad se radi o parnici koja se tiče dobra privatnih osoba, uz održavanje kann. 1622 i 1623.

Kan. 1620 - Presuda je nepopravljivo ništava:

1. ako je donese apsolutno nemjerodavan sudac;
2. ako je donese onaj tko nema vlasti suđenja u sudu u kojem je parnica presuđena;
3. ako je presudu donio sudac primoran silom ili velikim strahom;
4. ako je suđenje izvršeno bez sudskog zahtjeva, o kojem se govori u kan. 1501, ili nije poduzeto protiv neke tužene stranke;
5. ako je donesena među strankama, od kojih barem jedna nema parnične sposobnosti;
6. ako je netko nastupio u ime drugoga bez zakonitoga naloga;
7. ako je bilo uskraćeno pravo na obranu jednoj ili drugoj stranci;
8. ako spor nije ni djelomično riješen.

Kan. 1621 - Ništovna žalba, o kojoj se govori u kan. 1620, može se uvijek podnijeti kao prigovor, a kao tužba može se podnijeti sucu koji je donio presudu u roku od deset dana pošto je objavljena presuda.

Kan. 1622 - Presudu je popravljivo ništava samo:

1. ako je donese nezakoniti broj sudaca, protivno propisu kan. 1425, § 1;
2. ako nema obrazloženja ili razloga odluke;
3. ako nema pravom propisanih potpisa;
4. ako ne navodi oznaku godine, mjeseca, dana i mjesta u kojem je donesena;
5. ako se temelji na ništavu sudskom činu čija ništavost nije popravljena prema odredbi kan. 1619;
6. ako je donesena protiv zakonito odsutne stranke, prema kan. 1593, § 2.

Kan. 1623 - Ništovna žalba u slučajevima o kojima se govori u kan. 1622 može se podnijeti u roku od tri mjeseca poslije obavijesti o objavljivanju presude.

Kan. 1624 - Ništovnu žalbu rješava sam sudac koji je donio presudu; ako se stranka boji da je sudac koji je donio presudu pobijanu ništovnom žalbom pristran te ga smatra sumnjivim, može zahtijevati da se na njegovo mjesto postavi drugi sudac prema odredbi kan. 1450.

Kan. 1625 - Ništovna žalba može se podnijeti zajedno s prizivom u roku koji je određen za priziv.

Kan. 1626 - § 1. Ništovnu žalbu mogu podnijeti ne samo stranke koje se smatraju oštećenima, nego i promicatelj pravde ili branitelj veze kad god imaju pravo na sudjelovanje.

§ 2. Sam sudac može po službenoj dužnosti u roku određenu za djelovanje u kan. 1623 povući ili ispraviti ništavu presudu koju je donio, osim ako je u međuvremenu uložena priziv zajedno s ništovnom žalbom ili ako je ništavost popravljena istekom roka o kojem se govori u kan. 1623.

Kan. 1627 - Parnice o ništovnoj žalbi mogu se raspraviti prema odredbama o usmenom parničnom postupku.

POGLAVLJE II.

PRIZIV

Kan. 1628 - Stranka koja se smatra oštećena nekom presudom, a isto tako promicatelj pravde i branitelj veze u parnicama u kojima se traži njihova prisutnost imaju pravo prizvati se protiv presude na višeg suca, uz poštovanje propisa.

Kan. 1629 - Nema mjesta prizivu:

1. protiv presude samog vrhovnog svećenika ili Apostolske signature;
2. protiv ništave presude, osim ako se pridruži ništovna žalba prema odredbi kan. 1625;
3. protiv presude koja je postala pravomoćna;
4. protiv sučeve odluke ili međupresude koje nemaju snagu konačne presude, osim ako se pridruže prizivu protiv konačne presude;
5. protiv presude ili odluke u parnici za koju pravo određuje da stvar treba veoma hitno riješiti.

Kan. 1630 - § 1. Priziv se mora uložiti pred sucem koji je donio presudu, u konačnom roku od petnaest iskoristivih dana poslije obavijesti o objavljivanju presude.

§ 2. Ako se uloži usmeno, neka ga bilježnik pred samim prizivateljem sastavi napismeno.

Kan. 1631 - Ako iskrasno pitanje o pravu na priziv, neka ga veoma hitno riješi prizivni sud prema odredbama o usmenom parničnom postupku.

Kan. 1632 - Ako se u prizivu ne naznači kojemu se sudu upućuje, pretpostavlja se da je upućen sudu o kojem se govori u kann. 1438 i 1439.

§ 2. Ako druga stranka uložiti priziv na drugi prizivni sud, parnicu rješava sud višeg stupnja, poštujući kan. 1415.

Kan. 1633 - Priziv treba da se pošalje sucu *kojemu* je upravljen u roku od mjesec dana pošto je uložena, osim ako sudac *od kojega* se priziva odredi stranci duže vrijeme za slanje priziva.

Kan. 1634 - § 1. Za slanje priziva traži se i dovoljno je da stranka zahtijeva uredovanje višega suca radi ispravljanja pobijane presude, priloživši primjerak te presude i naznačivši razloge priziva.

§ 2. Ako stranka u iskoristivo vrijeme ne može od suda *od kojega* se priziva dobiti primjerak pobijane presude, za to vrijeme rokovi ne teku, i smetnja treba da se naznači prizivnom sucu, koji neka suca *od kojega* se priziva prisili da što prije izvrši svoju dužnost.

§ 3. U međuvremenu sudac *od kojega* se priziva mora spise prema odredbi kan. 1474 poslati prizivnom sucu.

Kan. 1635 - Pošto neiskorišteno prođu neodgodivi rokovi za priziv, bilo pred sucem *od kojega* bilo pred sucem *kojemu* se priziva, smatra se da se odustalo od priziva.

Kan. 1636 - § 1. Prizivatelj se može odreći priziva s učincima, o kojima se govori u kan. 1525.

§ 2. Ako priziv uloži branitelj veze ili promicatelj pravde, priziva se može odreći, osim ako zakon određuje drukčije, branitelj veze ili promicatelj pravde prizivnog sudišta.

Kan. 1637 § 1. Priziv koji podnese tužitelj koristi i tuženome, i obratno.

§ 2. Ako ima više tuženih ili tužitelja i samo jedan od njih pobija presudu ili se presuda pobija samo protiv jednoga, smatra se da je pobijaju svi i da se pobija protiv svih kad god je potraživana stvar nedjeljiva ili je obveza zajednička.

§ 3. Ako jedna stranka uloži priziv protiv neka točke presude, protivna stranka, iako prođu neodgodivi rokovi za priziv, može uložiti uzgredni priziv protiv drugih točaka u konačnom roku od petnaest dana poslije dana kad joj je priopćen glavni priziv.

§ 4. Pretpostavlja se da je priziv uložen protiv svih točaka presude, osim ako se utvrdi nešto drugo.

Kan. 1638 - Priziv obustavlja izvršenje presude.

Kan. 1639 - § 1. Uz poštovanje propisa kan. 1638, u prizivnom stupnju ne može se dopustiti novi razlog za zahtjev, pa ni na način korisnog spajanja; zato se utvrđivanje spornog predmeta može odnositi samo na to da se prijašnja presuda ili potvrdi ili izmijeni bilo u cijelosti bilo djelomice.

§ 2. Novi se pak dokazi dopuštaju samo prema odredbi kan. 1600.

Kan. 640 - U prizivnom stupnju treba da se postupa na isti način kao i u prvom stupnju, primjenjujući ono što treba primijeniti; ali, odmah pošto se utvrdi sporni predmet prema odredbi kan. 1513, § 1 i kan. 1639, § 1, neka se pristupi ka raspravi parnice i presudi, osim ako možda treba da se dopune dokazi.

NASLOV IX.

PRAVOMOĆNA PRESUDA I POVRAT U PRIJAŠNJE STANJE

POGLAVLJE I.

PRAVOMOĆNA PRESUDA

Kan. 1641 - Uz obdržavanje propisa kan. 1643, presuda se smatra pravomoćnom:

1. ako postoji dvostruka jednaka presuda između istih stranaka o istom zahtjevu i radi istog razloga zahtijevanja;
2. ako se protiv presude ne uloži priziv u iskoristivo vrijeme;
3. ako se tijekom parnice prekine u prizivnom stupnju ili se odustane od nje;
4. ako se donese konačna presuda protiv koje nema priziva prema odredbi kan. 1629.

Kan. 1642 - § 1. Pravomoćna presuda uživa pravnu čvrstoću i ne može se izravno pobijati, osim prema odredbi kan. 1645, § 1.

§ 2. Pravomoćna presuda stvara pravo među strankama i dopušta tužbu za izvršenje i prigovor pravomoćne presude koji sudac može proglasiti i po službenoj dužnosti da bi se spriječilo ponovno pokretanje iste parnice.

Kan. 1643 - Parnice o pravnom stanju osoba, ne isključujući ni parnice o rastavi ženidbenih drugova, ne postanu nikada pravomoćne.

Kan. 1644 - § 1. Ako se u parnici o pravnom stanju osoba donese dvostruka jednaka presuda, u svako se vrijeme može prizvati na prizivni sud, tako da se iznesu novi i važni dokazi ili razlozi u konačnom roku od trideset dana poslije najave pobijanja. Ali prizivni sud mora u roku od mjesec dana pošto se podnesu novi dokazi i razlozi odlukom odrediti da li novo predlaganje parnice treba da se dopusti ili ne dopusti.

§ 2. Priziv na viši sud da bi se postiglo novo predlaganje parnice ne obustavlja izvršenje presude, osim ako zakon određuje drukčije ili ako prizivni sud prema odredbi kan. 1650, § 3 naredi obustavu.

POGLAVLJE II.

POVRAT U PRIJAŠNJE STANJE

Kan. 1645 - § 1. Protiv presude koja je postala pravomoćna daje se povrat u prijašnje stanje samo ako je njezina nepravедnost očito utvrđena.

§ 2. Ne smatra se da je nepravедnost očito utvrđena, osim:

1. ako se presuda tako temelji na dokazima, koji se poslije pokažu neistinitima, da bi bez tih dokaza odredni dio presude bio neodrživ;
2. ako se poslije otkriju isprave koje nedvojbeno dokazuju nove činjenice i potrebu protivnog rješenja;
3. ako se presuda zasniva na zlonamjernoj prijevari jedne stranke na štetu druge;
4. ako se očito zanemari propis zakona koji nije samo postupnički;
5. ako se presuda protivi prijašnjem rješenju koje je postalo pravomoćno.

Kan. 1646 - § 1. Povrat u prijašnje stanje zbog razloga navedenih u kan. 1645, § 2, br. 1-3, treba da se traži od suca koji je donio presudu u roku od tri mjeseca; rok se računa od dana kad se doznalo za te razloge.

§ 2. Povrat u prijašnje stanje zbog razloga navedenih u kan. 1645, § 2, br. 4 i 5, treba da se traži od prizivnog suda u roku od tri mjeseca poslije obavijesti o objavljivanju presude; ali, ako u slučaju o kojemu se govori u kan. 1645, § 2, br. 5, obavijest o prijašnjem rješenju stigne kasnije, rok teče od te obavijesti.

§ 3. Rokovi, o kojima se gore govori, ne teku dokle god je oštećeni maloljetan.

Kan. 1647 - § 1. Zahtjev za povrat u prijašnje stanje odgađa još nezapočeto izvršenje presude.

§ 2. Ipak, ako zbog vjerojatnih pokazatelja nastane dvojba da je zahtjev podnesen da bi se odugovlačilo izvršenje, sudac može odrediti da se presuda preda na izvršenje i dati ipak onome tko traži povrat barem prikladno jamstvo da će mu, ako dođe do povrata u prijašnje stanje, šteta biti nadoknađena.

Kan. 1648 - Pošto se dopusti povrat u prijašnje stanje, sudac mora presuditi o bitnom predmetu parnice.

NASLOV X.
SUDSKI TROŠKOVI
I BESPLATNA PRAVNA ZAŠTITA

Kan. 1649 - § 1. Neka biskup, čija je zadaća da upravlja sudom, donese odredbe:

1. o strankama koje treba da se osude na plaćanje ili naknadu sudskih troškova;
2. o nagradama zastupnicima, odvjetnicima, stručnjacima i tumačima te o odšteti svjedocima;
3. o davanju besplatne pravne zaštite ili smanjenju troškova;
4. o naknadi štete koju duguje onaj tko je ne samo izgubio parnicu nego se i nepromišljeno parničio;
5. o novčanom pologu ili davanju jamstva za plaćanje troškova i naknadu štete.

§ 2. Protiv pravorijeka o troškovima, nagradama i naknadi štete nema posebnog priziva, nego se stranka u roku od petnaest dana može uteci istome sucu, koji može promijeniti pristojbu.

NASLOV XI.

IZVRŠENJE PRESUDE

Kan. 1650 - § 1. Presuda koja je postala pravomoćna može se predati na izvršenje, uz poštovanje propisa kan. 1647.

§ 2. Sudac koji je donio presudu i, ako je uložen priziv, sudac priziva mogu po službenoj dužnosti ili na zahtjev stranke naložiti privremeno izvršenje presude, koja još nije postala pravomoćna, određivši primjerena jamstva ako je potrebno, kad se radi o doprinosima ili o davanjima namijenjenima za prijeko potrebno uzdržavanje ili kad to zahtijeva drugi opravdan razlog.

§ 3. Ali, ako se pobija presuda o kojoj se govori u § 2, sudac koji mora presuditi o pobijanju, ako smatra da je ono vjerojatno utemeljeno i da iz izvršenja može nastati nepopravljiva šteta, može ili obustaviti samo izvršenje ili ga uvjetovati jamstvom.

Kan. 1651 - Izvršenje se ne može provesti prije nego sudac izda odluku o izvršenju, kojom se izriče da se presuda mora predati na izvršenje; ta odluka, već prema različitoj naravi parnica, neka se uključiti ili u sam sadržaj presude ili izda odvojeno.

Kan. 1652 - Ako izvršenje presude zahtijeva prije toga polaganje računa, nastaje uzgredno pitanje koje treba da riješi sudac donositelj presude koja se ima predati na izvršenja.

Kan. 1653 - § 1. Presudu mora predati na izvršenje osobno ili preko drugoga biskup one biskupije u kojoj je donesena presuda prvoga stupnja, osim ako krajevni zakon određuje nešto drugo.

§ 2. Ako taj to odbije ili zanemari, na zahtjev stranke koje se to tiče ili i po službenoj dužnosti, izvršenje pripada vlasti kojoj je, prema odredbi kan. 1439, § 3, podložan prizivni sud.

§ 3. Među redovnicima izvršenje presude pripada poglavaru koji je donio presudu koja treba da se preda na izvršenje ili koji je ovlastio suca.

Kan. 1654 - § 1. Izvršitelj mora samu presudu predati na izvršenje prema jasnom smislu riječi, osim ako se u samom sadržaju presude nešto prepusti njegovu sudu.

§ 2. Dopušteno mu je prosuditi prigovore o načinu i snazi izvršenja, ali ne o bitnom predmetu parnice; ali, ako od drugud dozna da je presuda ništava ili očito nepravedna prema odredbi kann. 1620, 1622, 1645, neka se uzdrži od izvršenja i predmet vrati sudu koji je donio presudu, i neka o tome obavijesti stanke.

Kan. 1655 - § 1. Što se tiče stvarnih tužba, kad god je tužitelju dosuđena neka stvar, ona treba da se preda tužitelju čim presuda postane pravomoćna.

§ 2. Što se pak tiče osobnih tužba, kad je krivac osuđen da preda pokretnu stvar ili plati u novcu ili da dade ili učini nešto drugo, neka sudac u samom sadržaju presude ili izvršitelj prema svojem sudu i razboritosti odredi rok za izvršenje obveze, koji ipak neka ne bude kraći od petnaest dana ni duži od šest mjeseci.

ODSJEK II.

USMENI PARNIČNI POSTUPAK

Kan. 1656 - § 1. Usmenim parničnim postupkom, o kojem se govori u ovom odsjeku, mogu se voditi sve parnice koje pravo ne isključuje, osim ako stranka traži redoviti parnični postupak.

§ 2. Ako se usmeni postupak primijeni izvan pravom dopuštenih slučajeva, sudski su čini ništavi.

Kan. 1657 - Usmeni parnični postupak vodi se u prvom stupnju pred sucem pojedincem, prema odredbi kan. 1424.

Kan. 1658 - § 1. Tužba kojom se pokreće parnica, osim onoga što se navodi u kan. 1504, mora:

1. kratko, cjelovito i jasno iznijeti činjenice na kojima se temelje zahtjevi tužitelja;

2. dokaze kojima tužitelj namjerava dokazati činjenice, a koje ne može istodobno iznijeti, tako naznačiti da ih sudac može prikupiti.

§ 2. Tužbi se moraju priložiti, bar u vjerodostojnom prijepisu, isprave na kojima se temelji zahtjev.

Kan. 1659 - § 1. Ako pokušaj pomirbe prema odredbi kan. 1446, § 2 ostane bezuspješan, neka sudac, ako smatra da tužba ima nekog temelja, u roku od tri dana, odlukom dodanom na kraju same tužbe, naredi da se primjerak zahtjeva dostavi tuženoj stranci i neka joj dade mogućnost da u roku od petnaest dana pošalje sudskoj kancelariji pisani odgovor.

§ 2. To priopćenje ima učinke sudskog poziva, o kojemu se govori u kan. 1512.

Kan. 1660 - Ako prigovori tužene stranke to zahtijevaju, neka sudac tužitelju odredi rok za odgovor, tako da iz podataka koje iznesu obje stanke ima jasan sporni predmet.

Kan. 1661 - § 1. Pošto isteknu rokovi, o kojima se govori u kann. 1659 i 1660, neka sudac, pošto pregleda spise, odredi sporno pitanje; zatim, neka na ročište koje treba da se održi u roku od trideset dana pozove sve koji mu moraju prisustvovati i neka za stranke priloži sporno pitanje.

§ 2. Neka se u pozivu obavijeste stanke da mogu, barem tri dana prije ročišta, podnijeti sudu neki kratki napisani podnesak da potkrijepe svoje tvrdnje.

Kan. 1662 - Neka se na ročištu najprije rasprave pitanja o kojima se govori u kann. 1459-1464.

Kan. 1663 - § 1. Dokazi se prikupljaju na ročištu, uz poštovanje propisa kan. 1418.

§ 2. Stranka i njezin odvjetnik mogu prisustvovati ispitivanju ostalih stranaka, svjedoka i stručnjaka.

Kan. 1664 - Odgovore stranaka, svjedoka, stručnjaka, zahtjeve i prigovore odvjetnika bilježnika treba da sastavi napismeno, ali sažeto i samo u odnosu na ono što pripada biti sporne stvari, a oni koji su ispitani treba da to potpišu.

Kan. 1665 - Sudac može dopustiti da se dokazi koji nisu navedeni ili zatraženi u zahtjevu ili odgovoru iznesu samo prema odredbi kan. 1452; ali, pošto je preslušan barem jedan svjedok, sudac može odrediti da se novi dokazi iznesu samo prema odredbi kan. 1600.

Kan. 1666 - Ako se na ročištu ne mogu prikupiti svi dokazi, neka se odredi drugo ročište.

Kan. 1667 - Pošto se prikupe dokazi, na istom se ročištu održava usmena rasprava.

Kan. 1668 - § 1. Osim ako se iz rasprave pokaže da valja nešto dopuniti u istraživanju parnice ili da ima nešto drugo što priječi propisno donošenje presude, neka sudac odmah pošto završi ročište zasebno presudi parnicu; neka se odredi dio presude odmah pročita prisutnim strankama.

§ 2. Ali sud može, zbog težine stvari ili drugog opravdanog razloga, odgoditi donošenje rješenja sve do petog iskoristivog dana.

§ 3. Sav tekst presude, s iznesenim obrazloženjima, neka se priopći strankama što prije, redovito ne kasnije od petnaest dana.

Kan. 1669 - Ako prizivni sud opazi da je u nižem stupnju suđenja primijenjen usmeni parnični postupak u slučajevima koje pravo isključuje, neka proglasi ništavost presude i parnicu vrati sudu koji je donio presudu.

Kan. 1670 - U svemu ostalom što se tiče načina postupanja neka se obdržavaju propisi kanona o redovitom parničnom suđenju. Ali, sud može, svojom odlukom koja je potkrijepljena razlozima, djelomično ukinuti postupničke odredbe koje nisu određene za valjanost, da bi se, poštujući pri tome pravednost, ubrzao postupak.

DIO III.
NEKI POSEBNI POSTUPCI

NASLOV I.
ŽENIDBENI POSTUPCI

POGLAVLJE I.
PARNICE ZA PROGLAŠENJE NIŠTAVOSTI ŽENIDBE

Članak 1.

MJERODAVNO SUDIŠTE

Kan. 1671 - Ženidbene parnice krštenih, po vlastitom pravu pripadaju crkvenom sucu.

Kan. 1672 - Parnice o samo svjetovnim učincima ženidbe pripadaju svjetovnoj vlasti, osim ako krajevno pravo određuje da u tim sporovima, ako se vode uzgredno i sporedno, može suditi i riješiti ih crkveni sud.

Kan. 1673 - U parnicama o ništavosti ženidbe, koje nisu pridržane Apostolskoj Stolici, mjerodavni su:

1. sud mjesta u kojemu je sklopljena ženidba;
2. sud mjesta u kojemu tužena stranka ima prebivalište ili boravište;
3. sud mjesta u kojemu ima prebivalište stranka tužiteljica, samo ako obje stranke borave na području iste biskupske konferencije i ako sudski vikar prebivališta tužene stranke, pošto je saslušao, pristane na to;
4. sud mjesta u kojemu stvarno treba da se prikupi većina dokaza, samo ako na to pristane sudski vikar prebivališta tužene stranke, koji neka je prije upita ima li što prigovoriti.

Članak 2.

PRAVO POBIJANJA ŽENIDBE

Kan. 1674 - Sposobni su za pobijanje ženidbe:

1. ženidbeni drugovi;
2. promicatelj pravde, kad je ništavost već razglašena, ako se ženidba ne može ukrijepiti ili ako to nije uputno.

Kan. 1675 - § 1. Ženidba koja nije bila pobijana dok je živjelo oboje ženidbenih drugova ne može se pobijati poslije njihove smrti ili smrti jednoga od njih, osim ako pitanje o valjanosti prethodi rješenju drugog spora bilo na kanonskom bilo na svjetovnom sudištu.

§ 2. Ako muž ili žena umre za vrijeme trajanje parnice, neka se obdržava kan. 1518.

Članak 3.

DUŽNOST SUDACA

Kan. 1676 - Sudac, prije nego prihvati parnicu i kad god nazre ikakvu nadu u dobar ishod, neka upotrijebi pastoralna sredstva da se ženidbeni drugovi, ako je moguće, privole da možda ukrijepe ženidbu i uspostave zajednički ženidbeni život.

Kan. 1677 - § 1. Kad prihvati tužbu, neka predsjednik ili izvjestitelj pristupi k priopćenju odluke o sudskom pozivu prema odredbi kan. 1508.

§ 2. Pošto prođe rok od petnaest dana od priopćenja, neka predsjednik ili izvjestitelj, osim ako koja od stranaka zatraži sjednicu da se utvrdi sporni predmet, u roku od deset dana svojom odlukom po službenoj dužnosti odredi sporno pitanje ili sporna pitanja i priopći to strankama.

§ 3. Neka sporno pitanje ne traži samo da li je utvrđena ništavost ženidbe u dotičnom slučaju, nego mora također odrediti s kojeg se razloga ili s kojih se razloga pobija valjanost ženidbe.

§ 4. Ako u deset dana pošto se priopći odluka stranke ništa ne prigovore, neka predsjednik ili izvjestitelj novom odlukom odredi istraživanje parnice.

Članak 4.

DOKAZI

Kan. 1678 - § 1. Branitelj veze, zastupnici ili odvjetnici stranaka i promicatelj pravde, ako sudjeluju u suđenju, imaju pravo:

1. prisustvovati ispitivanju stranaka, svjedoka i stručnjaka, uz poštovanje propisa kan. 1559;

2. pregledati sudske spise, iako još nisu objavljeni, i provjeriti isprave koje su stranke predložile.

§ 2. Ispitivanju o kojem se govori u § 1, br. 1 ne mogu prisustvovati stranke.

Kan. 1679 - Neka sudac za procjenu iskaza stranaka prema odredbi kan. 1537 upotrijebi, uz druge pokazatelje i pomagala, ako je moguće, svjedoke o vjerodostojnosti samih stranaka, osim ako od drugud ima potpune dokaze.

Kan. 1680 - U parnicama o spolnoj nemoći ili o nedostatku privole zbog duševne bolesti neka se sudac posluži djelom jednog ili više stručnjaka, osim ako se iz okolnosti očito vidi da je to nekorisno; u ostalim parnicama neka se obdržava propis kan. 1574.

Članak 5.

PRESUDA I PRIZIV

Kan. 1681 - Kad god u istraživanju parnice iskrasne veoma vjerojatna dvojba o neizvršenju ženidbe, sud može, pošto obustavi s pristankom stranaka parnicu o ništavosti, dopuniti istraživanje za oprost od tvrde ženidbe i zatim poslati Apostolskoj Stolici spise zajedno s molbom za oprost jednog ili jednog i drugog ženidbenog druga i s mišljenjem suda i biskupa.

Kan. 1682 - § 1. Presuda kojom je prvi put ženidba proglašena ništavom, zajedno s prizivima, ako ih ima, i ostalim spisima suđenja, neka se u roku od dvadeset dana pošto se objavi presuda po službenoj dužnosti pošalje prizivnom sudu.

§ 2. Ako je na sudu prvoga stupnja donesena presuda da je ženidba ništava, neka prizivni sud, pošto razmotri primjedbe branitelja veze i stranaka, ako ih ima, bez odlaganja svojom odlukom ili rješenje potvrdi ili parnicu prihvati na redovito ispitivanje u novom stupnju.

Kan. 1683 - Ako se u prizivnom stupnju iznese novi razlog ništavosti ženidbe, sud ga može, kao u prvom stupnju, prihvatiti i presuditi o njemu.

Kan. 1684 - § 1. Pošto je presuda, kojom je prvi put proglašena ništavost ženidbe, potvrđena u prizivnom stupnju, bilo odlukom bilo drugom presudom, oni čija je ženidba proglašena ništavom mogu sklopiti novu ženidbu odmah pošto im se priopći odluka ili druga presuda, osim ako to priječi zabrana koja je dodana samoj presudi ili odluci ili koju je odredio mjesni ordinarij.

§ 2. Propisi kan. 1644 treba da se obdržavaju i onda kad presuda kojom je proglašena ništavost ženidbe nije potvrđena drugom presudom nego odlukom.

Kan. 1685 - Čim presuda postane izvršna, sudski vikar mora je priopćiti ordinariju mjesta u kojem je ženidba sklopljena. Ordinarij pak mora se pobrinuti da se što prije u matice vjenčanih i krštenih upiše presuđena ništavost ženidbe i, možda, određene zabrane.

Članak 6.

POSTUPAK NA TEMELJU ISPRAVA

Kan. 1686 - Kad primi zahtjev podnesen prema odredbi kan. 1677, sudski vikar ili sudac kojega on odredi, pošto izostavi pravne oblike redovitog postupka, ali pozvavši stranke i uz sudjelovanje branitelja veze, može presudom proglasiti ništavost ženidbe, ako je na temelju isprave, koja nije podložna nikakvu protivljenju ili prigovoru, posve sigurno da postoji zapreka ili da nedostaje zakoniti oblik, samo ako je s jednakom sigurnošću očito da nije dan oprost ili da zastupnik nije imao valjana naloga.

Kan. 1687 - § 1. Protiv toga proglašenja branitelj veze, ako razborito smatra da nedostaci o kojima se govori u kan. 1686 ili neimanje oprosta nisu sigurni, mora se prizvati na suca drugoga stupnja, kojemu treba da se pošalju spisi s napismenim upozorenjem da se radi o postupku na temelju isprava.

§ 2. Stranka koja se smatra oštećenom ima pravo na priziv.

Kan. 1688 - Neka sudac drugoga stupnja, uz sudjelovanje branitelja veze i pošto sasluša stanke, odluči na isti način, o kojemu se govori u kan. 1686, da li presuda treba da se potvrdi ili da se radije postupi u parnici po redovitom pravnom putu; u tom slučaju vraća parnicu sudu prvoga stupnja.

Članak 7.

OPĆE ODREDBE

Kan. 1689 - Neka se u presudi upozore stranke na ćudoredne, dapače i na svjetovne obveze koje možda imaju jedna prema drugoj i prema djeci radi uzdržavanja i odgoja.

Kan. 1690 - Parnice za proglašenje ništavosti ženidbe ne mogu se voditi usmenim parničnim postupkom.

Kan. 1691 - U svemu ostalome s obzirom na način postupanja treba da se primijene, osim ako se tome protivi narav stvari, kanoni o sudovima općenito i o redovitom parničnom suđenju, uz obdržavanje posebnih odredaba za parnice o pravnom stanju osoba i za parnice koje se tiču javnoga dobra.

POGLAVLJE II.

PARNICE RASTAVE ŽENIDBENIH DRUGOVA

Kan. 1692 - § 1. Osobna rastava krštenih ženidbenih drugova može se, osim ako je za posebna mjesta zakonito predviđeno drukčije, odrediti odlukom dijecezanskog biskupa ili sučevom presudom prema odredbi kanona koji slijede.

§ 2. Gdje crkveno rješenje ne postiže svjetovne učinke ili ako se predviđa da svjetovna presuda neće biti protivna božanskom pravu, biskup biskupije u kojoj ženidbeni drugovi borave, pošto odvagne posebne okolnosti, može im dati dozvolu da se obrate na svjetovno sudište.

§ 3. Ako se parnica odnosi na samo svjetovne učinke ženidbe, neka sudac nastoji da se parnica od samog početka prenese na svjetovno sudište, obdržavajući propise § 2.

Kan. 1693 - § 1. Neka se primijeni usmeni parnični postupak, osim ako neka stranka ili promicatelj pravde traže redoviti parnični postupak.

§ 2. Ako je primijenjen redoviti parnični postupak i uložen priziv, neka sud drugoga stupnja postupi prema odredbi kan. 1682, § 2, obdržavajući što treba obdržavati.

Kan. 1694 - Što se tiče mjerodavnosti suda, neka se obdržavaju propisi kan. 1673.

Kan. 1695 - Prije nego sudac prihvati parnicu i kad god nazre nadu u dobar ishod, neka upotrijebi pastoralna sredstva da se ženidbeni drugovi izmire i privole da uspostave zajednički ženidbeni život.

Kan. 1696 - Parnice rastave ženidbenih drugova odnose se i na javno dobro; zato u njima mora uvijek sudjelovati promicatelj pravde, prema odredbi kan. 1433.

POGLAVLJE III.

POSTUPAK ZA OPOROST OD TVRDE

NEIZVRŠENE ŽENIDBE

Kan. 1697 - Samo muž i žena ili jedno od njih, pa i protiv volje drugoga, imaju pravo moliti milost oprosta od tvrde a neizvršene ženidbe.

Kan. 1698 - § 1. Samo Apostolska Stolica prosuđuje o činjenici neizvršenja ženidbe i o tome da li ima ili nema opravdana razloga da se dade oprost.

§ 2. Oprost pak daje samo rimski prvosvećenik.

Kan. 1699 - § 1. Za primanje molbe kojom se moli oprost mjerodavan je dijecezanski biskup moliteljeva prebivališta ili boravišta, koji mora narediti pokretanje postupka ako je siguran u utemeljenost molbe.

§ 2. Ipak, ako podneseni slučaj ima posebnih poteškoća pravnog ili ćudorednog reda, neka dijecezanski biskup pita za savjet Apostolsku Stolicu.

§ 3. Protiv odluke kojom biskup odbije molbu moguć je utok Apostolskoj Stolici.

Kan. 1700 - § 1. Neka biskup vođenje ovih postupaka povjeri, trajno ili za pojedinačne slučajeve, sudu svoje ili tuđe biskupije ili prikladnu svećeniku, uz obdržavanje propisa kan. 1681.

§ 2. Ali, ako se podnese sudski zahtjev za proglašenje ništavosti te ženidbe, neka se istraživanje povjeri istom sudu.

Kan. 1701 - § 1. U tim postupcima mora uvijek sudjelovati branitelj veze.

§ 2. Zastupnik ili odvjetnik ne dopušta se, ali zbog težine slučaja biskup može dopustiti da pravni stručnjak pomogne molitelju ili tuženoj stranci.

Kan. 1702 - Neka se u istraživanju preslušaju i muž i žena i neka se obdržavaju, koliko je moguće, kanoni o prikupljanju dokaza u redovitom parničnom suđenju i u parnicama o ništavosti ženidbe, samo ako se mogu prilagoditi naravi tih postupaka.

Kan. 1703 - § 1. Nema objavljivanja spisa; ipak, ako sudac uoči da zbog iznesenih dokaza nastaje velika zapreka zahtjevu stranke moliteljice ili prigovoru tužene stranke, neka to razborito očituje stranci koje se tiče.

§ 2. Stranci koja to traži sudac može pokazati priloženu ispravu ili primljeno svjedočanstvo i odrediti vrijeme za davanje obrazloženja.

Kan. 1704 - § 1. Pošto istražitelj obavi istraživanje, neka sve spise s prikladnim izvještajem dostavi biskupu, koji neka dađe mišljenje o istinitosti stvari kako o činjenici neizvršenja tako o opravdanosti razloga za oprost i o prikladnosti davanja milosti.

§ 2. Ako je vršenje postupka povjereno tuđem sudu prema odredbi kan. 1700, primjedbe u prilog veze neka se izrade na istom sudištu, ali mišljenje, o kojemu se govori u § 1, pripada biskupu povjeritelju, kojemu neka istražitelj preda prikladan izvještaj zajedno sa spisima.

Kan. 1705 - § 1. Neka biskup dostavi Apostolskoj Stolici sve spise zajedno sa svojim mišljenjem i primjedbama branitelja veze.

§ 2. Ako se, prema sudu Apostolske Stolice, traži dopuna istraživanja, to neka se javi biskupu s naznakom točaka u kojima treba da se dopuni istraživanje.

§ 3. Ali, ako Apostolska Stolica otpiše da iz podnesenog nije sigurno neizvršenje, tada pravni stručnjak, o kojemu se govori u kan. 1701, § 2, može u sjedištu suda pregledati spise postupka, ali ne i mišljenje biskupa, da ocijeni može li se navesti nešto važno da bi se ponovno podnijela molba.

Kan. 1706 - Otpis oprosta Apostolska Stolica šalje biskupu; on će pak otpis priopćiti strankama i, osim toga, što prije narediti župniku kako mjesta sklapanja ženidbe tako i primanja krštenja da se u matice vjenčanih i krštenih upiše dani oprost.

POGLAVLJE IV.

POSTUPAK U PRETPOSTAVLJENOJ SMRTI

ŽENIDBENOG DRUGA

Kan. 1707 - § 1. Kad god se smrt ženidbenog druga ne može dokazati vjerodostojnom crkvenom ili svjetovnom ispravom, drugi se ženidbeni drug ne smatra razriješen ženidbene veze, osim nakon izjave koju je o pretpostavljenoj smrti izdao dijecezanski biskup.

§ 2. Izjavu, o kojoj se govori u § 1, dijecezanski biskup može izdati samo ako, pošto se obave potrebna istraživanja, iz iskaza svjedoka, javnog mišljenja ili pokazatelja stekne moralnu sigurnost o smrti ženidbenog druga. Sama odsutnost ženidbenog druga, ako je i dugotrajna, nije dovoljna.

§ 3. U nesigurnim i zamršnim slučajevima neka biskup pita za savjet Apostolsku Stolicu.

NASLOV II.
PARNICE ZA PROGLAŠENJE NIŠTAVOSTI
SVETOGA REĐENJA

Kan. 1708 - Valjanost svetoga ređenja imaju pravo pobijati bilo sam klerik bilo ordinarij kojemu je klerik podložan ili u čijoj je biskupiji ređen.

Kan. 1709 - § 1. Tužba se mora poslati mjerodavnom zboru koji odlučuje da li parnicu treba da vodi sam zbor Rimske kurije ili sud koji on odredi.

§ 2. Pošto je tužba poslana, kleriku se samim pravom zabranjuje vršenje redova.

Kan. 1710 - Ako zbor prepusti parnicu sudu, neka se obdržavaju, ako to ne priječi narav stvari, kanoni o sudovima općenito i o redovitom parničnom sušenju, uz poštovanje propisa ovoga naslova.

Kan. 1711 - U ovom parnicama branitelj veze ima ista prava i iste dužnosti kao i branitelj ženidbene veze.

Kan. 1712 - Kad se donese druga presuda, koja potvrdi ništavost svetoga ređenja, klerik gubi sva prava vlastita kleričkom staležu i oslobađa se svih obveza.

NASLOV III.

NAČINI IZBJEGAVANJA SUĐENJA

Kan. 1713 - Da se izbjegnu sudske razmirice, korisno se primjenjuju nagodba ili pomirenje, ili se spor može povjeriti suđenju jednoga ili više izabranih sudaca.

Kan. 1714 - Neka se pri nagodbi, sporazumu o izabranom sucu i izabranom suđenju obdržavaju odredbe koje izaberu stranke ili, ako stranke ne izaberu nikakve odredbe, zakon koji donese biskupska konferencija, ako ga ima, ili svjetovni zakon koji vrijedi u mjestu gdje se sklapa nagodba.

Kan. 1715 - § 1. Nagodba ili sporazum o izabranom sucu u onome što se tiče javnoga dobra i u drugom, čime stranke ne mogu slobodno raspolagati, ne mogu biti valjani.

§ 2. Ako se radi o vremenitim crkvenim dobrima, neka se, kad god to traži predmet, obdržavaju oblici koji su pravom određeni za otuđivanje crkvenih stvari.

Kan. 1716 - § 1. Kad svjetovni zakon ne priznaje snagu presude izabranog suda osim ako je potvrdi sudac, da bi presuda izabranog suda u crkvenom sporu imala snagu na kanonskom području, treba da je potvrdi crkveni sudac mjesta u kojemu je donesena.

§ 2. Ako pak svjetovni zakon dopušta pobijanje presude izabranog suda pred svjetovnim sucem, na kanonskom se području isto pobijanje može iznijeti pred crkvenim sucem koji je u prvom stupnju mjerodavan da presudi spor.

DIO IV.
KAZNENI POSTUPAK

POGLAVLJE I.
PRETHODNA ISTRAGA

Kan. 1717 - § 1. Kad god ordinarij ima barem vjerojatnu obavijest o kažnjivom djelu, neka se oprezno raspita osobno ili preko druge prikladne osobe o činjenicama i okolnostima te o odgovornosti, osim ako se to istraživanje čini posve suvišnim.

§ 2. Treba paziti da zbog toga ispitivanja ne dođe u pogibelj dobar glas bilo koga.

§ 3. Onaj tko obavlja prethodnu istragu ima ista ovlaštenja i obveze kao i preslušatelj u postupku; ako se poslije pokrene sudski postupak, on ne može u njemu biti sudac.

Kan. 1718 - § 1. Kad se čini da je prikupljeno dovoljno podataka, neka ordinarij odluči:

1. može li se pokrenuti sudski postupak za izricanje ili proglašenje kazne;

2. je li to, vodeći računa o kan. 1341, uputno;

3. treba li da se primijeni sudski postupak ili, osim ako to zabranjuje zakon, da se postupi po izvansudskoj odluci.

§ 2. Neka ordinarij opozove ili izmijeni odluku, o kojoj se govori u § 1, kad god smatra da zbog novih podataka treba da odluči nešto drugo.

§ 3. U donošenju odluka, o kojima se govori u §§ 1 i 2, neka se ordinarij posavjetuje, ako to smatra razboritim, s dva suca i s drugim pravnim stručnjacima.

§ 4. Prije nego odluči prema odredbi § 1, neka ordinarij razmotri je li, da bi se izbjegla nekorisna suđenja, korisno da, s pristankom stranaka, ili on sam ili voditelj prethodne istrage riješi pravično i pošteno pitanje o štetama.

Kan. 1719 - Spisi prethodne istrage i ordinarijeve odluke kojima započinje ili završava prethodna istraga i sve ono što prethodi istrazi, ako nije potrebno za kazneni postupak, neka se čuva u tajnom arhivu kurije.

POGLAVLJE II.
ODVIJANJE POSTUPKA

Kan. 1720 - Ako ordinarij smatra da treba postupiti po izvansudskoj odluci:

1. neka okrivljenoj stranci priopći optužbu i dokaze i neka joj dade mogućnost da se brani, osim ako se okrivljena stranka, propisno pozvana, zanemari pojaviti;

2. neka se dvojicom prisjednika pomno razmotri dokaze i navode;

3. neka donese odluku prema odredbi kann. 1342-1350, pošto izloži barem ukratko pravne i činjenične razloge, ako je sa sigurnošću utvrđeno kažnjivo djelo, a kaznena tužba nije prestala.

Kan. 1721 - § 1. Ako ordinarij odluči da treba započeti kazneni sudski postupak, neka spise prethodne istrage preda promicatelju pravde koji će, prema odredbi kann. 1502 i 1504, sucu podnijeti tužbu.

§ 2. Pred višim sudom ulogu tužitelja vrši promicatelj pravde postavljen kod toga suda.

Kan. 1722 - Da se predusretnu sablazni, zaštiti sloboda svjedoka i osigura tijek pravde, ordinarij može, pošto sasluša promicatelja pravde i pozove samu optuženu stranku, u bilo kojemu stanju postupka ukloniti optuženu stranku iz svetog služenja ili iz neka crkvene službe i dužnosti, odrediti joj ili zabraniti boravak u nekom mjestu ili na području, ili zabraniti javno sudjelovanje u presvetoj euharistiji; sve to, kad prestane razlog, treba da se opozove, i to prestane samim pravom pošto se završi kazneni postupak.

Kan. 1723 - § 1. Pozivajući okrivljenu stranku na sud, sudac je mora potaknuti da sebi postavi, prema odredbi kan. 1481, § 1, odvjetnika u roku koji odredi sam sudac.

§ 2. Ali, ako se okrivljena stranka ne pobrine za to, neka sam sudac prije utvrđivanja spornog predmeta imenuje odvjetnika koji će ostati u službi dokle god okrivljena stranka ne postavi sebi odvjetnika.

Kan. 1724 - § 1. Na nalog ili s pristankom ordinarija po čijoj je odluci pokrenut postupak, promicatelj pravde može se u bilo kojem stupnju suđenja odreći tijeka parnice.

§ 2. Da bi odreknuće bilo valjano, mora ga prihvatiti okrivljena stranka, osim ako je ona proglašena odsutnom sa suđenja.

Kan. 1725 - U raspravi parnice, bila ona pisana bila usmena, optužena stranka uvijek ima pravo da sama osobno ili njezin odvjetnik ili zastupnik posljednji piše ili govori.

Kan. 1726 - Ako se u bilo kojem stupnju i stanju kaznenog suđenja očito utvrdi da okrivljena stranka nije počinila kažnjivo djelo, sudac to mora proglasiti presudom i okrivljenu stranku osloboditi, ako se istodobno i utvrdi da je kaznena tužba prestala.

Kan. 1727 - § 1. Okrivljena stranka može uložiti priziv i onda kao je presuda oslobodi samo zato što kazna nije obvezan ili zato što se sudac poslužio vlašću o kojoj se govori u kann. 1344 i 1345.

§ 2. Promicatelj pravde može uložiti priziv kad god smatra da nije dovoljno zajamčen popravak sablazni ili uspostava pravednosti.

Kan. 1728 - § 1. Uz poštovanje propisa ovoga naslova, u kaznenom suđenju treba da se primijene, osim ako se to protivi naravi stvari, kanoni o sudovima općenito i o redovitom parničnom suđenju, uz obdržavanje posebnih odredaba o parnicama koje se tiču javnog dobra.

§ 2. Optužena stranka nije dužna priznati kažnjivo djelo niti joj se može nametnuti prisega.

POGLAVLJE III.

TUŽBA ZA NAKNADU ŠTETE

Kan. 1729 - § 1. Oštećena stranka može u samom kaznenom suđenju podignuti parničnu tužbu za naknadu štete koja joj je nanesena kažnjivim djelom, prema odredbi kan. 1596.

§ 2. Sudjelovanje oštećene stranke, o kojoj se govori u § 1, više se ne dopušta ako ona nije sudjelovala u prvom stupnju kaznenog suđenja.

§ 3. Priziv u parnici o šteti vrši se prema odredbi kann. 1628-1640, iako u kaznenom suđenju priziv nije moguć; ali, ako se ulože oba priziva, premda od različitih stranaka, neka bude samo jedno prizivno suđenje, uz poštovanje propisa kan. 1730.

Kan. 1730 - § 1. Da bi se izbjeglo prekomjerno otezanje kaznenog suđenja, sudac može odgoditi suđenje o šteti dokle god ne izreče konačnu presudu u kaznenom suđenju.

§ 2. Sudac koji tako postupi mora, pošto je donio presudu u kaznenom suđenju, suditi o šteti, iako kazneno suđenje zbog predloženog pobijanja još traje ili je okrivljena stranka oslobođena zbog razloga koji ne uklanja obvezu naknade štete.

Kan. 1731 - presuda donesena u kaznenom suđenju, iako je postala pravomoćna, ni u kojem slučaju ne daje pravo oštećenoj stranici, osim ako je ona sudjelovala prema odredbi kan. 1729.

DIO V.

**POSTUPAK U UPRAVNIM UTOCIMA
I U UKLANJANJU ILI PREMJEŠTANJU ŽUPNIKA**

ODSJEK I.

UTOK PROTIV UPRAVNIH ODLUKA

Kan. 1732 - Što se u kanonima ovog odsjeka određuje o odlukama, to treba da se primjenjuje na sve pojedinačne upravne akte koji se izdaju na izvanjskom području izvan suđenja, osim onih koje izda sam rimski prvosvećenik ili sam opći sabor.

Kan. 1733 - § 1. Kad god tko smatra da je odlikom oštećen, veoma je poželjno da se izbjegne razmirica između njega i donositelja odluke i da se nastoji sporazumno potražiti među njima pravično rješenje, uz pomoć možda i uglednih osoba za posredovanje i ispitivanje, tako da se spor na prikladan način predusretne ili izbjegne.

§ 2. Biskupska konferencija može odrediti da se u svakoj biskupiji ustanovi neka stalna služba ili vijeće čija je zadaća da, prema odredbama koje treba da donese ta konferencija, traži i predlaže pravična rješenja; ako to konferencija ne naredi, takvo vijeće ili službu može ustanoviti biskup.

§ 3. Služba ili vijeće, o kojima se govori u § 2, neka pruži pomoć osobito onda kad je, prema odredbi kan. 1734, zatražen opoziv odluke, a rokovi za utok nisu prošli; ali, ako se protiv odluke uloži utok, kad god sam poglavar koji odlučuje o utoku nazre nadu u dobar ishod, neka potakne podnositelja utoka i donositelja odluke da potraže takva rješenja.

Kan. 1734 - § 1. Prije nego tko uloži utok, mora od samog donositelja odluke napismeno tražiti opoziv ili ispravak odluke; pošto se ta molba podnese, podrazumijeva se da je samim tim zatražena i obustava izvršenja.

§ 2. Molba se mora podnijeti u konačnom roku od deset iskoristivih dana pošto se zakonito priopći odluka.

§ 3. Odredbe §§ 1 i 2 ne vrijede:

1. za utok koji treba da se uloži biskupu protiv odluka koje su donijele vlasti njemu podložne;

2. za utok koji treba da se uloži protiv odluke kojom se rješava hijerarhijski utok, osim ako je rješenje donio biskup;

3. za uroke koji treba da se ulože prema odredbi kann. 57 i 1735.

Kan. 1735 - Ako u roku od trideset dana pošto je donositelju odluke stigla molba, o kojoj se govori u kan. 1734, on priopći novu odluku kojom prijašnju ispravlja ili odlučuje da se molba ima odbaciti, rokovi za utok teku od priopćenja nove odluke; ako pak u roku od trideset dana ništa ne odluči, rokovi teku od tridesetoga dana.

Kan. 1736 - § 1. U onom predmetima u kojima hijerarhijski utok obustavlja izvršenje odluke, isto postiže i molba, o kojoj se govori u kan. 1734.

§ 2. U ostalim slučajevima, osim ako u roku od deset dana pošto je molba, o kojoj se govori u kan. 1734, stigla samom donositelju odluke, on odredi obustavu odluke, obustavljanje se u

međuvremenu može tražiti od njegova hijerarhijskog poglavara, koji ga može odrediti samo zbog važnih razloga i pazeći uvijek da spasenje duša ne pretrpi kakvu štetu.

§ 3. Pošto je izvršenje odluke obustavljeno prema odluci § 2, ako se poslije uloži utok, onaj tko mora prosuditi utok neka prema odredi kan. 1737, § 3 odluči da li obustava treba da se potvrdi ili opozove.

§ 4. Ako se u određenom roku protiv odluke ne uloži nikakav utok, obustava izvršenja, do koje je u međuvremenu došlo prema odredbi § 1 ili § 2, tim samim prestane.

Kan. 1737 - § 1. Onaj tko tvrdi da je oštećen odlikom može se zbog bilo kojeg opravdanog razloga uteći hijerarhijskom poglavaru onoga tko je odluku izdao; utok se može uložiti onome tko je izdao odluku, a taj mora utok odmah dostaviti mjerodavnom hijerarhijskom poglavaru.

§ 2. Utok treba da se uloži u konačnom roku od petnaest iskoristivih dana koji, u slučajevima o kojima se govori u kan. 1734, § 3, teku od dana priopćenja odluke, a u ostalim slučajevima teku prema odredbi kan. 1735.

§ 3. I u slučajevima u kojima utok po samom pravu ne obustavlja izvršenje odluke niti je obustava određena, prema odredbi kan. 1736, § 2, poglavar ipak može zbog važna razloga zapovjediti da se izvršenje obustavi, pazeći ipak da spasenje duša ne pretrpi kakvu štetu.

Kan. 1738 - Ulagatelj utoka uvijek ima pravo uzeti zaštitnika, izbjegavajući beskorisna odugovlačenja; dapače, neka se po službenoj dužnosti postavi zastupnik ili odvjetnik ako ga ulagatelj nema, a poglavar to smatra potrebnim; ipak, poglavar može uvijek zapovjediti da se ulagatelj sam pojavi da bude ispitan.

Kan. 1739 - Poglavaru koji prosuđuje utok dopušteno je, već prema slučaju, ne samo potvrditi odluku ili je proglasiti ništavom nego je i ukinuti, opozvati ili, ako se to poglavaru čini uputnijim, ispraviti, dopuniti, izmijeniti.

ODSJEK II.

POSTUPAK U UKLANJANJU ILI PREMJEŠTANJU ŽUPNIKA

POGLAVLJE I.

NAČIN POSTUPANJA U UKLANJANJU ŽUPNIKA

Kan. 1740 - Kad služba kojeg župnika zbog nekog razloga, pa i bez njegove teške krivnje, postane štetna ili barem nedjelotvorna, dijecezanski ga biskup može ukloniti sa župe.

Kan. 1741 - Razlozi zbog kojih se župnik može zakonito ukloniti sa svoje župe jesu osobito ovi:

1. način djelovanja koji crkvenom zajedništvu nanosi veliku štetu ili nemir;
2. nestručnost ili trajna duševna ili tjelesna bolest koje župnika čine nesposobnim za korisno obavljanje njegovih zadaća;
3. gubitak dobrog glasa kod čestitih i uglednih župljana ili odbojnost prema župniku, za što se predviđa da neće naskoro prestati;
4. teško zanemarivanje ili povreda župnih dužnosti koja traje poslije opomene;
5. loše upravljanje vremenitim dobrima na veliku štetu za Crkvu, kad god se tome zlu ne može naći drugi lijek.

Kan. 1742 - § 1. Ako se iz provedenog istraživanja ustanovi da ima razloga, o kojemu se govori u kan. 1740, neka biskup raspravi stvar s dvojicom župnika iz skupine onih koje je za stalno u tu svrhu, na biskupov prijedlog, izabralo prezbiterijalno vijeće; ali, ako zatim smatra da treba pristupiti k uklanjanju, pošto naznači za valjanost razloge i dokaze, neka očinski pozove župnika da se odrekne u roku od petnaest dana.

§ 2. Kad se radi o župnicima koji su članovi redovničke ustanove ili družbe apostolskoga života, neka se obdržava propis kan. 682, § 2.

Kan. 1743 - Župnik se može odreći ne samo bezuvjetno i jednostavno nego i pod uvjetom, samo ako biskup može uvjet zakonito prihvatiti i ako ga stvarno prihvati.

Kan. 1744 - § 1. Ako župnik ne odgovori u određenom roku, neka biskup ponovi poziv produživši iskoristivo vrijeme za odgovor.

§ 2. Ako biskup ustanovi da je župnik primio drugi poziv a ipak nije odgovorio iako nije bio spriječen nikakvom smetnjom, ili ako župnik odbije odreknuće ne iznijevši nikakvih razloga, neka biskup donese odluku o uklanjanju.

Kan. 1745 - Ako pak župnik pobija navedeni razlog i njegova obrazloženja te navede razloge, koje biskup smatra nedovoljnim, biskup da bi valjano radio:

1. neka pozove župnika da pregleda spise i prikupi svoja pobijanja u pisanom izvještaju; dapače, da iznese protivne dokaze, ako ih ima;

2. zatim, pošto dopuni, ako je potrebno, istraživanje, neka razmotri stvar s onim istim župnicima o kojima se govori u kan. 1742, § 1, osim ako zbog njihove spriječenosti treba da odredi druge;

3. napokon, neka odluči treba li ili ne treba ukloniti župnika i neka odmah o stvari izda odluku.

Kan. 1746 - Neka se za uklonjenog župnika biskup pobrine, bilo dodjelom druge službe, ako je za nju prikladan, bilo mirovinom, kako slučaj traži i okolnosti dopuštaju.

Kan. 1747 - § 1. Uklonjeni župnik mora se uzdržati od obavljanja župničke službe, što prije napustiti župnu kuću i sve što pripada župi predati onomu kojemu biskup povjeri župu.

§ 2. Ako se pak radi o bolesniku koji se ne može bez poteškoća preseliti iz župne kuće nekamo drugamo, neka mu je biskup ostavi, pa i na isključivu upotrebu, dokle god traje ta potreba.

§ 3. Dok traje utok protiv odluke o uklanjanju, biskup ne može imenovati novoga župnik, nego neka se za župu privremeno pobrine pomoću župnog upravitelja.

POGLAVLJE II.

NAČIN POSTUPANJA U PREMJEŠTANJU ŽUPNIKA

Kan. 1748 - Ako dobro duša ili potreba li korist Crkve traže da se župni premjesti iz svoje župe, koju uspješno vodi, na drugu župu ili drugu službu, neka mu biskup napismeno predloži premještaj i pozove ga da pristane iz ljubavi prema Bogu i dušama.

Kan. 1749 - Ako župnik ne namjerava udovoljiti biskupovu prijedlogu i nagovorima, neka napismeno iznese razloge.

Kan. 1750 - Ako biskup, unatoč iznesenim razlozima, prosudi da ne treba odustati od namjere, neka s dvojicom župnika, odabраниh prema odredbi kan. 1742, § 1, razmotri razloge koji su u prilog ili protiv premještaja; ali, ako i nakon toga smatra da premještaj treba obaviti, neka župniku ponovi očinske poticaje.

Kan. 1751 - § 1. Pošto se to učini, ako župnik i dalje odbija, a biskup smatra da premještaj treba da se obavi, neka biskup izda odluku o premještaju i odredi da će župa, kada prođe određeno vrijeme, biti prazna.

§ 2. Kad to vrijeme protekne neiskorišteno, neka župu proglasi praznom.

Kan. 1752 - U slučajevima premještanja neka se primjenjuju propisi kan. 1747, obdržava kanonska pravičnost i ima pred očima spasenje duša, koje u Crkvi mora uvijek biti vrhovni zakon.